

**NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ**

# **Z P R Á V A**

**o činnosti státního zastupitelství  
za rok 2017**

**(textová část)**

**V Brně dne 18. června 2018**

**4 NZN 601/2018**

## Seznam zkratek

trestní zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
zákon o státním zastupitelství	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
zákon o TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
ZMJS	zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, ve znění pozdějších předpisů
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
z. ř. s.	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
s. ř. s.	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
JŘSZ	vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
MS	Ministerstvo spravedlnosti ČR
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
VS	Vrchní soud
KS	Krajský soud
KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství (Městské státní zastupitelství v Praze, na úrovni krajského státního zastupitelství)
OSZ	Okresní státní zastupitelství
ObSZ	Obvodní státní zastupitelství (v obvodu Městského státního zastupitelství v Praze)

## Obsah

<b>I. ÚVOD</b>	<b>6</b>
<b>II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2017</b>	<b>16</b>
<b>1. Základní trendy vývoje kriminality</b>	<b>16</b>
a) Celkový vývoj kriminality (tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)	16
b) Odklony (tab. II/1b, II/1c a III/8)	17
c) Návrhy na schválení dohody o vině a trestu (tab. II/1b, II/1c, II/1e, výkaz II/1g, grafy II/1i a II/1j, tabulky II/2, II/3, II/4f, II/10)	18
d) Trestní odpovědnost právnických osob [tabulka II/1e, přehled II/f]	19
e) Nové jevy v kriminalitě	20
g) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti (tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g, II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)	27
h) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (tab. II/5, II/5a)	31
i) Drogová kriminalita (tab. II/7, II/10)	32
j) Trestné činy v dopravě (tab. II/7a, II/10)	36
k) Trestné činy proti životnímu prostředí (tab. II/9, II/9a)	37
l) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými (tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)	38
(1) Mladiství [tab. II/4a, II/4b, II/4c a II/4d]	38
(2) Děti mladší než 15 let (nedospělci) [tab. II/4a]	39
(3) Trestná činnost namířená proti mládeži (tab. II/4f, II/10)	40
m) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací (tab. II/6, II/6a)	41
n) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb (tab. II/8a, II/8b, II/8d)	42
<b>III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRÁVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2017</b>	<b>44</b>
<b>1. Postup státních zástupců v přípravném řízení</b>	<b>44</b>
a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení [Přehled počtů rozhodnutí státních zástupců o stížnostech, zvláště týkajících se usnesení o zahájení trestního stíhání a zrušených usnesení o zahájení trestního stíhání v období 2014–2017, a to i podle státních zastupitelství; Přehled „Vrácení věci podle státních zastupitelství“]	44
b) Délka přípravného řízení (tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d, přehledy k délkám řízení)	47
c) Vazební řízení (tab. III/3a, III/3b, III/3c)	48
d) Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě (tab. III/3d, III/3e)	49
e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení a k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) [tab. III/3f a III/3g]	50
<b>2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem</b>	<b>51</b>
a) Obecné poznatky [tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy v tabulkové části týkající se úspěšnosti státních zástupců u soudů]	51
b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci (tab. III/7a, III/7b)	51
c) Právomocně zproštěné věci (tab. III/9a, III/9b)	52

<b>3. Dohled</b>	52
<b>IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ</b>	54
<b>1. Trestní působnost</b>	54
a) Trestní řízení (tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)	54
b) Přezkumná agenda (tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)	54
(1) Dovolání (tab. IV/2a, IV/2b)	54
(2) Vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tab. IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)	55
(3) Přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu	56
c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality (tab. IV/7)	56
d) Mezinárodní justiční spolupráce (tab. IV/6)	57
<b>2. Mimotrestní působnost</b>	58
a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního (přehled V/1c)	58
b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., zákona o mezinárodním právu soukromém (tab. V/1a)	59
c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací	59
d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody	60
e) Metodické aktivity	60
<b>3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství</b>	60
<b>4. Ostatní agenda NSZ</b>	61
a) Zvláštní zprávy	61
b) Pokyny obecné povahy (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/8)	61
c) Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/9)	62
d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu ČR k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)	62
e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo	62
f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství	63
g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy	64
h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2017	64
i) Národní korespondenti	64
<b>V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY</b>	65
<b>1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství (tab. V/1b, V/2a)</b>	65
<b>2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství (tab. V/2b, V/1b)</b>	65
<b>3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody (tab. V/4a až V/4d).</b>	66
a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova (tab. V/4c)	66
b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (tab. V/4a)	66
c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody (tab. V/4b)	67
d) Dozor nad ústavami, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence (tab. V/4d)	67
<b>VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2017</b>	67

<b>1. Novelizace právních předpisů</b>	67
<b>2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti</b>	69
a) Personální zajištění výkonu působnosti (tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti)	69
b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání	71

<b>PŘÍLOHY ZPRÁVY O ČINNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ</b>	72
--	----

**ZPRÁVY O ČINNOSTI NÁRODNÍCH KORESPONDENTŮ PRO DANOU SPECIALIZACI ZA ROK 2017**

<b>PŘÍLOHA 1: EUROJUST, EVROPSKÁ JUSTIČNÍ SÍŤ A SPOLEČNÉ VYŠETŘOVACÍ TÝMY</b>	73
<b>PŘÍLOHA 2: BOJ PROTI TERORISMU, EXTREMISMU A TRESTNÝM ČINŮM SPÁCHANÝM Z NENÁVISTI</b>	75
<b>PŘÍLOHA 3: MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI, TRESTNÉ ČINY V DOPRAVĚ, PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ A OCHRANA KULTURNÍCH PAMÁTEK</b>	78
<b>PŘÍLOHA 4: BOJ PROTI GENOCIDĚ, ZLOČINŮM PROTI LIDSKOSTI, VÁLEČNÝM ZLOČINŮM A OSTATNÍM TRESTNÝM ČINŮM, KTERÉ SE NEPROMLČUJÍ</b>	84
<b>PŘÍLOHA 5: BOJ PROTI KORUPCI</b>	86
<b>PŘÍLOHA 6: BOJ PROTI FINANČNÍ KRIMINALITĚ A PRANÍ PENĚZ, VYHLEDÁVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A ODČERPÁVÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI A OCHRANA FINANČNÍCH ZÁJMŮ EU</b>	91
<b>PŘÍLOHA 7: BOJ PROTI DAŇOVÉ KRIMINALITĚ</b>	95
<b>PŘÍLOHA 8: BOJ PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI, ZNEUŽÍVÁNÍ ŽEN A DĚTÍ, NELEGÁLNÍ MIGRACI A ZAMĚSTNÁVÁNÍ, GENDEROVÉ, DOMÁCÍ A SEXUÁLNĚ MOTIVOVANÉ NÁSILÍ A OCHRANA PRÁV OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ</b>	99
<b>PŘÍLOHA 9: BOJ PROTI KYBERNETICKÉ KRIMINALITĚ, OCHRANA PRÁV K NEHMOTNÝM STATKŮM A KYBERNETICKÁ BEZPEČNOST</b>	114
<b>PŘÍLOHA 10: BOJ PROTI DROGOVÉ A FARMACEUTICKÉ KRIMINALITĚ A TRESTNÁ ČINNOST VE ZDRAVOTNICTVÍ</b>	120
<b>PŘÍLOHA 11: ZPRÁVA O STAVU KRIMINALITY A PŘÍSTUP STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V OBLASTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ</b>	124

## I. Úvod

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017 byla vypracována na základě poznatků z výkonu působnosti Nejvyššího státního zastupitelství i podkladových zpráv od vrchních a krajských státních zastupitelství a statistických údajů Ministerstva spravedlnosti. Zpráva se člení na část textovou, grafickou a tabulkovou. Statistická data jsou obsažena v tabulkové části, která již vychází z právních kvalifikací trestných činů podle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.; do textu jsou statistické údaje převzaty jen v nezbytném rozsahu a na jednotlivé tabulky text zprávy na příslušných místech odkazuje. Tabulková část zprávy o činnosti byla doplněna o další podklady od Ministerstva spravedlnosti, stejně jako o údaje ze statistické databáze CSLAV týkající se počtů rozhodnutí státních zástupců o stížnostech a proti usnesení o zahájení trestního stíhání a zrušených usneseníh o zahájení trestního stíhání.

Přílohu zprávy o činnosti tvoří zprávy o činnosti národních korespondentů působících na jednotlivých úsecích postihu kriminality a v mimotrestní oblasti působnosti státního zastupitelství a dále též „Zpráva o stavu kriminality a přístup státního zastupitelství v oblasti domácího násilí“.

Také v roce 2017 se na **trestním úseku** projevila tendence předcházejících let spočívající v **poklesu počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení**. Platí závěr, že z hlediska dlouhodobého vývoje evidovaná kriminalita postupně klesá, což dokumentují i údaje policejní statistiky, u nichž se lze setkat se stejnými tendencemi.

K základním údajům vztahujícím se k vedeným trestním řízením za rok 2017 lze uvést, že celkem bylo v tomto roce sepsáno **220 310** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti fyzické osobě a **938** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti právnické osobě. V rámci vedených trestních řízení pak bylo vůči **77 205** fyzickým osobám a vůči **339** právnickým osobám zahájeno trestní stíhání nebo jim bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení. I když převažující formou přípravného řízení zůstává zkrácené přípravné řízení, této formy řízení bylo v roce 2017 užito vůči podstatně nižšímu počtu osob než v předchozích letech, a to **49,2 %** z celkového počtu všech osob (v roce 2016 49,8 %, v roce 2015 52,1 % a v roce 2014 63,9 %). Na základě výsledků přípravného řízení pak byla na **70 811** fyzických osob a na **238** právnických osob podána obžaloba nebo návrh na potrestání a na dalších **116** fyzických osob (a na jednu právnickou osobu) byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Celkem tedy bylo za rok 2017 postaveno před soud **70 927** fyzických osob a **239** právnických osob. Z osob postavených před soud pak na úrovni okresních státních zastupitelství bylo zproštěno obžaloby [bez důvodu zproštění podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] **5,18 %** osob, na úrovni krajských státních zastupitelství **8,39 %** osob a na úrovni vrchních státních zastupitelství **6,12 %** osob, což souhrnně pro okresní, krajská a vrchní státní zastupitelství činí v průměru **5,32 %**.

Zkrácené přípravné řízení postupně ztrácí svůj charakter stále více převažující formy přípravného řízení. Od vydání stanoviska trestního kolegia NS ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. Tpjn 303/2014 (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.), které zpřísnilo interpretaci podmínek pro užití zkráceného přípravného řízení, dochází v aplikační praxi k důslednějšímu zvažování splnění podmínek pro konání této formy řízení, a to

i s ohledem na dobu, která uplynula od spáchání trestného činu, popř. od zahájení trestního řízení. Pokud se jedná o příčiny dalšího snížení počtu osob, proti kterým bylo konáno zkrácené přípravné řízení, lze konstatovat, že rozhodující vliv mělo snížení evidované kriminality, zejména u drobné majetkové trestné činnosti, a dále také došlo k poklesu počtu případů přečinů zanedbání povinné výživy.

Výše uváděné tendence se promítly i do **uplatňování odklonů v přípravném řízení**. V roce 2017 byly odklony v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání využívány častěji než podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení. Odklony stále vykazují tendenci ke stagnaci, jejich podíl v roce 2017 opětovně klesl. Jako zásadní ve vztahu k odklonům bylo označeno především včasné zapojení Probační a mediační služby do řešení dané věci (spolupráci s ní hodnotí státní zastupitelství zpravidla velmi kladně) a náležitá úroveň komunikace státního zástupce a policejního orgánu. Podmíněné zastavení trestního stíhání, resp. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, se aplikuje zejména u majetkové trestné činnosti a trestné činnosti v dopravě, dále také u trestných činů zanedbání povinné výživy, výtržnictví, ublížení na zdraví a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Nově zaváděný institut dohody o vině a trestu se i nadále prosazuje jen velice omezeně. Problematické je příliš komplikované pojetí tohoto institutu a nemožnost jeho aplikace ve věcech všech trestných činů (zvláště závažných zločinů).

Význam zákona o TOPO z pohledu statisticky vykázaných osob, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání, popř. byly obžalovány, opětovně vzrostl. Nejedná se o výrazně vyšší počty, lze však mít za to, že tato právní úprava, byť aplikovaná s některými přetrvávajícími obtížemi, již získala své pevné místo v právním řádu. Zejména v oblasti postihu hospodářské, majetkové a finanční kriminality a korupce je význam této úpravy naprosto nezastupitelný. Do aplikace zmiňovaného institutu se příliš nepromítla novela zákona o TOPO, která nabyla účinnosti dne 1. 12. 2016 (zákon č. 183/2016 Sb.). Výskyt případů aplikace ustanovení § 8 odst. 5 zákona o TOPO, ve znění uvedené novely, byl zatím minimální. Státní zastupitelství se setkávají naopak s aplikačními problémy vztahujícími se k souběžnému vedení trestního stíhání proti fyzickým osobám (jednatelům právnických osob) a právnickým osobám a ustanovování jejich opatrovníků. NSZ věnuje metodické činnosti k aplikaci zákona o TOPO včetně jeho změn a k zajištění jednotného postupu státních zástupců mimořádnou pozornost spočívající v průběžné aktualizaci dané metodiky, rozboru judikatury, organizování seminářů a vyhodnocování efektivnosti a vlivu tzv. compliance programů na trestní odpovědnost právnických osob.

Pokud jde o **příčiny poklesu kriminality**, který je zaznamenáván již několik let, projevuje se výrazně především tendence poklesu méně závažné majetkové trestné činnosti (např. u krádeží levnějších motorových vozidel). Je upozorňováno na pokles kriminality u prostých krádeží, kapesních krádeží a krádeží vloupáním do motorových vozidel. Pokles kapesních krádeží je pak spojován s preventivními opatřeními jednotlivých osob, prevencí ze strany Policie ČR, jakož i rozmáhajícím se bezhotovostním platebním stykem. Pokles krádeží vloupáním do motorových vozidel je spatřován v tom, že v interiérech aut se již minimálně nachází věci větší hodnoty, vozidla jsou stále dokonaleji chráněna bezpečnostními zařízeními a zlepšila se i ekonomická situace obyvatelstva a snížil počet heren a hracích automatů jako významný kriminogenní faktor.

Zdůrazňuje se i výrazná latence kriminality a její přesun do tzv. kyberprostoru, ačkoli míru latence je v těchto případech velmi obtížné odhadovat. Jestliže je ve větší

míře využívána pachatelé trestné činnosti výpočetní technika, elektronická komunikace, zejména je-li spojeno páchaní trestné činnosti se zneužitím naivity a neodpovědného chování poškozených při využívání elektronické komunikace pro uzavírání obchodů, v řadě případů dochází k odhalení takové trestné činnosti až s časovým odstupem, popř. poškození ani takovou trestnou činností neoznamují. Na straně druhé, a to i v návaznosti na informace médií tištěných i na internetu, lidé se chovají obezřetněji při zajištění svého majetku, stejně jako při podpisu smluv i jiných závazků, ale i při sjednávání obchodů přes internet. V kyberprostoru lze pak identifikovat i významný podíl trestných činů z nenávisti, které lze přes jejich zjevnost v podobě řady internetových diskusí nebo příspěvků v různých fórech, mnohdy jen obtížně objasnit. Mezi příčinami poklesu kriminality se poukazuje i na jistou kombinaci faktorů a opatření legislativních (změny právních předpisů upravujících hospodaření s veřejnými prostředky a obchodněprávní vztahy, pravidla pro realizaci převodů peněz v bezhotovostním styku, elektronické nástroje zadávání zakázek, kontrolní činnost), kontrolních (změny kompetencí kontrolních orgánů a jejich aktivita), preventivních opatření jak ze strany státu (preventivní činnost Policie ČR při realizaci map kriminality ve městech a bezpečnostních opatření na úseku veřejného pořádku a při řízení dopravního provozu), tak ze strany soukromých subjektů (využívání techniky a služeb při zajištění bezpečnosti objektů s využitím moderních technologií), dále pak nelze přehlédnout vyšší ekonomickou úroveň obyvatelstva, nízkou míru nezaměstnanosti a s tím spojenou pracovní mobilitu, jakož i opatření na úseku sociální politiky (sociální bydlení, činnost neziskových organizací apod.).

Zmiňuje se faktor, který mohl ovlivnit pokles kriminality, jímž je i zpřísnění pravidel pro výkup kovů, které byly v minulosti častým předmětem zájmu pachatelů jak prostých krádeží, tak krádeží vloupáním do nesledovaných objektů. V důsledku toho došlo k výraznému poklesu drobných krádeží železa a jiných kovů.<sup>1</sup>

**Struktura kriminality** v roce 2017 doznala některých, poměrně zásadních změn. I když stále převažuje **majetková trestná činnost**, podíl těchto trestných činů, zejména trestného činu krádeže, se opětovně poměrně výrazně snížil.

U **násilné trestné činnosti** se projevuje stagnace, byť se stále lze setkat s agresivitou a brutalitou pachatelů, této trestné činnosti se zúčastňují i mladiství a osoby mladší 15 let. U trestné činnosti páchané těmito osobami (resp. činů jinak trestných, jichž se dopouštějí **osoby mladší 15 let**) se v roce 2017 v rozporu s trendy předchozích let projevila vzestup, avšak ne tak výrazný, že by bylo možno hovořit o zásadních změnách ve vývoji tohoto typu kriminality. To se týká i provinění **mladistvých**, i zde byl zaznamenán zcela nevýrazný nárůst.

Pro páchaní **daňové kriminality** je charakteristická stále větší sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Postih daňové kriminality tak klade nadále vyšší nároky na odbornost orgánů činných v trestním řízení. NSZ považuje daňovou kriminalitu za jednu z nejzávažnějších forem kriminality, zejména ve své organizované a cíleně propracované podobě i vzhledem k dopadům na národní hospodářství. Proto své úsilí soustřeďuje na těsnou spolupráci a komunikaci orgánů činných v trestním řízení s orgány daňové správy. V tomto směru lze jako důležitý prvek v boji proti daňové kriminalitě (v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně) hodnotit činnost Daňové Kobry (jak Centrální Kobry, tak i Regionální Kobry v rámci jednotlivých krajů) jako efektivní metody práce vedoucí ke zlepšení operativní výměny informací policejního orgánu a správce daně. Velmi důležitým prvkem v boji

---

<sup>1</sup> V tomto ohledu srov. i písemný materiál Ministerstva životního prostředí „Komplexní řešení problematiky negativních jevů při výkupu kovových odpadů v ČR“.



proti daňové kriminalitě byla v roce 2017 i zvýšená kontrolní činnost správce daně, jež se odráží nejen v četnosti podaných trestních oznámení, ale především i ve snižujícím se rozsahu způsobené škody, resp. rozsahu zkrácení daně, ovšem bez zásadnějších dopadů na celkový objem a obtížnost tohoto druhu kriminality. Značná pozornost byla věnována **určení místní příslušnosti u daňových trestných činů** (§ 240 trestního zákoníku). Tato otázka byla opakovaně předmětem jednání se zástupci ministerstev spravedlnosti a vnitra, Policie ČR, Ministerstva financí, Generálního finančního ředitelství a Generálního ředitelství cel.

K otázce povahy daňového penále v návaznosti na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a následně i rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2015 č. j. 4 Afs 210/2014-57 bylo vydáno rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia NS ze dne 4. 1. 2017 sp. zn. 15 Tdo 832/2016 (č. 15/2017 Sb. rozh. tr.).

Vychází z toho, že daňové řízení a trestní stíhání pro skutek spočívající v tom, že nesplnění povinnosti tvrzení vykazovalo vedle platebního deliktu, významného v oblasti správního trestání, znaky trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 trestního zákoníku, jsou řízeními o totožném skutku. To platí za situace, že subjekt tohoto trestného činu a daňový subjekt je stejná fyzická osoba. Pravomocné rozhodnutí, jímž se skončí jedno ze souběžně či postupně vedeného daňového a trestního řízení, která jsou řízeními trestněprávní povahy, nevytváří překážku věci rozhodnuté s účinky *ne bis in idem*, je-li mezi daňovým řízením a trestním řízením nejen dostatečně úzká věcná souvislost, ale současně i souvislost časová. Soud proto musí při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlídnout k pravomocnému rozhodnutí finančního úřadu o povinnosti uhradit penále z doměřené daně a v odůvodnění rozhodnutí vysvětlit, jak byla tato okolnost zohledněna.

V oblasti **trestné činnosti korupčního charakteru** přetrvává stále nízká míra oznamování těchto deliktů. Oblast nezákonného ovlivňování veřejných zakázek představuje významnou formu páchaní trestné činnosti spojené s korupcí. Tento typ trestné činnosti je velmi komplikované odhalovat a prokazovat s ohledem na působení organizovaných skupin osob na různých článcích procesu zadávání veřejných zakázek, kdy není možné trestnou činnost zpětně prokazovat pomocí svědeckých výpovědí a většinou ani pomocí oficiální dokumentace. Významný pro efektivní postih korupce byl rozsudek NS sp. zn. 6 Tz 3/2017 o stížnosti pro porušení zákona vztahující se k **náležitostem příkazů k povolení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu**.

Zmínit je třeba i opětovný pokles indexu vnímání korupce podle celosvětového hodnocení Transparency International z 37. místa v roce 2016 na 47. místo v roce 2017 z celkově hodnocených 168 zemí.

Pokud jde o **poznatky k trestné činnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků, NSZ** bylo požádáno Ústavně právním výborem Poslanecké sněmovny o zpracování analýzy týkající se aplikace ustanovení § 221 trestního zákoníku o trestném činu porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti a k trestní odpovědnosti volených funkcionářů územních samosprávných celků (obcí a krajů). Analýza se aktuálně zpracovává, bude se vztahovat na období let 2013–2017.

**Kybernetická a infromatická kriminalita** je v ČR nadále dynamicky se rozvíjejícím a neustále se proměňujícím druhem kriminality. Pachatelé stále častěji využívají sofistikované formy trestné činnosti, kdy jejich odhalení a dopadení je ztěžováno užíváním tzv. anonymizérů či jiných kryptovacích prostředků. Byly zaznamenány případy, kdy došlo ze strany pachatelů k průniku do e-mailových

schránek poškozených, odkud byly získány citlivé osobní informace, které byly následně zneužity. Prostřednictvím elektronické komunikace jsou páčány i podvody, kdy poškozeným jsou cestou e-mailu či jinak zasílány nepravdivé informace. Situaci při objasňování uvedené trestné činnosti komplikuje fakt, že má mezinárodní přesah a konkrétní údaje je nutno zjišťovat prostřednictvím žádostí o právní pomoc. Výpočetní technika a virtuální prostor je prostředkem pro páčání trestné činnosti nejen v tradiční oblasti majetkové trestné činnosti (podvody při provozování e-shopů, falešné zasílání elektronických faktur s výzvou k proplacení), ale i v oblasti mravnostní kriminality a kriminality páchané na dětech, jakož i jiných druhů trestné činnosti. V souvislosti s nárůstem případů páčání trestné činnosti prostřednictvím elektronické komunikace je nutno upozornit na to, že zmíněný způsob páčání trestné činnosti je často charakteristický velkým množstvím útoků v jednotlivých případech – trestních věcech, což ve svých důsledcích znamená, že přesto, že je evidováno snižování počtu trestních věcí vedených na státním zastupitelství, v případě páčání trestné činnosti s využitím prostředků elektronické komunikace nejsou výjimkou ani trestní věci s desítkami či stovkami útoků, tj. dílčích skutků, což zvyšuje jak obecně administrativní náročnost zpracování trestní věci, tak důkazní náročnost zpracování případu, často ve spojení s úkony mezinárodní justiční spolupráce i do více států.

Vyskytly se i případy sofistikovanějších podvodů spojených též s převody finančních prostředků z účtů poškozených. Úskalím úspěšného objasnění této trestné činnosti je skutečnost, že zatímco poškození své finanční prostředky převedou na zahraniční bankovní účet pachatele prakticky okamžitě, zjistit skutečného pachatele se v těchto případech podaří jen sporadicky. Prostřednictvím žádosti o právní pomoc v cizině se ve většině případů nakonec podaří zjistit pouze informaci, že skutečný pachatel předmětný účet v bance založil na odcizený doklad totožnosti a že finanční prostředky, které takovým podvodným jednáním vylákal od poškozeného, byly z takového účtu obratem vybrány prostřednictvím bankomatu v hotovosti.

Jako nový fenomén se vyskytly také případy šikanování či pronásledování oběti formou tzv. „cyber-stalkingu“. Oběťmi mohou být děti školního věku, které jsou vystaveny šikaně ze strany spolužáků či svých vrstevníků. V některých případech se děti touto cestou stávají objektem zájmu a potažmo trestné činnosti pedofilních jedinců. Byly zaznamenány také případy, kdy šlo o sledování a pronásledování, uskutečňované chorobně žárlivým partnerem. Tato forma kriminality se vyskytuje i v podobě nenávistných útoků na internetu, která vykazuje vysokou míru závažnosti.

Byl zaznamenán trend mírného poklesu „čisté“ propagace **extremistických hnutí** směřujících k potlačení práva a svobod člověka, který je však vyvážen nárůstem nenávistných výroků na internetu, a to zvláště na sociálních sítích, přičemž je takřka nemožné stíhat všechny zde pronesené nenávistné výroky, a to jak vzhledem k jejich množství, tak i obtížím spojených s prokázáním autorství těchto výroků. Pokud jde o **trestné činy z nenávisti**, hlavní hrozbu už v současné době nepředstavují tradiční pravicově extremistické subjekty, ale subjekty xenofobně populistické. Byť nejsou propojeny s extremistickými militanty a oficiálně se distancují od totalitních ideologií, hlásají velmi podobné myšlenky. Dokážou daleko účinněji a rychleji mobilizovat veřejnost. Demokratické instituce proti těmto subjektům obtížně a pomalu hledají obranné mechanismy. Polarizaci společnosti napomáhá i rychlé šíření nenávistných projevů na internetu, především v rámci diskuzí a příspěvků na sociálních sítích. Těmto formám trestné činnosti je však potřeba čelit zvýšenou mírou

uplatňování trestní odpovědnosti v odůvodněných případech závažnějších podob nenávislných projevů.

Stále ještě relativně novým rysem internetové kriminality je použití **virtuálních měn**, a to jak k pořízení nástroje ke spáchání trestné činnosti (nakoupení hackersky získaných údajů o platebních kartách), tak k získání majetkového prospěchu trestným činem (u ransomware útoků). Taková trestná činnost klade zvýšené nároky na její odhalení a prověření, což znamená výrazné prodloužení doby trestního řízení.

Mimo obecný nárůst pachatelů znalých informačních technologií (na poli anonymizovaného připojení k internetu či platby pomocí bitcoinů) rapidně narůstá mezinárodní prvek, kdy i u legalizace výnosů z trestné činnosti je takřka pravidlem přesah trestné činnosti do tří a více států.

Počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin **obchodování s lidmi** (§ 168 trestního zákoníku) dosáhl stejných hodnot jako v předcházejících letech. Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování. Zvláštní pozornost je třeba věnovat případům, kdy dochází k propojení forem, včetně nucených sňatků anebo nucení k trestné činnosti. Dlouhodobě je pozornost věnována sexuálnímu a pracovnímu vykořisťování obětí, obchodování s dospělými i dětmi za účelem nucení k páčání trestné činnosti a žebrání, včasné identifikaci obětí a aplikaci principu *non-punishment* (netrestání obětí). Státní zastupitelství i v roce 2017 věnovalo značnou pozornost fenoménu **domácího násilí**. To představuje negativní společenský jev, který zahrnuje celou škálu společensky nežádoucího jednání odehrávajícího se v soukromí „společného obydlí“, tedy privátního prostoru „za zavřenými dveřmi“. Většinou se jedná o dlouhodobý systematický fyzický, psychický či ekonomický nátlak, jehož intenzita v konkrétním okamžiku není vždy tak vysoká, aby odůvodňovala zahájení trestního stíhání například pro trestný čin ublížení na zdraví. Společným rysem domácího násilí je, že pachatel zneužívá postavení, které má ve vztahu k osobám, jež jsou s ním spojeny materiální nebo citovou závislostí. Problematice domácího násilí je věnována pozornost ze strany státního zastupitelství, a to jak v konkrétních postupech státního zastupitelství, tak i v nejrůznějších analytických materiálech, zprávách o činnosti státního zastupitelství a metodické činnosti odboru trestního řízení NSZ. Tradičně je této problematice věnován prostor i na pracovních poradách nejvyššího státního zástupce s nižšími stupni státního zastupitelství a v oblasti vzdělávání.

**Drogová scéna** se zásadně nemění, počty stíhaných (i obžalovaných) osob se v roce 2017 oproti trendu z předcházejícího roku zvýšily. Poukazuje se na případy zneužívání drog ve věznicích. Prevencí proti pronikání drog do věznice musí být důsledná kontrolní činnost orgánů Vězeňské služby ČR při kontrole korespondence, průběhu návštěv a kontrole odsouzených při návratu z pracoviště.

Dochází ve zvýšené míře k nelegálním obchodům s návykovými léky, což je ovšem soudy, stejně jako i v některých případech obchodu s konopím, posuzováno a trestáno mírněji než nakládání s obvyklými drogami (tresty jsou snižovány mnohdy pod dolní hranici zákonné trestní sazby či ukládány na samé dolní hranici sazby, přestože formálně jsou naplněny zákonné znaky kvalifikované skutkové podstaty § 283 odst. 3, 4 trestního zákoníku).

Z hlediska efektivity boje proti drogové trestné činnosti lze považovat za významný prvek stabilitu právní úpravy. V tomto ohledu však došlo v roce 2017 k určitým posunům, přestože samotná právní úprava trestní odpovědnosti pro drogové trestné činy v rovině trestního zákoníku změn nedoznala.

Za relativně bezproblémovou lze označit úpravu seznamu návykových látek, jak vyplývá z nového nařízení vlády č. 46/2017 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění nařízení vlády č. 243/2015 Sb. Toto nařízení vlády reaguje na aktuální právní úpravu, kdy již seznam omamných a psychotropních látek není stanoven přímo zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ale jejich konkrétní výčet je svěřen právě nařízení vlády. Cílem této úpravy je umožnit flexibilnější reakci na výskyt nových, doposud neznámých látek, jejichž účinky jsou totožné nebo ještě negativnější než v případě stávajících „tradičních drog“, avšak jejich chemické složení je odlišné a neumožňuje tak efektivní postih nedovoleného nakládání s nimi. Citovaným nařízením vlády č. 46/2017 Sb., bylo nově v seznamu 4 podle nařízení vlády č. 463/2013 Sb., zařazeno celkem 55 nových psychoaktivních substancí.

Mnohem podstatnější změnou v právní regulaci nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy však v roce 2017 přinesla judikatura Soudního dvora Evropské unie. Jedná se o podstatnou změnu právního posouzení nakládání s léčivými, které obsahují látky, které jsou jinak prekursorem ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog. Tento přímo použitelný předpis Evropské unie totiž pro oblast českého trestního práva definuje, jaké látky a za jakých podmínek lze považovat za prekursor. V podmínkách české trestněprávní aplikační praxe jde o problém klíčový, neboť zejména léčiva s obsahem efedrinu a pseudoefedrinu jsou dominantním zdrojem nelegální produkce metamfetaminu (pervitinu).

Soudní dvůr Evropské unie svým usnesením ze dne 2. 3. 2017 sp. zn. C-497/16 rozhodl, že léčivé přípravky obsahující látku, která je jinak prekursorem podle příslušného nařízení č. 273/2004 o prekursorech drog, nelze samy o sobě považovat za prekursor, ale jsou podřazeny právnímu režimu léčivých přípravků. V případě nejpálčivější problematiky produkce metamfetaminu je však tento závěr možno vztáhnout pouze na případy nakládání s léčivými přípravky v rámci prostoru Evropské unie. Oproti tomu v případech nakládání s takovými léčivými přípravky přes vnější hranici Evropské unie se přitom uplatní zvláštní úprava obsažená v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi. Tato speciální právní úprava přitom výslovně léčivé přípravky s obsahem efedrinu a pseudoefedrinu za prekursor považuje. Uvedené právní závěry Soudního dvora Evropské unie budou mít zřejmě dalekosáhlé důsledky pro trestněprávní aplikační praxi v České republice. Do současnosti je totiž nedovolené nakládání s léčivými přípravky obsahujícími efedrin nebo pseudoefedrin právně posuzováno jako nakládání s prekursory, tj. zpravidla jako trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Toto ustanovení přitom obsahuje širší škálu okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Na podkladě citovaného rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie však takové jednání bude nutno v řadě případů právně posoudit mírněji, jako trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 trestního zákoníku, neboť nebude-li možno takové léčivé přípravky považovat za prekursor, bude třeba je kvalifikovat pouze jako tzv. „jiné prostředky určené k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky“.

V oblasti **trestné činnosti v dopravě**, zvláště silniční, je nutno upozornit na vzrůstající trend věcí závažné násilné trestné činnosti v dopravě, při kterých je pachatelem **použito motorové vozidlo jako zbraň a dochází k těžším následkům**. Na tyto případy je zpravidla v trestním řízení reagováno ze strany soudu uložením přísné trestní sankce, což lze jak z hlediska individuálního posouzení případů, tak v zájmu generální prevence považovat za správný trend, neboť prokázání subjektivní stránky jednání obviněného zejména v případech tzv. vybrždování je mnohdy závislé na dokumentaci případu technickými prostředky, jako např. kamera ve vozidle nebo kamerový systém na dálnici.

Ohledně **dokazování trestné činnosti spojené s řízením motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky podle § 274 trestního zákoníku** (odlišné od alkoholu), přetrvává nejednotnost v postupech soudů, jakkoli se rozhodovací praxe soudů postupně vrací zpět ke stavu, který byl evidován před rokem 2016, tj. při stanovení rozsahu dokazování je v rámci rozhodovací praxe opět požadován kromě toxikologického znaleckého posudku obligatorně také znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. V některých obvodech soudy u hlavního líčení trvají i na osobním slyšení znalce psychiatra. Požadavek soudu na zpracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, přípravné řízení značně prodlužuje i prodražuje. Byly ovšem zaznamenány i trendy namísto vyvozování trestní odpovědnosti postupovat tato jednání k posouzení a postihu jako přestupek, jako kdyby se jednalo o protiprávní jednání méně společensky závažné. Přitom není pochyb o tom, že omamné a psychotropní látky vzhledem k časovým odstupům expirace a změnám účinků mají značný vliv na psychomotorické a psychické funkce člověka, v souvislosti s věkem, pohlavím, fyzickou konstitucí a rozdílnou schopností vnímání jejich účinků, a to bez významnějších vnějších projevů.

V praxi KS v Ostravě se vyskytl výklad, že je nutno, aby řidič ovlivněný takovými návykovými látkami měl v krvi či moči objektivně zjištěn minimálně trojnásobek hodnoty stanovené nařízením vlády č. 41/2014 Sb., aby jeho jednání mohlo být posouzeno jako trestný čin. V trestních věcech bylo posléze podáno dovolání nejvyšším státním zástupcem a NS takovou aplikační praxi odmítl.

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku**, nedošlo k žádnému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto protiprávního jednání a hrozeb s ním spojeným. Fenomén **ilegální migrace** se zatím v oblasti výkonu trestní jurisdikce na území České republiky nijak zásadně neprojevil.

Ve vztahu k aktuální problematice **trestního procesu a dozoru státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení** je pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu do policejního informačního systému ETR, což zrychluje komunikaci a informační toky mezi orgány činnými v trestním řízení a pozitivně se promítá do účinnosti přípravného řízení, jakkoli se při jeho fungování objevují i určité nedostatky (zejména při zpracování složitějších věcí). Nižší státní zastupitelství vznášejí opětovné výhrady ohledně odborné úrovně policejních orgánů, zejména nedostatku schopností samostatné činnosti jak ve fázi prověřování, tak i vyšetřování, včetně materiálního a právního posuzování relevantních skutečností. U policejních orgánů se objevují i potíže při správnosti zvoleného procesního postupu, a to jak při odkládání věcí, tak při zahajování trestního stíhání. Též se poukazuje na negativní dopad fluktuace policejních orgánů, nenaplněnost jejich tabulkových stavů, ale též nedostatek zkušenosti, což se zákonitě projevuje i v kvalitě jejich práce. Vzájemná spolupráce s policejními orgány je však hodnocena celkově jako dobrá, vyzdvihována je snaha o zlepšování profesní úrovně i dosažených výsledků.

Ohledně kvality vydávaných usnesení o zahájení trestního stíhání se vyskytují nedostatky týkající se zejména řádné objektivizace a vyčíslení škody, neadekvátní právní kvalifikace protiprávního jednání, zmatečného popisu skutku, jeho nedostatečného objasnění, absence popisu všech obligatorních znaků trestného činu, nesprávného posuzování pokračujících trestných činů. Dozorový státní

zástupce pak taková usnesení ruší. Prostor vytvořený pro aktivní postup státního zástupce v důsledku snížení evidované kriminality je eliminován velkou nestabilitou právní úpravy a rozhodovací praxe soudů (četné změny trestněprávních a na ně navazujících předpisů ovlivňujících výkon působnosti státního zastupitelství), dále přetrvávajícím nedostatečným personálním obsazením zejména základních útvarů Policie ČR a oddělení Služby kriminální policie a vyšetřování zajišťujících konání trestního řízení ohledně hospodářské a majetkové trestné činnosti.

Vzhledem k tomu, že podíl zkráceného přípravného řízení se výrazně snížil, promítlo se to do délky přípravného řízení i vyšetřování. Poukazuje i na pokles méně závažné trestné činnosti a na druhé straně nárůst důkazně složitější a náročnější trestné činnosti, významným faktorem je dlouhá doba vyřizování právních pomoci ze zahraničí. Ukončení rozsáhlých věcí se vzhledem k nutnosti seznamování velkého množství poškozených s výsledky vyšetřování prodlužuje v řádu několika týdnů až měsíců.

Situace v oblasti **navrhování a ukládání peněžitých trestů** se v roce 2017 na základě provedených opatření výrazně zlepšila. Na popud NSZ a NS se konaly čtyři semináře společně pro soudce, státní zástupce i policejní orgány specializované na tuto problematiku. Navýšení počtu pravomocně uložených peněžitých trestů v roce 2017 je podstatné a svědčí jednak o tom, že přijatá opatření přináší své výsledky, jednak o tom, že dochází ke změně v myšlení státních zástupců a soudců při navrhování a ukládání peněžitých trestů, což je nejdůležitější. Již v přípravném řízení jsou opatřovány podklady pro zjištění majetkových poměrů obviněných, což státním zástupcům umožňuje navrhnout peněžitý trest v adekvátní výměře; těmto návrhům soudy zpravidla vyhovují. V případech, kdy soudy v rozporu s návrhy státních zástupců peněžitý trest neuložily, podávali státní zástupci pravidelně odvolání.

Ohledně **dohledu**, zejména tzv. instančního, vykonávaného v soustavě státního zastupitelství, je pokyn obecné povahy č. 1/2017, o výkonu dohledu, vnímán všeobecně kladně.

V **mimotrestní působnosti** státní zastupitelství dosahují standardně výsledků přiměřených vytvořeným podmínkám (zejména personálním) a zdrojům poznatků. Státní zastupitelství zvládlo rekodifikaci soukromého práva a výkon rozšířených působností stanovených v jednotlivých zákonech přijatých v této souvislosti, nadále je nutno věnovat pozornost využívání celého spektra těchto působností, např. problematice domácího násilí či některým otázkám týkajícím se právnických osob a efektivitě využívání těchto působností. Zaměření mimotrestní působnosti státního zastupitelství se zásadně nemění a vyplývá z postavení státního zastupitelství jako orgánu chránícího veřejný zájem a poskytujícího ochranu skupinám osob, u nichž mu to zákon přiznává. Trvalá pozornost je věnována efektivnímu výkonu této působnosti, nikoli jen četnosti učiněných opatření.

V průběhu roku 2017 pokračovalo státní zastupitelství v jednáních nad aktuálními otázkami trestního řízení se všemi orgány činnými v trestním řízení, zejména s představiteli soudů a Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie, celních orgánů a Vězeňské služby ČR. Spolupráce s těmito orgány se pak odrazila mj. v uskutečnění společných pracovních setkání či seminářů. Dále NSZ v roce 2017 rozvíjelo užší spolupráci s Veřejným ochráncem práv, Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže či Nejvyšším kontrolním úřadem, neboť oblast působnosti těchto kontrolních institucí se částečně překrývá s působností státního zastupitelství. NSZ v roce 2017 pokračovalo ve spolupráci s Jednotou českých

právníků, Českou Compliance Asociací, Českou advokátní komorou, Komorou daňových poradců a nově navázalo hlubší spolupráci s Ministerstvem financí, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a s Ústavem veřejného zdravotnictví a medicínského práva 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Státní zastupitelství se v roce 2017 významně podílelo na počátečních pracích ohledně adaptace nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce, a na implementaci směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie.

## II. Poznatky k výkonu působnosti státního zastupitelství v trestní oblasti v roce 2017

### 1. Základní trendy vývoje kriminality

#### a) Celkový vývoj kriminality (tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)

Nápad trestních věcí u státního zastupitelství se podle počtu zaevidovaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení sepsaných policejními orgány podle § 158 odst.3 věty první trestního řádu ve všeobecných rejstřících státního zastupitelství, v oddílu „Přípravné řízení“ (tab. II/1d) v roce 2017 snížil, a to o **15 675**, tj. o 6,67 %, pokud by byly započítány pouze **fyzické osoby**. Záznamy o zahájení úkonů trestního řízení se v letech 2012 až 2017 týkaly také **právnických osob**. V roce 2017 bylo evidováno **938** takových záznamů (+71).

Rok	Fyzické osoby	Právnícké osoby	Celkem
2011	316 452	0	316 452
2012	305 700	1 185	306 885
2013	327 706	558	328 263
2014	291 665	626	292 291
2015	255 572	650	256 222
2016	236 075	867	236 942
2017	220 310	938	221 248

V roce 2017 došlo k dalšímu výraznému poklesu počtu stíhaných osob a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, na celkem **77 205 (-7 733, -9,1 %)**. Úroveň kriminality z tohoto hlediska se v posledních letech permanentně snižovala, v roce 2015 v největší míře, uvedený trend pokračoval i v roce 2017 a odpovídá údajům policejní statistiky.

Takřka ve stejné míře (absolutně i relativně) jako u osob stíhaných a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, poklesl také počet **obžalovaných osob a osob, na něž byl podán návrh na potrestání**, na **70 811** osob celkem (tj. -7 320 osob, což je -9,37 %).

Počet **osob, u nichž byla věc vyřízena jinými způsoby v přípravném řízení**, se oproti roku 2016 opětovně zvýšil, a to na **8,13 (+0,23) %**, ani v tomto roce se tak neprojevila tendence z roku 2014, kdy tento podíl dosáhl nejnižšího počtu za celé období od roku 1989 (podrobnosti plynou z tab. II/1a).

Počet **stíhaných osob** (tedy bez zkráceného přípravného řízení) se snížil ze 42 655 v roce 2016 na **39 188** v roce 2017, tj. o **8,13 %** (to odpovídá, až na výjimku v roce 2015, trendu předcházejících let, byť ve výraznější podobě). A počet **obžalovaných osob** zaznamenával v roce 2017 obdobný trend, protože se snížil z 38 424 v roce 2016 na **35 121** v roce 2017, tj. o **8,6 %**.



<b>Stíháno, obžalováno</b>				
<b>Rok</b>	<b>Stíháno</b>	<b>Obžalováno</b>	<b>Zastaveno trestní stíhání</b>	<b>Věc postoupena</b>
<b>2011</b>	49 055	43 209	5 573	138
<b>2012</b>	42 788	37 984	4 589	102
<b>2013</b>	38 400	34 275	3 789	126
<b>2014</b>	37 378	33 790	3 361	57
<b>2015</b>	43 845	39 452	4 145	82
<b>2016</b>	42 655	38 424	4 030	71
<b>2017</b>	39 188	35 121	3 853	67

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení**, v roce 2017 byla tato forma předsoudního stadia trestního procesu uplatněna opětovně vůči nižšímu počtu osob oproti údajům za rok 2015 či 2016. Zkrácené přípravné řízení bylo konáno vůči **38 017** osobám. Zkrácené přípravné řízení tedy nadále ztrácí svůj charakter stále více převažující formy přípravného řízení, protože jeho podíl až do roku 2014 neustále narůstal, což se týkalo vývoje od zavedení tohoto institutu novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. (touto formou bylo v roce 2014 vyřízeno **63,9 %** z celkového počtu všech osob, v roce 2013 **63,7 %**, avšak v roce 2015 **52,1 %**, v roce 2016 již jen **49,8 %** a v roce 2017 **49,2 %**).

Počet **osob, proti nimž bylo trestní stíhání zastaveno**, se v roce 2017 snížil na celkem **3 853** osob (oproti 4 030 osobám v roce 2016 a 4 145 osobám v roce 2015). Při relativním srovnání ve vztahu k celkovému počtu stíhaných osob se uvedený ukazatel v roce 2017 ovšem zvýšil, ale nepříliš výrazně (činil **9,83 %**, oproti **9,45 %** v roce 2016). U **postoupených věcí** (podle počtu osob) došlo v roce 2017 k poklesu (při velmi nízkých absolutních počtech) na **67** osob (**-4**), přičemž podíl těchto případů na celkovém počtu stíhaných osob zůstává nadále naprosto zanedbatelný (**0,17 %** v roce 2017, shodně jako v roce 2016).

## **b) Odklony (tab. II/1b, II/1c a III/8)**

Ve vyšetřování bylo **narovnáním** (§ 309 trestního řádu) znovu vyřízeno jen zanedbatelné množství případů, a to ohledně **51** osob, což je méně o **28** než v roce 2016, stále jde o minimální absolutní počty, je to pouhých **0,13 %** z celkového počtu stíhaných osob. Ve zkráceném přípravném řízení bylo **narovnáním** vyřízeno již jen **11** osob. Celkově bylo tedy v přípravném řízení skončeno řízení za použití narovnání vůči **62** osobám. V poměru ke všem osobám vyřízeným v přípravném řízení (oběma zmíněnými formami) to je **0,08 %**. Stále platí, že v existující podobě se narovnání využívá sporadicky, a nezmění-li se jeho úprava, zřejmě tomu tak zůstane i do budoucna (novela trestního řádu č. 193/2012 Sb., jež nabyla účinnosti dnem 1. 9. 2012, uvedený problém řešila jen částečně).

U **podmíněného zastavení trestního stíhání** (§ 307 trestního řádu) se ve vyšetřování projevil opětovně vzestup, ovšem zcela nepatrný. Podmíněné zastavení bylo v roce 2017 použito celkem u **2 964** osob, v roce 2016 u **2 857** osob,

v roce 2015 u **2 851** osob. Celkově se uvedená forma odklonu podílela ze **7,6 %** na vyřízení osob původně stíhaných ve vyšetřování (v roce 2016 činil tento podíl 6,7 %).

Odklony tabulka II/1b, II/1c						
Rok	Schváleno narovnání	Věc odložena za schválení narovnání	Celkem	Podmíněně zastaveno trestní stíhání	Podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání	Celkem
2011	143	20	163	3 692	2 124	5 816
2012	97	44	141	2 967	2 952	5 919
2013	62	55	117	2 362	3 299	5 661
2014	57	38	95	2 223	3 351	5 574
2015	82	28	110	2 851	2 553	5 404
2016	79	16	87	2 857	2 375	5 232
2017	51	11	62	2 964	2 153	5 117

Tradičně nejvyšší počet odklonů (pokud jde o podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání) vykázaly Jihomoravský kraj (**1 234** osob) a Severomoravský kraj (**1 158** osob) a až pak následovaly Severočeský kraj (**667** osob), Východočeský kraj (**518** osob), hlavní město Praha (**500** osob), Středočeský kraj (**423** osob), Západočeský kraj (**343** osob) a Jihočeský kraj (**271** osob).

V řadě věcí dochází k podmíněnému zastavení v řízení před soudem, neboť často dojde k situaci, kdy je předmětný návrh spojený se splněním podmínek pro tento postup realizován obhájci obviněných až po skončení vyšetřování tj. buď přímo při hlavním líčení, nebo písemně zaslán soudu (např. vyjádření k obžalobě, doložení dokladu o zaplacení škody, doplnění kvalifikovaného doznání).

### c) Návrhy na schválení dohody o vině a trestu (tab. II/1b, II/1c, II/1e, výkaz II/1g, grafy II/1i a II/1j, tabulky II/2, II/3, II/4f, II/10)

Návrhy na schválení dohody o vině a trestu byly v roce 2017 aplikovány ve vztahu k **116** osobám (+21 oproti roku 2016), což činí **0,15 %** všech stíhaných osob a osob, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení. Uvedený institut nebyl využit ani ohledně jediné právnické osoby (-1). U **110** osob (+21) se tak stalo ve vyšetřování a ve vztahu k **6** osobám (**0**) ve zkráceném přípravném řízení.

Rok	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve vyšetřování	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu celkem
2012	24	5	29
2013	103	15	118
2014	79	7	86
2015	107	6	113
2016	89	6	95
2017	110	6	116

Ani v průběhu roku 2017 se nenaplnilo očekávání, že dohoda o vině a trestu zejména u skutkově rozsáhlejších a právně komplikovaných případů zjednoduší trestní řízení a nahradí složité dokazování, jakkoli se v tomto roce oproti roku 2016 projevil zcela dílčí vzestup využití tohoto institutu.

U dosud netrestaných osob, které se doznají a uhradí škodu, nebo učiní jiné opatření k jejímu uhrazení, je využíván institut podmíněného zastavení trestního stíhání. Obvinění mnohdy také spoléhají na to, že jim nebude prokázán celý rozsah trestné činnosti, takže pak chybí náležitá motivace k použití dohody o vině a trestu, převažuje taktika obhajoby trvat na projednání a rozhodnutí trestní věci soudem.

Dalším aspektem je zvýšení nákladů řízení, protože při sjednávání dohody o vině a trestu i u méně závažné trestné činnosti musí mít obviněný obhájce, a značná administrativní náročnost postupu při sjednání dohod o vině a trestu má potom negativní vliv na délku přípravného řízení. Právní úprava uzavírání dohody o vině a trestu nepřináší ulehčení ani soudům, neboť soud musí k návrhu státního zástupce na schválení dohody o vině a trestu nařídit veřejné zasedání. Státní zástupci vycházejí z toho, že uzavírání dohody o vině a trestu nemůže být samoúčelné, ale má být využíváno jen tam, kde to bude mít svůj nezastupitelný přínos i pro orgány činné v trestním řízení, resp. pro věc samotnou (např. výrazné zkrácení řízení, obstarání klíčového důkazu, bez kterého by mohla nastat důkazní nouze atd.).

NSZ tento institut nadále považuje za významný doplněk odklonů, který by mohl podstatnou měrou zjednodušit a zrychlit řízení v případech vstřícného a sebekritického postoje obviněného a kde společenský zájem na rychlém ukončení trestního řízení převažuje nad uplatněním represivní složky trestu, pochopitelně i s přihlédnutím k oprávněným zájmům poškozeného. Vyšší využitelnosti dohod o vině a trestu může napomoci fakt, že na jaře roku 2018 se uskutečnily čtyři semináře pro soudce, státní zástupce a policisty pořádané Justiční akademií zaměřené mj. i na tuto problematiku; ze seminářů vzešly i náměty na možné legislativní změny, které jsou nyní zpracovávány.

#### **d) Trestní odpovědnost právnických osob [tabulka II/1e, přehled II/f]**

V roce 2017 bylo v oddílu „Přípravné řízení“ v rejstřících ZN, KZN a VZN evidováno celkem **938** věcí týkajících se důvodného podezření ze spáchání některého trestného činu uvedeného ve výčtu v § 7 zákona o TOPO právnickou osobou (v roce 2016 jich bylo 867, v roce 2015 650).

Rok	Stíháno	Obžalováno	ZKPŘT	Návrh na potrestání	Návrh na schválení dohody o vině a trestu	Podmíněné zastavení trestního stíhání
2011	0	0	0	0	0	0
2012	20	3	0	0	0	0
2013	53	15	6	6	0	4
2014	138	69	6	6	5	6
2015	183	179	1	1	1	8
2016	256	187	4	4	0	12
2017	339	237	1	1	1	10

Struktura trestné činnosti právnických osob byla i v roce 2017 velmi různorodá. Zevrubnější informace ohledně skutkových podstat trestných činů, pro něž bylo trestní stíhání vedeno, popřípadě byla podána obžaloba, vyplývají z tabulky II/1f. Tematicke trestní odpovědnosti právnických osob se věnuje samostatná **zvláštní zpráva o poznatcích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 183/2016 Sb., ze dne 26. 2. 2018 sp. zn. 4 NZN 604/2016 (aktualizovaná ke IV. čtvrtletí roku 2018)**. Jsou tam zmíněny i poznatky k aplikaci § 8 odst. 5 zákona o TOPO, ve znění citované novely.

## e) Nové jevy v kriminalitě

**VSZ v Olomouci** poukazuje na problémy s právní kvalifikací některých jednání, které by bylo možné označit souhrnně jako „maření výkonu spravedlnosti“, když bylo zjištěno, že některé typy jednání nelze podřadit z důvodu nedostatečné právní úpravy a s přihlédnutím k některým soudním judikátům z doby před rokem 1989 pod skutkovou podstatu žádného trestného činu (nebo jsou pod některé skutkové podstaty podřaditelné jen velmi obtížně), ačkoli jde o závažná protiprávní jednání. **VSZ v Olomouci** proto vítá snahu o legislativní úpravy, které by umožnily dostatečný postih těchto jednání v rozsahu obdobném např. německé nebo slovenské právní úpravě, jakož i v úpravě stávajících skutkových podstat trestných činů křivého obvinění a křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku [srov. návrh novely trestního zákoníku – tisk 79 Poslanecké sněmovny – aktuální volební období].

Fenomén **informatické a kybernetické kriminality** představuje nejen pro Českou republiku stále závažnější problém.

**Kybernetická kriminalita** je nadále dynamicky se rozvíjejícím a neustále se proměňujícím druhem kriminality. V roce 2017 začala již naplno pracovat nová oddělení informační kriminality Policie ČR, která byla zřízena k 1. 1. 2016 v rámci již do té doby fungujících odborů analytiky při všech 14 krajských ředitelstvích Policie ČR, a navíc byla tato oddělení dále personálně posílena, byl proto zaznamenán jak nárůst řešených případů, tak jejich hlubší rozpracování. Lze odhadnout, že růst případů kybernetické kriminality, a to jak díky aktivnější činnosti nových odborů

Policie ČR, tak s ohledem na stále nové možnosti páchaní této specifické formy zločinu, bude kulminovat teprve v dalších letech.

Vzhledem k uvedenému nárůstu agendy opětovně vyvstává otázka samotného pojmu kybernetické kriminality, který není ustálen, a to ani pro účely rozlišení mezi trestními věcmi, které mají pod tento pojem spadat. Případy s výskytem elektronických důkazů, nebo případy, v nichž je pachatelem ke spáchání využít např. internet, jsou často řešeny specialisty na kybernetickou kriminalitu, ačkoliv právní kvalifikace tomu mnohdy neodpovídá. Typicky jde například o případy nenávistných projevů na internetu kvalifikované jako trestné činy podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezení jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku, nebo pomluvy podle § 184 trestního zákoníku. Z pohledu národního korespondenta pro zmiňovanou oblast kriminality k vyjasnění uvedeného pojmu nepřispěla ani novela závazného pokynu policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, která kybernetickou kriminalitu definuje, avšak jde o definici velice obecnou. Případy kyberkriminality jsou proto mezi státní zástupce rozdělovány většinou „ad hoc“ na základě uvážení vedoucích státních zástupců.

**MSZ v Praze** konstatuje, že v oblasti infromatické a kybernetické kriminality pachatelé stále častěji využívají sofistikované formy činnosti, kdy jejich odhalení a dopadení je ztěžováno užíváním tzv. anonymizérů či jiných kryptovacích prostředků. Byly zaznamenány případy, kdy došlo ze strany pachatelů k průniku do e-mailových schránek poškozených, odkud byly získány citlivé osobní informace, které byly následně zneužity. Prostřednictvím elektronické komunikace jsou páchany i podvody, kdy poškozeným jsou cestou e-mailu či jinak zasílány nepravdivé informace. Situaci při objasňování uvedené trestné činnosti komplikuje fakt, že má mezinárodní přesah a konkrétní údaje je nutno zjišťovat prostřednictvím žádostí o právní pomoc (od některých států je nedostatečně pružná reakce nebo reakce žádná).

**ObSZ pro Prahu 1** rovněž poukazuje na rostoucí počet případů, kdy na pobočkách bank v hlavním městě Praze jsou cizími státními příslušníky (i s falešnou totožností) zakládány účty, na které následně „přicházejí“ finanční prostředky získané trestnou činností (zpravidla vylákání peněz prostřednictvím fiktivní elektronické komunikace). Tyto finanční prostředky jsou vybírány v hotovosti z bankomatů nebo přeposílány na další zahraniční účty. V těchto případech v ČR fakticky k podvodnému jednání nedochází, ani zde nesídlí poškození. Při objasňování této trestné činnosti je nutno vypracovávat větší množství žádostí o právní pomoc, což prověřování značně prodlužuje. Výsledkem prověřování mnohdy bývá pouze zjištění, komu je možno případně zajištěné finanční prostředky vydat. Byly však zaznamenány případy, kdy zahraniční banka, která původně avizovala platbu jako podvodnou, následně nežádá vrácení zajištěných finančních prostředků, v zahraničí ani není vedeno žádné trestní řízení a je velmi obtížné rozhodování o zajištěných prostředcích.

**ObSZ pro Prahu 1** konstatuje nárůst trestné činnosti spojené s podvodným odčerpáním peněžních prostředků z účtů prostřednictvím tzv. phishingových útoků. Pachatele zdrojového trestného činu se zpravidla nedaří zjistit, trestně stíhány jsou osoby, které umožní na svůj účet přeposlat podvodně odčerpané peněžní prostředky. Jsou-li zajištěny peněžní prostředky na účtech, daří se ve většině případů tyto vracet poškozeným.

**KSZ v Praze** uvádí, že v souvislosti s nárůstem případů páchaní trestné činnosti prostřednictvím elektronické komunikace je tento způsob páchaní trestné činnosti často charakteristický velkým množstvím útoků v jednotlivých případech, což ve svých důsledcích znamená, že přestože je evidováno snižování počtu trestních věcí vedených na státním zastupitelství, v případě páchaní trestné činnosti s využitím prostředků elektronické komunikace jsou i trestní věci s desítkami či stovkami útoků, tj. dílčích skutků, což zvyšuje jak obecně administrativní náročnost zpracování trestní věci, tak důkazní náročnost zpracování případu, často ve spojení s úkony mezinárodní justiční spolupráce i do více států.

**OSZ v Litoměřicích** zmiňuje i za rok 2017 nárůst případů trestné činnosti ze zahraničí, tzv. phishingu, kdy jsou používáni tzv. bílí koně jako vlastníci běžných účtů na území ČR k přeposílání

peněz do zahraničí např. prostřednictvím služby Western Union, popř. jsou finanční prostředky vylákané od poškozených v ČR přeposílány rovnou na bankovní účty v cizině – zejména Itálie, Velká Británie, Irsko, Rumunsko, ale i další státy EU, kdy výstupem z mezinárodní justiční spolupráce je téměř vždy pouze zjištění, že bankovní účty v zahraničí jsou vedeny na tzv. bílé koně – osoby bez domova, které poskytují svou identitu neznámým pachatelům, popř. ještě častěji jsou vedeny na existující osoby, jejichž osobní údaje ale byly zneužity a s celou věcí tak nemají nic společného. Zjištění pachatele v takových případech je velice složité.

**KSZ v Hradci Králové** zmiňuje, že tyto případy jsou nejčastěji posuzovány jako trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 trestního zákoníku. Vedle i v minulosti běžných případů podvodné nabídky zboží, zveřejňované na inzertních portálech nebo na fiktivních e-shopech, se vyskytly i případy sofistikovanějších podvodů spojených též s převody finančních prostředků z účtů poškozených. Úskalím úspěšného objasnění této trestné činnosti je v těchto případech skutečnost, že zatímco poškození své finanční prostředky převedou na zahraniční bankovní účet pachatele prakticky okamžitě, zjistit skutečného pachatele se v těchto případech podaří jen sporadicky. Kromě popsanych způsobů jednání pachatelů se oproti dřívějšímu období jako nový fenomén vyskytly také případy šikanování či pronásledování oběti pomocí elektronického přenosu a zálohování dat. Jde o jednání pachatelů, označované jako „cyber-stalking“. Oběťmi mohou být děti školního věku, které jsou vystaveny šikaně ze strany spolužáků či svých vrstevníků. V některých případech se děti touto cestou stávají objektem zájmu a potažmo trestné činnosti pedofilních jedinců. Byly zaznamenány také případy, kdy šlo o sledování a pronásledování, uskutečňované chorobně žárlivým partnerem.

Také **KSZ v Brně** i **KSZ v Ostravě** shodně upozornila i na stále významnější podíl majetkové trestné činnosti páchané v kyberprostoru, a to zejména v oblasti podvodných inzerátů a nabídek o prodeji zboží na sociálních sítích se složitostmi spočívajícími v sériovosti trestné činnosti i nutnosti vyžadovat stěžejní informace cestou právní pomoci. Prokazování této trestné činnosti a ustanovování jejich pachatelů je často komplikováno buď použitím předplacených platebních karet, nebo tím, že jsou tyto internetové obchody páchany ze zahraničí s použitím různých softwarových opatření k zastření IP adresy a platby jsou vylákávány na bankovní účty v zahraničí, k nimž je využíváno služeb jako např. Western Union či Money gram, do destinací s problematickou možností mezinárodní spolupráce (např. Nigérie).

Dalším typem relativně časté internetové kriminality je prolomení přístupových údajů k různým účtům (bankovním, herním, účtům na sociálních sítích a účtům k e-mailovým schránkám) a následná manipulace s těmito účty. Relativně novým rysem internetové kriminality je použití virtuálních měn, a to jak k pořízení nástroje ke spáchání trestné činnosti (nakoupení hackersky získaných údajů o platebních kartách), tak k získání majetkového prospěchu trestným činem (typicky u ransomware útoků). Taková trestná činnost klade zvýšené nároky na její odhalení a prověření, což znamená výrazné prodloužení doby trestního řízení.

Mimo obecný nárůst IT odborných pachatelů (hlavně na poli anonymizovaného připojení k internetu či platby pomocí bitcoinů) rapidně narůstá mezinárodní prvek, kdy i u legalizace výnosů z trestné činnosti je takřka pravidlem přesah trestné činnosti do tří a více států.

U **OSZ v Novém Jičíně** byl zaznamenán trestný čin vydírání za pomoci neoprávněného přístupu k počítačovému systému a použití viru typu ransomware. Pachatel za využití výpočetní techniky s připojením do sítě internet vnikl do počítačové sítě poškozené společnosti, kterou zašifroval dosud blíže nezjištěným algoritmem, zřejmě však škodlivým virem typu ransomware, čímž znemožnil oprávněnému uživateli k této síti přistupovat, načež dešifrování podmínil v anglicky psaném souboru, který umístil na napadené úložiště poškozené společnosti, úhradou částky 0,1 Bitcoin (cca 10.749 Kč), a o této částce s poškozenou společností vyjednával před oznámením věci z jeho e-mailové adresy.

**Trestná činnost, do jejíhož modu operandi je zahrnuto využití virtuální měny bitcoin,** se vyskytuje v jednotlivých případech – pachatelé bývají osoby znalé práce ve virtuálním prostředí.

**ObSZ pro Prahu 5** konstatuje, že v roce 2017 došlo v souvislosti se zvýšeným zájmem o nákup bitcoinů či jiných virtuálních měn k nárůstu podvodů spočívajících ve fiktivních nákupech, tj. poškozený zaplatí, avšak virtuální měnu neobdrží. Byla zaznamenána i trestní oznámení poškozených, kteří „laicky“ investovali s vidinou vysokého zisku do nákupu virtuální měny, a když se zisk nedostavil, dospěli k závěru, že byli uvedeni prodejci či zprostředkovateli v omyl.

**U OSZ v Bruntále** byl zaznamenán zcela nový typ trestné činnosti, jež souvisí s tranzitní kamionovou dopravou. Jedná se o situace, kdy řidiči používají zařízení, kterým ovlivní činnost tachografu např. ve vztahu k tomu, zda se vozidlo v pohybu či nikoli (problematika povinných odpočinků řidičů), nebo použijí cizí elektronickou kartu řidiče (čímž vytváří dojem, že vozidlo řídí dva řidiči, což umožňuje realizovat jízdu bez povinných přestávek). Ve všech třech uvedených věcech bylo jednání pachatelů kvalifikováno jako přečin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 trestního zákoníku. K postihu tohoto druhu protiprávního jednání byla Ředitelstvem služby dopravní policie Policejního prezidia ČR vytvořena metodika, k níž se vyjadřovalo rovněž **NSZ**, jež publikovalo na vnitřní síti Extranet státního zastupitelství tzv. „malé stanovisko“, z něhož plyne, že **digitální tachograf je počítačovým systémem ve smyslu § 230 trestního zákoníku. Jednání spočívající v manipulaci s digitálním tachografem např. formou zmagnetování snímače pohybu, vložení externího přerušovače elektrického napájení či použitím přídavného zařízení, které potlačuje signál snímače pohybu a které je možné aktivovat z kabiny řidiče, je neoprávněným zásahem do technického vybavení počítače, jež přímo narušuje, omezuje či potlačuje funkčnost digitálního tachografu coby počítačového systému a naplňuje skutkovou podstatu přečinu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. d) trestního zákoníku.**

Dalším hlavním rysem roku 2017 byla diskuse nad rozsahem ochrany osobnosti, veřejného pořádku a společenských vztahů, a to v souvislosti jednak s již zmiňovanými nenávistnými projevy směřujícími na sociálních sítích a internetu obecně vůči různým skupinám obyvatel, ale především v případě osobních útoků. Podstatou veřejné i odborné diskuze bylo to, zda např. vulgární projev vůči konkrétní osobě zveřejněný na serveru YouTube může naplnit skutkovou podstatu trestného činu výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku s přihlédnutím k § 117 trestního zákoníku.

Pro určení hranic svobody slova na internetu a míry narušení veřejného pořádku je z tohoto pohledu významné usnesení NS ze dne 11. 10. 2017 sp. zn. 7 Tdo 1235/2017, ve kterém soud vyslovil názor na určení míry narušení veřejného pořádku pro naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku, jakož i na roli trestního práva jako nástroje ultima ratio.

**Národní korespondent pro kybernetickou kriminalitu a práva k nehmotným statkům** mimo jiné koordinuje činnost sítě specializovaných státních zástupců. Tato síť se sešla v listopadu 2017 společně s vedoucími všech oddělení informační kriminality Policie ČR a s vedoucími pracovníky sekce kybernetické kriminality Národní centrály proti organizovanému zločinu. Šlo historicky o první setkání svého druhu a v tomto složení a vzhledem k dobrému hodnocení ze strany všech zúčastněných se tato forma setkání bude opakovat.

Zkušenosti členů sítě specialistů potvrzují přetrvávající roztržičnost praxe v jednotlivých krajích či dokonce okresech v rámci stejného kraje, a to především v závislosti na praxi konkrétních soudů. Jde například o možnost použití § 8 odst. 1 trestního řádu na zjišťování uživatele IP adresy v daném čase, registračních údajů e-mailu, posledního připojení nebo logů od společností, které se neřídí zákonem č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. Stejně tak se praxe různí v použití stejného ustanovení trestního řádu ke „zmrazení dat“, například obsahu e-mailové schránky do doby vydání a doručení příkazu podle § 158d odst. 3 trestního řádu. Lze pouze konstatovat, že do doby novelizace těchto zmíněných ustanovení a vyjasnění jejich použití a vztahu k § 88a trestního řádu, bude roztržičnost praxe nadále přetrvávat.

Síť státních zástupců pokračovala ve sběru poznatků o praxi jednotlivých státních zastupitelství, ve vytvoření sbírky relevantní judikatury a vzorů relevantních rozhodnutí a návrhů. Svou činnost bude nadále koordinovat s metodickou činností Národní centrály proti organizovanému zločinu a na základě dohody dojde v roce 2018 i k elektronickému informačnímu spojení obou sítí.

Z iniciativy **KSZ v Plzni** došlo také ke spolupráci kontaktních bodů sítě na vzdělávání státních zástupců v podobě pracovního semináře, kterého se účastnili zástupci všech okresních státních zastupitelství v obvodu KSZ v Plzni, Krajského ředitelství Policie ČR v Plzni a státní zástupci KSZ v Plzni. Tento projekt bude sloužit jako modelová vzdělávací akce dalším krajům. Existence a činnost sítě měla i mediální ohlas, a to ve veřejnoprávní televizi a v tištěných i internetových denících.

**Evropská justiční síť pro boj proti kyberkriminalitě (EJCN)** se sešla v dubnu a v říjnu roku 2017, jejího jednání se za ČR účastnil národní korespondent. Došlo k vyjasnění vztahů sítě a Eurojustu, který EJCN poskytuje administrativní zázemí a sekretariát. Byly vytvořeny pracovní skupiny v rámci EJCN, které se věnovaly aktuálním tématům – virtuálním měnám, šifrování dat, dokazování elektronickými důkazy. Členové EJCN se také aktivně podílejí na přípravě novelizace evropského vyšetřovacího příkazu ve smyslu jeho použitelnosti k vyžádání dat od poskytovatelů služeb a elektronických důkazů obecně.

## **f) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí (tab. II/2, II/2a, II/2b až II/2e a II/10)**

Tato trestná činnost vykazuje stále tendenci ke stagnaci; vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob se projevil jen u některých trestných činů. V podrobnostech lze odkázat na tab. II/2.

Celkově (viz tab. II/10) bylo v roce 2017 stíháno (včetně vyřízení ve zkráceném přípravném řízení) pro trestný čin zpronevěry podle § 206 trestního zákoníku **1 864** osob, což znamená pokles o **13,3 %**. Vůbec nejpočetnějším byl (v tomto ukazateli) nadále trestný čin krádeže (§ 205 trestního zákoníku), pro který bylo stíháno a řešeno ve zkráceném přípravném řízení **16 329** osob, což představuje **21,2 %** podíl na celkové kriminalitě v roce 2017. Pro trestný čin podvodu (§ 209 trestního zákoníku) bylo stíháno (a řešeno ve zkráceném přípravném řízení) celkem **4 399** osob, takže v součtu tyto tři majetkové trestné činy představují s **22 592** stíhanými (a ve zkráceném přípravném řízení řešenými) osobami **29,3 %** podíl na celkové kriminalitě v roce 2017.

Pokud jde o **trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 trestního zákoníku)**, počet stíhaných osob se v roce 2017 oproti roku 2016 zvýšil. Nadále je pro páchání **daňové kriminality** charakteristická zvyšující se sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Postih daňové kriminality tak klade nadále vyšší nároky jak na odbornost orgánů činných v trestním řízení, tak zejména na vzájemnou komunikaci mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány daňové správy. V tomto směru lze jako důležitý prvek v boji proti daňové kriminalitě (v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně) hodnotit činnost Daňové Kobry (jak Centrální Kobry, tak i Regionální Kobry v rámci jednotlivých krajů)



jako efektivní metody práce vedoucí ke zlepšení operativní výměny informací policejního orgánu a správce daně.

Státní zastupitelství není členem Kobry, působí zde ale tzv. neformální pracovní síť státních zástupců krajských, vrchních a Nejvyššího státního zastupitelství, specializovaných na daňovou kriminalitu. Jejím úkolem je především výměna informací, identifikace aplikačních problémů včetně možných způsobů řešení a sjednocování právních názorů uvnitř státního zastupitelství. Kromě toho se státní zástupci na úrovni krajských státních zastupitelství pravidelně účastní jednání Regionální Kobry, což je vhodná platforma ke zlepšení úrovně komunikace mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány finanční i celní správy. Právě na této regionální úrovni se koncentruje největší množství daňové kriminality, zejména v podobě tzv. karuselových podvodů, jejíž odhalování je pro svou rozsáhlost a sofistikovanost nesmírně náročné. Je proto zapotřebí, aby zejména policejní orgány přizpůsobily svou činnost novým prvkům organizovanosti ke zlepšení schopnosti objasňovat tento druh kriminality.

Rovněž důležitým prvkem v boji proti daňové kriminalitě byla v roce 2017 i kontrolní činnost správce daně (včetně užívání kontrolního hlášení), jež se odráží nejen ve zvyšující se četnosti podaných trestních oznámení, ale také i ve snižujícím se rozsahu způsobené škody, resp. rozsahu zkrácení daně v jednotlivých věcech. To se však nijak neprojevuje na složitosti tohoto druhu kriminality, která je stále náročnější na objasnění.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu zaujal k otázce povahy penále podle § 251 daňového řádu, v návaznosti na judikaturní vývoj Evropského soudu pro lidská práva stanovisko, že penále uložené v daňovém řízení za nesplnění povinnosti tvrzení pravomocným rozhodnutím správního orgánu, má povahu trestní sankce, byť *sui generis*, proto je třeba na ně aplikovat také čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Daňové řízení a trestní stíhání pro skutek spočívající v tom, že nesplnění povinnosti tvrzení vykazovalo vedle platebního deliktu, významného v oblasti správního trestání, znaky trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 trestního zákoníku, jsou řízeními o totožném skutku. To platí za situace, že subjekt tohoto trestného činu a daňový subjekt je totožná osoba. Pravomocné rozhodnutí, jímž se skončí jedno ze souběžně či postupně vedeného daňového a trestního řízení, která jsou řízeními trestněprávní povahy ve smyslu tzv. Engel kritérií, nevytváří překážku věci rozhodnuté s účinky *ne bis in idem*, je-li mezi daňovým řízením a trestním řízením nejen dostatečně úzká věcná souvislost, ale současně i souvislost časová. Blíže srov. rozh. č. 15/2017 Sb. rozh. tr.

V roce 2017 byla na státním zastupitelství v souvislosti s daňovou kriminalitou věnována výrazná pozornost **stanovení místní příslušnosti u daňových trestných činů** (§ 240 trestního zákoníku). Z letité rozhodovací činnosti NS, stejně tak jako i Ústavního soudu (viz nálezy ze dne 31. 1. 2017 sp. zn. II. ÚS 4051/16, usnesení ze dne 3. 4. 2017 sp. zn. I. ÚS 6/17 a další rozhodnutí) lze dovodit patrný převažující trend k určování místní příslušnosti soudu, a tedy i státního zástupce, u daňových trestných činů podle sídla daňového subjektu, zapsaného v obchodním (či jiném veřejném) rejstříku a podle tomu odpovídajícího sídla správce daně. Tato skutečnost je pak obecně známa i pachatelům daňové kriminality, kdy velké množství daňových subjektů, zejména právnických osob, má své sídlo často zcela účelově a fiktivně zřízeno v Praze, případně v dalších velkých městských aglomeracích, a předmět činnosti fakticky vykonává v jiném místě. Praxe orgánů činných v trestním řízení při určování místní příslušnosti u daňových trestných činů tak vede k fatálnímu přetížení státního zastupitelství (shodně i policejního orgánu) zejména v Praze.

Právě u **karuselových podvodů** nastal výrazný vzestup počtu osob stíhaných a obžalovaných v obvodu **MSZ v Praze**.

Lze usuzovat, že zvýšený nápad je zapříčiněn větším počtem kontrol daňových subjektů, které byly provedeny finanční správou u podnikajících subjektů sídlících v hlavním městě Praze. Zvýšení počtu kontrol umožnila legislativní změna (novela zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě ČR), na základě které finanční úřady vykonávají vybranou působnost na území celé ČR. Fakticky tak dochází k tomu, že některé „méně vytížené“ mimopražské finanční úřady kontrolují subjekty se sídlem v hlavním městě Praze, v důsledku čehož bylo zjištěno větší množství „nesrovnalostí“ a podáno i více trestních oznámení. V této souvislosti lze očekávat další nárůst nápadu související s ukončováním daňových kontrol, jejichž cílem je v první řadě ukončit staré daňové kontroly. Časový odstup trestního oznámení od oznamovaného jednání, který se v některých případech pohybuje i v řádu let, má významný dopad na objasnění této trestné činnosti. U těchto druhů trestních oznámení je již v počátku zřejmé, že k plnému objasnění a odsouzení pachatelů nemůže dojít. I v takovýchto věcech je však nutné konat dozor, který zatěžuje především svojí dlouhodobostí. Řada karuselových podvodů je pak zatížena i nutností vyžadování právních pomoci, bez jejichž vyhotovení není věc možné řádně objasnit.

Pro bližší ilustraci v oblasti **zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** lze uvést přehled „**Celkově zajištěné majetkové hodnoty v období od roku 2004 do současnosti**“ ze Závěrečné policejní zprávy k problematice výnosů a praní peněz za rok 2017; tab. II/2a je uvedena v příloze. Pokles objemu zajištěného majetku v loňském roce vede NSZ k zintenzivnění metodické činnosti jak dovnitř soustavy státního zastupitelství tak i směrem k Policii ČR.

### **Celkově zajištěné majetkové hodnoty v období od roku 2004 do současnosti**

V **postihu korupce** se v roce 2017 projevil trend spočívající v poklesu osob stíhaných i obžalovaných u všech korupčních trestných činů. Výrazný pokles počtu stíhaných i obžalovaných osob nastal zejména u trestného činu podplacení podle § 332 trestního zákoníku (o **43,6 %**, resp. o **40,2 %**), kdežto u trestných činů přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku a nepřímého úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku bylo snížení nižší (o **4,3 %** a o **30,4 %**, resp. vždy o **40 %**), nadále při velmi nízkých absolutních počtech.

Česká republika se v rámci „Indexu vnímání korupce 2017“ propadla a po skoku z roku 2015 na 37. místo ve světě se vrátila zpět o 10 míst na sdílenou 47. příčku. Náš index dosáhl hodnoty 55 bodů (ze sta možných), shodně s Kyprem a Maltou. Ve srovnání s členskými státy EU si ČR nepatrně polepšila: na sdílenou 19. pozici. Ve středu žebříčku se drží pobaltské státy (11., 16. a 18. místo), nebo například sousední Polsko (13. příčka, 62 bodů), Slovensko je na 22. místě s 51 body. Na „chvostu“ Evropy zůstávají Itálie (47 bodů), úplně poslední příčky obsazují Řecko (44 bodů) a Bulharsko (41 bodů).

Nejčastěji oznamované jsou věci v souvislosti s veřejnými zakázkami a úředními osobami, kdy za úplatkářství je oznamovateli označeno jakékoliv jednání v souvislosti s rozhodováním věcí veřejných, aniž by byly uvedeny relevantní informace. Oblast **nezákonného ovlivňování veřejných zakázek představuje významnou formu páchání trestné činnosti spojené s korupcí.**

Tento typ trestné činnosti je velmi komplikované odhalovat a prokazovat s ohledem na působení organizovaných skupin osob na různých článcích procesu zadávání veřejných zakázek, kdy není možné trestnou činnost prokazovat pomocí

svědeckých výpovědí a většinou ani pomocí oficiální dokumentace. K odhalování a objasňování tohoto druhu trestné činnosti ve všech jejích podobách je nutné přistupovat stejně jako k závažné organizované kriminalitě, tedy s využitím všech dostupných prostředků dokazování, včetně operativně pátracích a jiných technických prostředků a pokud možno v reálném čase.

Pokud jde o ostatní druhy korupce, většinou šlo o jednoduché případy v podobě nabídky úplatku policistům v rámci dopravní kontroly apod. Závažnější případy byly zaznamenány jen ojediněle. Je zřejmá obtížnost samotného odhalování tohoto druhu trestné činnosti pro jeho vysokou latentnost.

Významný pro efektivní postih korupce byl rozsudek NS sp. zn. 6 Tz 3/2017 o stížnosti pro porušení zákona ve věci D. R. a spol. vztahující se k náležitostem příkazů k povolení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.

U **OSZ v Lounech** je vedena věc týkající se korupčního jednání trestního soudce OS v Chomutově, kdy tento měl za úplatu nezákonně rozhodnout ve věci podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Věc je u osoby obviněného soudce kvalifikována jako přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 3 písm. b) trestního zákoníku, dále je trestně stíhána osoba advokáta, který měl úplatek poskytnout, a to pro přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, spáchaného formou účastenství podle § 24 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku a zločin podplacení podle § 332 odst. 1 alinea 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku.

Jako specifický problém se nadále jeví jedna z novějších forem kriminality, a to **nelegální provozování hracích přístrojů, tzv. kvízomatů**, příp. jinak označených herních přístrojů. Tento typ kriminality je koncentrován do větších měst, jeví znaky organizovanosti a koordinace. Provozovatelé takových nelegálních heren se snaží vystupovat pod hlavičkou různých subjektů či se snaží zastíť povahu výherních hracích přístrojů. Trestní řízení je v těchto věcech vedeno pro trestné činy neoprávněného provozování loterie a podobné sázkové hry podle § 252 nebo neoprávněného podnikání podle § 251 trestního zákoníku. Významná je v této oblasti i součinnost s orgány daňové správy či dalšími státními orgány. **NSZ** posuzovalo písemný materiál „**Metodická pomůcka k uplatnění zásady subsidiarity trestní represe v případě trestného činu neoprávněného provozování hazardní hry podle § 252 trestního zákoníku**“ vypracovaný odborem pátrání Generálního ředitelství cel k rozlišení znaků skutkových podstat trestných činů a přestupků.

## **g) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti (tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g, II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)**

Stav a úroveň stíhání **vybraných trestných činů proti životu, zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** vyplývá z tab. II/3. Vývoj postihu **trestného činu vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) zachycuje tab. II/3a, která zahrnuje rovněž počty odsouzených osob i skutky vykazované policejní statistikou, a to za období let 1994–2017. U trestného činu vraždy v roce 2017 došlo v souladu s trendem z let 2013–2015 (a oproti trendu z roku 2016) k poklesu počtu osob stíhaných a také obžalovaných (o 21,1 %, resp. o 20,9 %).

**KSZ v Plzni** konstatuje, že v průběhu roku 2017 byl zaznamenán podstatný nárůst násilné trestné činnosti, konkrétně nejzávažnější formy trestného činu vraždy podle § 140 trestního zákoníku.

Příklad naprosto neodůvodněně brutálního útoku spáchaného vůči sousedům uvádí **KSZ v Ostravě**. Jednání pachatele (útok na sousedy se záměrem je usmrtit nelegálně drženou střelnou zbraní) bylo právně kvalifikováno podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 2, 3 písm. a) trestního zákoníku, dále podle § 279 odst. 1, § 178 odst. 1, 2, § 228 odst. 1 a podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku, kdy věc se v současné době nachází ve fázi hlavního líčení. V dané trestní věci se jednalo o cílený likvidační útok obžalovaného na sousedy, kteří aktuálně nezavdali žádnou příčinu, před napadením nedošlo

k žádnému slovnímu ani fyzickému konfliktu. Způsob jednání pachatele je dáno jeho osobností, kdy tento je z hlediska trestního práva plně příčetný, nerespektuje však naprosto žádná společenská pravidla ani právní normy. Obžalovaný v obci nejprve na pozemku vlastní dcery postavil bez stavebního povolení a v rozporu se všemi stavebními předpisy komplex staveb, který využíval k bydlení vlastní rodiny. Pozemek oplotil betonovou zdí, kterou zčásti postavil na pozemku bezprostředních sousedů. Následně začal schválně terorizovat jak nejbližší sousedy, tak i ostatní obyvatele okolních nemovitostí, a postupně pojal úmysl se svých sousedů zbavit. Skutek byl tedy vyústěním dlouhodobě řešených problémů mezi obžalovaným, sousedy a ostatními místními obyvateli. Současnému trestnímu stíhání předcházelo vedení mnoha přestupkových řízení, výhrůžky sousedům a další incidenty, které řešila policie i místní přestupková komise, dosud je vedeno správní řízení o odstranění nelegálně zřízené stavby.

Pokud jde o poznatky k **privilegovaným skutkovým podstatám zabití, popř. ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky**, pro trestný čin zabití podle § 141 trestního zákoníku nebyla ani v roce 2017 stíhána či obžalována žádná osoba. Pro trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a trestního zákoníku bylo v roce 2017 stíháno **10** osob, obžalováno jich bylo 9, zkrácené přípravné řízení nebylo konáno proti žádné osobě.

U případů **loupeží** byl v roce 2017 zaznamenán další a opětovně výrazný pokles navazující na trend vývoje v předcházejících letech, počtu osob stíhaných i obžalovaných (vždy **-7 %**). Nadále platí, že absolutní počty stíhaných i obžalovaných osob jsou nejnižší od roku 1989, pokud jde o osoby stíhané, a od roku 1990, pokud jde o osoby obžalované.

U **těžkého ublížení na zdraví spáchaného úmyslnou formou zavinění** (§ 145 trestního zákoníku) došlo v roce 2017 k tentokrát výraznému poklesu počtu stíhaných i obžalovaných osob na **652**. Jedná se o nejnižší absolutní počty stíhaných i obžalovaných od roku 1990.

U **ublížení na zdraví spáchaného úmyslně** (§ 146 trestního zákoníku), kde je třeba vzít v úvahu i institut zkráceného přípravného řízení, bylo v roce 2017 vedeno trestní řízení proti **3 074** osobám (**-364**).

V souvislosti s trestnými činy **sexuálně motivovanými** jsou zmiňovány okolnosti, které znesnadňují činnost orgánů činných v trestním řízení z hlediska efektivnosti jejich postupu (páchání trestné činnosti v rámci rodiny, oznámení se činí se značným časovým odstupem, rozpornost mezi výpovědí osoby obviněné a osoby poškozené, problém s posuzováním věrohodnosti poškozených osob, kdy tuto otázku mnohdy není možno jednoznačně posoudit ani na základě znaleckých posudků, dále absence dalších důkazů, tato situace mnohdy vyúsťuje v zastavení trestního stíhání či ke zproštění obžaloby).

Násilí, k němuž dochází ve společnosti mezi blízkými osobami, je jednou z nejrozšířenějších forem násilí. Z hlediska následků i z pohledu četnosti výskytu patří rovněž v České republice k alarmujícím celospolečenským problémům. Z trestněprávního hlediska je „**domácí násilí**“ v České republice upraveno v § 199 trestního zákoníku a ten jím rozumí týrání osoby blízké nebo jiné žijící s pachatelem ve společném obydlí. Souvisejícím trestným činem je i trestný čin týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku. Nelze rovněž opomenout, že v souvislosti s domácím násilím přichází v úvahu i jiné trestné činy (např. trestný čin znásilnění či trestné činy proti zdraví).

**Domácí násilí** představuje negativní společenský jev, který zahrnuje celou škálu společensky nežádoucího jednání odehrávajícího se v soukromí „společného obydlí“, tedy privátního prostoru „za zavřenými dveřmi“. Většinou se jedná

o dlouhodobý systematický fyzický, psychický či ekonomický nátlak, jehož intenzita v konkrétním okamžiku není vždy tak vysoká, aby odůvodňovala zahájení trestního stíhání například pro trestný čin ublížení na zdraví. Na rozdíl od násilí na cizích lidech nebývá jednorázové. Oběť domácího násilí má na pachatele, který je jejím manželem, druhem atd., hlubokou psychickou vazbu, proto v některých případech domácí násilí z různých důvodů snáší. Společným rysem domácího násilí je, že pachatel zneužívá postavení, které má ve vztahu k osobám, jež jsou s ním spojeny materiální nebo citovou závislostí.

Podrobnosti ke stavu postihu uvedené formy kriminality plynou z *tabulek č. II/3b až II/3k* a z příložené **Zprávy o stavu kriminality a přístup státního zastupitelství v oblasti domácího násilí** v příloze 11 této zprávy o činnosti.

Z těchto statistických údajů je především zřejmé, že v období let 2012–2017 se počet případů domácího násilí pohybuje mezi **500 až 660 věcmi**; v roce 2017 se jednalo o **545** případů. Nejčtenější jsou případy domácího násilí ve vztahu druh a družka, následují manželé, velmi častou obětí je i dítě žijící ve společné domácnosti.

V roce 2017 bylo pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (ve společně obývaném bytě nebo domě) podle § 199 trestního zákoníku stíháno **393** osob, u **4** osob bylo konáno zkrácené přípravné řízení, celkem tedy jde o **397** osob stíhaných a ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, což představuje podíl na celkovém počtu takových osob pro trestné činy **0,51 %**.

Problematicke domácího násilí je věnována velká pozornost ze strany státního zastupitelství, a to jak v konkrétních postupech státního zastupitelství, tak i v nejrůznějších analytických materiálech, zprávách o činnosti státního zastupitelství a metodické činnosti odboru trestního řízení NSZ. Tradičně je na tuto agendu kladen důraz i na pracovních poradách nejvyššího státního zástupce s nižšími stupni státního zastupitelství (se zaměřením na dokazování, procesní problematiku, metodiku, analytiku a legislativu).

Konkrétní poznatky o této formě trestné činnosti jsou již rozebírány i na vzdělávacích akcích pro soudce a státní zástupce. Předmětné problematice jsou pravidelně každoročně věnovány semináře, uspořádané Justiční akademií ve spolupráci s NSZ. Na všech těchto, popř. i jiných seminářích jsou podrobně vysvětlovány všechny klíčové pojmy platné právní úpravy, jakož i aplikační problémy či nejasnosti.

Např. vzhledem ke skutečnosti, že po vyhodnocení výsledků vlastní přezkumné činnosti v uplynulých pěti letech se jevílo jako nezbytné, aby jak policejní orgány, tak i státní zástupci specializující se na postih trestné činnosti spojené s tzv. domácím násilím disponovali nejen spolehlivou znalostí hmotněprávní úpravy (včetně související judikatury) a dokázali adekvátně využít příslušných procesních institutů, ale rovněž byli v základních obrysech seznámeni s náhledy současné forenzní psychologie na tento sociálně patologický jev, byla na závěrečný (celorepublikový) seminář uspořádaný Nejvyšším státním zastupitelstvím, pozvána doc. PhDr. Ludmila Čírtková, jejíž přednáškový blok byl zaměřen na psychologické aspekty domácího násilí i jeho typologii a taktéž na úskalí tzv. psychologického znaleckého zkoumání.

Ohledně **obchodování s lidmi**, a to popřípadě i za **účelem pracovního vykořisťování**, je třeba uvést, že počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) se i v roce 2017 nepříliš výrazně snížil. Bylo zaznamenáno **16** osob stíhaných i obžalovaných.

Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování.

Jeden případ nucené práce podle § 168 odst. 2 písm. e) trestního zákoníku byl v obvodu **KSZ v Hradci Králové** zadokumentován prostřednictvím společného vyšetřovacího týmu ČR a Velké Británie. Konkrétně bylo zjištěno, že obviněný R. F. po výstupu z výkonu trestu odnětí svobody dne 30. 7. 2010 vycestoval za rodinou své sestry a jejího druha obviněného L. F. do C. ve W., kteří zde žili už nejméně 10 let, kde za účelem zajistit si v tamních podmínkách relativně nákladného bydlení lepší ekonomický status, kdy sám obviněný R. F. by si nebyl schopen pouze ze svého příjmu dovolit samostatné bydlení, společně s obviněným L. F., který v rámci svých podnikatelských aktivit měl možnost zajistit práci dalším osobám, vymysleli, že pro svoje obohacení budou získávat na práci další osoby, kterým nebudou vyplácet náležitou odměnu za jimi vykonanou práci. A to takové osoby, které budou mocí ovládat a za jimi vykonanou na nich vynucenou práci jim nevyplácet adekvátní odměnu, ale jen její část a o zbytek se poměrně dělit. Primárně vyhledávali osoby submisivní, simplexní, popř. sociálně zranitelné z důvodu absence solidního zázemí, jejich dluhů, kriminální minulosti, sklonu ke zneužívání návykových látek, drogovou či jinou závislostí apod., u kterých bylo možné snadno využít jejich neznalosti tamních poměrů v pro ně cizí zemi a jejich nemožnosti se na někoho o pomoc obrátit, jakož i neznalosti anglického jazyka a jejich nedobré finanční situace, kterou bylo v jejich zájmu i nadále udržovat. Přičemž z takto v rámci trestně postihovaného obchodování s lidmi vykořisťovaných osob se podařilo ustanovit poškozené, k jejichž újmě se za období nejméně od druhé poloviny roku 2012 do měsíce října 2016 neoprávněně obohatili o více než 500.000 Kč.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat případům, kdy dochází k propojení forem, včetně nucených sňatků anebo nucení k trestné činnosti. Dlouhodobě se důraz klade na sexuální a pracovní vykořisťování obětí obchodování s lidmi, obchodování s dospělými i dětmi za účelem nucení k páčání trestné činnosti a žebrání, včasné identifikaci obětí obchodování s lidmi a aplikaci principu *non-punishment* (srov. čl. 26 Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi a čl. 8 směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV).

Bylo vypracováno tzv. „malé“ stanovisko analytického a legislativního odboru NSZ (a příslušné národní korespondentky) k trestnému činu obchodování s lidmi – **vylákání ženy do ciziny pod záminkou uzavření sňatku za účelem obchodu** (viz sp. zn. 1 SL 703/2016).

Stanovisko dospělo k závěru, že vylákání ženy do ciziny pod záminkou uzavření sňatku s výhodou může vykazovat prvky obchodování s lidmi. Případům sňatků s výhodou by měla být ze strany orgánů činných v trestním řízení věnována mimořádná pozornost. Sjednání osoby starší 18 let pro sňatek s výhodou či nucený sňatek by bylo možné kvalifikovat jako trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 trestního zákoníku, z hlediska samotného účelu vykořisťování by uvedené jednání pachatele naplňovalo znak jiné formy vykořisťování podle § 168 odst. 2 písm. e) trestního zákoníku.

Dne 27. 4. 2016 schválila vláda České republiky svým usnesením č. 360 Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v České republice na období let 2016 až 2019. Zároveň uložila jednotlivým členům vlády plnit příslušné úkoly, které tato strategie obsahuje. Jedním z těchto úkolů je i vydání aktualizovaného doporučeného postupu Ministerstva vnitra a výkladu pojmů souvisejících s pracovním vykořisťováním. V souladu s citovaným usnesením vlády bylo odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR a ve spolupráci s národní korespondentkou pro uvedenou oblast a Národní centrálou proti organizovanému zločinu Policie ČR vydáno **společné stanovisko k výkladu pojmů souvisejících s pracovním vykořisťováním** (sp. zn. 1 SL 753/2017). Společné stanovisko se vztahuje k výkladu obchodování s lidmi jako dvoustranného vztahu, pojmu „pracovní vykořisťování“ jako takového, v této souvislosti dále pojmů „otroctví“, „nevolnictví“, „nucených prací“, „praktik spojených s otroctvím“ a „zvlášť vykořisťujících pracovních podmínek“. Zdůrazňuje se požadavek na dodržování tzv. principu *non-punishment*. Jedná se o požadavek nezahájení trestního stíhání obětí nebo neukládání trestů obětem obchodování s lidmi vyplývající zejména z článku 8 citované směrnice. **Princip *non-punishment* není zatím uspokojivě upraven v českých trestněprávních předpisech.**

V roce 2017 bylo potřebné zaměřit pozornost též na problematiku nucených sňatků (forced marriage) v návaznosti na připravovanou ratifikaci Istanbulské úmluvy. Pod sp. zn. 1 SL 358/2017 bylo vypracováno stanovisko k citované novele [srov. nyní tisk 79 Poslanecké sněmovny, kde však již uvedená skutková podstata takto výslovně koncipována není, tyto případy byly zahrnuty pod obecnou skutkovou podstatu trestného činu zavlčení]. Případy nucených sňatků, kdy je jeden ze snoubenců donucen uzavřít sňatek bez svého souhlasu nebo proti její vůli, mohou vykazovat definiční prvky obchodování s lidmi a být kvalifikovány jako stejnojmenný trestný čin podle § 168 odst. 2 trestního zákoníku. V úvahu může přicházet zejména aplikace § 168 odst. 2 písm. e) trestního zákoníku, tedy znak „jiné formy vykořisťování“. Formy vykořisťování nejsou stanoveny taxativně, takže pod jiné formy vykořisťování by bylo možné podřadit i sjednání osoby pro nucený sňatek. Za jinou formu vykořisťování je třeba považovat jakoukoli jinou činnost pachatele, při níž získává z činnosti poškozeného jakýkoli neoprávněný majetkový prospěch. Dokazování se zaměřuje na prokázání přítomnosti zranitelného postavení osoby, a že pachatel tuto zranitelnost oběti úmyslně zneužil či jinak využil za účelem vykořisťování oběti, a to v jedné z forem jednání předvídaných skutkovou podstatou obchodování s lidmi (najmul, předal, přechovával, přiměl, zjednal, zlákal atd.).

## **h) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (tab. II/5, II/5a)**

Tendence charakteristické pro vývoj **trestné činnosti spáchané z rasových, národnostních nebo jiných nenávistných pohnutek** vyplývají z tab. II/5 a II/5a.

V roce 2017 bylo celkem pro tyto trestné činy stíháno **98 osob (+16)** a obžalováno **90 osob (+11)**. Oproti předcházejícímu roku došlo k nárůstu, jakkoli je zjevné, že se jedná pouze o výjimku z jinak se uplatňujícího trendu spočívajícího v poklesu.

Z údajů policejní statistiky plyne, že v roce 2017 bylo Policií ČR zaregistrováno **153** trestných činů s extremistickým podtextem. Z toho **102** jich bylo objasněno. Dále bylo evidováno **132** stíhaných osob u skutků s extremistickým podtextem.

Shodně jako v roce 2016 nedošlo v roce 2017 k útokům spáchaným z rasové pohnutky, jimiž by byla způsobena smrt. Nejčastějšími delikty v této oblasti jsou tak případy tzv. hajlování, prezentace „závadových“ symbolů na oblečení či jejich nasprejování na budovy, resp. veřejná prezentace závadových tetování, nenávistné výroky publikované na internetu, rasově motivované urážky apod.

Lze zaznamenat mírný trend poklesu „čistě“ propagace extremistických hnutí směřujících k potlačení práva a svobod člověka, který je však bohatě vyvážen nárůstem nenávistných výroků na internetu, a to zvláště na sociálních sítích, přičemž je takřka nemožné stíhat všechny zde pronesené nenávistné výroky, a to jak vzhledem k jejich množství, tak i obtížím spojených s prokázáním autorství těchto výroků.

Připravovaná **Zpráva o extremismu na území ČR v roce 2017** kromě jiného uvádí, že hlavní hrozbu už v současné době nepředstavují tradiční pravicově extremistické subjekty, ale subjekty xenofobně populistické. Byť nejsou propojeny s extremistickými militanty a oficiálně se distancují od totalitních ideologií, hlásají velmi podobné myšlenky. Dokážou daleko účinněji a rychleji mobilizovat veřejnost. Demokratické instituce proti těmto subjektům obtížně a pomalu hledají obranné mechanismy. Polarizaci společnosti napomáhá i rychlé šíření nenávistných projevů na internetu. Stále vyšší podíl prověřované trestné činnosti zaujímá trestná činnost páchaná v prostředí internetu, především v rámci diskuzí a příspěvků na sociálních sítích.

Stejně jako v minulých letech se nenávistné projevy, které byly dříve zaměřeny zejména vůči Romům, částečně „přesunuly“ vůči muslimům a imigrantům a směřovaly i vůči osobám, které se k přijímání a pomoci uprchlíkům stavějí vstřícně.

Prozatím zůstalo zejména „toliko“ u verbálních projevů a závažnější fyzické útoky vůči muslimům a imigrantům nebyly zaznamenány, což patrně souvisí s minimální přítomností obou skupin na území ČR, tyto útoky však vzhledem k nenávistným náladám v určité části společnosti nelze v budoucnosti vyloučit.

K páčání sledovaného druhu trestné činnosti podněcující k nenávisti k jiné skupině obyvatel byl využíván také internet a sociální sítě, a to ve formě sdělení umístěných v rámci internetových diskusí nebo publikovaných na veřejně přístupných webových stránkách s tím, že dle poznatků z trestního řízení nebyla v konkrétních případech zjištěna organizovanost či součinnost při páčání uvedené trestné činnosti, ale jednalo se o individuálně projevené postoje konkrétní osoby prezentující názor obsahově v rozporu se zákonem, přičemž jednání bylo vedeno s vidinou anonymity prostoru internetové diskuse a sociálních sítí, což „odbouralo“ zábrany k páčání protiprávního jednání a cílem bylo předat svou „poznámku“ či „rádoby vtípný“ komentář co nejširšímu okruhu osob. Ovšem ani takto izolované projevy nenávisti a xenofobie nemohou zůstat mimo pozornost orgánů činných v trestním řízení.

V trestní věci **OSZ v Kladně**, sp. zn. 2 ZT 205/2017, bylo vedeno trestní stíhání proti obviněnému D. Š. pro přečin projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku, jehož se dopustil tím, že dne 28. 11. 2016 z místa svého bydliště v Kladně umístil na facebookový profil známého zpěváka R. B. veřejně přístupný příspěvek, v němž v reakci na demonstrativní odchod zpěváka z předávání cen Českého slavíka za rok 2015 poté, co byla oceněna hudební skupina Ortel a její zpěvák T. H., uvedl zjevně nenávistný komentář. Obžalovaný byl rozsudkem Okresního soudu v Kladně uznán vinným ve smyslu obžaloby a byl mu uložen trest obecně prospěšných prací ve výměře 100 hodin.

**NSZ** k tomu ovšem dodává, že na základě dostupných poznatků nebyla trestná činnost namířená proti R. B. zcela dostačujícím způsobem uchopena ve svém celku, trestní postih byl zaměřen jen na některé případy.

**KSZ v Ostravě** dále uvádí konkrétní případ evidovaný u **OSZ v Novém Jičíně**, kdy obviněný se měl dopustit přečinu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, 3 písm. a) trestního zákoníku prostřednictvím sociální sítě Facebook, a v této souvislosti upozorňuje na okolnost, že dokazování bylo usnadněno doznáním pachatele, přičemž v opačném případě by dokazování bylo značně obtížné, neboť informace společnosti Facebook je možné vyžadovat jen cestou právní pomoci do USA s velmi dlouhou čekací dobou, pokud je vůbec takové žádosti vyhověno.

## **i) Drogová kriminalita (tab. II/7, II/10)**

V roce 2017 byl v rozporu s trendem roku 2016, ale v souladu s tendencí let předcházejících zaznamenán u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy opětovně výrazný vzestup, a to na **2 835** stíhaných osob (**+163**, tj. **6,1 %**) a **2 628** obžalovaných osob (**+127**, tj. **+5,1 %**). Vzestup počtu osob stíhaných i obžalovaných, byť jen nepatrný, byl zaznamenán i u všech ostatních drogových trestných činů. Podrobnosti plynou z tab. II/7.

**OSZ v Kladně** a **OSZ v Příbrami** upozornilo na přetrvávající případy zneužívání jiných návykových látek nežli alkoholu ve věznicích Vinařice a Příbram, přičemž v roce 2017 byly na **OSZ v Příbrami** odhaleny a realizovány tři rozsáhlé případy trestné činnosti týkající se organizovaného nelegálního obstarávání psychotropních látek a léčiv pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Příbram a v rámci této věznice, přičemž se konkrétně jedná o následující trestní věci:

U **OSZ v Příbrami** bylo vedeno trestní stíhání proti 22 obviněným, z toho 12 odsouzených z Věznice Příbram-Bytíz, a 10 osob mimo věznici, pro podezření ze spáchaní zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, 2 písm. a), b) trestního zákoníku, přečinu šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku a přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. g) trestního zákoníku, spáchaných ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku, zčásti i ve stadiu



přípravy podle § 20 trestního zákoníku, přičemž předmětem trestního řízení byla organizace nelegálních dodávek léků (Tramal, Suboxon) a návykových látek (metamfetamin, konopí seté) do Věznice Příbram-Bytíz s tím, že trestná činnost byla organizována odsouzenými z věznice s využitím nelegálně držných mobilních telefonů a nedovolené předměty byly pronášeny do věznice z venkovního pracoviště.

Prevenčí proti pronikání drog do věznice musí být důsledná kontrolní činnost orgánů Vězeňské služby ČR při kontrole korespondence, průběhu návštěv a kontrole odsouzených při návratu z pracoviště. S ohledem na poznatky z dozoru vykonávaného ze strany **KSZ v Praze** nad trestním řízením konaným policejním orgánem Generální inspekce bezpečnostních sborů lze nadále za rizikový faktor považovat také jednotlivé případy selhání na straně příslušníků Vězeňské služby ČR nebo zaměstnanců věznic při zprostředkování nedovolených předmětů pro odsouzené.

Nemalým problémem na drogové scéně je fakt, že dochází ve zvýšené míře k nelegálním obchodům s návykovými léky, což je ovšem soudy, stejně jako i v některých případech obchodu s konopím, posuzováno a trestáno mírněji než nakládání s obvyklými drogami (tresty snižovány mnohdy pod dolní hranici zákonné trestní sazby či ukládány na samé dolní hranici sazby, přestože formálně jsou naplněny zákonné znaky kvalifikované skutkové podstaty § 283 odst. 3, 4 trestního zákoníku).

Z hlediska efektivity boje proti drogové trestné činnosti lze považovat za významný prvek stabilitu právní úpravy. V tomto ohledu však došlo v roce 2017 k určitým posunům, přestože samotná právní úprava trestní odpovědnosti pro drogové trestné činy v rovině trestního zákoníku změn nedoznala.

Za relativně bezproblémovou lze označit úpravu seznamu návykových látek, jak vyplývá z nového nařízení vlády č. 46/2017 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění nařízení vlády č. 243/2015 Sb. Toto nařízení vlády reaguje na aktuální právní úpravu, kdy již seznam omamných a psychotropních látek není stanoven přímo zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ale jejich konkrétní výčet je svěřen právě nařízení vlády. Cílem této úpravy je umožnit flexibilnější reakci na výskyt nových doposud neznámých látek, jejichž účinky jsou totožné nebo ještě negativější než v případě stávajících „tradičních drog“, avšak jejich chemické složení je odlišné a neumožňuje tak efektivní postih nedovoleného nakládání s nimi. Ústavnost takové konstrukce pak byla potvrzena i Ústavním soudem, který např. ve svém usnesení sp. zn. IV. ÚS 613/17 výslovně konstatoval, že „v případě stanovení seznamu omamných a psychotropních látek je tak vláda ve vztahu k trestnímu právu omezena tím, že se musí jednat o látku se zákonem předvídanými účinky, není zde ústavně pochybná možnost pro libovolné či svévolné dotvoření trestní normy normativním aktem moci výkonné. Obsahově se zde tedy nejedná o ústavně nepřijatelné dotváření trestněprávních norem mocí výkonnou. Nařízení vlády č. 463/2013 Sb. se přitom drží v mezích zákona, které jsou buď vymezeny výslovně, anebo vyplývají ze smyslu a účelu zákona.“

Citovaným nařízením vlády č. 46/2017 Sb., bylo nově v seznamu 4 podle nařízení vlády č. 463/2013 Sb., zařazeno celkem 55 nových psychoaktivních substancí. Jedná se zejména o syntetické opioidy a látky ze skupiny katinonů. Rozšíření tohoto seznamu však v praxi s největší pravděpodobností nezpůsobí výraznější výkladové obtíže, neboť vlastní konstrukce právní úpravy se tímto nařízením nijak nemění. Jediným úskalím rozšíření seznamu návykových látek tak je,

že vzhledem k obecnému principu zákazu retroaktivity v neprospěch pachatele bude možný postih pro nedovolené nakládání s takovými nově zařazenými látkami až od účinnosti této novely nařízení vlády, tj. od 1. 3., resp. od 1. 5. 2017.

Mnohem podstatnější změnou v právní regulaci nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy však v roce 2017 přinesla judikatura Soudního dvora Evropské unie. Jedná se o podstatnou změnu právního posouzení nakládání s léčivými, které obsahují látky, které jsou jinak prekursorem ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog. Tento přímo použitelný předpis Evropské unie totiž pro oblast českého trestního práva definuje, jaké látky a za jakých podmínek lze považovat za prekursor. V podmínkách české trestněprávní aplikační praxe jde o problém klíčový, neboť zejména léčiva s obsahem efedrinu a pseudoefedrinu jsou dominantním zdrojem nelegální produkce metamfetaminu (pervitinu). Dosavadní právní praxe přitom vycházela z judikatorního rozhodnutí NS ze dne 9. 11. 2011 sp. zn. 8 Tdo 1363/2011, podle kterého též léčivé prostředky obsahující látku jinak považovanou za prekursor, lze podřadit pod pojem prekursor, pokud z těchto léčivých prostředků lze takovou látku extrahovat „snadno dostupnými a hospodárnými prostředky“. Výklad této problematiky se však v kontextu s přímo použitelnými normami evropského práva ukázal jako sporný. Na tuto právně nejednoznačnou situaci zareagoval NS a danou problematiku předložil formou tzv. předběžné otázky podle čl. 267 Smlouvy o Evropské unii Soudnímu dvoru Evropské unie. Na podkladě této předběžné otázky Soudní dvůr Evropské unie svým usnesením ze dne 2. 3. 2017 sp. zn. C-497/16 rozhodl tak, že léčivé přípravky obsahující látku, která je jinak prekursorem podle příslušného nařízení č. 273/2004 o prekursorech drog, nelze samy o sobě považovat za prekursor, ale jsou podřazeny právnímu režimu léčivých přípravků. V případě nejpálčivější problematiky produkce metamfetaminu je však tento závěr možno vztáhnout pouze na případy nakládání s léčivými přípravky v rámci prostoru Evropské unie. Oproti tomu v případech nakládání s takovými léčivými přípravky přes vnější hranici Evropské unie se přitom uplatní zvláštní úprava obsažená v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi. Tato speciální právní úprava přitom výslovně léčivé přípravky s obsahem efedrinu a pseudoefedrinu za prekursor považuje.

Uvedené právní závěry Soudního dvora Evropské unie budou mít zřejmě dalekosáhlé důsledky pro trestněprávní aplikační praxi v České republice. Do současnosti je totiž nedovolené nakládání s léčivými přípravky obsahujícími efedrin nebo pseudoefedrin právně posuzováno jako nakládání s prekursory, tj. zpravidla jako trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Toto ustanovení přitom obsahuje širší škálu okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Na podkladě citovaného rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie však takové jednání bude nutno v řadě případů právně posoudit mírněji jako trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 trestního zákoníku, neboť nebude-li možno takové léčivé přípravky považovat za prekursor, bude třeba je kvalifikovat pouze jako tzv. „jiné prostředky určené k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky“. Aplikační problémy pak lze očekávat rovněž v takových případech, kdy bude docházet ke kolizi jednání s vnitrouijním a mimounijním prvkem, neboť právní režim obou takových situací je dle závěrů vyplývajících z citovaného usnesení Soudního dvora Evropské unie odlišný. Tato nastalá právní situace si vyžádá další judikatorní rozpracování, a proto

bude NSZ vývoj aplikační praxe velmi pozorně sledovat a v rámci svých zákonných možností na něj bude reagovat.

Ani v roce 2017 nebyly zjištěny nedostatky v konkrétní aplikaci znaků kvalifikovaných skutkových podstat drogových trestných činů, pokud jde o tzv. rozsah trestné činnosti. Dosavadní judikatorní vymezení rozsahů nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, konkrétně většího, značného a velkého rozsahu, se v praxi ukazuje jako zcela funkční a vyhovující.

V oblasti koncepce a realizace trestní politiky na úseku boje proti drogové trestné činnosti byly i v roce 2017 analyzovány aktuální trendy a vývoj této trestné činnosti. Stejně jako v předchozím období je přitom nejpalčivější oblastí přeshraniční organizovaná drogová trestná činnost, přičemž stěžejním problémem i nadále zůstává produkce metamfetaminu a jeho následný vývoz zejména do Německa a stále častěji i do Rakouska.

Z tohoto důvodu rovněž v roce 2017 pokračovala intenzivní mezinárodní spolupráce s okolními státy na poli boje proti přeshraničnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami.

V rámci spolupráce s německými orgány se 23. 2. 2017 v Plzni konalo pracovní jednání na téma přeshraniční drogové spolupráce, a to za účasti zástupců generálních prokuratur a ministerstev spravedlnosti Sasko a Bavorska. Na jednání si zúčastněné strany vyměnily konkrétní poznatky o vývoji této trestné činnosti. Z těchto poznatků pak vyplynulo, že ve Spolkové republice Německo byl sice zaznamenán určitý pokles prvouživatelů pervitinu, zároveň však pervitin z české produkce proniká hlouběji do německého vnitrozemí. Současně však všichni zúčastnění ocenili vysokou úroveň a efektivitu vzájemné spolupráce v této oblasti.

Dne 7. 3. 2017 se v polském Skóczowě uskutečnilo pracovní setkání expertů české a polské policie za účasti představitelů státních zastupitelství obou zemí, jehož tématem byla příprava společného česko-polského cvičení přeshraničního sledování. Samotné cvičení pak proběhlo ve dnech 26. – 31. 3. 2017. Třebaže problematika přeshraničního sledování se netýká pouze drogové trestné činnosti, nelze přehlédnout, že právě přeshraniční nelegální obchod zejména s prekursory pro výrobu metamfetaminu představuje podstatnou oblast kriminality, ohledně kterého jsou podobné procesní instituty často využívány. Zlepšování praktické spolupráce v této oblasti proto představuje rovněž prvek boje proti drogové trestné činnosti.

V rámci širší spolupráce států ležících na tzv. balkánské cestě sdružených do Operační skupiny Jihovýchod, se ve dnech 26. – 28. 4. 2017 uskutečnila v bavorském Fürthu konference této mezinárodní pracovní skupiny. Konference se za aktivní účasti zástupců Policie ČR, Celní správy a státního zastupitelství zaměřila zejména na sdílení zkušeností s vyšetřováním přeshraniční drogové kriminality, a to i kriminality globálního rozsahu, včetně přesahů do dalších oblastí, jako je kybernetická kriminalita a terorismus.

Problematika mezinárodní drogové trestné činnosti se mj. stala jedním z témat jednání generálních prokurátorů zemí Visegrádské skupiny. Zúčastnění vrcholní představitelé orgánů veřejné žaloby všech čtyř členských států pak v Kroměřížské deklaraci generálních prokurátorů Visegrádské skupiny ze dne 26. 5. 2017 vyjádřili společnou vůli mj. v boji proti organizované přeshraniční drogové kriminalitě. Zároveň se i zavázali dále prohloubit komunikaci mezi jednotlivými národními experty a podpořit i neformální výměnu informací a konkrétních zkušeností a poznatků.

Ve dnech 1. – 2. 11. 2017 se uskutečnilo pravidelné setkání představitelů česko-saské přeshraniční pracovní skupiny pro boj proti nelegálnímu obchodu s pervitinem, a to jak ze státního zastupitelství, tak i policie. V rámci pracovního setkání zástupci zúčastněných zemí podrobně informovali o aktuální situaci při potírání nelegálního vývozu pervitinu z České republiky a sdíleli konkrétní poznatky v této oblasti.

## j) Trestné činy v dopravě (tab. II/7a, II/10)

Pro **trestné činy spáchané v dopravě** bylo v roce 2017 celkově stíháno (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) **17 269** osob (v roce 2016: 19 419 osob), šlo tedy o snížení tohoto ukazatele oproti roku 2016 o **11,1 %**. Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byl podán na **15 831** osob; obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla **91,7 %**. Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, příp. podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito u **1 341** osob, **-170**). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2017 proti **78,7 %** osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

Trestná činnost v dopravě představovala v roce 2017 **22,4%** podíl na celkové kriminalitě (v roce 2016 se jednalo o podíl 22,9 %). Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku) zůstává zároveň jedním z nejčtenějších trestných činů. V roce 2017 bylo stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení **9 706** osob. K dokazování **trestné činnosti spojené s řízením motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky (odlišné od alkoholu)** se uvádí následující:

V obvodu **MSZ v Praze** v případě trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku byl v roce 2017 zaznamenán pokles o 195 pachatelů oproti roku 2016, tj. **-17,6 %**. Podíl osob, které řídily motorová vozidla pod vlivem drog, činil v roce 2017 **18 %** ze všech pachatelů tohoto trestného činu. Pokračuje tedy trend předchozích let, což vyplývá i ze změny praxe konstatované ve zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2016 (v průběhu silniční kontroly se vyhodnotí, zda a v jakém rozsahu je řidič motorového vozidla ovlivněn jinou návykovou látkou než alkoholem).

Pokud jde o dokazování trestných činů ve věcech trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku (u jiných návykových látek nežli alkoholu), krajská státní zastupitelství shodně poukazují na posun v rozhodovací praxi soudů v obvodu jejich působnosti, kdy v návaznosti na sdělení předsedy trestního kolegia NS ze dne 16. 11. 2016 sp. zn. Tpjn 54/2016 a rozhodnutí NS ve věci ve věci sp. zn. 6 Tz 10/2017 k rozh. č. 23/2011 Sb. rozh. tr. je tedy – vedle znaleckého posudku či odborného vyjádření z odvětví toxikologie – vyžadován i znalecký posudek z odvětví psychiatrie. Některé soudy požadují provedení vyšetření obviněného za jeho osobní účasti, popř. trvají na výslechu znalců při hlavním líčení. To posléze vedlo k prodloužení přípravného řízení a zpravidla také k tomu, že nelze využít v těchto případech institutu zkráceného přípravného řízení. KS v Ostravě v odůvodnění svých rozhodnutí týkajících se ovlivnění jinou návykovou látkou než alkoholem při řízení motorových vozidel začal argumentovat tím, že je nutno, aby řidič ovlivněný takovými návykovými látkami měl v krvi či moči objektivně zjištěn minimálně trojnásobek hodnoty stanovené nařízením vlády č. 41/2014 Sb., aby jeho jednání mohlo být posouzeno jako trestný čin. NS však takový výklad v rozhodnutích o podaných dovoláních odmítl.

**KSZ v Praze** upozornilo na pravomocně odsouzené závažné případy násilné trestné činnosti v dopravě, při kterých je pachatelem použito motorové vozidlo jako zbraň a dochází k těžším následkům. Na tyto případy je zpravidla v trestním řízení reagováno ze strany soudu uložením přísné trestní sankce, což lze jak z hlediska individuálního posouzení případů, tak v zájmu generální prevence považovat za

správný trend, neboť prokázání subjektivní stránky jednání obviněného zejména v případech tzv. vybrždování je mnohdy závislé na dokumentaci případu technickými prostředky jako např. kamera ve vozidle nebo kamerový systém na dálnici, bez nichž by prokázání úmyslné formy zavinění mohlo být sporné.

Jde o případy úmyslných trestných činů, páchaných s využitím motorového vozidla jako zbraně, které svědčí o agresivitě některých řidičů vyvolané malichernými okolnostmi a absencí respektu k právům jiných účastníků silničního provozu a jejich životu a zdraví přes obecnou povědomost ohledně závažnosti takových jednání. Z těchto případů také vyplývá nutnost obezřetného přístupu orgánů činných v trestním řízení k šetření dopravních nehod se závažnými následky s ohledem na zájem na řádném objasnění a posouzení subjektivní stránky jednání pachatele, zejména jsou-li zjištěny sporné okolnosti k příčině dopravní nehody a jejímu průběhu.

## **k) Trestné činy proti životnímu prostředí (tab. II/9, II/9a)**

Tab. II/9 poskytuje přehled o „tradičních“ skutkových podstatách trestných činů proti životnímu prostředí (§ 293, § 294, § 295, § 299 až § 301 trestního zákoníku). Tab. II/9a zachycuje stav trestního postihu ohledně skutkových podstat trestných činů neoprávněného vypuštění znečišťujících látek podle § 297 trestního zákoníku a dále nově do hlavy VIII zvláštní části trestního zákoníku začleněných skutkových podstat týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 trestního zákoníku) a pytláctví (§ 304 trestního zákoníku). Přitom statistické údaje za rok 2017 (v porovnání s delším časovým horizontem, tzn. obdobím od roku 2004 či alespoň 2008) svědčí o tom, že počty stíhaných i obžalovaných osob pro tyto trestné činy nepřetržitě klesají. V roce 2018 bylo pro trestné činy podle § 293 až § 301 trestního zákoníku stíháno **8** a obžalováno **7** osob, z toho většina pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku.

**NSZ** v roce 2017 zpracovalo písemný materiál „**Poznatky k trestné činnosti spojené s nakládáním s odpady a nebezpečnými látkami**“ (4 NZN 707/2017), pro účely zpracování dotazníku GENVAL z uvedené oblasti kriminality. Písemný materiál mapuje výskyt těchto trestních věcí na území ČR. Ukazuje se velmi nízký výskyt těchto případů, který za období 3–5 let jen nevýrazně přesáhl 10 věcí.

Oblast tzv. „**Wild Life Crime**“ tvoří druhou skupinu zásahů do životního prostředí postížitelných prostředky trestního práva, ovšem ani zde se nejedná v ČR o vysoký výskyt případů, a to i oproti sousedním zemím. Je to dáno vnitrozemskou polohou ČR a tím, že jde jen o tranzitní zemi. I na Letišti Václava Havla v Praze došlo k zadržení pašeráků chráněných živočichů i rostlin, jde však o případy zcela ojedinělé.

Pokud jde o **trestný čin týrání zvířat** (§ 302 trestního zákoníku) v roce 2017 bylo stíháno pro uvedený trestný čin 25 osob, 23 osob obžalováno, zkrácené přípravné řízení bylo konáno a návrh na potrestání byl podán vždy na 9 osob.

## I) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými (tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)

### (1) Mladiství [tab. II/4a, II/4b, II/4c a II/4d]

Mladiství tabulka II/4a, II/4b, II/4c						
Rok	Stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Obžalováno a podán návrh na potrestání	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Podán návrh na potrestání
2011	3 789	3 091	3 256	2 630	533	461
2012	3 678	3 054	3 078	2 550	600	504
2013	2 951	2 389	2 392	1 918	559	471
2014	2 573	2 116	2 014	1 671	559	445
2015	2 248	1 846	1 968	1 626	280	220
2016	2 062	1 674	1 854	1 509	208	165
2017	2 094	1 728	1 897	1 563	197	165

U mladistvých dlouhodobě pokračuje trend, jehož příčiny mohou spočívat, jak bylo konstatováno již v předchozích letech, především v demografickém vývoji, avšak jednoznačnou odpověď ze statistických údajů na tuto otázku dát nelze. Jakkoli v roce 2017 se projevil zcela dílčí vzestup počtu mladistvých stíhaných a ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení (i obžalovaných a osob, na něž byl podán návrh na potrestání). Tato skutečnost však nemůže nic změnit na předchozích konstatovaných tendencích. Platí nadále i to, že rozložení trestné činnosti této kategorie pachatelů do míst a regionů není rovnoměrné a může být podmíněno více faktory. Také pro rok 2017 byl charakteristický trend spočívající ve snížení podílu provinění mladistvých vyřizovaných formou zkráceného přípravného řízení. Na straně druhé se stejně jako každý rok poukazuje na nárůst agresivity a brutality u provinění páchaných mladistvými.

Lze poukázat např. na případ pokusu vražedného útoku spáchaného mladistvým za součinnosti dalšího mladistvého a mladého dospělého, a to pod vlivem návykových látek:

V trestní věci vedené u **KSZ v Praze** byly na základě podané obžaloby uznáni vinnými dva mladiství a jeden mladý dospělý pro skutek, spočívající v tom, že po požití alkoholických nápojů a marihuany 26. 1. 2017 okolo 23.00 hodin v R., v parku na K. n., po slovní rozepři, vzniklé kvůli jejich hlučnému chování, kdy si z telefonu pouštěli hudbu a kopali do odpadkového koše, napadli poškozeného P. Š., kdy v průběhu následné vzájemné potyčky, která přerostla v převažující útok mladistvých na poškozeného při které mladistvý T. s úmyslem usmrtit poškozeného napadl tak, že mu nejméně dvakrát dupl velkou silou pravou nohou, obutou v těžké obuvi, na levou spánkovou oblast hlavy a způsobil mu zlomeninu klenby a spodiny lebni s linií lomu od spánkové kosti vlevo přes levou pyramidu a další vážná poškození a mozku, když toto zranění bylo bezprostředně ohrožující život poškozeného, které by bez poskytnutí vysoce specializované lékařské pomoci vedlo ke smrti s tím, že další dva mladiství účastníci konfliktu neposkytli poškozenému žádnou pomoc. Jednání obžalovaných bylo posouzeno u mladistvého T. jako provinění výtržnictví dle § 358 odst. 1 trestního zákoníku a pokus provinění vraždy dle § 21 odst. 1 a § 140 odst. 1 trestního zákoníku, u dalších dvou obžalovaných jako provinění, výtržnictví dle § 358 odst. 1 trestního zákoníku a neposkytnutí pomoci dle § 150 odst. 1 trestního zákoníku. Za to byli pravomocně odsouzeni mladistvý T. dle § 140 odst. 1 a § 43 odst. 1 trestního zákoníku a § 31 odst. 1, 2 ZSM k úhrnnému trestnímu opatření odnětí svobody nepodmíněnému na 4 roky se zařazením dle § 31 odst. 4 ZSM do zvláštní věznice pro mladistvé, mladistvý M. N. dle § 150 odst. 1 a § 43 odst. 1 trestního zákoníku a § 31 odst. 1, 2 ZSM k úhrnnému

trestnímu opatření odnětí svobody nepodmíněnému na 10 měsíců se zařazením dle § 31 odst. 4 ZSM do zvláštní věznice pro mladistvé a obžalovaný F. N. dle § 150 odst. 1 a § 43 odst. 1 trestního zákoníku k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 20 měsíců se zařazením dle § 56 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku do věznice s ostrahou.

I nadále jsou uváděny poznatky týkající se trestné činnosti mladistvých, konkrétně svěřenců výchovných ústavů:

U **OSZ ve Žďáru nad Sázavou** a **OSZ ve Znojmě** přetrvává vysoký podíl trestních věcí, v nichž jsou stíháni mladiství, přičemž tento stav je trvale dán počtem výchovných ústavů (konkrétně v okrese Znojmo jde o tři výchovné ústavy). Skladba chovanců v těchto zařízeních, zejména ve Výchovném ústavu Višňové, s sebou přináší pro označená okresní státní zastupitelství místní příslušnost k výkonu dozoru ve vztahu k trestné činnosti páchané mimo obvod jejich působnosti, tedy na území celé republiky. Ve Výchovném ústavu Višňové se také trvale zhoršuje situace (útěky, šikana, napadání vychovatelů) v návaznosti na zhoršující se skladbu chovanců (mladiství odsouzení pro závažné násilné jednání, s diagnostikovanou poruchou sexuálního sadismu aj.).

Rovněž u **OSZ v Novém Jičíně** je konstatován vysoký podíl provinění páchaných svěřenci výchovných ústavů pro mladistvé, kdy k páchání trestné činnosti těmito osobami dochází nejen v době pobytů mimo tato zařízení (krádeže, loupeže), ale i v souvislosti s jejich umístěním v těchto zařízeních (nejčastěji se jedná o násilné vymáhání finančních částek nebo různých úsluh mezi svěřenci navzájem, útěky z ústavu, projevy šikany).

Ani podle počtu obžalovaných **mladistvých** (bez návrhů na potrestání; těch bylo podáno na mladistvé výrazně méně) se charakter trestné činnosti páchané mladistvými nijak výrazně nemění. Pomine-li se jasně převažující majetková a s ní související trestná činnost, bylo (v kategorii nejzávažnějších trestných činů) obžalováno pro trestný čin (provinění):

- **vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) **10** mladistvých (vzestup o **3**, v roce 2016 šlo o 7 a v roce 2015 o 8 mladistvých), což představuje podíl na všech obžalovaných osobách pro tento trestný čin **8,55 %** (vzestup o **3,82 %**),
- **loupeže** (§ 173 trestního zákoníku) **162** mladistvých, tedy o **11 více** než v roce 2016 a o **16 méně** než v roce 2015, jejich podíl na všech obžalovaných pro tento trestný čin činil v roce 2017 **12,86 %** (jde o vzestup o **1,72 %**),
- **znásilnění** (§ 185 trestního zákoníku) **36** mladistvých, o **5 mladistvých více** než v roce 2016 (v roce 2015 se jednalo o 34 mladistvých), jejich podíl na všech obžalovaných pro uvedený trestný čin činil 10,03 %, tj. vzestup o **0,61 %**,
- **krádeže** (§ 205 trestního zákoníku) **514** mladistvých, o 20 méně než v roce 2016 (v roce 2015 činil tento počet 611), Podíl na všech obžalovaných osobách pro trestný čin krádeže činil **8,05 %**, tj. **+0,85 %**. V předchozích letech se přitom tyto absolutní počty pohybovaly i kolem 6 000 až 7 000 (v 90. letech).

## **(2) Děti mladší než 15 let (nedospělci) [tab. II/4a]**

V kategorii dětí mladších 15 let, pro nedostatečný věk trestně neodpovědných, bylo vykázáno podle statistických údajů **1 610** osob (v roce 2016 se jednalo o 1 570 osob, v roce 2015 o 1 442 osob.). Teprve potřetí za velmi dlouhé období nastal vzestup. Nárůst je představován údajem **+2,55 %** (v roce 2016 vzestup o 8,88%, v roce 2015 pokles o 8,7 %).

Vzhledem k těmto poznatkům, možné latenci dětské kriminality zejména v oblasti drobné kriminality (krádeže, poškozování cizí věci, sprejerství apod.) je

nutno s ohledem na dlouhodobé poznatky nejen o počtu uvedených činů, ale zejména také o struktuře tzv. dětské kriminality, kde převažuje méně závažná trestná činnost a páchaní zločinů je v menšině, odmítnout případné požadavky na snížení věkové hranice trestní odpovědnosti a dále pak by do budoucna měly být posouzeny i jiné prostředky reagující na dětskou delikvenci nežli stávající obligatorní postup podle ustanovení § 90 ZSM.

### (3) Trestná činnost namířená proti mládeži (tab. II/4f, II/10)

Nadále jedním z nejčastěji se vyskytujících trestných činů (byť ani zdaleka typově nejzávažnějším) je **trestný čin zanedbání povinné výživy** (§ 196 trestního zákoníku), jakkoli také v roce 2017 byl zaznamenán poměrně výrazný pokles.

Vedeno trestní řízení pro trestný čin zanedbání povinné výživy tabulka II/4f						
Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Podán návrh na potrestání	Celkem stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Celkem obžalováno a podán návrh na potrestání
2011	9 017	8 395	4 553	4 537	13 570	12 932
2012	6 634	6 156	6 165	6 138	12 799	12 294
2013	5 089	4 760	7 886	7 880	12 975	12 640
2014	4 862	4 574	7 367	7 350	12 229	11 924
2015	5 894	5 528	4 533	4 528	10 427	10 056
2016	5 394	5 012	3 824	3 824	9 218	8 836
2017	4 452	4 153	3 107	3 106	7 559	7 259

Jen tento trestný čin se tedy stále podílí z **9,79 %** na veškeré trestné činnosti a z **10,25 %** na počtu osob postavených v roce 2016 před soud, což ovlivňuje i počet odsouzených umístěných ve výkonu trestu odnětí svobody (přes poměrně nízký podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody lze v této kategorii pachatelů nadále předpokládat vyšší podíl odsouzených, u nichž byl původní trest přeměněn v nepodmíněný trest odnětí svobody). Změnu měla přivodit novela trestního zákoníku (i trestního řádu) č. 390/2012 Sb., posuzovaná však poněkud rozporuplně (jako omezující možnosti dotčených osob získávat potřebné prostředky na hrazení výživného). Na zvyšující se podíl této trestné činnosti upozorňovaly zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2010 až 2016, ale jak je zjevné, situace se lepší jen velmi pozvolna.

Vůči dětem byly namířeny ovšem i podstatně závažnější trestné činy nežli trestná činnost podle § 196 trestního zákoníku (aniž by se tím tato forma kriminality jakkoli podceňovala). Podrobnosti plynou z tab. II/4f. Poznatky týkající se domácího násilí jsou uvedeny v bodě II. g).

**KSZ v Ostravě** poukazuje na nárůst případů týrání nezletilých dětí pěstouny, kteří mají tyto děti v náhradní péči.



Narůstá počet případů trestné činnosti páchané s využitím počítačů a komunikace na sociálních sítích, přičemž se jedná zejména o sexuálně motivovanou trestnou činnost namířenou proti nezletilým dívkám a využívajícím jejich nezralosti či naivity při používání výpočetní techniky a komunikaci ve virtuálním prostoru, kdy ze strany pachatelů dochází k získání intimních fotografií dívek a na to navazuje další elektronická komunikace spočívající v nucení poškozených k poskytování dalších „autoerotických snímků či nahrávek“ pod pohrůžkou zveřejnění dříve získaných intimních snímků na veřejných sítích nebo jejich poskytnutí konkrétním osobám (rodičům, učitelům apod.).

Vzhledem k tomu, že skutky naplňují v řadě případů také znaky zločinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 1, 2, 5 písm. a) trestního zákoníku, jsou trestní věci vyřizovány také na **KSZ v Praze** s tím, že mezi pachateli jsou nikoli výjimečně také mladiství nebo osoby ve věku blízkém věku mladistvých, kteří mají dobrou znalost počítačové problematiky a jejichž motivace k páčání trestné činnosti může v konkrétních případech nahrazovat reálnou sexuální zkušenost v partnerských vztazích či přímo sexuální agresivitu.

Např. v roce 2017 byl předán soudu k projednání a rozhodnutí případ trestního stíhání příslušníka Policie ČR, který měl ve své emailové schránce, kterou zřídil za účelem uchování počítačových pornografických děl včetně pornografie s vyobrazením nedospělých osob, uloženo nejméně jedno filmové a 39 fotografických děl obsahujících pornografické materiály zjevně vyobrazující děti v prepubertálním věku od 9 do 12 let a dále 2 filmová a 80 fotografických děl obsahující pornografické materiály vyobrazující děti v prepubertálním věku od 12 do 14 let, kdy k závadové emailové schránce a uloženým souborům s dětskou pornografií přistupoval za účelem svého sexuálního uspokojení nebo zvědavosti ze svého mobilního telefonu, počítače z místa svého bydliště, ale i ze služebního počítače s tím, že skutek byl posouzen jako přečin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle § 192 odst. 1 trestního zákoníku.

**MSZ v Praze** konstatuje, že ohledně této trestné činnosti je nadále zaznamenáván negativní trend spočívající ve snaze využít podezření ze znásilnění pro řešení rodinných vztahů a konfliktů. Dochází k vedení trestních stíhání (někdy i vazebně) vůči dospělým osobám obviněným ze znásilnění či zneužití nezletilce, přičemž v průběhu řízení je zjištěna nedůvodnost stíhání (např. na počátku řízení je jediným podkladem výpověď matky o tom, co jí bylo ze strany dítěte mladšího 15 let sděleno, a výslech dítěte k popisovanému jednání, sdělení pak nekoresponduje s dalšími zjištěnými skutečnostmi o sexuálním chování údajného pachatele, jeho pověstí ani s lékařskými zprávami či znaleckými posudky). Taková trestní stíhání jsou iniciována zejména ze strany bývalých partnerů, stávajících partnerů v průběhu rozvodového řízení či jiných rodinných příslušníků údajné oběti a motivována pomstou.

## **m) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací (tab. II/6, II/6a)**

<b>Trestná činnost cizinců</b>							
<b>tabulka II/6 občané Stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení</b>							
<b>Rok</b>	<b>Slovenská republika</b>	<b>Ukrajina</b>	<b>Vietnam</b>	<b>Polsko</b>	<b>Rumunsko</b>	<b>Bulharsko</b>	<b>Rusko</b>
<b>2011</b>	2 447	1 000	774	305	154	138	141
<b>2012</b>	2 521	936	767	308	202	226	170
<b>2013</b>	2 624	877	772	378	200	239	171
<b>2014</b>	2 468	876	734	326	259	240	163
<b>2015</b>	2 331	933	558	324	324	210	148
<b>2016</b>	2 238	1 232	470	389	383	244	160
<b>2017</b>	2 084	1 334	469	350	514	255	107

Podle Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v roce 2017 cizinci spáchali **8 044** (-46) trestných činů, tedy **8,5 %** objasněných trestných činů. Z celkového počtu **87 168** trestně stíhaných osob podle policejní statistiky se jednalo o **7 708** cizinců (+156), což představuje **8,8 %** z počtu stíhaných osob.

Cizí státní příslušníci se výraznější měrou i v průběhu roku 2017 podíleli především na páčání trestné činnosti na úseku drog, kdy např. občané Vietnamu fakticky „kontrolují“ trh s omamnými a psychotropními látkami, zejména s marihuanou a pervitinem. Dalšími druhy trestné činnosti, které byly v případě cizinců zaznamenány, jsou trestné činy související s řízením motorového vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, popř. i v souvislosti s dopravními nehodami, neplněním vyživovací povinnosti, s legalizací výnosů z trestné činnosti (spáchané např. tak, že cizinec si založí u českého peněžního ústavu účet, na který přicházejí podvodně vylákané platby ze zahraničních účtů, které jsou následně vybírány), výjimečně je to i zvláště závažná trestná činnost proti životu a zdraví, ať již páchaná v cizinecké komunitě, nebo i na občanech ČR. Vyskytly se i případy, kdy se cizí státní příslušníci začali objevovat jako tzv. bílí koně v korporacích zapojených do daňové trestné činnosti.

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku**, bližší informace plynou z tab. II/6a. Nelze dovodit, že by v období posledních let došlo k nějakému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto fenoménu a hrozeb s ním spojeným, zejména do budoucna.

Ze **Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR v roce 2017** vyplývá, že v uvedeném roce bylo celkem odhaleno při nelegální migraci na území České republiky **4 738** osob, což je oproti roku 2016 pokles o 9,9 %. Z uvedeného počtu bylo **250** osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici České republiky a **4 488** osob při nelegálním pobytu. V souvislosti s nelegální migrací přes vnější schengenskou hranici bylo nejvíce zadrženo státních příslušníků Albánie (42), dále uprchlíků dle Dublinské konvence 1951 (35 osob), státních příslušníků Ruska (21 osob), Ukrajiny (17 osob) a Číny (14). Při nelegálním pobytu bylo zjištěno nejvíce státních příslušníků Ukrajiny (1 510 osob), následovali státní příslušníci Ruska (312 osob), Vietnamu (291), Uzbekistánu (263) a Moldavska (262).

## **n) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb (tab. II/8a, II/8b, II/8d)**

U trestné činnosti **příslušníků Policie České republiky** (kde koná prověřování i vyšetřování, stejně tak i zkrácené přípravné řízení, policejní orgán Generální inspekce bezpečnostních sborů), u trestné činnosti příslušníků zpravodajských služeb (tj. Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Vojenského zpravodajství) a Vojenské policie (u níž koná vyšetřování a zkrácené přípravné řízení státní zástupce), došlo v roce 2017 k odlišnému trendu oproti vývoji předcházejícího roku, jestliže nastal vzestup počtu stíhaných osob (ze 100 v roce 2016 na **119** v roce 2017, stále se však jedná o třetí nejnižší absolutní počet těchto osob za celé období od roku 1995), obdobně to platí i ohledně obžalovaných osob (z 82 v roce 2016 na **98** v roce 2017, i zde jde o třetí nejnižší absolutní počet od roku 1995). Ve zkráceném přípravném řízení se již sice neprojeví stejné tendence jako u ostatních pachatelů, tj. pokles počtu těchto osob řešených ve zkráceném přípravném řízení, avšak vzestup, který byl zaznamenán, byl zcela nevýrazný. V roce 2017 uvedené počty oproti období 2012 až 2014 už

neklesaly (ze 43 v roce 2012, na 10 v roce 2016 a na **12** roce 2017), ale i zde jde o trend směřující ke stagnaci.

Nejvíce příslušníků bezpečnostních sborů bylo stíháno pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 trestního zákoníku), byl zaznamenán nárůst na **47** osob (**+15** oproti roku 2016 a **-26** oproti roku 2015), z toho bylo pro tento trestný čin obžalováno **47** osob (**+17** oproti roku 2016 a **-22** oproti roku 2015). U dalších skutkových podstat nastal trend spočívající ve stagnaci, např. u trestného činu přijímání úplatku (§ 331 trestního zákoníku) se **3** stíhanými (**+1**, ale **-13** oproti roku 2015) a **3** obžalovanými osobami (**+1**, ale **-12** oproti roku 2015).

Pokud jde o ostatní formy kriminality, lze konstatovat nárůst drogové trestné činnosti, přetrvávající trestnou činností související s neoprávněnou lustrací osob v databázích, zvýšení násilného jednání zejména příslušníků Policie ČR při služebních zákrocích, a to s aspektem neodůvodněného násilí bez zjevné příčiny k jeho užití od samého počátku v rámci služebního zákroku, a tedy nikoli jako například důsledek gradace v počátku jinak oprávněného užití donucovacích prostředků. Za další narůstající trend je třeba považovat majetkovou trestnou činnost nesouvisející s výkonem vlastní služby příslušníků bezpečnostních sborů, kteří se s ohledem na své zadlužení dopouštějí úvěrových podvodů a obdobné trestné činnosti.

**KSZ v Ostravě** zaznamenalo znepokojující vývoj trestné činnosti související s rozvrácením osobních a rodinných vztahů a potíží týkajících se soužití ve společné domácnosti (přečin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku, přečin porušování domovní svobody podle § 178 trestního zákoníku, přečin omezování osobní svobody podle § 171 trestního zákoníku a se stalkingem související přečin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 trestního zákoníku).

**KSZ v Hradci Králové** poukazuje na to, že v roce 2017 byla zaznamenána jedna trestní věc právně kvalifikovaná jako zločin mučení a jiné nelidské a kruté zacházení podle § 149 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, spáchaná ve spolupachatelství dle § 23 odst. 1 trestního zákoníku. V dané věci dva obvinění příslušníci Policie ČR, služebně zařazení u Krajského ředitelství Policie ČR Pardubického kraje, Územní odbor Chrudim, v přesně nezjištěné době od 21.00 hod. dne 14. 11. 2016 do 01.23 hod. následujícího dne v budově Policie ČR fyzicky napadli zadrženou podezřelou osobu, a to mimo jiné kopy kolenem do boku, údery otevřenou dlaní do obličeje, po sražení na zem zadrženého rovněž chytali za ústa, čímž jej dusili, když takto zadrženého nutili k doznání trestné činnosti. Po celou dobu napadení byl zadržený spoután služebními pouty. Na oba obviněné byla dne 29. 1. 2018 podána k Okresnímu soudu v Chrudimi obžaloba, o níž dosud nebylo rozhodnuto.

### **III. Činnost státního zastupitelství v trestním procesu před zahájením trestního stíhání, v přípravném řízení a v trestním řízení soudním až do pravomocného skončení trestního stíhání v roce 2017**

#### **1. Postup státních zástupců v přípravném řízení**

##### **a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení [Přehled počtů rozhodnutí státních zástupců o stížnostech, zvláště týkajících se usnesení o zahájení trestního stíhání a zrušených usnesení o zahájení trestního stíhání v období 2014–2017, a to i podle státních zastupitelství; Přehled „Vrácení věci podle státních zastupitelství“]**

Z přehledů v tabulkové části vyplývá zatíženost státních zástupců i státních zastupitelství v souvislosti s četností rozhodnutí o stížnostech, včetně rozhodnutí o stížnostech proti usnesení o zahájení trestního stíhání. Rozhodnutí, jimiž se takové usnesení ruší, jsou vydávána z podnětu podané stížnosti i v rámci výkonu dozoru podle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu. Rozsah této agendy je opravdu značný, jak vyplyne i ze srovnání jednotlivých let. Je zde obsažen i přehled věcí vrácených k doplnění policejnímu orgánu podle § 174 odst. 2 písm. d) trestního řádu (podíl těchto případů je poměrně nízký).

Nadále je velice pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu do policejního informačního systému ETR, což zrychluje komunikaci a informační toky mezi orgány činnými v trestním řízení a kladně se promítá do účinnosti přípravného řízení. Byly zaznamenány i některé kritické připomínky k fungování tohoto systému s tím, že není schopen účinně zpracovat některé rozsáhlejší trestní věci.

Nižší státní zastupitelství vznášejí opětovné výhrady ohledně odborné úrovně policejních orgánů, zejména nedostatku schopností samostatné činnosti jak ve fázi prověřování, tak i vyšetřování, včetně materiálního a právního posuzování relevantních skutečností. U policejních orgánů se objevují i potíže při správnosti zvoleného procesního postupu, a to jak při odkládání věcí, tak při zahajování trestního stíhání. Též se poukazuje na negativní dopad fluktuace policejních orgánů, nenaplněnost jejich tabulkových stavů, ale též nedostatek zkušenosti, což se zákonitě projevuje i v kvalitě jejich práce. Vzájemná spolupráce s policejními orgány je však hodnocena celkově jako dobrá, vyzdvihována je snaha o zlepšování profesní úrovně i dosažených výsledků.

Ve věcech mimořádné důkazní a právní složitosti a náročnosti, které jsou vyřizovány státními zástupci odborů závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Praze** i **VSZ v Olomouci**, je stále více věcí, v nichž se státní zástupce podílí na koncipování usnesení o zahájení trestního stíhání. Dochází tak k přenášení rozhodovací činnosti o stížnostech na státní zástupce odboru závažné hospodářské a finanční kriminality **NSZ**, což tento odbor značně zatěžuje.

Ohledně kvality vydávaných usnesení o zahájení trestního stíhání se vyskytují nedostatky týkající se zejména řádné objektivizace a vyčíslení škody, neadekvátní

právní kvalifikace protiprávního jednání, zmatečného popisu skutku, jeho nedostatečného objasnění, absence popisu všech obligatorních znaků trestného činu, nesprávného posuzování pokračujících trestných činů. Postup podle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu je státními zástupci aplikován zpravidla právě v případech **nezákonných usnesení o zahájení trestního stíhání**.

**KSZ v Českých Budějovicích** oproti tomu prezentuje poznatky, podle kterých se nedostatky v usneseních o zahájení trestního stíhání objevují stále řidčeji. Postupem doby došlo ke sjednocování formy usnesení o zahájení trestního stíhání, a to i na základě závěrů součinnostních porad státního zastupitelství a Policie ČR.

**V činnosti policejního orgánu Generální inspekce bezpečnostních sborů** se nadále vyskytuje situace, že je záznam o zahájení úkonů trestního řízení zasílán nepřislušným státním zastupitelstvím, popř. je sepisován takový záznam, aniž by došlo k alespoň elementárnímu zjištění faktů (mnohdy se jedná o zjevně lživá a účelová trestní oznámení na příslušníky Policie ČR). Na druhé straně v případech, kdy je podezření důvodné, probíhá pouze šetření podle zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů. Příkladně v mediálně exponovaných trestních věcech (řádově jde o desítky případů) se po doručení usnesení o zahájení trestního stíhání informace z tohoto usnesení objeví ve sdělovacích prostředcích. Generální inspekce bezpečnostních sborů následně na základě podnětu či vlastní iniciativy zahajuje šetření dle zákona č. 341/2011 Sb. ve věci údajného „úniku informací z trestního řízení“, kdy od policejního orgánu vyšetřujícího původní trestnou činnost vyžaduje podstatné části spisu či informace, kdy v řadě případů tyto nejsou z důvodů § 65 odst. 2 trestního řádu v té době ještě zpřístupněny obviněným a obhájcem. Takový postup je sledován nedůvodným a ohrožujícím původní trestní řízení, pokud není dostatečně doloženo podezření, že zveřejnění informací z trestního řízení se dopustila osoba působící v orgánu činném v trestním řízení.

Jsou konstatovány případy provádění úkonů pouze na pokyn dozorového státního zástupce či vyžadování si „odsouhlasení“ postupu od státního zástupce, a to v rozporu se předpokládanou samostatnou vyhledávací a dokumentační činností orgánů Generální inspekce bezpečnostních sborů.

Je zaznamenána snaha některých orgánů Generální inspekce bezpečnostních sborů opakovaně využívat mnohdy ne zcela přílehavě institutů v podobě údajů o telekomunikačním provozu, odposlech a záznam telekomunikačního provozu a nasazení operativně pátracích prostředků a nahrazovat tak vlastní další operativní činnost. Současně však vzrostla kvalita vydávaných písemných rozhodnutí tohoto policejního orgánu.

Pokud jde o **poznatky k činnosti Národní centrály proti organizovanému zločinu** a jejích organizačních složek, **VSZ v Praze** zdůrazňuje, že vzhledem k nezbytnosti výrazného podílu na zpracování usnesení o zahájení trestního stíhání, dochází k přenášení rozhodovací činnosti o stížnostech na odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ. Činnost Národní centrály proti organizovanému zločinu (dále jen „NCOZ“) vyžaduje ze strany státního zástupce vyšší aktivitu, některé procesy ze strany NCOZ oproti předpokladům a zkušenostem v jiných případech neprobíhají zcela automaticky.

**VSZ v Olomouci** zdůrazňuje, že v rámci činnosti Národní centrály proti organizovanému zločinu pokračoval trend nízké vyhledávací činnosti policejního orgánu, kdy drtivou většinu trestních věcí napadlých v roce 2017 tvořily případy či poznatky vyloučené z jiných trestních věcí k samostatnému projednání a zbytek

představovaly případy, v nichž bylo trestní řízení zahájeno na základě došlých trestních oznámení či jiných vnějších podnětů (včetně pokynů státních zástupců). Jedním z důvodů popsaného stavu, který přetrvává již nejméně dva po sobě jdoucí roky, je zjevné přetížení tohoto policejního orgánu, což vyústí v neschopnost vytvářet pracovní týmy složené z většího počtu zpracovatelů, které by delší dobu pracovaly na objasnění rozsáhlých trestních kauz a umožnily je zpracovat v přiměřených lhůtách. Takové pracovní týmy v rámci Národní centrály proti organizovanému zločinu sice existují, avšak posílení takových týmů se zpravidla projeví negativně v jiných trestních kauzách.

Podklady od **Národní centrály proti organizovanému zločinu za rok 2017** („Vyhodnocení činnosti Národní centrály proti organizovanému zločinu“) svědčí o poklesu počtu spisů v roce 2017 oproti roku 2016 (ve srovnání s dřívějšími policejními útvary ÚOOZ a ÚOKFK a v dalším období NCOZ) z 1 054 na 730, nápad spisů v návaznosti na dozor státních zástupců se také v roce 2017 snížil (ze 341 na 228). Zvýšil se počet obviněných ze 340 na 573 osob. Počty realizovaných případů se v roce 2017 snížily jen zcela nepatrně (z 99 na 93 věcí). Zvýšil se také počet spisů na jednoho policistu. Provedená analýza vychází naopak z toho, že se zlepšila výměna a sdílení informací mezi jednotlivými výkonnými články útvaru (např. propojení závažné hospodářské, resp. finanční kriminality a násilné trestné činnosti, vznik jednotné informační infrastruktury a analytické podpory). Došlo k zajištění rozvoje oblasti kybernetické kriminality (personální a materiální posílení útvaru v oblasti kyberkriminality), posílení oblasti boje proti terorismu a extremismu.

**NSZ** má za to, že je velmi obtížné posoudit a zejména náležitě vyhodnotit poznatky, které byly k činnosti NCOZ získány a jež vyznívají, jak je zjevné ze shora uvedeného, poněkud rozporně. Není pochyb o tom, že reorganizace byla provedena ukvapeně a že nebyla odpovídajícím způsobem připravena. Lze pozitivně hodnotit úroveň spolupráce mezi NCOZ a státními zastupitelstvími. Zejména krajská státní zastupitelství nevznášejí tak zásadní výhrady jako VSZ v Praze a VSZ v Olomouci, kde je to dáno ale i tím, že zde jsou zpracovávány ty nejzávažnější věci. Kladně je možno hodnotit to, že byly v plném rozsahu implementovány připomínky státního zastupitelství uplatněné v rámci přípravy předmětné reorganizace (informování státních zastupitelství o všech důležitých otázkách, přidělení věcí, určení Národního kontaktního bodu pro terorismus, ponechání „živých věcí“ jejich zpracovatelům, zabránění únikům informací, vytváření vyšetřovacích týmů atd.). NCOZ však bude muset stabilizovat personální situaci, věnovat se pouze nejzávažnějším věcem a tím získat volné kapacity na práci týmů. Rovněž se ukazuje, že NCOZ je s ohledem na počet zaměstnanců veliký organismus, který má navíc nejen centrálu, ale i expozitury v krajích.

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení**, aplikační praxe při využívání tohoto institutu v roce 2017 již dostatečně reagovala na postupnou změnu rozhodovací praxe příslušných okresních soudů, ovlivněnou stanoviskem trestního kolegia NS (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.).

## b) Délka přípravného řízení (tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d, přehledy k délkám řízení)

Vzhledem k tomu, že podíl zkráceného přípravného řízení se opětovně snížil, promítlo se to do délky přípravného řízení i vyšetřování. V průběhu roku 2017 pokračoval trend předchozích dvou let, kdy bylo oproti předcházejícím obdobím řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení méně trestních věcí a naopak je zaznamenáván zvýšený počet vedeného přípravného řízení standardní formou.

### Délka řízení u policejního orgánu (tab. III/2a)

<b>Tabulka III/2a Délka doby přípravného řízení od prvního zahájení trestního stíhání nebo sdělení podezření do předložení návrhu na podání obžaloby nebo návrhu na potrestání nebo konečné rozhodnutí policejního orgánu</b>								
<b>Rok</b>	<b>Do 1 týdne</b>	<b>1-2 týdny</b>	<b>Do 1 měsíce</b>	<b>1-2 měsíce</b>	<b>2-6 měsíců</b>	<b>6 měsíců – 1 rok</b>	<b>1-2 roky</b>	<b>Nad 2 roky</b>
<b>2011</b>	29543	24227	14203	13993	16065	3384	811	318
<b>2012</b>	33461	25169	12482	12256	15171	3346	818	316
<b>2013</b>	37354	26889	11935	10858	13856	3299	855	449
<b>2014</b>	37541	25366	10552	10210	14583	3545	1202	234
<b>2015</b>	28750	18674	10800	12337	15387	3967	1086	336
<b>2016</b>	25941	16276	10139	12136	15002	3637	1166	417
<b>2017</b>	22679	15283	9258	10995	13912	3666	981	320

Kromě dopadu stanoviska trestního kolegia NS č. 52/2014 Sb. rozh. tr. se poukazuje i na pokles bagatelní trestné činnosti a na druhé straně nárůst důkazně složitější a náročnější trestné činnosti, kdy délku přípravného řízení prodlužuje například vyřizování právních pomoci ze zahraničí.

### Délka řízení u státního zástupce (tab. III/2b)

<b>Tabulka III/2b Délka doby řízení u státního zástupce po předložení návrhu na podání obžaloby nebo návrhu na potrestání nebo konečné rozhodnutí policejního orgánu</b>								
<b>Rok</b>	<b>Do 1 týdne</b>	<b>1-2 týdny</b>	<b>Do 1 měsíce</b>	<b>1-2 měsíce</b>	<b>2-6 měsíců</b>	<b>6 měsíců – 1 rok</b>	<b>1-2 roky</b>	<b>Nad 2 roky</b>
<b>2011</b>	74000	16776	8591	2264	855	7	2	5
<b>2012</b>	75283	15609	8670	2769	592	23	3	6
<b>2013</b>	78362	15410	8279	2838	553	40	2	3
<b>2014</b>	76407	14934	8486	2744	648	3	1	2
<b>2015</b>	62272	15148	10012	3074	712	74	0	3
<b>2016</b>	56048	14726	9614	3190	903	211	12	3
<b>2017</b>	50589	13416	8988	2961	900	85	27	4

Pokud jde o délku řízení u **státního zástupce** (tab. III/2b), v nejkratší lhůtě do 1 týdne bylo vyřízeno **65,73 %** věcí), ve lhůtě od 1 do 2 týdnů to bylo **17,43 %**), takže v úhrnné lhůtě **do 2 týdnů** od nápadu věci na státní zastupitelství po skončení řízení u policejního orgánu státní zástupci vyřídili celkem **83,16 %**.

Ve výrazně delších lhůtách od 6 měsíců do 1 roku bylo vyřízeno u státního zástupce celkem **85** věcí a ve lhůtě od 1 do 2 roků **27** věcí a ve lhůtě přesahující 2 roky byly vykázány **4** věci. Ve všech těchto nejdelších lhůtách v souhrnu bylo proto v roce 2017 u státního zástupce vyřízeno celkem **116** věcí.

### Celková délka přípravného řízení (tab. III/2c)

Tabulka III/2c Celková délka přípravného řízení od prvního zahájení trestního stíhání nebo sdělení podezření do podání obžaloby nebo návrhu na potrestání nebo konečného rozhodnutí státního zástupce								
Rok	Do 1 týdne	1–2 týdny	Do 1 měsíce	1–2 měsíce	2–6 měsíců	6 měsíců – 1 rok	1–2 roky	Nad 2 roky
2011	16380	31183	15389	14549	19642	4091	943	389
2012	18335	34103	14329	12246	18563	4043	991	346
2013	20224	37362	14716	10784	16948	3936	1044	492
2014	20114	36415	13715	9743	17279	4317	1376	297
2015	15724	26212	11851	12360	18882	4659	1230	420
2016	14432	22909	10483	12137	18551	4396	1276	564
2017	12274	20982	9888	10847	17147	4410	1154	379

Všechny statistické údaje svědčí o tom, že v roce 2017 se v souvislosti s dalším oslabením role zkráceného přípravného řízení mezi jednotlivými formami přípravného řízení oproti standardnímu přípravnému řízení jak u policejního orgánu, tak i u státního zástupce řízení prodloužilo, a to znovu nikoli zanedbatelně. Podíl věcí vyřizovaných v delších dobách (souhrnně nad 6 měsíců) se tak jako v předcházejících letech nesnižoval, stále tedy přetrvávají faktory, jež v důkazně, skutkově nebo právně složitých věcech vedou k déletrvajícimu přípravnému řízení, jak uváděly již předcházející zprávy o činnosti státního zastupitelství za uplynulé roky. Kromě složitosti věcí jde zejména o vyřizování žádostí o právní pomoc v trestních věcech s cizím prvkem, zdlouhavost zpracování znaleckých posudků, a to včetně kriminalistických expertiz, komplikované zjišťování osoby pachatele nebo pachatelů, dopady nepříznivé personální situace u Policie ČR atd.

### c) Vazební řízení (tab. III/3a, III/3b, III/3c)

K 31. 12. 2017 bylo ve vazbě v působnosti **okresních státních zastupitelství** (tab. III/3a\_1) celkem **479** osob, což představuje snížení oproti letům 2014 až 2016. Počet osob ve vazbě v působnosti **krajských a vrchních státních zastupitelství** (tab. III/3a\_2) se v roce 2017 vyznačoval prakticky setrvalou tendencí z předcházejícího roku, dosáhl **316**. Celkem bylo tedy k tomuto datu ve vazbě **795** osob (proti 851 osobám



v roce 2016, 838 osobám v roce 2015), což představuje v minulém roce snížení o **5,13 %**.

Jak plyne z tab. III/3b, z celkového počtu vazebně stíhaných obviněných bylo v roce 2017 celkem **97,71 %** osob vyřízeno podáním obžaloby, proti **51** osobám skončilo vazební řízení zastavením trestního stíhání. Proti 3 osobám bylo trestní stíhání přerušeno a proti jedné osobě byla věc postoupena jinému orgánu. Novinkou jsou návrhy na schválení dohody o vině a trestu, institut sice přiřazovaný k odklonu, ale obdobný obžalobě (v roce 2017 se jednalo celkem o **12** osob, oproti 3 v roce 2016, 13 v roce 2015 a 5 v roce 2014).

Co se týká délky vazebního řízení [tabulka III/3c], do 2 měsíců bylo vyřízeno **26,92 %** osob (**787**), ve lhůtě od 2 do 4 měsíců to bylo ovšem **46,68 %** osob. Celkově tak bylo ve lhůtě do 4 měsíců vyřízeno **73,6 %** vazebně stíhaných osob. Ve lhůtě od 12 do 16 měsíců byla vyřízena **jediná** osoba.

#### **d) Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě (tab. III/3d, III/3e)**

Ohledně návrhů na vzetí do vazby (srov. tab. III/3d – výkaz o stavu vazeb za rok 2017, pro srovnání i údaje tab. III/3e – soudní výkaz o vazbách) u **okresních státních zastupitelství** byly v roce 2017 podány návrhy celkem na **2 816** osob (v roce 2016 – 3 037, 2015 – 3 209), soudce vzal do vazby **2 455** osob (-138). U **krajských státních zastupitelství** byly návrhy na vzetí do vazby podány na **532** osob, soudce vzal do vazby **491** osob. U **vrchních státních zastupitelství** byly podány návrhy na vzetí do vazby na **20** obviněných, a do vazby soudci vzali **15** obviněných. **Celkem byl tedy v roce 2017 návrh na vzetí do vazby podán na 3 368 obviněných (-268), do vazby bylo vzato 2 961 obviněných (-177).**

**VSZ v Praze** v jedné věci zaznamenalo poznatek o odlišném posuzování počátku běhu lhůty k rozhodování o dalším trvání vazby podle § 72 odst. 1 trestního řádu mezi státním zástupcem a soudem. Pro počítání tříměsíčních prekluzivních lhůt uvedených v § 72 odst. 1 a 2 trestního řádu je určující okamžik právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby nebo právní moci jiného rozhodnutí o vazbě. Od tohoto momentu se počítá tříměsíční lhůta, v níž v přípravném řízení státní zástupce podá návrh na rozhodnutí o dalším trvání vazby (nejpozději 15 dnů před skončením tříměsíční lhůty, srov. rozh. č. 35/2017-II. Sb. rozh. tr.) a nejpozději v této lhůtě musí být o dalším trvání vazby soudem rozhodnuto. Jiným rozhodnutím o vazbě je také rozhodnutí, jímž se zamítá žádost obviněného o propuštění z vazby podle § 71a trestního řádu jako nedůvodná, pokud nabylo právní moci. V případě, že by nebyl podán návrh státního zástupce v zákonné lhůtě, by bylo nutno obviněného z vazby propustit podle § 72 odst. 1 věta druhá trestního řádu (srov. body 21–22 nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2015 sp. zn. I. ÚS 3287/14).

Většina krajských státních zastupitelství upozorňuje na přetrvávající negativní praktické dopady nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 4/14 (č. 201/2016 Sb.), týkajícího se příslušnosti soudce přípravného řízení ve smyslu § 26 trestního řádu ve spojení s ustanovením § 18 trestního řádu. Uvedenou situaci je nutné řešit, a to změnou příslušné právní úpravy. Akcentována je především **otázka zvýšených nákladů**.

## **e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení a k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) [tab. III/3f a III/3g]**

Z hlediska aplikační praxe je upozorňováno na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 6. 2017 sp. zn. 6 Tz 3/2017, jehož odůvodnění lze využívat jako metodiku pro vzdělávání státních zástupců a pro zpracování návrhů státního zástupce podle § 88, § 88a trestního řádu.

I nadále se – pokud jde o účast soudců na úkonech přípravného řízení – uplatňuje praxe, kdy bez jakýchkoli výhrad se příslušný soudce na základě návrhů státních zástupců účastní jako záruka zákonnosti úkonů podle § 158a trestního řádu, k nimž nejčastěji náležejí výslechy dětí jakožto obětí domácího násilí či sexuálního zneužívání, výslechy osob vysokého věku, či realizace rekognice za účelem zjištění totožnosti pachatele.

**OSZ v Novém Jičíně** v návaznosti na to pak poukazuje i na případnou problematiku související se způsobem dokazování v případě trestných činů proti životu a zdraví, a především pak v případě trestných činů sexuálně motivovaných. U tamního státního zastupitelství je často výslech obětí těchto trestných činů prováděn formou neodkladného úkonu podle § 158a trestního řádu za účasti soudce, kdy k uvedenému je přistupováno zejména z důvodu, že při tomto úkonu, jehož se vždy účastní též státní zástupce, je možné nejlépe vyhodnotit důvodnost zahájení trestního stíhání, aby k tak závažnému zásahu do života osob docházelo jen skutečně v odůvodněných případech. Jde o postup, který se jeví jako šetrnější k právům obviněných, než když je trestního stíhání zahajováno pouze na základě neurčitých, ojedinělých a často nevěrohodných tvrzení poškozených (tento postup není pochopitelně využíván tam, kde jsou skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu jednoznačné). Soudy takový postup zpravidla akceptují, nicméně v dané souvislosti je současně poukazováno na to, že v některých trestních věcech může zaujmout soudce na zdůvodnění neodkladnosti úkonu odlišný názor, jak bylo také v obvodu tamní působnosti v roce 2017 v jednom případě zaregistrováno.

**KSZ v Brně** zdůrazňuje, že oproti minulosti je kladen důraz na to, aby účast státního zástupce nebyla aktivitou formální, aby naopak byla vysoce účelná; tedy aby se jednotliví státní zástupci zúčastňovali především úkonů, které mají pro konkrétní trestní věc skutečně zásadní význam a u nichž je dán předpoklad, že by do jejich průběhu mohl státní zástupce vhodným a přínosným způsobem zasáhnout. Tento trend nutně vede k velmi markantnímu a stabilnímu snížení počtu účastí, a to zejména u těch úkonů, u kterých lze již od počátku předpokládat, že jejich přínos pro trestní řízení nebo možnosti státního zástupce vhodným způsobem zasáhnout do průběhu úkonu budou minimální (zde např. rekognice in foto). U úkonů skutečně zásadního významu, jako jsou výslechy dětí, výslechy poškozených u závažné násilné a sexuálně orientované trestné činnosti, rekognice in natura a výslechy obviněných či stěžejních svědků, je zpravidla účast státního zástupce realizována. Dále byla zajištěna účast státních zástupců u domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor, a to zejména u drogové trestné činnosti a hospodářských trestných činů.

**KSZ v Brně** dále uvádí, že z hlediska efektivity a včasnosti provádění úkonů přípravného řízení by do budoucna bylo žádoucí, aby i na úrovni menších okresů působili soudci pouze pro přípravné řízení. Celou problematiku by to velmi zjednodušilo a urychlilo. Je zjevné, že v případě malých soudů, kde většinu soudců tvoří soudci civilní, těmto činí poměrně často obtíže rozhodovat o mnohdy naléhavých požadavcích orgánů činných v trestním řízení, neboť jde často o skutkově a časově náročné úkony.

## 2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem

### a) Obecné poznatky [tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy v tabulkové části týkající se úspěšnosti státních zástupců u soudů]

Stadium **projednání trestní věci v řízení před soudem** se v roce 2017 – pokud jde o postup státních zástupců – vyznačovalo stejnými charakteristikami jako v předchozích letech. Přetrvává vysoké procento obžalobnosti, a to současně při nízkém podílu pravomocně zproštěných věcí a současně i při zaznamenaném nízkém podílu počtu věcí pravomocně vrácených státnímu zástupci k došetření. To nadále potvrzuje náležitou kvalitu přípravného řízení a v úzké spojitosti s tím i odpovědný přístup dozorových státních zástupců k vyřizování věcí v jejich působnosti. Podstatnější poznatky vyplývají z tab. III/9a-e (vedle tab. III/9a a III/9b vztahujících se k činnosti státního zastupitelství – přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů, o pravomocně odsouzených osobách podle paragrafů trestního zákoníku a podle trestního zákona č. 140/1961 Sb.). Stejně tak z tabulek a grafů vztahujících se k úspěšnosti státních zástupců u soudů.

**Navrhování a ukládání peněžitých trestů** je již několik let věnována zvýšená pozornost, a to jak v metodické činnosti [srov. V této souvislosti metodický materiál NSZ vydaný pod sp. zn. 1 SL 134/2017 „**Postup státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitému trestu**“], tak při samotném rozhodování v konkrétních trestních věcech. Lze konstatovat, že se podařilo výrazně zvýšit počty uložených peněžitých trestů. V tomto ohledu navýšení počtu pravomocně uložených peněžitých trestů v roce 2017 je podstatné a svědčí jednak o tom, že přijatá opatření přinášejí své výsledky, jednak o tom, že dochází ke změně v myšlení státních zástupců a soudců při navrhování a ukládání peněžitých trestů, což je nejdůležitější.

Již v přípravném řízení jsou opatřovány podklady pro zjištění majetkových poměrů obviněných, což státním zástupcům umožňuje navrhnout peněžitý trest v adekvátní výměře; těmto návrhům soudy zpravidla vyhovují. V případech, kdy soudy v rozporu s návrhy státních zástupců peněžitý trest neuložily, podávali státní zástupci pravidelně odvolání. Pokud soud druhého stupně v některých případech nevyhověl, nesdílel názor státního zástupce, že by měl být takový druh trestu uložen, tak odvolání státního zástupce zamítl jako nedůvodné.

Možnosti ukládání peněžitých trestů jsou limitovány skladbou trestné činnosti i osobami obviněných. U majetkových trestných činů je zohledňován zájem poškozených; preferuje se uložení povinnosti nahradit škodu, popř. nemajetkovou újmu, nebo vydat bezdůvodné obohacení (§ 39 odst. 3 trestního zákoníku).

### b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci (tab. III/7a, III/7b)

K **pravomocnému vrácení věci státnímu zástupci k došetření**, ať už z kteréhokoli důvodu, dochází nadále spíše ojediněle.

**Okresním státním zastupitelstvím** (tab. III/7a) bylo pravomocně vráceno soudem k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu celkem **35** věcí, tj. o **26 méně** než v roce 2016. Podle § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu to bylo **12** věcí (o **8 méně** než v roce 2016), takže celkem [včetně věcí vrácených podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu] to bylo **47** věcí.

U **krajských a vrchních státních zastupitelství** (tab. III/7b) bylo pravomocně vráceno soudem státnímu zástupci k došetření **9** věcí (-3 oproti roku 2016), tj. **-25 %**.

Celkem bylo státnímu zástupci pravomocně vráceno soudem k došetření **56** věcí (**-37** oproti roku 2016), což v poměru k počtu obžalovaných osob představuje jen **0,15 %** věcí (v roce 2016 tento podíl činil 0,24 %). Počet věcí, v nichž byl pravomocně soudem **odmítnut návrh na potrestání**, činil v roce 2015 149, avšak už v roce 2016 nastal výrazný pokles tohoto ukazatele na 77 a v roce 2017 dokonce na **54**. Lze usuzovat, že se po vydání stanoviska trestního kolegia NS (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) již ustálila rozhodovací praxe ve vztahu k institutu odmítnutí návrhu na potrestání.

### **c) Pravomocně zproštěné věci (tab. III/9a, III/9b)**

Pokud jde o trestní věci vedené na úrovni **okresních státních zastupitelství**, celkem bylo v roce 2017 pravomocně zproštěno **1 789** osob, v roce 2016 šlo o 1 735 osob [tab. III/9a; bez zproštění z důvodů uvedených v § 226 písm. e) trestního řádu].

Ve vztahu k osobám postaveným před soud to představuje podíl **5,18 %**, (v roce 2016 4,64 %). Ukazuje se tedy i nadále, jakkoli nastalo navýšení, že také v tomto ukazateli výsledek stabilně prokazuje velmi dobrou kvalitu přípravného řízení, a to i při změně pohledu na jeho funkci důsledně koncipovanou jako na fázi skutečně přípravnou (tj. převážně jen shromažďující podklady pro dokazování v řízení před soudem). Už tradičně vyšší podíl zproštěných osob vykazují **krajská státní zastupitelství**, a to **135** osob z 1 610 obžalovaných, byť tento podíl není ani zdaleka tak vysoký jako v roce 2011, kdy se jednalo o hodnotu 17,55 %, či v roce 2010, kdy tento ukazatel dosáhl hodnoty dokonce 21,43 %. V roce 2017 se zvýšil podíl pravomocně zproštěných osob i u **vrchních státních zastupitelství**. U **VSZ v Praze** nastalo zvýšení uvedeného podílu (23 ze 111 obžalovaných v roce 2015, tj. 20,72 %, v roce 2016 3 zproštěné osoby ze 106 obžalovaných, tj. 2,83 %, a v roce 2017 12 zproštěných osob z 83 obžalovaných, tedy 14,46 %). **VSZ v Olomouci** nezaznamenalo v roce 2017, shodně jako v roce 2016, **žádnou** zproštěnou osobu ze 113 obžalovaných, naposledy v roce 2015 se jednalo o 3 zproštěné osoby z 62 obžalovaných, tj. 4,84 %). Souhrnně tedy za obě vrchní státní zastupitelství jde o **12** pravomocně zproštěných osob (**+9**) ze 196 obžalovaných, což činí podíl **6,16 % (+4,55 %)**.

## **3. Dohled**

Dohled vykonávaný nejbližší vyššími státními zastupitelstvími vůči nejbližší nižším státním zastupitelstvím (instanční dohled) v trestním řízení představuje nadále základní metodu kontrolní činnosti. Jeho doplňkem je vnitřní dohled (využívaný vedoucími státními zástupci), rozhodování v instanční působnosti a mimořádná

kontrolní oprávnění nejvyššího státního zástupce. Dohled v konkrétních věcech se vykonává na základě vnějších podnětů i z vlastní iniciativy. Při dohledu prováděném z vlastní iniciativy se přihlíží k vlastním poznatkům, k délce řízení, zda jde o věci závažnějšího charakteru či zda jde o věci se zvýšeným zájmem veřejnosti. Při dohledu prováděném z vnějšího podnětu se přezkoumává důvodnost tohoto podnětu a podatelé se o výsledku výkonu vyrozumívají. Případy odmítnutí pokynu podle § 12d odst. 2, 3 zákona o státním zastupitelství se nadále vyskytují zcela ojediněle.

Dohled jako oprávnění při výkonu působnosti státního zastupitelství je podateli využíván ve vztahu k okresním státním zastupitelstvím stále častěji i v agendě před zahájením trestního stíhání (rozšířené jsou podněty k výkonu dohledu ve věcech, ve kterých nebyl sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu, kdy podatel nejprve napadá postup policejního orgánu při založení oznámení ad acta a následně i postup státního zástupce, který přezkoumává k podnětu podle § 157 odst. 2 věty první trestního řádu správnost a zákonnost postupu policejního orgánu při šetření věci).

Ohledně poznatků z aplikace nově vydaného **pokynu obecné povahy č. 1/2017, o výkonu dohledu**, převládá konstatování, že se tento pokyn obecné povahy osvědčil.

## IV. Poznatky z působnosti Nejvyššího státního zastupitelství

### 1. Trestní působnost

#### a) Trestní řízení (tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)

Při posuzování využití mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu je vždy zvažována i účelnost takového rozhodnutí pro další řízení a postavení obviněného.

V agendě mimořádného fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce spočívajícího v nařízení **kontroly skončené věci** (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství; *přehled IV/1c*) evidoval odbor trestního řízení NSZ v roce 2017 celkem **46** podnětů k nařízení kontroly skončených věcí (**+8** oproti roku 2016), v **5** případech byla kontrola nařízena, z toho ve **4** případech na základě vnějšího podnětu. Celkem bylo provedeno **5** kontrol skončené věci, všechny tyto kontroly provedlo přímo NSZ. Při nařizování kontroly skončené věci jako mimořádného a fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce je důsledně zvažováno, zda v důsledku postupu či nečinnosti nižšího státního zastupitelství je veřejný zájem dotčen závažným způsobem, a (současně) zda k nápravě hrozícího nebo již nastalého zásahu do veřejného zájmu nepostačují standardní prostředky k nápravě (např. výkon instančního dohledu vyšším státním zastupitelstvím). Zároveň je již v okamžiku nařizování kontroly posuzována její účelnost a možnost nápravy případně zjištěných vad v dalším řízení.

#### b) Přezkumná agenda (tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)

##### (1) Dovolání (tab. IV/2a, IV/2b)

V agendě **dovolání** v roce 2017 napadlo NSZ celkem **1 448** věcí týkajících se **1 710** obviněných. **Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ** podal vyjádření podle § 265h odst. 2 trestního řádu celkem v **1 299** případech. Kvalita a celková úroveň dovolání podaných obviněnými roste nejen po formální, ale i po obsahové stránce. Zejména lze konstatovat, že obvinění již adekvátněji využívají extenzivní výklad dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, tj. možnost námitek týkajících se zejména opomenutých důkazů, nezákonných důkazů a existence tzv. extrémního rozporu. Stejně jako v předchozích letech bylo také v roce 2017 podáváno obviněnými nejčastěji dovolání opřené právě o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, a to jak samostatně, tak v kombinaci s dalšími dovolacími důvody uvedenými v § 265b odst. 1 trestního řádu, nejčastěji s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu.

U dovolání podaných obviněnými v roce 2017 Nejvyšší soud projednal dovolání celkem **1 041** obviněných. Přitom nejčastěji NS dovolání odmítal, a to celkem u **953** dovolání obviněných. Nejvyšší soud plně nebo zčásti vyhověl

dovoláním **88** obviněných. Taková úspěšnost obviněných u NS s jejich dovoláními je standardem, neboť se již tradičně pohybuje v rozmezí 8–10 %.

Trestní řád v § 265d odst. 1 písm. a) stanoví, že **nejvyšší státní zástupce** může podat **dovolání** na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného.

**Okresní státní zastupitelství** podala v roce 2017 44 návrhů na podání dovolání (v roce 2016 63). Ve **24** případech bylo dovolání podáno, z toho ve **23** případech v neprospěch obviněných a v **jednom** případě směřovalo ve prospěch obviněného. **Krajská státní zastupitelství** v roce 2017 uplatnila **68** návrhů na podání dovolání (v roce 2016 78, přičemž iniciativa jednotlivých krajských státních zastupitelství v tomto směru byla v roce 2017, podobně jako ve všech předchozích letech, rozdílná. Neaktivněji si počínalo **KSZ v Ostravě 24, KSZ v Brně 12, MSZ v Praze a KSZ v Českých Budějovicích 9, KSZ v Praze 6, KSZ v Ústí nad Labem 4, KSZ v Hradci Králové 3, a KSZ v Plzni 1, Vrchní státní zastupitelství** podala v roce 2017 **22** návrhů na dovolání, a to **20** návrhů **VSZ Praha** a **2** návrhy **VSZ v Olomouci**.

Nejvyšší státní zástupce se v průběhu roku 2017 rozhodl akceptovat celkem **95** z celkového počtu **152** návrhů a podnětů. Z těchto **95** akceptovaných návrhů či podnětů na podání dovolání nejvyšším státním zástupcem směřovalo celkem **83** dovolání v neprospěch obviněných, **4** dovolání směřovalo současně ve prospěch i neprospěch a **8** dovolání ve prospěch obviněných. Pokud nebylo návrhům na podání dovolání nejvyššího státního zástupce vyhověno, stalo se tak převážně v těch věcech, v nichž měl nejvyšší státní zástupce jiný právní názor než předkladatelé.

Pokud jde o **úspěšnost dovolání nejvyššího státního zástupce**, NS ve věcech, v nichž rozhodl (tj. v **59**), vyhověl či alespoň částečně vyhověl **40** podaným dovoláním, což činí **67,8 %**, odmítnuto bylo **18** dovolání a zamítnuto nebylo ani jedno dovolání. O celkem **36** dovoláních nebylo v průběhu kalendářního roku rozhodnuto. Zmíněná úspěšnost nevybočuje z údajů z předchozích let.

Při hodnocení úspěšnosti dovolání nejvyššího státního zástupce je nutno vzít v úvahu, že některá dovolání jsou podávána i z judikatorních důvodů, a to i s vědomím, že dovolání může být odmítnuto. Výjimečně je dovolání odmítnuto i podle § 265i odst. 1 písm. f) trestního řádu, tedy, že projednání dovolání by nemohlo změnit postavení obviněného, přestože je konstatována oprávněnost názoru nejvyššího státního zástupce.

**Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ** hodnotí návrhovou činnost státních zastupitelství nižších stupňů, která směřují k uplatňování oprávnění nejvyššího státního zástupce podávat dovolání ve smyslu ustanovení § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu jako více než dobrou a její význam pro činnost tohoto odboru jako klíčový.

## **(2) Vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tab. IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)**

V agendě **stížností pro porušení zákona** se nápad v **celé soustavě státního zastupitelství** podle počtu vnějších podnětů oproti údajům z roku 2016, a v souladu s trendem předcházejících let, podstatně snížil (podle tab. *IV/3b a IV/3d*) o 99 (v roce 2016 se ovšem jednalo o zvýšení o plných 246 osob). Jde tedy o **721** podnětů oproti 820 v roce 2016, snížil se i počet nevyřízených věcí z předchozího roku (z 230 na **196**), a došlo k poklesu počtu vyřízených věcí na **1 132** (v roce 2016 1 223).

Počty **návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona** se v roce 2017 týkaly **66** osob. Údaje o činnosti **odboru mimořádných opravných prostředků NSZ** plynou z tab. IV/4a až IV/4d.

**Opakované podněty (remonstrace)** tvoří nadále poměrně zanedbatelnou část z celkového počtu podnětů v agendě stížností pro porušení zákona, v roce 2017 šlo o **79** opakovaných podnětů. Jejich podíl na celkovém počtu podnětů činí **10,3 %** (srov. tab. IV/3d – běžná i rehabilitační agenda).

K této agendě je namístě uvést, že podle § 466 věty první trestního řádu státní zastupitelství prošetřuje podněty k podání stížnosti pro porušení zákona, které mu jsou adresovány nebo které mu postoupí ministr spravedlnosti. To značí, že úkolem státního zastupitelství příslušného podle věty druhé zmíněného ustavení je prošetřit podnět a poté jej předložit ministru spravedlnosti se stanoviskem, v němž navrhne buď podnět odložit, nebo podat stížnost pro porušení zákona. Konečné rozhodnutí je nicméně s ohledem na § 266 odst. 1 trestního řádu zcela na ministru spravedlnosti, jenž není návrhem státního zastupitelství, stejně jako návrhem předloženým podatelem v podnětu, vázán.

### **(3) Přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu**

**NSZ** v roce 2017 evidovalo **5** případů, ve kterých rozhodoval NS o zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a o zákonnosti příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu (v roce 2016 to bylo 16 případů).

NS v **jedné** věci konstatoval, že byl porušen zákon, ve **2** případech NS konstatoval, že nebyl porušen zákon, **dva** návrhy na přezkoumání NS odmítl, Ve zmíněné agendě podává NSZ na vyžádání NS své vyjádření k návrhu oprávněné osoby.

### **c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality (tab. IV/7)**

Podle poznatků **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ** byla v první polovině roku 2017 jeho činnost ovlivněna zásadním způsobem v souvislosti s novelou jednacího řádu státního zastupitelství provedenou s účinností od 1. 1. 2016 vyhláškou č. 263/2015 Sb., kdy byl vymezen nový druh věcné příslušnosti podle § 15 odst. 1 písm. g) jednacího řádu státního zastupitelství (úmyslné trestné činy spáchané v souvislosti s insolvenčním řízením). Ukázalo se, že takto nastavená věcná příslušnost (bez nějakého dalšího materiálního znaku, např. výše způsobené škody) je nepřiměřeně široká, neboť zatěžuje specializované orgány vrchního státního zastupitelství věcmi, které nejsou příliš složité nebo závažné (typicky např. neposkytování součinnosti insolvenčnímu správci). Přesto, že naprostá většina těchto věcí byla delegována nižším stupňům státního zastupitelství procedurou podle § 15 odst. 5 JŘSZ (vydáním usnesení o příslušnosti nižšího státního zastupitelství podle obecných pravidel věcné příslušnosti, po udělení předchozího souhlasu nejvyššího státního zástupce), jednalo se o značné zatížení odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ v souvislosti s procedurou spojenou s postupem podle § 15 odst. 5 JŘSZ.



V roce 2017 bylo v insolvenčních trestních věcech nejvyšším státním zástupcem uděleno celkem **152** předchozích souhlasů podle § 15 odst. 5 JŘSZ (za rok 2016 se jednalo o celkem 247 insolvenčních věcí, v nichž bylo postupováno podle § 15 odst. 5 JŘSZ), což představovalo výrazné zatížení odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ (jedná se o další agendu vedle samotné dohledové, stížnostní, přezkumné a kontrolní činnosti). Z tohoto důvodu bylo iniciováno přijetí legislativní změny, která s účinností od 1. 7. 2017 přinesla do znění § 15 odst. 1 písm. g) JŘSZ materiální korektiv (způsobení škody ve výši 150 mil. Kč, jak je tomu u ostatních druhů věcné příslušnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality vrchních státních zastupitelství podle § 15 odst. 1 JŘSZ).

Za podstatné je možno považovat dále i to, že v roce 2017 státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ rozhodovali v režimu § 146 odst. 2 písm. a) alinea druhá trestního řádu (dozorový státní zástupce dal pokyn nebo souhlas k usnesení o zahájení trestního stíhání) celkem o **139** stížnostech obviněných osob proti usnesení o zahájení trestního stíhání ve **21** trestních věcech, přičemž zcela či částečně bylo usnesení o zahájení trestního stíhání státním zástupcem tohoto odboru zrušeno u **26** obviněných v **7** věcech (19 % obviněných ve 33 % věcí).

#### **d) Mezinárodní justiční spolupráce (tab. IV/6)**

**Mezinárodní odbor NSZ** plní úkoly v oblasti **mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech** v souladu s ustanoveními ZMJS, zajišťuje právní styk s cizinou v trestních věcech, spolupracuje při vytváření společných vyšetřovacích týmů a vede jejich evidenci, zpracovává návrhy vyjádření NSZ k mezinárodním smlouvám a právním předpisům Evropské unie, které se týkají mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, navrhuje případy právní pomoci vhodné k registraci v Eurojustu, poskytuje národnímu členovi a jeho zástupci podporu spočívající zejména v informování o změnách týkajících se právního styku s cizinou, o odborných stanoviscích NSZ týkajících se postupu při právním styku s cizinou včetně implementace práva Evropské unie.

K **dožádání státních zastupitelství o právní pomoc v cizině mezinárodní odbor NSZ** zdůrazňuje, že náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení je stále vysoká. Stále více je třeba žádat vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva, a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší. Mezinárodní odbor NSZ je rovněž zodpovědný za uzavírání dohod o společných vyšetřovacích týmech. Účastní se koordinačních schůzek k přípravě těchto týmů a vyhodnocování jejich činnosti. V roce 2017 bylo uzavřeno celkem **13 dohod o společném vyšetřovacím týmu**. České zastoupení otevřelo v loňském roce z podnětu českých orgánů v Eurojustu **113** případů, kdy opětovně došlo k nárůstu oproti roku 2016. České zastoupení naopak bylo dožádáno o spolupráci v **92** případech. Vysoký zůstává počet koordinačních schůzek s účastí českých orgánů, konkrétně **22**, kdy **10** schůzek bylo organizováno z podnětu České republiky. České zastoupení asistovalo u vzniku **12** společných vyšetřovacích týmů (SVT). Eurojust nadále pokračuje ve spolufinancování SVT ze svého rozpočtu.

**Mezinárodní odbor NSZ** využívá různých možností urychlení vyřizování právní pomoci v zahraničí, a to zejména spoluprací s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojustem, sítí CARIN a styčnými důstojníky, kteří působí v České republice nebo pro Českou republiku v cizině. V rámci urgencí zejména ve státech, se kterými

není Česká republika vázána mezinárodní smlouvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních, je rovněž využíváno i diplomatických intervencí.

**Mezinárodní odbor NSZ** v roce 2017 rovněž prováděl metodické vedení v případech vydávání do ciziny (celkem se jednalo o **27** případů vydávacího řízení) a v případech evropského zatýkacího rozkazu (celkem se jednalo o **348** případů předávacího řízení). Naprostá většina těchto evropských zatýkacích rozkazů byla realizována předáním hledané osoby. V případě předávání vlastních občanů do jiných členských států bylo vždy vyžádáno ujištění o návratu tohoto občana na území ČR k případnému výkonu trestu odnětí svobody.

**Mezinárodní odbor NSZ** zpracoval v roce 2017 stanoviska v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech pro Ministerstvo spravedlnosti, nižší stupně státních zastupitelství a Policii České republiky ve **20** případech.

V roce 2017 se mezinárodní odbor NSZ rovněž zabýval aktualizací svých metodických pomůcek pro účely jejich zveřejnění na interní síti státního zastupitelství Extranet a zpracoval přehled judikatury jak českých, tak evropských soudů týkající se evropského zatýkacího rozkazu.

Nižší státní zastupitelství k dosavadním zkušenostem s uplatňováním ZMJS, shodně konstatují, že zásadnější změny či problémy při aplikaci tohoto zákona nebyly zaznamenány (s výjimkou nemožnosti, aby žádosti o právní pomoc vyřizovalo i vrchní státní zastupitelství přímo, srov. § 48 odst. 5 ZMJS, dále je navrhováno zpřesnění právní úpravy v otázce určení počátku předběžného šetření, počátku běhu lhůty zadržení, resp. předběžné vazby na základě evropského zatýkacího rozkazu, v případech, kdy orgány jiného členského státu dosud nevydaly evropský zatýkací rozkaz, pouze jeho vydání přislíbily, a dotčené osoby již byly zadrženy na našem území). Pokud se objevily sporné a dosud neřešené postupy, tyto byly svépomocí či na základě spolupráce se státními zástupci mezinárodního odboru NSZ řešeny operativně. V této souvislosti nižší státní zastupitelství velmi oceňují přístup mezinárodního odboru NSZ ve vztahu k informovanosti specialistů na úseku právního styku s cizinou a mezinárodní justiční spolupráce a vysoce jsou hodnoceny pořádané pracovní semináře a školení.

## 2. **Mimotrestní působnost**

### a) **Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního (přehled V/1c)**

Ohledně počtu návrhů podaných nejvyšším státním zástupcem v roce 2017 podle § 66 odst. 2 s. ř. s. se odkazuje na údaje *přehledu V/1c*, který zachycuje počty těchto žalob za období 2003 až 2017. V roce 2017 nebyla podána **žádná** taková žaloba.

Pokud jde o podněty, které byly v roce 2017 odloženy, byla zaznamenána stejně jako v letech minulých značná pestrost těchto podání co do charakteru správní činnosti, jež byla posuzována. Oproti předchozím rokům bylo nově zaznamenáno 6 podání vztahujících se k rozhodnutí ministra spravedlnosti ke jmenování soudních funkcionářů. Tento druh správních rozhodnutí v minulosti zatím nebyl státním zastupitelstvím přezkoumáván. Šlo tedy o věci svým meritem výjimečné povahy, nicméně nebyla zjištěna opodstatněnost k podání správní žaloby, a to jak z hlediska zákonnosti předmětných rozhodnutí, tak i z hlediska veřejného zájmu na jejich podání.

## **b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., zákona o mezinárodním právu soukromém (tab. V/1a)**

V roce 2017 **NSZ** realizovalo svou pravomoc vstupovat do řízení o uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských. V uvedeném roce byl vstup proveden ve **214** věcech, což představuje vzestup o **13,8 %** oproti roku 2017 (vstup ve 188 věcech), přičemž NS ve všech případech rozhodl v intencích návrhu NSZ.

## **c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací**

**Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ** byl v průběhu roku 2017 informován krajskými státními zastupitelstvími o vstupech do řízení ve věcech, v nichž se řeší dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek, včetně incidenčních sporů a moratoria. Zásadně převažovala vstupní činnost do insolvenčních řízení včetně souvisejících sporů podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, to oproti vstupní činnosti do řízení o konkursu a vyrovnání podle zákona č. 328/1991 Sb.

Z poznatků vyplývá, že úpadkový stav dlužníka a navazující insolvenční řízení na sebe váže i delikttní činnost nejrůznějších subjektů, nijak ojediněle s možným trestněprávním přesahem. Tento poznatek není nový, ostatně i proto je v právních předpisech zakotveno oprávnění státního zastupitelství vstupovat do insolvenčních a souvisejících řízení. Nadále trvají poznatky o možném zneužívání insolvenčních návrhů k jiným než dovořeným účelům. Tyto poznatky se týkají typově případů, kdy je insolvenční návrh prostředkem nedovoleného nátlaku na dlužníka, aby plnil, na co nemá věřitel nárok, popř. aby plnil, co dlužník z důvodu spornosti pohledávky plnit nechce. Na tento typ zneužití insolvenčního řízení měla dílem reagovat novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 64/2017 Sb., jež nabyla účinnosti 1. 7. 2017.

Z účasti státních zastupitelství v insolvenčních řízení nicméně vyplynulo, že zneužití insolvenčního řízení se děje i významněji propracovaným způsobem. Podstatou těchto případů bývá snaha odklonit uspokojení od skutečných věřitelů, přičemž poznatky souvisí spíše s fází insolvenčního řízení po rozhodnutí o úpadku, kdy se přezkoumávají přihlášené pohledávky a úkony dlužníka. Z poznatků vyplynulo, že se jedná o poměrně sofistikované a delší dobu připravované způsoby součinnosti dlužníka s třetími subjekty (jejich pohledávky byly uměle vytvořeny a v insolvenčních řízeních se objevují jako přihlášené věřitelé) a že tyto formy součinnosti se mohou týkat více subjektů a zasahovat i do řady dalších insolvenčních řízení. V této souvislosti se uvádí, že objasnění takového delikttního jednání je i v režimu trestního řízení značně složité a časově náročné. Na toto se upozorňuje zvláště, neboť např. odporovat úkonům dlužníka, které poškozují věřitele, popř. některé věřitele naopak zvyhodňují, lze podle § 239 odst. 3 insolvenčního zákona jen ve lhůtě 1 roku ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku, přičemž úkonům nemůže odporovat nikdo jiný než insolvenční správce (§ 239 odst. 1 insolvenčního zákona). Nenapadne-li insolvenční správce takové úkony včas, protože důvody pro podání odpůrcí žaloby nezjistil (např. právě z důvodu propracovanosti delikttního jednání), anebo protože záměrně žalobu podat nechtěl (v některých insolvenčních věcech jsou poznatky, že věřiteli prosazený insolvenční správce mohl na delikttním jednání participovat), pak zvrátit takový stav již v poměrech insolvenčního řízení prakticky nelze. Obdobné se týká případů, nejsou-li včas popřeny uměle vytvořené pohledávky věřitelů.

## d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody

V roce 2017 byla mimo pravidelně dozorované okruhy pozornost zaměřena i na oblasti, na které upozorňoval Evropský výbor proti mučení ve své zprávě z roku 2014.

V průběhu roku byla uskutečňována spolupráce s krajskými státními zastupitelstvími, jimž byly zasílány doporučující přípisy k otevřeným tématům. Byla také zintenzivněna součinnostní spolupráce s Veřejným ochráncem práv a s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

## e) Metodické aktivity

Velmi významným okruhem činnosti **odboru veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ** je i metodika, analytická činnost a samozřejmě porady specialistů z oblasti netrestní působnosti.

Činnost odboru veřejné žaloby v netrestních věcech spočívá i v působení metodickém a analytickém. V průběhu roku je pořádáno několik porad specialistů, kdy jsou na pracovní setkání zváni přímo i konkrétní státní zástupci vykonávající netrestní působnost v dané problematice. Proběhlo i celorepublikové pracovní setkání netrestních specialistů okresních státních zastupitelství v Kroměříži, které umožnilo diskusi širokého okruhu zainteresovaných osob do netrestní problematiky a nastolilo praktické problémy, které byly na místě vyřešeny.

Z metodických aktivit je nutno vyzdvihnout zejména **Vyhodnocení vstupové aktivity krajských státních zastupitelství v řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob** [§ 8 odst. 1 písm. i) ZZŘS]. Cílem bylo zjištění stavu naplňování působnosti státního zastupitelství, posouzení kvality krajských státních zastupitelství při vyřizování věcí ze sledované agendy a rovněž i kvalita výkonu dohledové činnosti vrchních státních zastupitelství v této oblasti, zejména z hlediska jeho efektivity při působení na nižší státní zastupitelství. Toto vyhodnocení bylo zpracováno na základě vlastních poznatků získaných postupem stanoveným § 12h odst. 1 a v případě potřeby i § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství.

## 3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství

V oblasti zahraničních vztahů působí především **kabinet nejvyššího státního zástupce a mezinárodní odbor**. NSZ i nadále udržuje kontakty s významnými mezinárodními organizacemi zabývajícími se bojem proti trestné činnosti a s profesními organizacemi státních zástupců. Dále udržuje kontakty se zástupci zahraničních orgánů veřejné žaloby, ministerstev spravedlnosti, a to jak jejich přijetím zde v ČR v sídle úřadu, tak i v zahraničí, na domovské půdě partnerů. Nejintenzivnější spolupráce probíhá nadále s Eurojustem, v němž působí český národní člen a jeho zástupkyně (státní zástupci mezinárodního odboru NSZ), dále je to OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům), který NSZ pravidelně informuje o věcech trestních vedených českými justičními orgány, v nichž byla způsobena škoda na majetku EU (státní zástupce NSZ Petr Klement se stal členem Dozorčího výboru OLAF).

Ve dnech 24. – 26. 5. 2017 se konalo **setkání generálních prokurátorů zemí Visegrádské čtyřky** v Kroměříži, jež vyústilo v podpis **Kroměřížské deklarace**. Podpisem deklarace stvrdili

účastníci jednání svůj cíl v budoucnu účinněji a těsněji spolupracovat při odhalování a stíhání trestných činů spojených s terorismem. Taková spolupráce předpokládá například přímou komunikaci žalobců z jednotlivých zemí, kteří se specializují na tento typ kriminality. Signatáři zdůraznili zároveň potřebu aktivně zacílit i na vyšetřování financování teroristických aktivit. Předmětem jednání bylo i další společné téma – nelegální přeshraniční obchod s drogami, jak se již uvádí shora. V této oblasti se partnerské instituce veřejné žaloby zaměří hlavně na vývoz tzv. prekursorů, tedy látek na výrobu drog, a vzájemně se budou informovat o změnách legislativy, případně iniciovat rozšíření seznamu zakázaných látek v domovských zemích. Představitelé veřejné žaloby čtyř zemí společně apelovali také na potřebu začlenit evropský vyšetřovací příkaz do legislativy jednotlivých zemí. Dosud tento nástroj pro účinnou mezinárodní justiční spolupráci implementovalo do svého právního systému pouze Maďarsko.

Také v roce 2017 se státní zástupci NSZ účastnili pravidelných setkání výborů expertů Rady Evropy pro posuzování opatření v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu (MONEYVAL), pracovní skupiny OECD k potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů v obchodním styku a na činnosti Evropské justiční sítě či sítě CARIN.

Státní zástupci též pravidelně spolupracují na zpracovávání podkladových materiálů, popř. se účastní jednání v rámci hodnocení České republiky, popř. za Českou republiku jsou členy hodnotitelských misí jiných států. V roce 2017 se jednalo např. o 4. kolo hodnocení České republiky pracovní skupinou OECD proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, obdobné hodnocení České republiky pracovní skupinou OECD – „Daňová trestná činnost“, 2. kolo hodnocení provádění Úmluvy OSN proti korupci (UNCAC), 5. kolo hodnocení MONEYVAL, 8. kolo hodnocení v oblasti environmentální kriminality GENVAL, vypracování odpovědí na otázky dotazníku Consultative Council of European Prosecutors „The rights of victims, witnesses and vulnerable persons“, plnění Deklarace v Dauhá (nelegální migrace, obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, kyberkriminalita, ochrana práv obětí trestných činů), Rada Evropy – implementace Budapeštské úmluvy o cybercrime, zpracování odpovědí na dodatkové otázky dotazníku Komise a Rady Evropy.

## 4. Ostatní agenda NSZ

### a) Zvláštní zprávy

V roce 2017 byla vyžádána **zvláštní zpráva o počtu trestních věcí, v nichž je vedeno trestní řízení týkající se úniku informací z probíhajícího trestního řízení nebo informací o trestním řízení [sp. zn. 4 NZN 603/2017]**. Dále byla vyžádána **zvláštní zpráva o poznatcích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 183/2016 Sb. [sp. zn. 4 NZN 604/2016]**, která byla pravidelně aktualizována ke konci každého čtvrtletí roku 2017.

### b) Pokyny obecné povahy (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/8)

V roce 2017 byly vydány **3 pokyny obecné povahy**. Z nich lze především zmínit **pokyn obecné povahy č. 1/2017, o výkonu dohledu**, jímž bylo reagováno na některé sporné otázky výkonu působnosti státního zastupitelství v této oblasti. Další dva pokyny obecné povahy byly novelizační, měnily stávající úpravu v reakci na legislativní změny, které bylo třeba promítnout do interní úpravy. Všechny pokyny obecné povahy jsou nadále publikovány na webových stránkách NSZ. Jsou dostupné dále i na Extranetu státního zastupitelství i v některých právních

informačních systémech, takže jsou odborné i laické veřejnosti plně přístupné. Úplný přehled všech pokynů obecné povahy vydaných v roce 2017 je uveden v tab. IV/8.

### **c) Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/9)**

V roce 2017 byla vydána celkem **dvě** výkladová stanoviska.

**Výkl. stan. č. 1/2017 Sb. v. s. NSZ** se vztahuje k problematice prodloužení doby, po kterou jsou odsouzení uzamykáni v celách nebo ložnicích věznice nad rámec osmihodinové doby ke spánku (bylo tak reagováno i na zjištění zprávy o činnosti za rok 2016).

**Výkl. stan. č. 2/2017 Sb. v. s. NSZ** se týká postupu státního zástupce při podávání návrhů a provádění domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků. Bylo vydáno na základě poznatků získaných odborem trestního řízení NSZ v souvislosti s „Vyhodnocením úrovně a účinnosti postupů státních zástupců souvisejících s návrhovou činností podle § 83 odst. 1 věta první a § 83a odst. 1 trestního řádu a s navazujícím prováděním domovních prohlídek nebo prohlídek jiných prostor a pozemků“.

Výkladová stanoviska NSZ jsou zveřejněna (v plném znění nebo alespoň jejich právní věta) na webových stránkách NSZ a rovněž v některých právních informačních systémech (ASPI, CODEXIS), dále jsou také stanoviska publikována na Extranetu státního zastupitelství, shodně jako tzv. „malá stanoviska“, která vyjadřují předběžný právní názor na daný aplikační problém a zpravidla předjímají obsah pozdějších stanovisek podle § 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství.

### **d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu ČR k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)**

Nejvyšším státním zástupcem byl v roce 2017 podán podnět k vydání stanoviska trestního kolegia NS v následující věci:

Pod sp. zn. 1 SL 723/2017 ohledně rozdílné rozhodovací praxe v případech dovozu látek, které byly objednány zpravidla prostřednictvím internetu a doručovány poštovní či obdobnou přepravou a které byly následně zadrženy na Letišti Václava Havla. **NSZ** se ztotožnilo se závěrem uvedeným v usnesení sp. zn. 11 Td 68/2012, že znak „doveze“ uvedený ve skutkové podstatě přečinu výroby a jiného nakládání s látkami s hormonálním účinkem podle § 288 odst. 1 trestního zákoníku spočívá v dopravení látky na území České republiky, přičemž „se nevyžaduje, aby se látka skutečně dostala do dispozice pachatele“.

### **e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo**

Usnesením vlády č. 75 ze dne 3. 2. 2016 bylo NSZ zařazeno mezi tzv. povinná připomínková místa ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. e) Legislativních pravidel vlády, a to pokud se ho jako organizační složky státu nebo jeho působnosti anebo procesních pravidel, jimiž se řídí, návrh týká. V roce 2017 NSZ zpracovalo připomínky k návrhům zákonů a ostatních právních předpisů v **96** věcech (**+19** oproti roku 2016) a připomínky k nejrůznějším materiálům nelegislativní povahy ve **46** věcech.

## f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství

**Kabinet nejvyššího státního zástupce** se věnuje odborným právním agendám, a výkonem své působnosti „odbřemeňuje“ výkonné odbory úřadu tak, aby se státní zástupci těchto odborů mohli více věnovat svým základním agendám podle své působnosti. V kabinetu je soustředěna agenda kárných řízení. Největší podíl agendy kabinetu však tvoří vyřizování podání adresovaných státnímu zastupitelství (zejména trestní oznámení, stížnosti, podněty k výkonu dohledu, opravné prostředky). V této agendě bylo za rok 2017 přijato ve všech formách a druzích u **NSZ** celkem **2 258**.

Podstatnou část z celkového počtu 2 258 věcí ovšem tvoří opakovaná podání nebo podání uvádějící sice nové skutečnosti, ale navazující na podání původní. Takových věcí bylo v roce 2017 celkem **1 294**. Struktura podání byla v roce 2017 následující:

### 1) Přijímání podatelů osobně na NSZ či vyřizování telefonických dotazů

Celkový počet za rok 2017: **143**. Telefonická podání obvykle reagují na předchozí sdělení o vyřízení věci ze strany NSZ. Telefonicky bylo vyřízeno celkem **124** věcí, kdy podatelé jednak žádají o právní radu, případně reagují na předchozí vyrozumění týkající se jejich písemného podání, dožadují se vysvětlení ve snaze domoci se svých práv ev. požadavků. Osobních návštěv bylo celkem **19**.

### 2) Trestní oznámení

Celkový počet za rok 2017: **204**. Podání se posuzují podle § 59 odst. 1 věty první a odst. 4 předposlední věty trestního řádu a následně se postupují věcně a místně příslušným státním zastupitelstvím (§ 17 odst. 2 JŘSZ). Postupována jsou takto i anonymní podání, pokud obsahují dostatečné údaje pro to, aby jejich obsah bylo možno prověřit.

### 3) Podněty k postoupení věci jiným státním zastupitelstvím a jiným orgánům

Celkový počet za rok 2017: **541**.

### 4) Nově učiněná podání

Celkový počet za rok 2017: **848**.

### 5) Obecná podání

Celkový počet za rok 2017: **103**. Jedná se většinou o podání, v nichž podatel elektronickou poštou přeposílá komentáře z různých médií k současné politické a ekonomické situaci v ČR i ve světě, k aktuálním korupčním kauzám apod. Tato podání jsou adresována obvykle současně řadě dalších institucí a osob. Patří sem také podání chronických stěžovatelů.

## g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy

Podání evidovaná v rejstříku 3 SPR se týkají jak stížností na státní zástupce NSZ, tak i nižších stupňů soustavy státního zastupitelství. V roce 2016 bylo u **NSZ** zaznamenáno celkem **38** stížností včetně žádostí o přezkoumání vyřízení stížnosti vrchními státními zástupci (6, resp. 9 věcí, pokud jde o vyřízení vrchní státní zástupkyní v Praze, resp. vrchním státním zástupcem v Olomouci).

**Stížností na průtahy při plnění úkolů státního zastupitelství** bylo v roce 2017 **7**, přičemž šlo o **3** stížnosti na průtahy při plnění úkolů NSZ (nebyly shledány důvodnými) a **4** věci se týkaly stížnosti na nečinnost (průtahy) u nižších stupňů soustavy státního zastupitelství a všechny tyto věci byly postoupeny. Stížností na nevhodné chování státních zástupců bylo v roce 2017 **10**, z toho **4** stížnosti na nevhodné chování státních zástupců NSZ. Dalších **6** věcí týkajících se stížností na nevhodné chování státních zástupců nižších státních zastupitelství bylo postoupeno vedoucím státním zástupcům nižších stupňů soustavy státního zastupitelství. Ve **2** věcech byly stížnosti vyhodnoceny jako důvodné (vztahy mezi státními zástupci) a výsledkem bylo osobní projednání věci u nejvyššího státního zástupce. Další dvě věci, v nichž byla řešena podání na nevhodné chování státních zástupců NSZ, byla jako nedůvodná odložena. V případě chování zaměstnance NSZ (zneužití pracovního emailu v soukromé záležitosti) byla stížnost shledána oprávněnou a výsledkem bylo osobní projednání u nejvyššího státního zástupce včetně vytknutí zjištěného pochybení.

## h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2017

V roce 2017 kárný senát NSS pravomocně rozhodl v **11** věcech, v nichž bylo vedeno kárné řízení proti **11** státním zástupcům. Pravomocně uznáno vinnými kárným opatřením bylo **7** státních zástupců a byla jim uložena kárná opatření. Celkem **4** státní zástupci byli zproštěni kárného obvinění s odvoláním na § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, neboť NSS dovedl, že jejich jednání nedosahuje intenzity kárného provinění podle § 28 zákona o státním zastupitelství.

## i) Národní korespondenti

Jak bylo uvedeno již ve zprávě o činnosti za rok 2016, opatřením nejvyššího státního zástupce č. 8/2016 ze dne 12. 4. 2016, jež nabylo účinnosti dnem 1. 5. 2016, bylo nově ustaveno celkem **10** národních korespondentů pro nejzásadnější oblasti kriminality (zejména terorismus, extremismus, boj proti korupci, zvláště závažnou ekonomickou a finanční kriminalitu, daňovou kriminalitu, kybernetickou a informační kriminalitu, trestné činy proti životnímu prostředí a trestná činnost v silniční dopravě, nepromlčitelné zločiny) a rovněž pro Eurojust, Evropskou soudní síť a pro společné vyšetřovací týmy. **Zprávy jednotlivých národních korespondentů o činnosti v roce 2017 tvoří přílohu (1–10) této zprávy o činnosti.**



## V. Netrestní působnost státního zastupitelství a výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody

### 1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství (tab. V/1b, V/2a)

Vstupem do zahájeného řízení okresní státní zastupitelství v roce 2017 vyřídila **8 440** věcí (oproti údajům roku 2016, kdy šlo o 8 802 věcí), tj. **-4,11 %**.

Nejvíce vstupů vykazaly Severomoravský kraj (1796), Východočeský kraj (1536), Jihomoravský kraj (1382) a Jihočeský kraj (1176). Oba moravské kraje se tak podílejí na celorepublikovém výsledku z 37,7 %.

**Návrhem** bez ohledu na druh agendy (tab. V/2a – celkový počet návrhů podaných okresními státními zastupitelstvími, v úvahu nutno vzít, shodně jako v předcházejícím roce, i údaje sumářů výkazů o netrestní agendě státního zastupitelství, viz s. 9 výkazu u tab. V/1b) bylo u okresních státních zastupitelství vyřízeno **1 860** věcí (**+101** oproti roku 2016). Nejvíce návrhů podala okresní státní zastupitelství v obvodu **KSZ v Ostravě** (454), **KSZ v Brně** (365), nejméně hlavní město Praha (93).

Z hlediska struktury návrhové činnosti je třeba zmínit především agendu, která bezprostředně navazuje na zásadní úlohu státního zastupitelství v trestní oblasti působnosti, již je **návrhová činnost podle § 90 odst. 1 ZSM** (tab. V/1b, viz s. 5). Těchto návrhů bylo podáno celkem **1 580** (**+137** oproti roku 2016).

Zcela minimální je nadále **návrhová činnost podle § 42 zákona o státním zastupitelství** na vyslovení neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví pro nedostatek smluvní volnosti u některého z účastníků smluvního vztahu (tab. V/1b, s. 4), protože v roce 2017 nebyl podán žádný takový návrh. Oproti tomu **návrhů podle § 8 odst. 2 z. ř. s.** (tab. V/1b, s. 6) podala okresní státní zastupitelství celkem **269**.

### 2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství (tab. V/2b, V/1b)

Krajská státní zastupitelství vstoupila v roce 2017 do řízení ve **433** věcech, tj. **-32,34 %**.

Nejvíce vstupů vykazalo **KSZ v Ostravě** (131), **KSZ v Plzni** (81), **KSZ v Brně** (60), **MSZ v Praze** (55), **KSZ v Ústí nad Labem** (52). Nejméně vstupů pak **KSZ v Hradci Králové** (29), **KSZ v Praze** (14) a **KSZ v Českých Budějovicích** (11).

I nadále těžiště vstupové činnosti spočívá ve vstupech do řízení, v nichž se řeší dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek, včetně incidenčních sporů a moratoria. Dále narůstá počet insolvenčních řízení dlužníků – fyzických osob. Nižší státní zastupitelství nově monitorují insolvenční rejstřík za účelem odhalování případných šikanózních návrhů pro účely vstupu do řízení.

**Krajská státní zastupitelství** podala v roce 2017 celkem **288 návrhů** (tab. V/1b, s. 19). Jedná se tedy o pokles o **95**, tj. **-24,8 %**, oproti předcházejícímu období stále ještě vzestup.

Nejvíce **návrhů** podala **KSZ v Brně** (180) a **MSZ v Praze** (60).

**VSZ v Praze** se (spolu s příslušnými krajskými státními zastupitelstvími) podílelo na zpracování věcí, kde bylo insolvenční řízení vyvoláno věřitelským návrhem šikanózní povahy, a to především účastí v odvolacích řízeních, ale i sledováním postupu krajských státních zastupitelství z metodických důvodů. Za šikanózní jsou považovány věřitelské návrhy, v nichž věřitel předstírá existenci pohledávky. Patří sem návrhy, které mají v případech pohledávek sporných pomoci věřiteli obejít nalézací řízení, i ty, kde není pochyb o jednotlivé věřitelem uplatňované pohledávce nebo dokonce o celkovém stavu úpadku dlužníka, ale věřitel sleduje návrhem jiný cíl než uspokojení své pohledávky. Lze vysledovat úpornost a delší dobu trvání snah šikanujících věřitelů, časté podávání návrhů u nepříslušných soudů, což prodlužuje dobu difamace dlužníka, případně i využití těžko identifikovatelných zahraničních subjektů ve vnitřní struktuře navrhovatele.

### **3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody (tab. V/4a až V/4d).**

#### **a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova (tab. V/4c)**

V roce 2017 podala státní zastupitelství celkem **6 návrhů** na zrušení ochranné nebo ústavní výchovy (proti 3 v roce 2016 a 5 v roce 2015) a **žádný** návrh na uložení ochranné (ústavní) výchovy (v letech 2012 až 2016 rovněž žádný). Příkazů k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům vydali státní zástupci vykonávající dozor v ústavech celkem **77** (64 v roce 2016 a 66 v roce 2015), nařízení k propuštění dítěte drženého v ústavu nezákonně vydali státní zástupci v roce 2017 **dvě** (v roce 2016 i 2015 žádné).

#### **b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (tab. V/4a)**

V roce 2017 státní zástupci vykonávající dozor v tomto typu zákonného omezení osobní svobody vydali v **6** případech příkaz k zachování předpisů platných pro výkon vazby (v roce 2016 to bylo 8), nařízení k propuštění osoby držené tam v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí nevydali státní zástupci, stejně jako v letech 2014–2016, **žádné**.

Příkazy vydané státními zástupci byly vydány např. v souvislosti s absencí vyznění obhájce obviněného v případě jeho přemístění k dalšímu výkonu vazby do jiné věznice a dále nesprávně určených nákladů, jež je povinen obviněný uhradit v souvislosti s úmyslným sebepoškozením a následnou eskortou do civilního nemocničního zařízení.

### **c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody (tab. V/4b)**

Dozoroví státní zástupci krajských státních zastupitelství (a MSZ v Praze) v roce 2017 využili pravomoci vydávat příkazy k zachování předpisů platných pro výkon trestu odnětí svobody celkem ve **47** případech (+28 oproti roku 2016).

Vydané příkazy se týkaly problematiky programu zacházení s odsouzenými, zachování zdraví odsouzených (pasivní kouření), kázeňského řízení, kdy vyjádření lékaře o zdravotní způsobilosti odsouzeného bylo vydáno až po doručení rozhodnutí o kázeňském trestu odsouzenému, práva odsouzeného na přijímání balíčku (věznice nerespektovala zákonem stanovenou hmotnost), pro porušení práva vězňených osob na dostupnost lékařské péče či pro porušení práv odsouzených v souvislosti s realizací telefonních hovorů, resp. pro porušení délky doby, po kterou je odsouzený umístěn na přijímacím oddělení.

**KSZ v Brně** poukázalo na stále přetrvávající problém zejména v případě výkonu trestu odnětí svobody, kterým je současná naplněnost (přeplněnost) věznic na hranici norem stanovených zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.

### **d) Dozor nad ústavy, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence (tab. V/4d)**

Jedná se o agendu vykonávanou od nabytí účinnosti zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, (od 1. 1. 2009) a trestního zákoníku (od 1. 1. 2010). Podrobnosti plynou z tab. V/4d. V roce 2017 byl vydán **jeden** příkaz k zachování předpisů platných pro výkon zabezpečovací detence, nařízení k propuštění osoby neprávem držené v ústavu pro výkon zabezpečovací detence nebylo vydáno žádné.

## **VI. Podmínky pro výkon působnosti státního zastupitelství v roce 2017**

### **1. Novelizace právních předpisů**

Dnem **1. 2. 2017** nabyla účinnosti novela trestního zákoníku provedená **zákonem č. 455/2016 Sb.**, kdy došlo ke zrušení § 311 odst. 2 trestního zákoníku a zavedení samostatných skutkových podstat trestných činů účasti na teroristické skupině (§ 312a trestního zákoníku), financování terorismu (§ 312d trestního zákoníku), podpory a propagace terorismu (§ 312e trestního zákoníku) a vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f trestního zákoníku). Zvláštní ustanovení o účinné lítosti (§ 312b trestního zákoníku) zaručuje beztrestnost pachatele v případě splnění zákonem stanovených podmínek. Zákonem je taktéž zaručená beztrestnost agenta (§ 312c trestního zákoníku) účastnícího se činnosti teroristické skupiny.

**Zákonem č. 55/2017 Sb.**, který nabyl účinnosti **dnem 18. 3. 2017**, byl změněn trestní zákoník, trestní řád, zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení, a zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech. Novelou byla provedena implementace směrnice Evropského

parlamentu Rady 2014/42/EU ze dne 3. 4. 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii (která měla být implementována nejpozději do 4. 10. 2016).

V novele trestního zákoníku bylo upraveno nové ochranné opatření **zabrání části majetku (§ 102a trestního zákoníku)**.

K velmi podstatným změnám pak došlo v § 77b, 78, 79 a 79a a 79g trestního řádu. V podstatě byla provedena **úplná revize zajišťovacích opatření vůči majetku**.

**Zákonem č. 56/2017 Sb.**, který nabyl účinnosti dnem **1. 4. 2017**, byl změněn zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), a další související zákony. Touto novelou byla napravena ne zcela dostatečná implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. 10. 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV.

**Zákonem č. 58/2017 Sb.**, který nabyl účinnosti dnem **1. 10. 2017**, byl novelizován trestní zákoník a zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jakož i další související zákony.

V rámci vnější diferenciaci došlo k nahrazení dosavadních čtyř typů věznic na dva typy (věznice s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou). Vnitřně budou věznice diferenciovány na oddíly s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. O zařazení odsouzeného do konkrétního základního typu věznice rozhoduje nadále soud. V případě vnitřní diferenciaci, tedy umístování odsouzených do jednotlivých věznic a jednotlivých oddílů věznic podle uplatňovaných programů zacházení ve vztahu k rozdílným skupinám odsouzených, tak o zařazení a o změně zařazení odsouzeného rozhoduje ředitel věznice nebo jeho zástupce na základě doporučení odborných zaměstnanců, zpravidla při hodnocení programu zacházení.

**Zákon č. 64/2017 Sb.**, který s účinností od **1. 7. 2017** provedl novelizaci především insolvenčního zákona, změnil **§ 12i odst. 1 zákona o státním zastupitelství**. Přístup do centrální evidence stíhaných osob mají pouze orgány činné v trestním řízení a Probační a mediační služba pro účely trestního řízení, státní zastupitelství též pro účely výkonu jiné než trestní působnosti.

**Zákon č. 183/2017 Sb.**, který nabyl účinnosti dnem **1. 7. 2017**, představuje doprovodný zákon, který obsahuje nezbytné změny v zákonech obsahujících skutkové podstaty přestupků a dosavadních správních deliktů právnických a podnikajících fyzických osob, v návaznosti na **zákony č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích**, které nabyly účinnosti rovněž dnem 1. 7. 2017.

**Zákon č. 204/2017 Sb.**, novelizace zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, s účinností od **13. 8. 2017** především novelizoval trestní zákoník kromě jiného tím, že pozměnil znění § 255 trestního zákoníku o trestném činu zneužití informace v obchodním styku a vložil novou skutkovou podstatu zneužití postavení v obchodním styku (§ 255a trestního zákoníku).

**Vyhláškou č. 363/2017 Sb.** bylo s účinností od dne **7. 11. 2017** zrušeno ustanovení § 9 JŘSZ o zvláštní věcné příslušnosti ObSZ pro Prahu 2 ve věcech trestných činů patřících jinak do věcné a místní příslušnosti obvodních státních zastupitelství v obvodu MSZ v Praze, jestliže směřují proti bezpečnosti silniční, železniční, letecké a plavební dopravy. V souladu s čl. II novely tak řízení podle § 9

JŘSZ, ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky, které bylo zahájeno po dni 29. 9. 2017, koná v prvním stupni ode dne nabytí účinnosti této vyhlášky státní zastupitelství příslušné podle vyhlášky č. 23/1994 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti této vyhlášky.

Důvodem k této změně byla změna zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, provedená zákonem č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. V části páté této novely provedené s účinností od 30. září 2017, došlo ke změně zákona o soudech a soudcích, ve kterém bylo nejzásadnější změnou zrušení zvláštní příslušnosti ObS pro Prahu 2 podle § 37 k řízení v trestních věcech proti pachatelům trestných činů spáchaných porušením právních předpisů silničního, železničního, leteckého a plavebního provozu a provozu podzemní dráhy, včetně trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, v nichž by jinak byly příslušné podle zákona o trestním řízení soudním obvodní soudy v hlavním městě Praze.

## 2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti

### a) Personální zajištění výkonu působnosti (tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti)

Jakkoli se může jevit, že výkon působnosti státního zastupitelství je náležitě personálně zajištěn a plánované stavy státních zástupců jsou naplněny, neplatí to zcela beze zbytku. Nutno vzít v úvahu, že státní zastupitelství nedisponuje potřebnými počty státních zástupců zejména v netrestní oblasti působnosti.

**MSZ v Praze** upozorňuje na stoupající zatížení státních zástupců především skutkově složitými věcmi s mezinárodním prvkem a zvyšujícím se nápadem daňových trestných činů, jejichž prověřování představuje dlouhodobou zátěž bez skutečného výsledku v podobě podané obžaloby. Obdobně nadále stoupá nápad věcí na netrestním úseku; zpracování této agendy stále naráží na nedostatečné personální obsazení netrestního oddělení. V této souvislosti navrhuje revizi celkového počtu státních zástupců a možnost jeho navýšení.

Zatížení vysokým počtem věcí je dlouhodobě neudržitelný stav, který není ze strany **MSZ v Praze** plně řešitelný změnou systemizace obvodních státních zastupitelství ve prospěch MSZ v Praze. I přes celkový pokles kriminality je s ohledem na stoupající složitost prověřování, zvyšující se počet prováděných úkonů a specializaci a odbornost pachatelů a s ní související složitost věcí zcela namíste zvýšit celkový počet státních zástupců s tím, že odpovídající počet státních zástupců MSZ v Praze by měl dosahovat 69 až 70 státních zástupců při minimálně zmenšeném počtu státních zástupců na obvodech.

**ObSZ pro Prahu 1** vyslovilo názor, že systemizace státních zástupců na okresních (obvodních) státních zastupitelstvích a její hlediska nezohledňují příliš skutkovou a právní složitost věcí, která je řešena u ObSZ pro Prahu 1. V obvodu jeho působnosti sídlí ústřední orgány státní správy, obě komory Parlamentu České republiky a další instituce. Praha 1 je rovněž sídlem velkého počtu obchodních korporací. Věci, jež jsou u ObSZ pro Prahu 1 řešeny, jsou mnohdy skutkově a právně složité či rozsáhlé. S činnostmi uvedených subjektů je spojeno i značné množství trestních oznámení, která jsou ke zdejšímu státnímu zastupitelství podávána. Tyto skutečnosti, které jsou z hlediska územní působnosti státních zastupitelství na úrovni okresní/obvodní natolik specifické a markantní, nejsou v systemizaci dostatečně zohledněny. V systemizaci se navíc neodráží např. počet zpracovaných žádostí o mezinárodní právní pomoc či úkony trestního řízení, jež jsou zpracovávány ve stupni utajení.

Podle **KSZ v Praze** by bylo pro zvýšení efektivity personální správy státního zastupitelství vhodné znovu otevřít otázku režimu obsazování míst státních zástupců s tím, že by „vstupem“ do soustavy bylo pouze jedno výběrové řízení, a tedy právní čekatelé, kteří by byli na základě

výběrového řízení na místa právních čekatelů přijati do pracovního poměru, by v případě splnění zákonem stanovených podmínek mohli být po úspěšném ukončení praxe přímo navrženi příslušným vedoucím státním zástupcem na jmenování do funkce státního zástupce pro obvod působnosti krajského státního zastupitelství, u kterého by vykonávali praxi, aniž by však samozřejmě na toto jmenování měli nárok. Pro případ, že by nebyl právní čekatel navržen na místo státního zástupce nebo by nebyli k dispozici právní čekatelé z obvodu příslušného krajského státního zastupitelství, kteří by již splňovali podmínky pro jmenování státním zástupcem, mohla by i nadále být volná místa obsazována na základě výběrových řízení na obsazení míst státních zástupců, jichž by se mohli účastnit jak právníci z jiných profesí, tak právní čekatelé státního zastupitelství, kteří vykonávali praxi v obvodu jiných krajských státních zastupitelství nežli by bylo krajské státní zastupitelství, které výběrové řízení na místa státních zástupců vyhlásilo.

Rovněž tak by bylo vhodné ze strany soustavy orgánů státního zastupitelství ve vztahu k Ministerstvu spravedlnosti jednotně uplatnit a zárukami zajistit požadavek, aby na dočasně dlouhodobě neobsazená místa státních zástupců v případech, kdy při omluvené nepřítomnosti nemá státní zástupce nárok na plat (tj. zejména čerpání rodičovské dovolené), bylo možné přijímat nové státní zástupce nad plánovaný počet s tím, že podmínkou by bylo, aby při návratu dočasně dlouhodobě nepřítomného státního zástupce k výkonu funkce (tj. při nástupu do práce po rodičovské dovolené) byl zachován plánovaný počet a nedošlo k překročení rozpočtově zajištěných plánovaných míst státních zástupců.

V obvodu **KSZ v Plzni** a **KSZ v Ústí nad Labem** vznikají problémy v důsledku odchodu státních zástupkyň (a pochopitelně i administrativních zaměstnankyň) na mateřskou a rodičovskou dovolenou.

Obecně se za zcela nezbytné považuje personální navýšení počtu státních zástupců v důsledku přibývajících kompetencí na netrestním úseku a zvyšujícím se počtu žádostí dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, kde ve velké míře dochází ke zneužívání tohoto institutu.

Pokud jde o využívání **asistentů a vyšších úředníků státního zastupitelství**, činnost vyšších úředníků má v obvodu **MSZ v Praze** kladný vliv na zrychlení a zkvalitnění vyřizování mj. agendy rozhodování o osvědčení po podmíněném zastavení trestního stíhání (jak soudem, tak státními zástupci), agendy mezinárodní právní pomoci i veškeré další činnosti, které jim zákon umožňuje. Několik vyšších úředníků bylo následně přijato do čekatelské praxe a jedna vyšší úřednice byla po splnění všech zákonných podmínek jmenována do funkce státní zástupkyně.

**KSZ v Praze** zmínilo, že zřízení a obsazení funkce vyšších úředníků státního zastupitelství je velmi pozitivní systémový krok k řešení personální situace na státním zastupitelství. Ač bylo zajištěno zvýšení kvalifikace u justičních pracovníků a pracovníků studií na Justiční akademii k získání odbornosti pro výkon práce vyššího úředníka státního zastupitelství, zatím nebylo možné s ohledem na rozpočtové prostředky v roce 2017 ke změně pracovní náplně těchto zaměstnanců přistoupit.

Nadále jsou v soustavě státního zastupitelství jednoznačně preferováni **právní čekatelé**, a to v souladu s Dohodou o systemizaci míst právních čekatelů a asistentů státních zástupců uzavřenou dne 17. 12. 2014. Vychází se z toho, že nároky kladené na práci státního zástupce není zpravidla možné splnit bez předchozí přípravné služby právního čekatele. Za účelem sjednocení obsahu přípravné služby a stanovení minimálních standardů výchovy právních čekatelů u všech krajských státních zastupitelství byla dne 14. 12. 2016 uzavřena Dohoda o výchově právních čekatelů, jejíž naplňování koordinuje NSZ. V roce 2017 pokračovalo NSZ v této oblasti s pravidelným každoročním pořádáním setkání právních čekatelů s vedením NSZ za účelem vyhodnocení poznatků z přípravné služby, jakož i pořádáním setkání školitelů právních čekatelů za účelem výměny poznatků při předávání zkušeností právním čekatelům.

**MSZ v Praze** zdůrazňuje, že stále přetrvává stav, kdy právního čekatele lze zařadit podle nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, dle dílu 2.02.01 (justiční pracovník) pouze do 11. platové třídy, zatímco asistenta soudce lze zařadit do 12. platové třídy. Přitom, zejména v době od vykonání závěrečné zkoušky právního čekatele do jmenování státním zástupcem, vykonává právní čekatel činnosti srovnatelné s činnostmi asistenta soudce.

Žádoucí je proto iniciovat změnu nařízení vlády č. 222/2010 Sb., resp. jeho příslušné přílohy. Zkušenosti s právními čekateli ukazují, že jsou nepostradatelnou personální součástí státního zastupitelství, neboť právě oni vhodně doplňují a obsazují místa po odcházejících státních zástupcích a se svou praxí je plnohodnotně nahrazují. Výsledky výběrových řízení na volná místa státních zástupců ukazují, že právní čekatelé vysoce převyšují svými teoretickými i praktickými znalostmi a zkušenostmi ostatní uchazeče, zejména z řad advokacie.

## **b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání**

Zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství je rovněž závislé také na **obsazení jednotlivých státních zastupitelství kvalitním odborným administrativním aparátem**. Průměrné platy, zejména odborných zaměstnanců však zůstávají nadále hluboko pod celostátním průměrem platů vykazovaných v nepodnikatelské sféře přesto, že tito zaměstnanci odvádějí kvalitní a stále náročnější práci (zpracování dat v elektronických systémech, komunikace přes datové schránky apod.), a to mnohdy i nad rámec pracovní doby. Z uvedeného důvodu je zaznamenán odliv zkušených administrativních zaměstnanců především do soukromé sféry. Lze uvést, že nejen v obvodu MSZ v Praze, kde je situace zjevně nejkritičtější, ale i v obvodech ostatních krajských státních zastupitelství, je stav takový, že reálně hrozí, že státní zastupitelství nebude s to plnit své úkoly, právě s ohledem na nízké platové ohodnocení administrativních zaměstnanců. Poukázat je např. možno na to, že státní zastupitelství nemůže mnohdy obsadit uprázdněná místa, volná v důsledku odchodu zkušených zaměstnanců do jiných oblastí obchodu a služeb, noví perspektivní uchazeči se však na „trhu práce“ ani nevyskytují. Přitom se jedná o profese náročné, vykazující vysokou míru obětavosti a stresu.

Rozpočet prostředků na platy v roce 2017 byl např. u MSZ v Praze v kategorii zaměstnanců oproti předcházejícímu roku navýšen díky rozpočtovým opatřením Ministerstva spravedlnosti, umožňujícím jeho překročení na úkor nespotebovaných nároků minulých let a dále na základě nařízení vlády o zvýšení platových tarifů od 1. 11. 2017. To zajistilo v průběhu roku nárůst průměrného výdělku o 6,7%. Přesto průměrná výše 25.112 Kč měsíčně nedosahuje úrovně průměrné mzdy v ČR, v Praze ani v nepodnikatelské sféře, což stále negativně ovlivňuje personální a mzdovou politiku státního zastupitelství, profesní kvalitu zaměstnanců odborného administrativního aparátu.

**MSZ v Praze** poukazuje na dlouhodobě nedofinancovanou oblast s následkem opožděné obměny materiálu informačních technologií. Zajištění stávajícího fungování není za současného stavu přidělených prostředků možné, natož aby byla dána možnost jeho rozvoje. Tento stav je již na hranici a hrozí nebezpečí akutního selhání některých podporovaných systémů.

Kladně je hodnocena **nabídka seminářů a školení pořádaných Justiční akademii**, a to především pro státní zástupce a právní čekatele. Jeví se velmi vhodné, aby Justiční akademie v Kroměříži udržela i pro příští roky svou pobočku v Praze, protože tato představuje z pohledu dopravy znatelnou časovou úsporu pro státní zástupce a čekatele zejména v případech jednodenních vzdělávacích akcí.

JUDr. Pavel Zeman  
nejvyšší státní zástupce

## **Přílohy zprávy o činnosti státního zastupitelství**

### **Zprávy národních korespondentů a zpráva o stavu kriminality a přístup státního zastupitelství v oblasti domácího násilí**

#### **ZPRÁVY O ČINNOSTI NÁRODNÍCH KORESPONDENTŮ PRO DANOU SPECIALIZACI ZA ROK 2017:**

PŘÍLOHA 1:	EUROJUST, EVROPSKÁ JUSTIČNÍ SÍŤ A SPOLEČNÉ VYŠETŘOVACÍ TÝMY	73
PŘÍLOHA 2:	BOJ PROTI TERORISMU, EXTREMISMU A TRESTNÝM ČINŮM SPÁCHANÝM Z NENÁVISTI	75
PŘÍLOHA 3:	MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI, TRESTNÉ ČINY V DOPRAVĚ, PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ A OCHRANA KULTURNÍCH PAMÁTEK	78
PŘÍLOHA 4:	BOJ PROTI GENOCIDĚ, ZLOČINŮM PROTI LIDSKOSTI, VÁLEČNÝM ZLOČINŮM A OSTATNÍM TRESTNÝM ČINŮM, KTERÉ SE NEPROMLČUJÍ	84
PŘÍLOHA 5:	BOJ PROTI KORUPCI	86
PŘÍLOHA 6:	BOJ PROTI FINANČNÍ KRIMINALITĚ A PRANÍ PENĚZ, VYHLEDÁVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A ODČERPÁVÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI A OCHRANA FINANČNÍCH ZÁJMŮ EU	91
PŘÍLOHA 7:	BOJ PROTI DAŇOVÉ KRIMINALITĚ	95
PŘÍLOHA 8:	BOJ PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI, ZNEUŽÍVÁNÍ ŽEN A DĚTÍ, NELEGÁLNÍ MIGRACI A ZAMĚSTNÁVÁNÍ, GENDEROVÉ, DOMÁCÍ A SEXUÁLNĚ MOTIVOVANÉ NÁSILÍ A OCHRANA PRÁV OBĚTÍ TRESTNÝCH ČINŮ	99
PŘÍLOHA 9:	BOJ PROTI KYBERNETICKÉ KRIMINALITĚ, OCHRANA PRÁV K NEHMOTNÝM STATKŮM A KYBERNETICKÁ BEZPEČNOST	114
PŘÍLOHA 10:	BOJ PROTI DROGOVÉ A FARMACEUTICKÉ KRIMINALITĚ A TRESTNÁ ČINNOST VE ZDRAVOTNICTVÍ	120
<b>PŘÍLOHA 11:</b>	<b>ZPRÁVA O STAVU KRIMINALITY A PŘÍSTUP STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V OBLASTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ</b>	<b>124</b>



## **Příloha 1: Zpráva o činnosti národního korespondenta pro Eurojust, Evropskou justiční síť a pro společné vyšetřovací týmy za rok 2017**

Národní korespondentka pro Eurojust, Evropskou justiční síť a pro společné vyšetřovací týmy jako vedoucí Národního koordinačního systému Eurojustu pořádala dvě celostátní porady, kterých se účastnili kromě státních zástupců mezinárodního odboru NSZ, kteří jsou rovněž členy Evropské justiční sítě, také specialisté na mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení (dále jen „MJS“) z vrchních a krajských státních zastupitelství, zástupci Policie ČR zapojení do mezinárodní policejní spolupráce a zástupci mezinárodního odboru trestního Ministerstva spravedlnosti ČR, kteří jsou rovněž členy Evropské justiční sítě (dále jen „EJS“).

Jedním ze zásadních témat práce v této oblasti byla příprava na provádění evropského vyšetřovacího příkazu (dále jen „EVP“). Tento nový právní nástroj Evropské unie, který bude implementován do zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, ve velké míře nahradí systém žádostí o právní pomoc týkající se opatření důkazů v trestním řízení mezi všemi členskými státy kromě Dánska a Irska (směrnice o EVP měla být implementována do 22. 5. 2017 – ČR je mezi posledními členskými státy, které tato směrnice zavazuje a které dosud neprovádí EVP). NSZ v Brně organizovalo dvoustranné setkání s experty na mezinárodní justiční spolupráci s Rakouskem a se Slovenskem a účastnilo se takového setkání s Polskem. Hlavním obsahem těchto jednání bylo provádění EVP v praxi. Dále se NSZ účastnilo setkání s experty na mezinárodní justiční spolupráci Švýcarska, USA a Číny, na kterých byly vyměněny nejen informace o právní úpravě týkající se MJS, ale také jednotlivé dosud neskončené případy právní pomoci.

Národní korespondentka pro tuto oblast se jako přednášející v roce 2017 zúčastnila seminářů o společných vyšetřovacích týmech (dále jen „SVT“) a o zajišťování výnosů v trestním řízení pořádaných Justiční akademií a semináře o mezinárodní justiční spolupráci, který byl pořádán Ministerstvem zahraničních věcí. Zúčastnila se 48. plenárního zasedání EJS konaného na Maltě, 14. konference sítě CARIN ve Stockholmu a jednání pracovní skupiny Interpolu týkající se elektronického zasílání žádostí o právní pomoc. Dále vedla jednání dvou koordinačních schůzek týkajících se ustanovení SVT a účastnila se rovněž koordinačních schůzek na NSZ týkajících se provádění nařízení o Úřadu evropského veřejného žalobce (půjde o úřad Evropské unie, který místo vnitrostátních státních zastupitelství všech členských států kromě Velké Británie, Irska, Švédska, Dánska, Polska a Maďarska bude vyšetřovat některé případy trestné činnosti – zejména hospodářské a finanční trestné činnosti poškozující finanční zájmy Evropské unie).

Členky týmu této národní korespondentky se účastnily některých shora uvedených bilaterálních schůzek a jako přednášející také seminářů pro policisty, setkání expertů na SVT v Eurojustu, koordinačních schůzek týkajících se složitých případů mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech a napomáhají státním zástupcům při vzniku, financování a hodnocení SVT. Tým národní korespondentky pro tuto oblast připravoval podklady pro celkem osm hodnocení ČR týkajících se

provádění mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech (OECD, Moneyval, Rada Evropy, Evropská komise).

České zastoupení v Eurojustu otevřelo v loňském roce z podnětu českých orgánů v Eurojustu 113 případů, kdy opět došlo k nárůstu oproti roku 2016. České zastoupení naopak bylo dožádáno o spolupráci v 92 případech. Vysoký zůstává počet koordinačních schůzek s účastí českých orgánů, konkrétně 22, kdy 10 schůzek bylo organizováno z podnětu České republiky. České zastoupení asistovalo u vzniku 12 SVT. Eurojust nadále pokračuje ve spolufinancování SVT z rozpočtu Eurojustu.

Nejčastěji české zastoupení stejně jako v předchozích dvou letech žádalo o spolupráci Německo (v 25 případech). Druhým nejčastěji dožádaným státem byla Itálie společně s Polskem (po 17 případech). K určitému poklesu četnosti spolupráce naopak došlo u Velké Británie (12 případů), kterou české zastoupení dožádalo o asistenci ve stejném počtu případů jako orgány Slovenska. Česká republika je nejčastěji žádána opět jako v minulosti o spolupráci Německem (v 16 případech) a Rakouskem (v 14 případech).

Pokud jde o typologii trestné činnosti, se kterou je obecně Eurojust konfrontován, jsou na prvním místě nadále podvodná jednání, včetně daňové kriminality, následovaná drogovou trestnou činností a kriminalitou páchanou organizovanými mobilními skupinami. Za zmínku stojí poměrně nízký počet případů týkajících se terorismu (3,4 % z celkového nápadu), kyberzločin (2,7 %), ilegální imigrace (2,5 %), kdy se jedná o prioritní oblasti trestné činnosti Eurojustu a taktéž trestných činů proti finančním zájmům EU (2,4 %).

V případě českého zastoupení nadále zůstávají prioritní podvodná jednání. Zaznamenán byl však nárůst případů legalizace výnosů z trestné činnosti. Přestože došlo k výraznému poklesu drogové kriminality, i tak je tento druh trestné činnosti třetím nejčastějším, se kterým se orgány ČR obrací na Eurojust s žádostmi o intervenci.

Dne 19. 1. 2018

JUDr. Světlana Kloučková, Ph.D.

## **Příloha 2: Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti terorismu, extremismu a trestným činům spáchaným z nenávisti za rok 2017**

### **Legislativa**

V oblasti terorismu nastaly v roce 2017 dvě významné legislativní změny. Novelou trestního zákoníku č. 455/2016 Sb. (účinnou od 1. 2. 2017) byly mj. zakotveny nové skutkové podstaty účasti na teroristické skupině, financování terorismu, podpora a propagace terorismu, jakož i vyhrožování teroristickým útokem (viz § 312a až § 312f trestního zákoníku). Třebaže většina těchto jednání byla kriminalizována již dříve (např. jako přečin schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 trestního zákoníku), novelou se výrazně zvýšila trestní sazba těchto deliktů.

Procesní změnou je pak novela jednatelského řádu státního zastupitelství č. 226/2016 Sb., která sice nabyla účinnosti již 1. 8. 2016, avšak výrazněji se projevila až v roce minulém, kdy byla navíc modifikována novelou č. 166/2017 Sb., účinnou od 1. 7. 2017. Těmito novelami byla založena příslušnost vrchních státních zastupitelství k výkonu dozoru nad zachováním zákonnosti v případě trestných činů teroristického charakteru. Tato částečná centralizace zjednodušila komunikaci příslušného policejního orgánu (kterým je sekce terorismu a extremismu Národní centrály proti organizovanému zločinu) a dozorových státních zástupců. Díky těmto novelám může NSZ v těchto věcech přímo vykonávat tzv. vnější dohled.

### **Porady**

V souvislosti s těmito legislativními změnami se konají pravidelné porady specializovaných státních zástupců, a to nejen z NSZ a obou vrchních státních zastupitelství, ale i z krajských státních zastupitelství, neboť jakkoliv státní zástupci z krajských státních zastupitelství nevykonávají dozorová oprávnění, je vhodné, aby byli informováni o trendech kriminality v této oblasti a pro případ potřeby byli dozorovým státním zástupcům v regionech k dispozici. Těchto porad se rovněž pravidelně účastní zástupci Policie ČR (NCOZ), Bezpečnostní informační služby, Ministerstva vnitra a dalších zúčastněných institucí.

### **Mezinárodní spolupráce a účast na seminářích**

V oblasti terorismu je obzvláště významné navazování mezinárodních kontaktů a získávání zkušeností zahraničních kolegů.

Ve dnech **15. a 16. 2. 2017** jsem se v Haagu účastnil konference věnované problematice zacházení s navrátilivšími teroristickými bojovníky (*Conference on returning foreign terrorist fighters*). Konference se účastnilo více než dvě stě osob z Evropy, USA a i některých muslimských zemí (Tunisko, Jordánsko). Profesně se jednalo o soudce, prokurátory, policisty, představitele vězeňské služby, sociální pracovníky, představitele NGO, diplomaty, zástupce magistrátů velkých evropských měst, představitele muslimských komunit apod.

Ve dnech **27. a 28. 4. 2017** jsem se účastnil služební cesty do Berlína, která proběhla na základě pozvání generálního prokurátora v Berlíně dr. Ralfa Rothera.

Vedle návštěvy Generální prokuratury v Berlíně jsme navštívili Centrum pro boj s terorismem.

Na této návštěvě bylo mj. dohodnuto uspořádání semináře v Praze, který se konal dne **2. 10. 2017** v Praze, kde pro cca 20 státních zástupců a cca 20 dalších specialistů z různých složek přednášel dr. Rother a další berlínští státní zástupci, a to zejména k případu teroristického útoku, k němuž došlo v Berlíně na adventních trzích v roce 2016. Seminář organizovalo NSZ.

Dne **13. 9. 2017** se 15 státních zástupců účastnilo semináře organizovaného Národní centrálou proti organizovanému zločinu v Praze, na kterém přednášeli specializovaní státní zástupci a policisté z Bosny a Hercegoviny.

Ve dnech **14. až 16. 11. 2017** jsem se účastnil semináře v Madridu, kde byli přítomni zástupci dalších tří členských států EU. Cílem semináře bylo procvičení mezinárodní spolupráce v případě teroristických trestných činů, seminář se však spíše zaměřil na formy právní spolupráce než na samotnou problematiku terorismu.

## **Radikalizace ve věznicích**

Radikalizace vězňů islamistickou ideologií je problém, kterým se intenzivně zabývá řada západoevropských zemí. Nelze se přitom omezovat jen na práci s uvězněnými osobami, ale je nutno na tyto osoby působit i v rámci postpenitenciární péče (tj. po jejich propuštění z výkonu trestu). Třebaže dané téma není v ČR (prozatím) vysoce aktuální, konala se dne 9. 11. 2017 na Generálním ředitelství Vězeňské služby v Praze-Pankráci informační schůzka za účasti představitelů Vězeňské služby, státního zastupitelství, Policie ČR, Ministerstva vnitra, Probační a mediační služby a Bezpečnostní informační služby k otázce, jak lze zjišťovat a eliminovat radikalizaci vězňů. Vězeňská služba má v tomto směru vypracovány nástroje, je však nutno posílit spolupráci zúčastněných institucí, která bude i nadále pokračovat.

## **Soudní rozhodnutí**

Nejvýznamnějším soudním rozhodnutím v oblasti terorismu v minulém roce bylo pravomocné odsouzení tzv. „prvního českého džihádisty“ J. S. Obviněný byl rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 2. 2017 odsouzen pro pokus zločinu podpory a propagace terorismu podle § 312e odst. 3 písm. a) trestního zákoníku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání tří let a tří měsíců. Rovněž mu bylo uloženo ochranné psychiatrické léčení v ambulantní formě. Proti rozsudku nalézacího soudu podal obžalovaný i státní zástupce odvolání, přičemž Vrchní soud v Praze k odvolání státního zástupce rozsudkem ze dne 9. 5. 2017 zrušil výrok o trestu a uložil obviněnému nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání šesti let. Odvolání obžalovaného bylo coby nedůvodné zamítnuto. Rozsudek odvolacího soudu napadl odsouzený dovoláním, které bylo usnesením Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017 sp. zn. 3 Tdo 1073/2017 odmítnuto, neboť bylo podáno mimo dovolací důvody.

V kauze přípravy útoku na vlak převážející vojenskou techniku (tzv. kauza Fénix) byli rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 22. 9. 2017 všichni obžalovaní zproštěni obžaloby, neboť se nepodařilo vyvrátit obhajobu obžalovaných, že jejich jednání bylo vyprovokováno policejními agenty, přičemž policie nedoložila

záznamy, kterými by bylo možno tuto obhajobu vyvrátit. Státní zástupce napadl rozsudek nalézacího osudu odvoláním, o němž dosud nebylo rozhodnuto.

### **Extremismus a hate crime**

K trestným činům extremistického a nenávistného charakteru („hate crime“) je vhodné uvést, že stejně jako v roce 2016 nedošlo podle našich informací k útokům spáchaným z rasové pohnutky, jimiž by byla způsobena smrt. Nevyskytly se žhářské útoky na romské rodiny. Rovněž se stejně jako v předchozím roce nevyskytly protiromské pochody a demonstrace. Nejčastějšími delikty v této oblasti jsou tak případy tzv. hajlování, prezentace „závadových“ symbolů na oblečení či jejich nasprejování na budovy, resp. veřejná prezentace závadových tetování, nenávistné výroky publikované na internetu, rasově motivované urážky apod.

Lze pozorovat mírný trend poklesu „čisté“ propagace extremistických hnutí směřujících k potlačení práva a svobod člověka, který je však bohatě vyvážen nárůstem nenávistných výroků na internetu, a to zvláště na sociálních sítích, přičemž je takřka nemožné stíhat všechny zde pronesené nenávistné výroky, a to jak vzhledem k jejich množství, tak i obtížím spojených s prokázáním autorství těchto výroků.

Stejně jako v minulých letech se nenávistné projevy, které byly dříve zaměřeny zejména vůči Romům, částečně „přesunuly“ vůči muslimům a imigrantům a směřovaly i vůči osobám, které se k přijímání a pomoci uprchlíkům stavějí vstřícně. Prozatím zůstalo zejména „toliko“ u verbálních projevů a závažnější fyzické útoky vůči muslimům a imigrantům nebyly zaznamenány, což patrně souvisí s minimální přítomností obou skupin na území ČR, tyto útoky však vzhledem k nenávistným náladám v určité části společnosti nelze v budoucnosti vyloučit. Navzdory určitému poklesu verbálních útoků vůči Romům se vyskytla řada nenávistných výroků vůči jednomu konkrétnímu Romovi, a to R. B., kvůli jeho reakci na udělení ceny Český Slavík kapele Ortel dne 6. 12. 2016.

Dne 1. 2. 2018

JUDr. Jan Lata, Ph.D.

## **Příloha 3: Zpráva o činnosti národního korespondenta pro mimořádné události, trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a pro ochranu kulturních památek za rok 2017**

### **I. AKTIVITY V RÁMCI TRESTNÍ PŮSOBNOSTI**

Pokud jde o personální údaje, JUDr. Adam Bašný je nadále zástupcem národního korespondenta. Byla navržena pouze změna zástupce v ENPE (European Network of Prosecutors for the Environment), a to Mgr. Kateřiny Weissové, státní zástupkyně VSZ v Praze.

Státní zástupce ObSZ pro Prahu 1 JUDr. Jan Vychyta byl navržen nejvyšším státním zástupcem jako expert na oblast environmentální kriminality (problematika nelegálního obchodování s odpady nebo nelegální produkce a nakládání s nebezpečnými materiály). Jeho jméno bylo sděleno i Generálnímu sekretariátu Rady EU za účelem participace v hodnotících týmech. Hodnotící dotazník bude zřejmě zpracováván v roce 2018.

#### **1. Mimořádné události**

Mimořádné události šetřené Drážní inspekcí jsou uvedeny na webovém odkazu: <http://www.dicr.cz/mimoradne-udalosti-z-roku-2017>.

Jsou uvedeny i informace o smrtelných nehodách na železničních přejezdech. <http://www.dicr.cz/zeleznicni-prejezdy>.

Na webových stránkách Hasičského záchranného sboru nebylo zatím možno zjistit údaje o požárech či jiných mimořádných událostech v roce 2017.

Lze však usuzovat, že vývoj v roce 2017 byl obdobný jako v předcházejících letech. Pozitivní je i to, že nebyla zaznamenána žádná mimořádná událost srovnatelná např. s železniční nehodou ve Studénce dne 8. 8. 2008.

Zde však srov.: <https://www.novinky.cz/krimi/457134-soud-v-pripadu-tragicke-nehody-ve-studence-zprostil-viny-vsechny-obzalovane.html>

Bude nutno vyčkat rozhodnutí o odvolání, které v této věci bude zřejmě podáno.

#### **2. Trestné činy v dopravě, zejména silniční**

Pokud jde o **trestné činy v dopravě**, údaje za první pololetí roku 2017 lze zjistit na webovém odkazu: <http://www.mdcz.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu/Statistiky-prestupku-a-trestnych-cinu-za-rok-2017/BS2017B-1.pdf.aspx>.

Jde tu o statistiku bodového hodnocení řidičů, lze však zjistit typové případy porušení povinností řidičů včetně trestných činů, jichž se měli dopustit.

Se znalostí trendů z předchozích let a zohledníme-li fakt, že výskyt některých trestných činů v silniční dopravě významně závisí na subjektivních faktorech, zejména na počtu akcí a kontrol Policie ČR v daném roce (to se týká např. trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku nebo trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 trestního zákoníku), kdežto výskyt nedbalostních trestných činů v silniční dopravě nelze nikdy dopředu odhadnout, lze důvodně usuzovat, že **stav a vývoj kriminality v uvedené oblasti v roce 2017 bude spíše stagnovat, popř. se lehce sníží** (shodně jako v letech 2016 a 2015).

Nadále přetrvává zásadní aplikační problém – **drogy za volantem**.

Pokud jde o vyhodnocení za rok 2016, odkazuje se na zprávu o činnosti státního zastupitelství za rok 2016: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/1897-zprava-o-innosti-2016>.

Nově se vyskytlo v roce 2017 usnesení NS ze dne 26. 6. 2017 sp. zn. 6 Tz 10/2017, kterým NS zamítl stížnost pro porušení zákona, podanou ministrem spravedlnosti v neprospěch obviněného. Nejvyšší soud zdůrazňuje, že nadále setrvává na právním názoru, který vyslovil v rozhodnutí č. 23/2011 Sb. rozh. tr. (bod 20) a poukazuje na to, že odborný závěr, dovozovaný z ústavního znaleckého posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice, není jednotně sdílen odbornou komunitou (bod 22). Nejvyšší soud odkazuje na vyjádření poradního sboru Ministerstva spravedlnosti pro psychiatrii a sexuologii (bod 23), vyjádření 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Ústřední vojenské nemocnice Praha (bod 24). K vrácení věci státnímu zástupci k došetření z důvodu opatření znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie srov. bod 27–32.

Rozhodnutí bylo publikováno na Extranetu státního zastupitelství.

Možná řešení nejednotné aplikační praxe v této oblasti, pokud nebude vydáno sjednocující stanovisko trestního kolegia NS:

- A) přehodnocení limitních hladin zastávaných v kontroverzním ústavním posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice, nebo**
- B) setrvání na hladinách jednotlivých „základních“ drog, stanovených nařízením vlády č. 41/2014 Sb., nebo**
- C) legislativní řešení, a to buď:**
  - u jiných návykových látek než alkoholu v ustanovení § 274 trestního zákoníku zcela vypustit zákonný znak „stav vylučující způsobilost“, nebo tak učinit zcela obecně; nebo
  - provést úpravu ve vládním nařízení č. 41/2014 Sb. – doplnit text o hraniční hodnoty vztahující se k trestnému jednání;
- D) judikatorní řešení – rozhodovací praxe na základě poznatků lékařské vědy by zřejmě byla schopna nastavit, podobně jako v případě alkoholu, alespoň orientační hranici trestnosti.**

Z případů závažných dopravních nehod, které se vyskytly v minulých letech a dostaly se před soud, lze zmínit např. tuto:

<https://www.seznam.cz/zpravy/clanek/znamy-sexuolog-weiss-dostal-za-tragickou-autonehodu-podminku-38580?dop-ab-variant=&seq-no=3&source=hp>

Ohledně této dopravní nehody se pak vedla diskuse, zejména z pohledu přiměřenosti a povahy ukládané trestní sankce (uložení, či naopak neuložení peněžitého trestu).

### 3. Enviromentální kriminalita

Pokud jde o oblast enviromentální kriminality, analytický a legislativní odbor NSZ zpracoval písemný materiál „**Poznatky k trestné činnosti spojené s nakládáním s odpady a nebezpečnými látkami**“ (4 NZN 707/2017), ten měl by být kolegou JUDr. Janem Vychytou použit pro účely zpracování dotazníku GENVAL z uvedené oblasti kriminality. Písemný materiál mapuje výskyt těchto trestních věcí na území ČR. Ukazuje se velmi nízký výskyt těchto případů, který za období 3–5 let jen nevýrazně přesáhl 10 věcí.

Oblast tzv. „**Wild Life Crime**“ tvoří druhou skupinu zásahů do životního prostředí postižitelných prostředky trestního práva, ovšem ani zde se nejedná v ČR o nějak vysoký výskyt případů, a to ani oproti sousedním zemím. Tento fakt byl zmiňován právě i na semináři, který se uskutečnil v lednu 2018 v Solenicích [viz bod V.]. Je to však dáno vnitrozemskou polohou ČR a tím, že jde jen o tranzitní zemi. I na Letišti Václava Havla v Praze došlo k zadržení pašeráků chráněných živočichů i rostlin, jde však o případy zcela ojedinělé. Případy záchytu luskounů, což je komodita, již se trestná činnost může týkat (jedná se o nesmírně výnosný artikl), se v ČR vůbec neobjevily. Případy pašování nosorožčích klů se vyskytly, ale jen zcela ojediněle (ČR zde sehrává roli tranzitní země, nikoli země cílové), jedná se o organizovanou kriminalitu.

Poznatky k této formě kriminality jinak vyplývají především ze **zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2016** [viz webový odkaz výše].

Nelze předpokládat, že by v roce 2017 byl výskyt těchto případů výrazně vyšší než v předcházejících letech, nejvýše tedy může jít o **30–40 stíhaných i obžalovaných osob** a jen poměrně výjimečné jsou i případy vyřizované formou zkráceného přípravného řízení (týkají se týrání zvířat nebo pytláctví).

### 4. Ochrana kulturních památek

Bez zásadních nových poznatků. Nejedná se o oblast, která by působila vážnější problémy. O tom svědčí i fakt, že v posledních letech se nikdy o ní nezmiňovaly podkladové zprávy nižších státních zastupitelství ke zprávě o činnosti.

## II. **AKTIVITY V NETRESTNÍ OBLASTI PŮSOBNOSTI ZABEZPEČOVANÉ STÁTNÍM ZÁSTUPCEM ODBORU VEŘEJNÉ ŽALOBY V NETRESTNÍCH VĚCECH NSZ MGR. VÁCLAVEM KOTASEM, LL.M.**

Lze k uvedenému zmínit poznatky z legislativní činnosti NSZ týkající se snahy Energetického regulačního úřadu (ústředního orgánu státní správy) vydat podzákonný právní předpis způsobem, který se dostával do rozporu se zákonným zmocněním a který fakticky mohl změnit náhled na rozhodovací činnost tohoto Energetického regulačního úřadu a protiprávní postupy žadatelů v konkrétních řízeních (řízení o udělení licence). Tato snaha započala v závěru roku 2016 a dále pokračovala v roce 2017.



K vlastní problematice lze zopakovat, že z účasti v řízení o správních žalobách podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního bylo zaznamenáno, že Energetický regulační úřad usiloval o změnu vyhlášky č. 8/2016 Sb., o podrobnostech udělování licencí pro podnikání v energetických odvětvích (dále jen „vyhláška“). Tato změna korespondovala s procesním stanoviskem Energetického regulačního úřadu v některých (nikoli všech) soudních řízeních správních podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního, zpravidla souvisejících s řízením trestním. S ohledem na to, že NSZ shledalo rozpor předmětného návrhu vyhlášky s právním předpisem vyšší právní síly, kterým je zákon č. 458/2000 Sb., energetický zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 458/2000 Sb.“), nerespektování mezí zákonného zmocnění, rozpor s judikaturou Nejvyššího správního soudu a rozpor s vlastní dosavadní praxí Energetického regulačního úřadu, podalo k návrhu vyhlášky zásadní připomínky.

K vydání předmětné novely nakonec Energetický regulační úřad nepřistoupil. Podstatné pro uvedené bylo, že v roce 2017 skončilo funkční období předsedkyně Energetického regulačního úřadu. Nově od 1. 8. 2017 řídí Energetický regulační úřad Rada Energetického regulačního úřadu. Ode dne 1. 8. 2017 také nejsou poznatky o tom, že by Energetický regulační úřad o změnu právní úpravy ve shora naznačeném směru usiloval.

Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ byl v průběhu roku 2017 informován krajskými státními zastupitelstvími o vstupech do řízení ve věcech, v nichž se řeší dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek, včetně incidenčních sporů a moratoria. Zásadně převažovala vstupní činnost do insolvenčních řízení včetně souvisejících sporů podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, to oproti vstupní činnosti do řízení o konkursu a vyrovnání podle zákona č. 328/1991 Sb.

Z poznatků vyplývá, že stav insolvence dlužníka a navazující insolvenční řízení na sebe váže i deliktní činnost nejrůznějších subjektů, nijak ojediněle s možným trestněprávním přesahem. Tento poznatek není nový, ostatně i proto je v právních předpisech zakotveno oprávnění státního zastupitelství vstupovat do insolvenčních a souvisejících řízení. Nadále trvají poznatky o možném zneužívání insolvenčních návrhů k jiným než dovořeným účelům. Tyto poznatky se týkají typové případů, kdy je insolvenční návrh prostředkem nedovoleného nátlaku na dlužníka, aby plnil to, na co nemá věřitel nárok, popř. aby plnil, co dlužník z důvodu spornosti pohledávky plnit nechce. Na tento typ zneužití insolvenčního řízení dílem reagovala v roce 2017 novela insolvenčního zákona č. 64/2017 Sb., nicméně vzhledem k tomu, že účinnosti nabyla 1. 7. 2017, nebylo možné dopady novely blíže vyhodnotit. Dopady novely budou ze strany NSZ vyhodnocovány v závěru roku 2018.

Zmínit je nicméně třeba, a v tomto jsou poznatky relativně nové, že z účasti v insolvenčních řízeních vyplynulo, že zneužití insolvenčního řízení se děje i významně propracovanějším způsobem. Podstatou takového deliktního jednání bývá snaha o odklonění uspokojení od skutečných věřitelů dlužníka a poznatky souvisí spíše s fází insolvenčního řízení po rozhodnutí o úpadku, když se přezkoumávají přihlášené pohledávky a (z pohledu poškozování věřitelů, popř. zvýhodňování věřitelů) úkony dlužníka. Z poznatků vyplynulo, že se jedná o poměrně sofistikované a delší dobu připravované deliktní způsoby součinnosti dlužníka s třetími subjekty (v insolvenčních řízeních se subjekty zpravidla objevují jako přihlášení věřitelé, o nichž je zatajeno, že jejich pohledávky byly uměle vytvořeny). Tyto formy součinnosti se mohou týkat více subjektů a zasahovat i do dalších insolvenčních řízení. V této souvislosti se uvádí, že objasnění takového deliktního jednání je

i v režimu trestního řízení značně složitě a časově náročné. Na toto se upozorňuje zvláště, neboť např. odporovat úkonům dlužníka, které poškozují věřitele, popř. některé věřitele naopak zvýhodňují, lze podle § 239 odst. 3 insolvenčního zákona jen ve lhůtě 1 roku ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku, přičemž úkonům může odporovat toliko insolvenční správce (§ 239 odst. 1 insolvenčního zákona). Nenapadne-li insolvenční správce takové úkony včas, protože důvody pro podání odpůrcí žaloby nezjistil (např. právě z důvodu propracovanosti deliktního jednání) anebo protože záměrně žalobu podat nechtěl (v některých insolvenčních věcech jsou poznatky, že věřiteli prosazený insolvenční správce mohl na deliktním jednání participovat), pak zvrátit takový stav již v poměrech insolvenčního řízení prakticky nelze. Obdobné se týká případů, nejsou-li včas popřeny uměle vytvořené pohledávky věřitelů.

## V. SEMINÁŘE, ŠKOLENÍ A JINÉ VZDĚLÁVACÍ AKTIVITY VČETNĚ MEZINÁRODNÍCH

Pokud jde o oblast trestných činů v silniční, popř. železniční dopravě, uskutečnila se **konference „Dopravní úrazy“**, a to dne 25. 5. 2017 v Brně. Bylo zde předneseno vystoupení k tématu „Jiné návykové látky než alkohol – trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky a přestupek“.

Dále ve dnech 5. – 7. 6. 2017 se konal **seminář Justiční akademie, specialistů na trestné činy v dopravě** – zmínit lze vystoupení k tématu „Analýza trestného činu a přestupkového jednání ve vztahu k užívání drog v dopravě, současná praxe a nastínění dalšího možného vývoje přístupu k dosud prezentovaným cut off hladinám drog“ a vystoupení JUDr. Kateřiny Horké, Ph.D., k tématu „Podnět předsedovi Nejvyššího soudu ČR k zaujetí stanoviska k nejednotné rozhodovací praxi soudů“ – řízení pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu“ (k tomu srov. to, co se uvádí pod bodem II.).

Ve dnech 17. – 19. 1. 2018 se JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D., zúčastnil semináře **„Wild Life Crime“**, který se uskutečnil v Solenicích. Prezentace z tohoto semináře by měly být k dispozici v nejbližší době, týkaly se právě závažných zásahů do živé přírody.

Pokud jde o zahraniční akce, ve dnech 21. – 22. 11. 2017 se konala v Římě konference pořádaná mezinárodní organizací EUROCONTROL, navazující na předchozí akce této organizace týkající se **uplatňování principu „Just Culture“ v oblasti letecké dopravy (právní koncepce „Just Culture“**, konference se zúčastnil JUDr. Marcel Faktor, státní zástupce OSZ v Českých Budějovicích.

V roce 2018 se uskutečnila další taková konference, a to ve dnech 7. a 8. 2. 2018 v Praze, konkrétně v prostorech Řízení letového provozu v Jenči, kdy se uskutečnil **specializovaný seminář týkající se vyšetřování nehod v letecké a částečně i železniční dopravě**.

## VI. OBLAST LEGISLATIVY, PŘIPOMÍNKOVÉ ŘÍZENÍ K NÁVRHŮM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ A NELEGISLATIVNÍM MATERIÁLŮM

V oblasti legislativní jsme v rámci analytického a legislativního odboru NSZ připomínkovali např. **Komplexní řešení problematiky negativních jevů při výkupu kovových odpadů v ČR (1 SL 139/2017)**, **Výroční zprávu o činnosti Ústavu pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod za rok 2016 (1 SL 149/2017)**, **Zprávu o životním prostředí České republiky 2016 (1 SL 153/2017)** i některé **návrhy právních předpisů z oblasti životního prostředí a jeho ochrany**. Zásadnější připomínky uplatňovány nebyly, jednalo se o dílčí novely vyvolané zpravidla evropskými předpisy, bezprostředně se netýkaly oblasti trestního práva a působnosti státního zastupitelství.

Dne 31. 1. 2018

JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D.

Mgr. Václav Kotas, LL.M.

## **Příloha 4: Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti genocidě, zločinům proti lidskosti, válečným zločinům a ostatním trestným činům, které se nepromlčují za rok 2017**

V oblasti spadající pod činnost národní korespondentky pro genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a ostatní trestné činy, které se nepromlčují, nebyly v České republice zaznamenány žádné trestné činy či události, které by přímo spadaly do této kategorie.

Z pohledu mezinárodní justiční spolupráce je důležité zmínit ukončení činnosti Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii k 31. 12. 2017. Jeho úkoly převzal Mezinárodní zbytkový mechanismus OSN pro trestní tribunály (*International Residual Mechanism for Criminal Tribunals*). Kromě Mezinárodního trestního tribunálu je tento Mechanismus nyní jedinou další mezinárodní organizací, se kterou je možné realizovat mezinárodní justiční spolupráci.

Ke konci roku 2017 zahájil svou činnost nový mezinárodní orgán, a to Mechanismus pro vyšetřování a trestní stíhání osob odpovědných za nejzávažnější zločiny podle mezinárodního práva spáchaných v Sýrské arabské republice od března 2011 (*International, Impartial and Independent Mechanism*). Tento orgán byl zřízen na základě rezoluce Valného shromáždění OSN 71/248 ze dne 21. 12. 2016. Mechanismus bude připravovat trestní spisy, které budou obsahovat důkazy (ve prospěch i v neprospěch podezřelých), analýzy důkazů, výpovědi svědků atd). Výsledky vyšetřování mohou sdílet se státy, které vedou vyšetřování podle národního práva s využitím univerzální jurisdikce.

Národní korespondentka se pravidelně účastní zasedání Evropské sítě kontaktních bodů pro vyšetřování osob odpovědných za genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny v Haagu, Nizozemí.

Kromě projednávání konkrétních případů mezinárodních zločinů vyšetřovaných národními justičními orgány jsou v posledních letech často zaznamenávány i případy tak zvaných zahraničních bojovníků na území Sýrie a Iráku. Tato problematika má přesah do oblasti terorismu, neboť většina těchto osob je stíhána pro účast v teroristické organizaci, a týká se již i českých orgánů trestního řízení. Zástupci této sítě spolu s nevládními organizacemi však apelují na postih zahraničních bojovníků, kteří se již účastní ozbrojených aktivit na území Sýrie a Iráku i pro zločiny podle mezinárodního práva. Často je v této souvislosti zmiňováno podezření ze spáchání zločinu genocidy proti Jezídům.

Na těchto zasedáních se pravidelně podává informace o postupu přípravy Úmluvy o mezinárodní spolupráci pro národní vyšetřování nejzávažnějších mezinárodních zločinů. Připravovaná Úmluva je podporována v současné době již 57 státy (včetně České republiky).

V České republice dále funguje neformální pracovní skupina kontaktních osob pro účely Sítě EU pro vyšetřování a stíhání genocidy, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů. I zde je jednou z aktuálních probíraných otázek možnost postihu zahraničních bojovníků, ale i otázky související se současnou imigrační krizí

a možnostmi odhalování možných pachatelů zločinů spáchaných na území Sýrie a Iráku či případných svědků takových zločinů.

Dne 29. 1. 2018

JUDr. Anna Richterová

## Příloha 5: Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti korupci za rok 2017

### **Shrnutí:**

Obecně lze říci, že v oblasti korupční trestné činnosti jako takové nedošlo v roce 2017 k zásadnějším změnám či posunům. Jelikož korupční trestná činnost je svým charakterem trestnou činností latentní a rozhodující pro úspěšné vedení trestního řízení je otázka dokazování, a to především za využití operativně pátracích prostředků, tak jako velmi důležitý z hlediska roku 2017 lze vidět rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tz 3/2017 o stížnosti pro porušení zákona ve věci D. R. a spol.

### **I. Změny v oblasti právní úpravy:**

V roce 2017 **nedošlo ke změnám trestního zákoníku** v oblasti korupčních trestných činů, tedy nejen § 331 až § 333 trestního zákoníku, ale též ani u trestných činů podle § 226, § 256, § 257 a § 258 trestního zákoníku.

V oblasti trestního práva procesního došlo k **několika novelizacím především trestního řádu, které však mají obecnější dosah** než pouze na oblast korupční trestné činnosti, ale právě i v rámci tohoto druhu kriminality mohou být využívány; zmínit je třeba zákon č. 55/2007 Sb. – velká novela právní úpravy zajišťování věcí důležitých pro trestní řízení.

I pro oblast boje proti korupci byla významná i novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob provedená zákonem č. 183/2016 Sb., která sice nabyla účinnosti již dne 1. 12. 2016, ale v roce 2017 se především začala plně uplatňovat.

Na tomto místě je třeba zmínit, že v důsledku neprojednání v rámci 7. volebního období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, **se ukončilo projednávání návrhu nového zákona o státním zastupitelství** a jeho doprovodného zákona (sněmovní tisky č. 789 a 790). Z pohledu agendy národního korespondenta návrh nového zákona o státním zastupitelství především obsahoval právní úpravu korespondující s některými doporučeními GRECO a dále též i vznik nového Speciálního státního zastupitelství, do jehož příslušnosti měly spadat mimo jiné i trestné činy související se slibem, nabídkou, poskytnutím, přijetím či žádáním úplatku.

### **II. Změny v oblasti vnitřní právní úpravy státního zastupitelství:**

V roce 2017 **nedošlo ke změnám interní právní úpravy** (pokyny obecné povahy), které by se týkaly oblasti korupční trestné činnosti.

V rámci samotného NSZ je třeba zmínit vydání opatření č. 2/2017, **kterým se mění Interní protikorupční program Nejvyššího státního zastupitelství**. Toto

opatření reagovalo na podněty vznesené v rámci každoročně zpracovávané zprávy o plnění Interního protikorupčního programu Nejvyššího státního zastupitelství.

### III. Nelegislativní materiály:

**Akční plán boje s korupcí na rok 2018** – tento akční plán byl připravován na podzim roku 2017 a byl schválen Vládou České republiky na schůzi uskutečněné dne 3. ledna 2018 svým usnesením č. 11. Na přípravě tohoto materiálu bylo ze strany NSZ spolupracováno. Akční plán obsahuje zejména opatření nelegislativního charakteru vyplývající ze závazků České republiky vůči mezinárodním organizacím, jako například doporučení GRECO nebo Pracovní skupiny proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích při OECD, či iniciativám (Partnerství pro otevřené vládnutí – OGP). Další skupinu opatření představují některá nelegislativní opatření (zejména sektorové analýzy) zakotvená již Akčním plánem boje s korupcí na rok 2017, která však nebyla předložena ve stanoveném termínu. Poslední kategorii opatření představuje monitoring dopadů v oblasti korupčních rizik některých právních předpisů schválených v uplynulém období včetně zhodnocení činnosti a zkušeností nově vytvořených úřadů, resp. útvarů. S ohledem na dobu svého přijímání (neexistence vlády s vyslovenou důvěrou) je tedy Akční plán minimalistického charakteru s cílem nenavrhnout plnění opatření, u kterých by existovalo významné riziko jejich neakceptace novou vládou.

Ve vztahu k samotnému NSZ je třeba **zmínit zprávu o plnění Interního protikorupčního programu Nejvyššího státního zastupitelství** zpracovanou ke dni 27. 2. 2017 interní auditorkou JUDr. Michaelou Egerlovou, a to se závěrem, že „z provedeného hodnocení vyplývá, že **celková úroveň účinnosti Interního protikorupčního programu Nejvyššího státního zastupitelství zcela naplňuje cíle tohoto programu.**“. Navrhovaná doporučení na změnu Interního protikorupčního programu byla realizována jeho změnou provedenou opatřením č. 2/2017 sp. zn. 1 SL 1002/2017 (viz výše).

### IV. Judikatura:

Níže uvádím výběr některých soudních rozhodnutí vztahujících se k oblasti korupční trestné činnosti (nebo souvisejících) za rok 2017:

#### **Ústavní soud:**

- 1) sp. zn. III. ÚS 1122/17 – trestný čin podplácení a použití nahrávky pořízené policistou jako důkazu
- 2) sp. zn. II. ÚS 2827/15 – k trestnému činu podplácení a policejní provokaci
- 3) sp. zn. III. ÚS 2376/17 – k trestnému činu nepřímého úplatkářství a použitelnosti získaných odposlechů a záznamu telekomunikačního provozu

- 4) sp. zn. I. ÚS 1694/17 – trestný čin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a při veřejné dražbě a použitelnosti získaných odposlechů a záznamu telekomunikačního provozu

#### **NS:**

- 1) sp. zn. 5 Tdo 771/2017 – k trestní odpovědnosti právnické osoby za trestný čin podplácení podle § 332 trestního zákoníku
- 2) sp. zn. 7 Tdo 1094/2017 – mimo jiné k trestnému činu podplácení a policejní provokaci
- 3) sp. zn. 6 Tdo 665/2017 – mimo jiné k trestnému činu podplácení a vážnosti tohoto jednání
- 4) sp. zn. 5 Tdo 1364/2016 – k obsahu pojmů veřejná zakázka a neoprávněný prospěch
- 5) sp. zn. 6 Tz 3/2017 – stížnost pro porušení zákona (D. R. a spol.) – k náležitostem příkazů k povolení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.

#### **V. Hodnocení České republiky ze strany mezinárodních hodnotících mechanismů:**

- 1) Plnění doporučení z hodnotící zprávy České republiky přijaté GRECO v rámci čtvrtého kola hodnocení na 72. plenárním zasedání, ze dne 1. 7. 2016, sp. zn. GrecoEval4Rep(2016)4, ve vztahu k Prevenci korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům:
  - Dne 1. 1. 2018 nabyla účinnosti vyhláška č. 383/2017 Sb., o výběru, přijímání a čekatelské praxi právních čekatelů a o závěrečné zkoušce – nová právní úprava je velmi obdobná úpravě minulé (vyhláška č. 303/2002 Sb.).
  - Podmínky pro jmenování státních zástupců v současnosti upravuje zákon č. 283/1993 Sb., zde ovšem není zákonně upraven konkrétní výběr kandidátů. Jelikož aktuálně není možné v dohledné době očekávat takové změny právní úpravy, aby bylo jedno z doporučení v tomto směru naplněno, NSZ na základě dohody s Ministerstvem spravedlnosti přistoupilo ke zpracování **návrhu koordinační dohody o výběru a kariérním postupu státních zástupců** (tento návrh byl odsouhlasen v rámci soustavy státního zastupitelství). Věc je vedena pod sp. zn. 7 SPR 254/2017 a návrh dohody je již od 27. 11. 2017 předložen Ministerstvu spravedlnosti.
  - Jelikož aktuálně není možné v dohledné době očekávat takové změny právní úpravy, aby bylo shora jedno doporučení GRECO naplněno, NSZ na základě dohody s Ministerstvem spravedlnosti přistoupilo ke zpracování **návrhu opatření o etickém kodexu státního zástupce**. Věc je vedena pod sp. zn. 7 SPR 269/2017. První návrh etického kodexu byl projednán na pracovní skupině v rámci celorepublikové porady vedoucích státních zástupců ve dnech 17. a 18. 10. 2017 a v současné době je dopracovávána 2. verze, která bude podrobena diskuzi v rámci celé soustavy státního zastupitelství.



- 2) 4. kolo hodnocení ČR pracovní skupinou **OECD proti podplácení zahraničních veřejných činitelů** v mezinárodních podnikatelských transakcích
- participace na zpracování podkladů pro hodnocení
  - účast na jednání s hodnotitelskou misí dne 8. 2. 2017
  - k doporučení na zvýšení počtu udělovaných peněžitých trestů za trestný čin (zahraničního) podplácení lze odkázat na metodiku „Postup státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitým trestům“, kterou zpracoval analytický a legislativní odbor NSZ (vedena pod sp. zn. 1 SL 134/2017).
- 3) 2. kolo hodnocení **Belgie – UNCAC**
- únor 2017 – částečně jsem participoval na hodnocení – hodnocení není dosud uzavřeno
- 4) Rada Evropy – Anti-Corruption Evaluation (hodnocení dopadu činnosti Rady Evropy na protikorupční aktivity v České republice)
- 23. 5. 2017 – skype rozhovor s paní Rici Terbeck z Rady Evropy
- 5) 5. kolo hodnocení ČR – **MONEYVAL** – spis sp. zn. 5 SPR 21/2017
- práce průběžně od června 2017 do současnosti
  - v rámci sebehodnotících dotazníků jsem zpracoval za NSZ (úplně či částečně)
  - v QUESTIONNAIRE – TECHNICAL COMPLIANCE části k doporučením č. 2, 3, 21, 30, 33, 35
  - v QUESTIONNAIRE – EFFECTIVENESS část Intermediate Outcome 7
  - dále zpracovávání dalších materiálů podle potřeby
  - hodnocení není dosud uzavřeno (březen 2018 návštěva hodnotitelské mise)
- 6) 1. kolo hodnocení České republiky – **UNCAC**
- účast na jednání s hodnotitelskou misí dne 3. 10. 2017
  - zpracovávání dodatečných materiálů
  - hodnocení není dosud uzavřeno

## VI. Dotazníky:

Níže uvádím některé z vyplněných dotazníků nebo poskytnutých informací za rok 2017.

- EPAC/EACN “Risk Management and Risk Analyses” Questionnaire – sp. zn. 5 SPR 72/2017
- Dotaz Evropského parlamentu k trestním věcem v souvislosti s Panama Papers a Bahamas leaks – sp. zn. 5 SPR 134/2016
- Dotazník k etickému managementu veřejných institucí – sp. zn. 1 SPR 203/2017

## VII. Přednášky, vystoupení a důležitá jednání:

- 28. 4. 2017 – Jednání s Nancy Boswell – právnička specializující se na oblast korupce, zprostředkováno Velvyslanectvím USA
- 18. 5. 2017 – Pracovní oběd s Kelly Adams Smith – chargé d'affaires, Velvyslanectví USA – probírána i oblast boje proti korupci
- 13. 9. 2017 – Přijetí delegace polských prokurátorů ze sdružení Lex super omnia – mimo jiných oblastí částečně řešeny i otázky boje proti korupci
- 22. 9. 2017 – Workshop k přípravě návrhu Akčního plánu boje s korupcí na rok 2018 a Východisek pro vytvoření protikorupčního strategického dokumentu České republiky pro období po roce 2017 – Úřad vlády – bližší informace ve spise sp. zn. 1 SPR 19/2017
- 9. a 10. 11. 2017 Účast na mezinárodní konferenci Go For Zero Corruption, kterou pořádalo Ministerstvo spravedlnosti ve spolupráci s Radou Evropy a skupinou GRECO

## VIII. Účast v poradních orgánech a pracovních skupinách:

Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí – pravidelně jsem se účastnil jednání Rady jako náhradník za stálého člena Rady JUDr. Pavla Zemana, nejvyššího státního zástupce – bližší informace ve spise sp. zn. 1 SPR 19/2017 nebo na webových stránkách [www.korupce.cz](http://www.korupce.cz)

## IX. Další důležité informace:

**Transparency international** – Index vnímání korupce – hodnocení vydáno počátkem roku 2017. Česká republika se v rámci „Indexu vnímání korupce 2016“ propadla a po skoku z roku 2015 na 37. místo ve světě se vrátila zpět o 10 míst na sdílenou **47. příčku**. Náš index dosáhl hodnoty 55 bodů (ze sta možných), shodně s Kyprem a Maltou. Ve srovnání s členskými státy EU si ČR nepatrně polepšila: na sdílenou 19. pozici. Ve středu žebříčku se drží pobaltské státy (11., 16. a 18. místo), nebo například sousední Polsko (13. příčka, 62 bodů), Slovensko je na 22. místě s 51 body. Na chvostu Evropy zůstávají Itálie (47 bodů), úplně poslední příčky obsazují Řecko (44 bodů) a Bulharsko (41 bodů).

- 9. 11. 2017 – Ministr spravedlnosti podepsal **Dodatkový protokol k Trestněprávní úmluvě proti korupci**

Dne 18. 1. 2018

Mgr. Jiří Pavlík

## **Příloha 6: Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti finanční kriminalitě a praní peněz, pro vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a pro ochranu finančních zájmů EU za rok 2017**

**V oblasti boje proti finanční kriminalitě** se v roce 2017 NSZ společně s NS zaměřilo na změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice v mnohem větší míře – i s ohledem na inspiraci v zahraničí – udělovaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Citelné peněžité tresty mohou pomoci zejména v boji se závažnou ekonomickou kriminalitou. Jde o jeden z velice efektivních nástrojů trestní politiky, neboť přiměřená finanční sankce je skutečným postihem pro každého, kdo zná cenu peněz. Obě instituce uspořádaly v průběhu roku 2017 čtyři odborné semináře pro soudce, státní zástupce i policisty, pod záštitou Justiční akademie, na kterých jsem vystupoval v aktivní roli lektora. Pro rozhodovací činnost soudů je nutné již v přípravném řízení opatřit řádné a dostatečné podklady (včetně případného zajištění výkonu budoucího peněžitého trestu), čemuž je potřeba přizpůsobit vzájemnou spolupráci mezi policejními orgány a státními zástupci. O správnosti zvolené strategie svědčí skutečnost, že podle předběžných statistických ukazatelů došlo v roce 2017 k výraznému nárůstu uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob loni dosáhl celkových 15,48 %, což je oproti roku 2016, kdy tento poměr činil 8,45 %, nárůst o 83,2 %. NSZ dále v této oblasti zpracovalo metodický materiál, který se zaměřuje na činnost státního zástupce v přípravném řízení, zejména zjišťování majetkových poměrů pachatele, jakož i přípravu státního zástupce na hlavní líčení, závěrečný návrh a podání opravného prostředku. Pozornost je věnována rovněž zajištění majetku obviněného pro účely výkonu peněžitého trestu, odklonu a dohody o vině a trestu. Zpracovány byly rovněž příslušné vzory písemností státního zastupitelství.

Rovněž v **oblasti vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** pokračovala v roce 2017 osvědčená praxe účasti specializovaných státních zástupců, sdružených v neformální síti, na společných vzdělávacích akcích s policejními specialisty a metodiky. Přestože došlo v roce 2017 k poklesu absolutní částky zajištěných majetkových hodnot (celkově bylo v roce 2017 zajištěno 5,24 mld. Kč), tak v přepočtu k celkově způsobené škodě (14,42 mld. Kč) zůstal zachován velmi dobrý výsledek v poměrové výši 37,7% (v roce 2016 se jednalo o poměr ve výši 40,1%). Je na místě zdůraznit, že v letech 2004 až 2010 byl tento poměr pouze v rozmezí od 3 do 7 procent. Současně je nutno zmínit, že z poznatků z praxe vyplývá, že je stále těžší zajišťovat majetek u pachatelů trestných činů (díky medializaci problematiky a dobrým výsledkům z předchozích let). Pachatelé se mnohem více soustřeďují na otázku, jak znesnadnit dohledání majetku orgánům činným v trestním řízení. Mnohem markantněji se tento trend v činnosti pachatelů projevuje u závažné hospodářské kriminality a u organizovaného zločinu. Zároveň došlo v roce 2017 k výrazné změně legislativy v oblastech, které souvisí se zajišťováním majetku v trestním řízení (změna trestního řádu a trestního zákoníku – rozdělení zajištění na důkazy, nástroje a výnosy).

Nadále jsem se v roce 2017 jako delegát pravidelně účastnil čtvrtletních plenárních zasedání **Pracovní skupiny OECD proti podplácení zahraničních**

**veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích.** V rámci červnového zasedání pak došlo k projednání Hodnotící zprávy České republiky v rámci 4. fáze hodnocení. Hodnotící zpráva obsahuje celkem 17 doporučení v 6 tematických okruzích a dále bylo identifikováno 8 potenciálně problematických oblastí, které bude Pracovní skupina OECD dále sledovat. Řada doporučení se přitom bezprostředně dotýká činnosti státního zastupitelství. Za povšimnutí stojí, že v Hodnotící zprávě a Tiskové zprávě OECD je kladen důraz na posílení nezávislosti státního zastupitelství a státních zástupců, přičemž kritice byla podrobena zejména možnost odvolat nejvyššího státního zástupce vládou na návrh ministra spravedlnosti bez udání důvodu (viz doporučení č. 3). Další doporučení se pak týkají např. oblasti mezinárodní justiční spolupráce, sankční praxe, analytických zdrojů státního zastupitelství či metodiky NSZ v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob. V rámci dvouletého implementačního cyklu bude Česká republika podávat v červnu 2019 zprávu o stavu implementace jednotlivých doporučení.

**V oblasti ochrany finančních zájmů EU** zůstal i v roce 2017 stabilní nápad v rozsahu cca 60 nových trestních řízení za rok. Celkem bylo ke konci roku 2017 vedeno cca 170 trestních řízení, z nichž se naprostá většina týká podvodů v oblasti dotačního spolufinancování ze zdrojů evropských fondů. Pokud se týká skladby trestné činnosti, tato rovněž pokračuje ve stávajících trendech. V období několika posledních let je patrný nárůst trestné činnosti v oblasti financování vzdělávacích aktivit pro podnikatelské subjekty a jejich zaměstnance, dále pak v oblasti financování vývoje a nákupu IT technologií, stejně jako v tradiční oblasti dotačního financování nákupu výrobních technologií, zpracovatelských linek a strojního zařízení.

Z oblasti závažnějších či mediálně sledovaných trestních věcí je možné zmínit především zahájení trestního stíhání organizované skupiny cca 30 pachatelů působících v regionu západních a severních Čech, kteří ve vzájemné spolupráci vytvořili podmínky pro systémové a dlouhodobé ovlivňování hodnocení dotačních projektů realizovaných v Regionálním operačním programu Severozápad. Na tomto jednání se měli podílet i členové vrcholného managementu Regionální rady regionu Severozápad společně s představiteli politických uskupení činných v tomto regionu. Jednáním této skupiny pachatelů mělo dojít k ovlivnění dotačního financování projektů v rozsahu řádově několika miliard korun.

Dále bylo v průběhu roku zahájeno trestní stíhání několika osob působících ve vrcholných funkcích Ministerstva financí ČR při přípravě a realizaci záručního programu pro poskytování záruk podnikatelským subjektům v České republice. Pachatelé měli v rozporu se svými povinnostmi vytvořit záruční program, k jehož provozu zajišťovanému Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou, a.s., byly využity prostředky z fondů EU, avšak v rozporu s pravidly jejich čerpání. Tyto prostředky byly v podstatné míře použity nikoliv na poskytování bankovních záruk, ale skrytě byly transformovány do zisku banky a dále přerozděleny mezi několik soukromoprávních subjektů. Tímto jednáním měla vzniknout škoda přesahující dvě miliardy korun.

Ve vztahu k právní úpravě spojené s touto oblastí trestné činnosti jsou nejzásadnější dva legislativní akty na poli evropského práva, a to přijetí nařízení Rady EU č. 2017/1939 ze dne 12. 10. 2017, kterým se zřizuje Úřad evropského veřejného žalobce a přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady EU č. 2017/1371 ze dne 5. 7. 2017, která se dotýká hmotněprávní problematiky této oblasti trestního práva a současně vymezuje působnost Úřadu evropského veřejného

žalobce. Mimo tradiční oblast trestné činnosti spadající do oblasti finančních zájmů EU se součástí této problematiky s ohledem na znění přijaté směrnice nadále stává i oblast daňových podvodů při krácení daně z přidané hodnoty.

NSZ v souvislosti s plánovaným zřízením a zahájením činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce úzce spolupracuje s Ministerstvem spravedlnosti ČR. Za tímto účelem byla zřízena pracovní skupina, která se intenzivně podílí na přípravě legislativních aktů spojených s budoucím zahájením činnosti tohoto úřadu, zejména v oblasti nezbytných novelizací právních předpisů upravujících průběh trestního řízení a postavení státního zastupitelství v českém právním řádu. Rovněž jsou zpracovávány podklady pro zajištění budoucího faktického fungování úřadu v podmínkách trestního řízení v České republice.

V průběhu roku 2017 se NSZ podílelo ve spolupráci s Ministerstvem financí ČR na přípravě aktualizace Národní strategie na ochranu finančních zájmů EU.

V oblasti výkladové trestněprávní problematiky je možné uvést, že stávající soudní praxí je již obecně akceptován závěr o možnosti jednočinného souběhu trestného činu dotačního podvodu podle § 212 trestního zákoníku a trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 trestního zákoníku v případech postihu jednání týkajícího se zneužívání dotací spolufinancovaných z evropských i vnitrostátních zdrojů. Značně nejednotný přístup soudů je však sledován v navazujících otázkách posouzení výše škody způsobené těmito sbíhajícími se trestnými činy.

Na stávající nejednotnost výkladové praxe spočívající primárně nikoliv v tom, zda je souběh přípustný, ale spíše v řešení otázek přístupu k pojetí způsobené škody těmito sbíhajícími se trestnými činy, přitom v rámci rozhodování poukazují zcela konkrétně i některé soudy v rámci odůvodnění svých rozhodnutí (např. rozhodnutí VS v Praze ze dne 24. 3. 2016, sp. zn. 4 To 3/2016). Jde přitom o výkladovou problematiku, která se vyskytuje fakticky ve všech trestních věcech v oblasti dotačního spolufinancování projektů z evropských prostředků. Z uvedeného důvodu byly za účelem sjednocení dosud výrazně nejednotné rozhodovací praxe nalézacích i odvolacích soudů ve spolupráci s analytickým a legislativním odborem NSZ zahájeny kroky k iniciaci získání výkladového stanoviska NS k této problematice. **Stanovisko NS sp. zn. Tpjn 300/2017 k otázce, zda je možný jednočinný souběh trestných činů dotačního podvodu podle § 212 trestního zákoníku a poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 trestního zákoníku, resp. v jakém rozsahu (co do způsobení škody či dalších okolností) je možný takový souběh, bylo schváleno na poradě trestního kolegia NS dne 26. 4. 2018.**

V rámci metodické a vzdělávací činnosti bylo zástupcem národního korespondenta (JUDr. Michal Fiala) v oblasti ochrany finančních zájmů EU realizováno několik přednášek týkajících se jak aktuálních forem trestné činnosti, tak výkladových problémů v oblasti dotačního financování a veřejných zakázek spolufinancovaných ze zdrojů EU. V tomto směru nadále pokračuje spolupráce s Policií ČR ve formě účasti na školicích akcích zajišťovaných odborem mezinárodní spolupráce a metodiky Národní centrály proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. Dále se pak přednášková činnost týkala spolupráce s orgány finanční správy a působnosti finančních úřadů při odhalování trestné činnosti v oblasti poskytování dotací. Státní zástupce odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ (zástupce národního korespondenta JUDr. Michal Fiala) se nadále účastní i úzké spolupráce kontaktních bodů úřadu

OLAF v rámci sítě AFCOS. Vůči úřadu OLAF je nadále zachována čtvrtletní informační povinnost o aktuálním stavu trestních řízení dotýkajících se finančních zájmů EU.

Dne 30. 1. 2018

JUDr. Zdeněk Kasal

## Příloha 7: Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti daňové kriminalitě za rok 2017

### 1) Daňová kriminalita v roce 2017

Daňová kriminalita v roce 2017 představovala nadále závažný negativní společenský fenomén s významnými dopady na ekonomiku státu a v jejím nápadu lze i přes pokles evidované kriminality dokumentovaný policejními statistikami pozorovat v porovnání s předchozími roky setrvalý stav, resp. mírně se zvyšující nápad.

#### Daňová kriminalita v roce 2017 (podle policejních statistik)

	Zjištěno	Stíháno osob	Škoda (v tis. Kč)
Zkrácení daně (§ 240)	1107	885	3 980 480
Neodvedení daně (§ 241)	660	359	156 291
Nesplněné oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243)	1	2	0
Porušení předpisů o nálepkách k označení zboží (§ 244)	89	92	1 172

Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (podle policejních statistik)

	§ 240	Stíháno osob	Škoda (v tis. Kč)
2014	858	725	8 572 074
2015	1015	716	7 957 739
2016	1043	832	5 686 096
<b>2017</b>	<b>1107</b>	<b>885</b>	<b>3 980 480</b>

Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (podle policejních statistik)

	§ 241	Stíháno osob	Škoda (v tis. Kč)
2016	510	296	136 019
<b>2017</b>	<b>660</b>	<b>359</b>	<b>156 291</b>

Trestný čin nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (podle policejních statistik)

	§ 243	Stíháno osob	Škoda (v tis. Kč)
2016	0	0	0
<b>2017</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>0</b>

Trestný čin porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží  
(podle policejních statistik)

	§ 244	Stíháno osob	Škoda (v tis. Kč)
2016	93	96	5 873
<b>2017</b>	<b>89</b>	<b>92</b>	<b>1 172</b>

Nadále je pro páchání daňové kriminality (§ 240 trestního zákoníku) charakteristická zvyšující se sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Postih daňové kriminality tak klade nadále vyšší nároky jak na odbornost orgánů činných v trestním řízení, tak zejména na vzájemnou komunikaci mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány daňové správy. V tomto směru lze jako důležitý prvek v boji proti daňové kriminalitě (v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně) hodnotit činnost Daňové Kobry (jak Centrální Kobry, tak i Regionální Kobry v rámci jednotlivých krajů) jako efektivní metody práce vedoucí ke zlepšení operativní výměny informací policejního orgánu a správce daně.

Státní zastupitelství není členem Kobry, působí zde ale tzv. neformální pracovní síť státních zástupců krajských, vrchních a Nejvyššího státního zastupitelství, specializovaných na daňovou kriminalitu. Jejím úkolem je především výměna informací, identifikace aplikačních problémů včetně možných způsobů řešení a sjednocování právních názorů uvnitř státního zastupitelství.

Rovněž důležitým prvkem v boji proti daňové kriminalitě byla v roce 2017 i kontrolní činnost správce daně, jež se odráží nejen v četnosti podaných oznámení podle § 8 odst. 1 trestního řádu, ale především i ve snižujícím se rozsahu způsobené škody, resp. rozsahu zkrácení daně.

## 2) Aktuálně řešené právní otázky a přehled vybrané expertní činnosti

K právním otázkám aktuálně řešeným v roce 2017 v souvislosti s daňovou kriminalitou patřila zejména otázka povahy penále podle § 251 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“) a překážky ne bis in idem při vedení trestního řízení, a to v návaznosti na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, zejména rozsudek ESLP ve věci Lucky Dev proti Švédsku ze dne 27. 11. 2014, č. 7356/2010 (shodně i usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 24. 11. 2015 sp. zn. 4 Afs 210/2014), podle nichž uložení penále v daňovém řízení má povahu trestu, neboť jeho účelem není náhrada zkrácené daně, ale citelné potrestání dané osoby s cílem odradit ji od podobného jednání v budoucnu, přičemž tento závěr byl v otázce charakteru penále diametrálně rozdílný od dosavadní rozhodovací praxe NS představované zejména usnesením ze dne 2. 7. 2014 sp. zn. 5 Tdo 749/2014, podle kterého penále nepředstavuje trestní sankci, ale obligatorní peněžitou sankci ukládanou přímo ze zákona za nesprávné tvrzení daně spojenou s doměřením daně souvisejícím s kontrolními mechanismy správce daně.

**Usnesením NS ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 15 Tdo 832/2016 (č. 15/2017 Sb. rozh. tr.),** velký senát trestního kolegia NS zaujal k otázce povahy penále podle § 251 daňového řádu, v návaznosti na judikатурní vývoj Evropského



soudu pro lidská práva (zejména rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Zolotukhin proti Rusku ze dne 10. 2. 2009, č. 14939/03, rozsudek velkého senátu ESLP ve věci A a B proti Norsku ze dne 15. 11. 2016, č. 24130/11 a č. 29758/11) stanovisko, že penále uložené v daňovém řízení za nesplnění povinnosti tvrzení pravomocným rozhodnutím správního orgánu, má povahu trestní sankce, byť *sui generis*, proto je třeba na ně aplikovat také čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Daňové řízení a trestní stíhání pro skutek spočívající v tom, že nesplnění povinnosti tvrzení vykazovalo vedle platebního deliktu, významného v oblasti správního trestání, znaky trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 trestního zákoníku, jsou řízeními o totožném skutku. To platí za situace, že subjekt tohoto trestného činu a daňový subjekt je totožná osoba. Pravomocné rozhodnutí, jímž se skončí jedno ze souběžně či postupně vedeného daňového a trestního řízení, která jsou řízeními trestněprávní povahy ve smyslu tzv. Engel kritérií, nevytváří překážku věci rozhodnuté s účinky *ne bis in idem*, je-li mezi daňovým řízením a trestním řízením nejen dostatečně úzká věcná souvislost, ale současně i souvislost časová. K významným faktorům pro určení, zda existuje dostatečná úzká věcná souvislost, patří: (i) zda obě samostatná řízení sledují vzájemně se doplňující cíl, a tedy zda se týkají, nikoli pouze *in abstracto*, ale zároveň *in concreto*, různých aspektů daného protiprávního jednání, (ii) zda je kombinace daných řízení předvídatelným důsledkem téhož jednání, a to jak právně, tak fakticky, (iii) zda jsou příslušná řízení vedena takovým způsobem, kterým se v maximální možné míře zabrání opakování při shromažďování i hodnocení důkazů, zejména prostřednictvím odpovídající vzájemné součinnosti mezi jednotlivými příslušnými orgány, díky které se prokázané skutkové okolnosti využijí i v druhém řízení, a především (iv) zda je sankce uložená v řízení, které bylo skončeno jako první, zohledněna v řízení, které je skončeno jako poslední, s cílem zamezit, aby byla dotčená osoba v konečném důsledku vystavena nadměrné zátěži. Znamená to, že v rámci individualizace stanovení trestní sankce je třeba vzít v úvahu sankci ukládanou v daňovém řízení a její úhradu. Soud proto musí při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlídnout k pravomocnému rozhodnutí finančního úřadu o povinnosti uhradit penále z doměřené daně a v odůvodnění rozhodnutí vysvětlit, jak byla tato okolnost zohledněna. Časová souvislost musí být dostatečně těsná, aby dotčené osobě poskytla ochranu před nejistotou, průtahy a prodlužováním řízení. Čím je spojitost v čase slabší, tím větší nároky je třeba klást na objasnění a odůvodnění průtahů ve vedení řízení, za které může stát nést odpovědnost.

S ohledem na výše uvedené rozhodnutí NS a především jeho závěry k otázce povahy penále podle § 251 daňového řádu a překážky *ne bis in idem* při vedení trestního řízení byla pak v roce 2017 již ukončena činnost pracovní skupiny (účastnili se zástupci Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, NSZ, Policie ČR, Ministerstva financí, Generálního ředitelství cel a Generálního finančního ředitelství).

V roce 2017 byla na státním zastupitelství v souvislosti s daňovou kriminalitou věnována výrazná pozornost pravidlům pro stanovení místní příslušnosti u daňových trestných činů (§ 240 trestního zákoníku). Tato problematika byla předmětem jednání se zástupci ministerstev spravedlnosti a vnitra, Policie ČR, Ministerstva financí, Generálního ředitelství cel a Generálního finančního ředitelství). Zvýšená kontrolní činnost správce daně se odráží v četnosti jím podaných oznámení podle § 8 odst. 1 trestního řádu. V této souvislosti se však jako limitující faktor negativně ovlivňující zejména rychlost trestního řízení u daňových trestných činů jeví pravidla pro stanovení místní příslušnosti. Z letité rozhodovací činnosti NS (viz usnesení ze

dne 20. 12. 2001, sp. zn. 11 Nd 340/2001, ze dne 14. 6. 2011 sp. zn. 11 Td 29/2011, ze dne 9. 12. 2012 sp. zn. 11 Td 40/2012, ze dne 13. 11. 2013 sp. zn. 7 Td 59/2013 a další rozhodnutí) i Ústavního soudu (viz nálezy ze dne 31. 1. 2017 sp. zn. II. ÚS 4051/16, usnesení ze dne 3. 4. 2017 sp. zn. I. ÚS 6/17 a další rozhodnutí) lze dovodit patrný převažující trend k určování místní příslušnosti soudu, a tedy i státního zástupce u daňových trestných činů podle sídla daňového subjektu, zapsaného v obchodním (či jiném veřejném) rejstříku a podle tomu odpovídajícího sídla správce daně.

Podle těchto rozhodnutí za místo spáchání trestného činu je třeba podle § 18 odst. 1 trestního řádu považovat místo, kde došlo k jednání pachatele naplňujícímu objektivní stránku trestného činu, ale i místo, kde nastal nebo měl nastat následek trestného činu. K naplnění obou z hlediska určení místní příslušnosti rozhodných znaků (tj. k jednání v podobě zkrácení daně i k trestněprávně relevantnímu následku v podobě vzniku škody na dani) dochází právě u správce daně příslušného podle adresy sídla či místa podnikání daňového subjektu. Na tomto názoru nic nemění ani případné zjištění, že skutečné sídlo dotčené právnické osoby či místo podnikání osoby samostatně výdělečně činné a místo uskutečněného zdanitelného plnění nejsou s uvedeným místem totožné.

Tato skutečnost je pak obecně známa i pachatelům daňové kriminality, kdy velké množství daňových subjektů, zejména právnických osob, má své sídlo často zcela účelově a fiktivně zřízeno v Praze, příp. v dalších velkých městských aglomeracích a předmět činnosti fakticky vykonává v jiném místě. Praxe orgánů činných v trestním řízení při určování místní příslušnosti u daňových trestných činů tak vede k fatálnímu přetížení státního zastupitelství (shodně i policejního orgánu) zejména v Praze.

Dne 30. 1. 2018

Mgr. Marek Přichystal

**Příloha 8: Zpráva o činnosti národní korespondentky, její zástupkyně a členky týmu pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání, genderové, domácí a sexuálně motivované násilí a pro ochranu práv obětí trestných činů za rok 2017**

**I. Obchodování s lidmi (Jana Zezulová)**

**Obecně**

V současnosti lze konstatovat, že situace v obchodování s lidmi nezaznamenala oproti předchozímu období výrazné změny. Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování. Pozornost je třeba věnovat případům, kdy dochází k propojení forem, včetně nucených sňatků anebo nucení k trestné činnosti.

Dlouhodobě je pozornost věnována *sexuálnímu a pracovnímu vykořisťování obětí obchodování s lidmi, obchodování s dospělými i dětmi za účelem nucení k páčání trestné činnosti a žebrání, včasné identifikaci obětí obchodování s lidmi a aplikaci principu non-punishment* (srov. čl. 26 Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi a čl. 8 směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV).

**§ 168 zákona č. 40/2009 Sb.**

§	stíháno	obžalováno	odsouzeno	zproštěno	zastaveno
2010	15	15	3	0	0
2011	21	20	10	2	0
2012	28	26	7	5	0
2013	30	30	18	0	0
2014	25	25	6	0	0
2015	17	16	22	4	0
2016	19	19	7	2	0
Pololetí 2017	13	13	14	2	0

**§ 232a zákon č. 140/1961 Sb.**

§	stíháno	obžalováno	odsouzeno	zproštěno	zastaveno
2010	11	11	8	9	0
2011	12	11	11	5	0
2012	5	5	6	1	0
2013	0	0	4	0	0
2014	0	0	0	0	0
2015	2	2	0	1	0
2016	0	0	1	2	0
Pololetí 2017	0	0	0	0	0

## **Analytická a legislativní činnost národní korespondentky – výběr**

1. V roce 2016 a 2017 bylo nutné zaměřit pozornost na otázku možné aplikace § 168 trestního zákoníku na případy **vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku**. Bylo vypracováno **stanovisko analytického a legislativního odboru NSZ**, resp. národní korespondentky, k **trestnému činu obchodování s lidmi – vylákání ženy do ciziny pod záminkou uzavření sňatku za účelem obchodu** (viz 1 SL 703/2016 k žádosti ředitele ÚOOZ, nyní NCOZ).

Stanovisko dospělo k těmto závěrům

1. *Vylákání ženy do ciziny pod záminkou uzavření sňatku s výhodou může vykazovat prvky obchodování s lidmi.*
2. *Případům sňatků s výhodou by měla být ze strany orgánů činných v trestním řízení věnována mimořádná pozornost.*
3. *Sjednání osoby starší 18 let pro sňatek s výhodou či nucený sňatek by bylo možné kvalifikovat jako trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 trestního zákoníku, z hlediska samotného účelu vykořisťování by uvedené jednání pachatele naplňovalo znak jiné formy vykořisťování podle odst. 2 písm. e) § 168 trestního zákoníku.*

2. Dne 27. 4. 2016 schválila vláda České republiky svým usnesením č. 360 Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v České republice na období let 2016 až 2019. Zároveň uložila jednotlivým členům vlády plnit příslušné úkoly, které tato strategie obsahuje. Jedním z těchto úkolů je i **vydání aktualizovaného doporučeného postupu Ministerstva vnitra a výkladu pojmů souvisejících s pracovním vykořisťováním**. V souladu s citovaným usnesením vlády bylo odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR (dále jen „OBP“) ve spolupráci s JUDr. Janou Zezulovou, Ph.D., národní korespondentkou pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání a pro ochranu práv obětí trestných činů Nejvyššího státního zastupitelství, a Národní centrálou proti organizovanému zločinu Policie ČR vydáno **společné stanovisko k výkladu pojmů souvisejících s pracovním vykořisťováním** (stanovisko bylo publikováno na Extranetu státního zastupitelství).

3. V roce 2017 bylo nutné zaměřit pozornost též na problematiku **nucených sňatků (forced marriage)** v návaznosti na připravovanou ratifikaci Istanbulské úmluvy a **zakotvení jako samostatného trestného činu do trestního zákoníku** (§ 175a). Pod sp. zn. 1 SL 358/2017 bylo vypracováno stanovisko, ve kterém se uvádí, že se může jevit pochybným, zda konstrukce skutkové podstaty nově zaváděného trestného činu nuceného sňatku (§ 175a) vůbec připouští uplatnění institutu účinné lítosti. Poukázali jsme na to, že v tomto směru je nutno vzít v úvahu, že by trestnost takového jednání mohla zaniknout, jestliže pachatel dobrovolně a) škodlivému následku trestného činu zamezil nebo jej napravil, nebo b) učinil o trestném činu oznámení v době, kdy škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému. Zvláštní část důvodové zprávy k tomu uvádí: „Je-li čin, jenž je de facto přípravou nebo pokusem, kriminalizován jako dokonatý trestný čin (předčasně dokonatý trestný čin), je u něho

pojmově vyloučena možnost uplatnění dobrovolného upuštění od dokonání (specifický důvod zániku trestní odpovědnosti za pokus či přípravu). Vzhledem ke skutečnosti, že nucení k uzavření manželství nebo registrovaného partnerství může dalece předcházet samotnému škodlivému následku, kterým je až uzavření vynuceného manželství nebo registrovaného partnerství, navrhuje se umožnit pachateli trestného činu nuceného sňatku dobrovolně zamezit škodlivému následku nebo jej napravit. Zánikem trestní odpovědnosti tak bude motivován upustit od svého úmyslu donutit jiného k uzavření manželství nebo registrovaného partnerství. To samozřejmě nevylučuje jeho trestní odpovědnost za jiný trestný čin.“ Tato argumentace se nám nejevila příliš přesvědčivá, výskyt případů nucení k uzavření sňatku nebo registrovaného partnerství, kdy následně dojde ke splnění podmínek účinné lítosti, může být shledávána takřka nemožnou či jen omezeně se uplatňující. Navrhli jsme proto bod 1 navrhované novely z této úpravy vypustit.

Dále v této souvislosti uvádím, že případy nucených sňatků (forced marriage), kdy je jeden ze snoubenců donucen uzavřít sňatek bez svého souhlasu nebo proti své vůli, mohou vykazovat definiční prvky obchodování s lidmi a být kvalifikovány jako stejnojmenný trestný čin podle § 168 odst. 2 trestního zákoníku. V úvahu může přicházet zejména aplikace § 168 odst. 2 písm. e) trestního zákoníku, tedy znak „jiné formy vykořisťování“. Formy vykořisťování nejsou stanoveny taxativně, takže pod jiné formy vykořisťování by bylo možné podřadit i sjednání osoby pro nucený sňatek. Za jinou formu vykořisťování je třeba považovat jakoukoli jinou činnost pachatele, při níž získává z činnosti poškozeného jakýkoli neoprávněný majetkový prospěch. Dokazování se zaměřuje na prokázání přítomnosti zranitelného postavení osoby a skutečnosti, že pachatel tuto zranitelnost oběti úmyslně zneužil či jinak využil za účelem vykořisťování oběti, a to v jedné z forem jednání předvídaných skutkovou podstatou obchodování s lidmi (najmul, předal, přechovával, přiměl, zjednal, zlákal atd.).

#### **4. Princip netrestání (non-punishment)**

Již v roce 2015 proběhlo vnitroresortní a meziresortní připomínkové řízení k „Návrhu na sjednání Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi“ (Varšava, 16. 5. 2005). K výše uvedenému návrhu mělo NSZ možnost se vyjádřit. Připomínka NSZ se týkala článku **26 Úmluvy – Ustanovení o nepotrestání**. Podle tohoto článku „každá smluvní strana zavede, v souladu se základními zásadami svého právního řádu, ustanovení umožňující neuložení trestu obětem za jejich zapojení do nezákonných činností v tom rozsahu, ve kterém k němu byly donuceny“. Po zvážení všech výše uvedených souvislostí lze tedy uzavřít, že česká trestněprávní úprava sice (teoreticky) umožňuje, aby obětem nebyly tresty ukládány, avšak, a to je třeba zdůraznit, cílem § 58 odst. 6 trestního zákoníku ve spojení s § 58 odst. 3 trestního zákoníku není primárně upuštění od uložení trestu, nýbrž pouze snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby. Účel článku 26 Úmluvy a článku 87) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV, tedy zcela naplněn není, a proto se případně nabízí i zvažovat legislativní změnu trestního zákoníku, která by v duchu článku 8 citované směrnice upravovala nejen beztrestnost, ale i nestíhatelnost obětí obchodování s lidmi. Bohužel do dnešního dne princip *non-punishment* nebyl podle mého názoru uspokojivě upraven v českých trestněprávních předpisech.

### **Rozhodovací činnost Ústavního soudu**

Dále je třeba zmínit i to, že koncem roku 2015 a počátkem roku 2016 byly vydány nálezy Ústavního soudu sp. zn. *II. ÚS 3626/13 a II. ÚS 3436/14*, které se vyjadřují k postupu Policie ČR a státního zastupitelství v kauze „Stromkaři“ z let 2009-2010 (rozsáhlé pracovní vykořisťování zahraničních občanů v českých lesích). Ústavní soud shledal *porušení práva stěžovatelů na účinné vyšetřování* vyplývajících ze základních práv podle čl. 8 odst. 1, čl. 9 a čl. 10 odst. 1 LPS a čl. 4 odst. 1 a 2 a čl. 5 odst. 1 EÚLP. Případ „Stromkaři“ je i nadále sledován z pohledu národní korespondentky.

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 11. 2016 sp. zn. *I. ÚS 1860/16* ve věci obchodování s lidmi se vyjadřuje k požadavkům spravedlivého procesu na **kontradiktorní výpověď svědka v případě jeho nepřítomnosti**. Otázka, zda připuštěním výpovědi nepřítomného svědka jako důkazu nebylo porušeno právo obviněného vyslyšet svědky, se posuzuje ve třech krocích (tzv. třístupňový test).

Podle tohoto třístupňového testu je třeba prověřit:

1. *zda existoval závažný důvod pro to, že obhajoba neměla možnost vyslechnout nebo nechat vyslechnout svědka obžaloby (resp. zda pro nepřítomnost svědka existoval dostatečný důvod);*
2. *zda výpověď nepřítomného svědka představovala výlučný či rozhodující důkaz nebo o důkaz se značnou vahou (resp. jakou váhu tento důkaz měl);*
3. *zda v řízení existovaly dostatečné vyvažující faktory, včetně silných procesních záruk, které kompenzovaly připuštění výpovědi nepřítomného svědka jako důkazu proti obviněnému.*

Dále srov. rozhodnutí ESLP ve věci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království (č. 26766/05), Schatschaschwili proti Německu (č. 9154/10).

### **Rozhodovací činnost Evropského soudu pro lidská práva**

Průběžně je v této oblasti sledována judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) a připravuje se výběr nejvýznamnějších judikatorních rozhodnutí ESLP (čl. 2, 3, 4, 5, 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod – dále jen „EÚLP“). Zejména pak u **čl. 4 EÚLP** je pozornost věnována pojmům **nucená práce, nevolnictví a otroctví**. Z judikatury ESLP je patrné, že výše uvedené pojmy je třeba v současných podmínkách naplnit novým obsahem. Definice těchto pojmů by měla být přesná a pružná a měla by umožňovat přizpůsobení jejich aplikace současným formám takového jednání. Článek 4 EÚLP členskými státy ukládá řadu povinností zohledňujících **ochranu obětí**. Státy mají povinnost stanovit vhodný právní a regulační rámec, poskytující praktickou a účinnou ochranu práv obětí obchodování s lidmi, a to skutečných i potenciálních. Dále mají státy, za určitých okolností, povinnost podniknout konkrétní kroky k ochraně obětí nebo potenciálních obětí proti zacházení v rozporu s článkem 4, 2 a 3 EÚLP. Aby vznikla pozitivní povinnost přijmout opatření v konkrétním případě, musí být prokázáno, že státní orgány měly nebo měly mít důvodné podezření, že jedinec byl podroben obchodování s lidmi, nebo že zde bylo skutečné a bezprostřední riziko obchodování s lidmi nebo vykořisťování ve smyslu článku 3 Palermského protokolu a článku 4 Úmluvy Rady

Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi z roku 2005. Vyšetřování dané věci musí být nezávislé, nestranné a rychlé. Pokud je dáno důvodné podezření a stát nepřijal vhodná opatření v rámci svých pravomocí, jde o porušení článku 4 EÚLP.

Procesněprávní rozměr článku 4 EÚLP potom zahrnuje **právo na účinné (efektivní) vyšetření trestného činu**. Účinné vyšetřování musí být nezávislé a nestranné, důkladné a dostatečné, rychlé a podrobené kontrole veřejnosti, přičemž není a priori otázkou výsledku, ale použitých prostředků. Vnitrostátní právo musí být způsobilé poskytnout praktickou a účinnou ochranu právům oběti nebo potencionální oběti obchodování s lidmi. Článek 4 EÚLP obsahuje zvláštní pozitivní povinnost členských států účinně stíhat a trestat jakýkoli čin, jehož cílem je zadržovat osobu v situaci otroctví, nevolnictví či nucených nebo povinných prací – tzn. procesní povinnost účinně vyšetřit podezření, že na území státu došlo k trestnému činu obchodování s lidmi. (V této souvislosti znovu připomínám již výše uvedené nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015 sp. zn. II. ÚS 3626/13 a ze dne 19. 1. 2016 sp. zn. II. ÚS 3436/14, v nichž Ústavní soud shledal porušení práva oznamovatele na účinné vyšetřování trestného činu).

K rozlišení pojmů „nucená práce“ a „jiné formy vykořisťování“ lze poukázat na rozhodnutí NS ze dne 12. 3. 2014 sp. zn. 7 Tdo 1261/2013 (publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS pod č. 13/2015), jež se vztahuje právě k otázce výkladu pojmu „pracovní vykořisťování“.

### **Účast v pracovních komisích**

- Jsem členkou Mezirezortní koordinační skupiny (dále jen „MKS“) pro oblast boje proti obchodování s lidmi, který na národní úrovni odpovídá za koordinaci aktivit, mezinárodní spolupráci, sledování a zavádění dobré praxe. MKS je svolávána minimálně dvakrát ročně. MKS monitoruje plnění úkolů stanovených v Národní strategii boje proti obchodování s lidmi a rovněž v rámci každoročně zpracovávaných Zpráv o stavu obchodování s lidmi v ČR. Tyto zprávy podrobně popisují situaci na území ČR a rovněž v zahraničí, existují-li vazby na ČR, za daný rok. Jsou zveřejňovány v českém i anglickém znění na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR pod odkazem: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-982041.aspx>.
- Podílím se na vypracování podkladů pro zprávu o stavu obchodování s lidmi v ČR za příslušný uplynulý kalendářní rok. Zprávy jsou věnovány problematice obchodování s lidmi jako trestnému činu a doprovodným jevům, které s obchodováním s lidmi úzce souvisejí. Zprávy podrobně popisují situaci na území ČR a rovněž v zahraničí, existují-li vazby na ČR, za daný rok. Zpráva je dále zaměřena na zhodnocení plnění priorit v oblasti potírání trestné činnosti obchodování s lidmi, přičemž jsou zde stanoveny nové oblasti zájmu pro rok nadcházející, a to v souladu s Národní strategií boje proti obchodování s lidmi v ČR pro období 2016–2019.
- Dne 4. 12. 2017 jsem se spolu s JUDr. Příbylovou (KSZ v Českých Budějovicích) zúčastnila pracovního setkání s paní Ann Karl Slusarz – vysokou úřednicí ministerstva zahraničí USA na téma obchodování s lidmi (4 NZN 708/2017). V rámci setkání byla diskutována zejména tato témata:
  - specializace státních zástupců na problematiku obchodování s lidmi – též „THB“ (trafficking in human beings),

- legislativní úprava THB (rozbor § 168 trestního zákoníku, rozlišení THB za účelem sexuálního vykořisťování a pracovního vykořisťování, mezinárodní dokumenty – ratifikace Palermského protokolu, Úmluvy RE o opatřeních proti obchodování s lidmi, připravovaná ratifikace Istanbulské úmluvy, směrnice EU o obchodování s lidmi (2011),
- rozhodovací praxe soudů ve vztahu k THB, dovolání nejvyššího státního zástupce (viz např. případ Š., v němž díky dovolání nejvyššího státního zástupce NS – mimo jiné – definoval zákonný znak „užito k nuceným pracím“),
- druhy a výše trestů za tento trestný čin,
- rozdíl mezi kuplířstvím a obchodováním s lidmi,
- dále pak čl. 4 EÚLP – zákaz otroctví a nucené práce, právo na účinné vyšetřování trestného činu, postup českých orgánů činných v trestním řízení,
- princip *non-punishment* – princip umožňující neuložení trestu obětem za jejich zapojení do nezákonných činností v tom rozsahu, ve kterém k němu byly donuceny a jeho zakotvení v národních právních řádech,
- indikátory THB,
- problematika nucených sňatků,
- vzdělávací akce, semináře, konference.
- V rámci emailové komunikace jsem dále reagovala na připomínku paní Slusarz ohledně ukládání podmíněných odsouzení u tohoto trestného činu. Na problematiku podmínek se zaměřím v příštím roce z titulu činnosti národní korespondentky.

### ***Trestný čin obchodování s lidmi v dovolací činnosti (Ingrid Záhorová Nedbálková)***

#### **Shrnutí**

Odbor mimořádných opravných prostředků eviduje za rok 2017 **sedm věcí**, v nichž se konalo dovolací řízení, kdy pachatelé byli mj. stíháni pro trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 trestního zákoníku. Ze strany nejvyššího státního zástupce nebylo ohledně této trestné činnosti podáno žádné dovolání. Trestná činnost pachatelů pokrývala pouze **sexuální vykořisťování s výjimkou jednoho specifického případu (kauza „domácí sluha“), kdy se rozvinul patologický vztah mezi stejně vzdělanými spolužáky, kteří spolu podnikali**. Je možné konstatovat, že v posuzovaných věcech byla trestná činnost páčána z velké většiny ve spolupachatelství, obvykle v jednočinném, ale častěji **vícečinném souběhu** s dalšími trestnými činy, a to kuplířství podle § 189, znásilnění podle § 185, pohlavního zneužívání podle § 187, svádění k pohlavnímu styku podle § 202, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií podle § 192, zneužití dítěte k výrobě pornografie podle § 193 trestního zákoníku. **Pachatelům byly ukládány tresty odnětí svobody s přímým výkonem, cizincům byly ukládány tresty vyhoštění, v jednom případě, kdy se trestná činnost vázala k určitému místu (organizování homosexuální prostituce na území Prahy), byl uložen trest zákazu pobytu**. Ve dvou případech byly pachatelkám, jejichž podíl na trestné činnosti byl v zásadě marginální, uloženy tresty za užití § 58 trestního zákoníku, tedy moderačního ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody. **Poškozenými byli jak**



**naši, tak cizí státní příslušníci (ženy z Ukrajiny). Trestná činnost byla páchána na území ČR, ale i jiných států, konkrétně Ukrajiny, Rakouska a Velké Británie.** U tohoto typu trestné činnosti je třeba poukázat na problematiku dokazování, kdy jsou vyslyšáni jako svědci cizinci, kteří se již na našem území nezdržují a odmítají se dostavit k hlavnímu líčení. Zde vystupuje do popředí otázka procesní použitelnosti důkazů pořízených v cizině.

Problémy přetrvávají v nejasných definicích pojmů otroctví, nevolnictví, nucené práce a zejména jiných forem vykořisťování. NS byla např. ve věci sp. zn. 1 NZO 888/2016 (obv. E. H. – KS v Hradci Králové sp. zn. 7 T 3/2015, VS v Praze sp. zn. 2 To 8/2016, NS sp. zn. 3 Tdo 1099/2016) k úvaze předestřena právní konstrukce ohledně **jiných forem vykořisťování, za které by mohlo být považováno využívání bezdomovců k čerpání nižších úvěrů, resp. nucení k páchání trestné činnosti.** V uvedeném ohledu jsme odkázaly na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. 4. 2011 o prevenci obchodování s lidmi, v boji proti němu a ochraně obětí, kterou bylo nahrazeno rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV. Tato **směrnice v čl. 2 bod 3 uvádí, že vykořisťování zahrnuje přinejmenším zneužívání prostituce jiných osob nebo jiné formy pohlavního vykořisťování, nucenou práci či služby, včetně žebrání, otroctví či praktiky podobné otroctví, nevolnictví nebo využívání jiných osob k trestné činnosti** či odebrání lidských orgánů. Toto širší pojetí přitom bylo zvoleno proto, aby bylo možné efektivně bojovat s nejnovějším vývojem fenoménu obchodování s lidmi. Právní kvalifikace trestným činem obchodování s lidmi podle § 168 trestního zákoníku by přitom daleko více postihla fenomén této trestné činnosti, kdy pachatel, evidentně **organizátor, cíleně vyhledává osoby v nouzi, kterým za drobnou odměnu nabídne možnost vzít si na sebe úvěr, který po čerpání okamžitě předá tomuto pachateli.** Tato právní kvalifikace by totiž umožňovala sečíst jednotlivými oběťmi čerpané úvěry jako způsobenou škodu, což dosavadní pojetí neumožňovalo. Jako hlavní pachatele úvěrových podvodů byli totiž postihováni přímo ti, kteří úvěry čerpali, a ti, kteří z této trestné činnosti profitovali, a to zejména s ohledem na její četnost, byli postihováni pouze jako organizátoři jednotlivých úvěrových podvodů u každé z obětí, což neumožnilo v rámci právní kvalifikace a tomu odpovídající trestní sazby postihnout i onu způsobenou škodu, a to proto, že pokračování na účastenství různých pachatelů není možné. Tímto směrem by bylo třeba nasměrovat právní praxi.

## Výběr z dovolací praxe

### 1. sp. zn. 1 NZO 155/2017

Rozsudkem **MS v Praze** ze dne 18. 5. 2016 sp. zn. 2 T 9/2014 byl obviněný V. D. uznán **vinným zvláště závažným zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 alinea první písm. a), alinea druhá odst. 3 písm. d) trestního zákoníku, přečinem kuplířství podle § 189 odst. 1 alinea první, druhá trestního zákoníku a zločinem pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1 trestního zákoníku.**

Podle skutkových zjištění soudu se trestné činnosti dopustil tím, že (zkráceně)

*1. Po předchozí dohodě s blíže neztotožněnými osobami a jednou již odsouzenou osobou spočívající v tom, že jim obstará chlapce mladší 18 let za účelem provozování homosexuální prostituce za finanční odměnu přislíbil v době nejméně od listopadu 2012 do 14. 10. 2013 deseti chlapcům mladším osmnácti let možnost získání finanční odměny za poskytnutí homosexuálního pohlavního styku a jiných sexuálních aktivit třetím osobám a poté, co poškození souhlasili po předchozí dohodě s blíže*

neztotožněnými osobami vystupujícími pod smyšlenými jmény přiváděl vyjmenované poškozené na předem dohodnuté místo, případně poškozeným sděloval, kam se mají dostavit, kde se poškození následně setkali s oněmi neztotožněnými osobami většinou cizími státními příslušníky, kteří s vědomím, že poškození jsou osoby mladší osmnácti let, což vyplývalo i z jejich fyziognomie, s nimi měli následně homosexuální pohlavní styk za účelem svého sexuálního uspokojení, za což poškozeným dávali různě vysoké finanční částky, z nichž pak v některých případech poškození dle pokynu obviněného tomuto následně část ze získané finanční částky odevzdávali, přičemž k výše uvedenému jednání došlo ve 23 případech.

2. V přesně nezjištěné době, pravděpodobně v září 2013, zprostředkoval homosexuální pohlavní styk poškozenému narozenému v roce 1995 s blíže neztotožněným mužem, se kterým poškozený následně odešel do pokoje hotelu v Praze, kde se v ložnici oba svlékli a poté si provedli masturbaci, za což od něj poškozený obdržel finanční částku ve výši 1.500 Kč, ze které poškozený následně odevzdal obviněnému finanční částku ve výši 750 Kč.

3. V přesně nezjištěné době 11. 10. 2013 nebo 12. 10. 2013 v pronajatém hotelovém pokoji nechal u sebe přespát poškozeného nezletilého narozeného roku 1998, přičemž poté, co přišel do pokoje, kde poškozený již spal, lehl si vedle něj pod deku, probudil jej a vyzval ho, aby se svlékl do naha, následně poškozenému masturboval penis, požadoval po poškozeném anální pohlavní styk a tohoto jednání se dopustil, ačkoliv mu byl znám skutečný věk poškozeného, tedy že poškozený dosud nedovrší věku 15 let.

Za to mu byl uložen **úhrnný trest odnětí svobody v trvání osmi let**, pro jehož výkon byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Dále byl obviněnému uložen podle § 75 odst. 1 trestního zákoníku trest **zákazu pobytu na území hlavního města Prahy** v trvání deseti let a podle § 70 odst. 1 písm. a), b) i trest propadnutí věcí.

Proti předmětnému rozsudku podal obžalovaný V. D. **odvolání**, o kterém rozhodl **VS v Praze** rozsudkem ze dne 31. 10. 2016 sp. zn. 10 To 84/2016 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. a), b), odst. 2 trestního řádu napadený rozsudek **zrušil ve výroku o vině přečinem kuplířství podle § 189 odst. 1 alinea první, druhá trestního zákoníku a tím i v celém výroku o trestu, a sám podle § 259 odst. 3 trestního řádu znovu rozhodl tak, že obviněného V. D. při nezměněném výroku o vině zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 alinea první písm. a), alinea druhá odst. 3 písm. d) trestního zákoníku a zločinem pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1 trestního zákoníku obviněného odsoudil podle § 168 odst. 3 trestního zákoníku za použití § 43 odst. 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání sedmi let, pro jehož výkon jej zařadil do věznice s ostrahou. Rovněž odvolací soud uložil obviněnému podle § 75 odst. 1 trestního zákoníku trest zákazu pobytu na území hlavního města Prahy v trvání deseti let a podle § 70 odst. 1 písm. a), b) trestního zákoníku trest propadnutí věcí podle § 259 odst. 1 trestního řádu pak vrátil věc ve zbývajícím rozsahu soudu prvního stupně, aby ve věci učinil rozhodnutí nové.**

Obviněný podal proti rozsudku VS v Praze **dovolání z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu**. V našem vyjádření k dovolání jsme navrhli, aby toto dovolání bylo podle § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu odmítnuto. Obviněný v mezích jím zvoleného dovolacího důvodu zpochybnil správnost právní kvalifikace trestným činem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) trestního zákoníku. Toto dovolání bylo **usnesením NS ze dne 17. 5. 2017 sp. zn. 6 Tdo 545/2017 podle § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu odmítnuto**.

## 2. sp. zn. 1 NZO 248/2017

Rozsudkem **Krajského soudu v Brně** ze dne 4. 4. 2016 sp. zn. 40 T 5/2013 byli obvinění V. M. P., F. Š., O. P. a J. M. uznáni vinnými **trestným činem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. d) trestního zákoníku ve znění zákona č. 141/2014 Sb., účinného od 1. 1. 2010, a to ve formě spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku a trestným činem kuplířství podle § 204 odst. 1 trestního zákona ve znění zákona č. 362/2003 Sb., účinného od 1. 1. 2005, a to ve formě spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona**.

Podle skutkových zjištění soudů se trestné činnosti dopustili tím, že:

1. Na základě předchozí vzájemné dohody jednali v období od srpna 2003 do srpna 2005 tak, že obžalovaný V. M. P. v přesně nezjištěné době na různých místech Ukrajiny buď sám, nebo společně s obžalovaným F. Š., nebo prostřednictvím obžalované O. P. postupně uváděli v omyl zpravidla nezaměstnané ukrajinské státní příslušnice tím, že předstírali, že jsou schopni jim zajistit práci

v České republice a za tímto účelem obvykle zejména obžalovaný V. M. P. vyřídil těmto ženám potřebná povolení a vízy k vycestování, ačkoli všichni věděli, že příslibenou práci pro tyto ženy nemají zajištěnou a ani nehodlají zajistit, protože chtěli, aby tyto ženy poskytovaly sexuální služby za úplatu v klubu S. P. ve Vrbovci (okres Znojmo), když provoz tohoto klubu fakticky řídil obžalovaný F. Š. se svou družkou obžalovanou J. M. a případně i s obžalovanou O. P., a za tímto účelem některým ženám zařídili i dopravu autobusem z Ukrajiny do Brna, kde je na autobusovém nádraží obvykle čekal obžalovaný F. Š. nebo obžalovaný V. M. P., případně obžalovaná J. M., kteří je vždy převezli osobním automobilem do nočního klubu S. P., kde jim sdělili, že budou poskytovat sexuální služby za úplatu, jinak musí zaplatit dluh za obstarání dokladů potřebných pro cestu do České republiky a za dopravu zpravidla ve výši 500 až 1.300 eur a v některých případech i dluh za to, že je J. M. nebo F. Š. koupili od V. M. P., a v případě, pokud nejsou schopny takový dluh přímo uhradit, musí jej odpracovat poskytováním sexuálních služeb za úplatu právě v tomto klubu, a proto aby jim znemožnili klub opustit z vlastního rozhodnutí, odebrali jim obvykle cestovní pasy, a vlastně tak zneužili jejich nedostatku finančních prostředků k úhradě vyčísleného dluhu, jakož i informací šířených v nočním klubu S. P. jinými ženami o tom, že v případě útěku na Ukrajinu se s nimi obžalovaný V. M. P. krutě vypořádá, přičemž v uvedeném období takto jednali vůči sedmi ženám, kdy tyto ženy tak byly přinuceny za finanční hotovost ve výši 70 až 100 eur za hodinu poskytovat sexuální služby, které organizovali přímo v klubu obžalovaná J. M., případně O. P. společně se službu konajícími barmany, přičemž za poskytnuté sexuální služby tyto ženy odevzdávaly minimálně polovinu finančních příjmů získaných od klientů obsluze podniku, která takto získané finanční prostředky dále odevzdávala obžalovanému F. Š. a J. M., kteří z ní hradili zejména obžalovanému V. M. P. obvykle 300 až 1.500 eur za obstarání každé z žen a zbytek si nechávali pro vlastní potřebu.

2. V době od října 2003 do srpna 2005 na základě předchozí vzájemné dohody jednali tak, že obžalovaný F. Š. a J. M. fakticky provozovali noční klub S. P. ve Vrbovci, který byl svojí vnitřní dispozicí a zařízením přizpůsoben k tomu, aby zde ženy mohly provozovat prostituci, přičemž některé ženy sem za tímto účelem přicházely samy a některým tuto činnost na Ukrajině nabízel obžalovaný V. M. P., když vnitřní chod klubu a jeho program obvykle organizovala obžalovaná J. M., případně O. P., která v klubu obvykle uklízela, když s oběma zpravidla spolupracovali také službu konající barmani, kteří podle jejich pokynů určovali ženám pokoje, do kterých odcházeli se zákaznice za účelem poskytování sexuálních služeb za úplatu, hlídali čas, na který byl ženám pokoj poskytnut a poté od nich získávali finanční prostředky, které odevzdávali především obžalovaným F. Š. a J. M. a v uvedeném období zde takto působilo minimálně šest žen, které obvykle odevzdávali polovinu svého příjmu od zákazníka obsluze podniku, které takto získané finanční prostředky dále předávala obžalovaným F. Š. a J. M., kteří z nich obvykle hradili obžalovanému V. M. P. za obstarání z každé z žen finanční částku v rozmezí zpravidla 300–1.500 eur a zbytek si ponechávali pro svoji potřebu.

Za to byl uložen obviněnému V. M. P. a F. Š. **úhrnný trest odnětí svobody v trvání sedmi let**, pro jehož výkon byli zařazeni do věznice s ostrahou. Obviněnému V. M. P. byl navíc uložen podle § 80 odst. 1, 2 trestního zákoníku i trest **vyhoštění** z území České republiky na dobu neurčitou. Obviněné O. P. byl uložen **úhrnný trest odnětí svobody v trvání pěti let**, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku zařazena do věznice s ostrahou. I této obviněné byl podle § 80 odst. 1, 2 trestního zákoníku uložen trest **vyhoštění** z území České republiky na dobu neurčitou. Obviněné J. M. byl uložen **úhrnný trest odnětí svobody v trvání pěti a půl roku**, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku zařazena do věznice s ostrahou.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podali **odvolání všichni obvinění**. O těchto řádných opravných prostředcích rozhodl VS v Olomouci rozsudkem ze dne 13. 12. 2016 sp. zn. 5 To 69/2016 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 trestního řádu napadený rozsudek z podnětu všech podaných **odvolání částečně zrušil, a to ohledně všech obviněných ve výrocích o trestech a způsobu jejich výkonu**, kdy za splnění podmínek § 259 odst. 3 trestního řádu poté nově sám rozhodl tak, že obviněného **V. M. P. odsoudil k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let, pro jehož výkon jej zařadil do věznice s ostrahou. Dále tomuto obviněnému uložil trest vyhoštění z území České republiky na dobu neurčitou. Obviněný F. Š. byl nově odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let a pro výkon tohoto trestu byl zařazen do věznice s ostrahou. Obviněná O. P. byla odsouzena k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let. Pro výkon takto uloženého trestu byla zařazena do věznice s ostrahou. Dále byla odsouzena k trestu vyhoštění z území České republiky na dobu neurčitou. Obviněná J. M. byla odsouzena k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let a šesti měsíců, pro jehož výkon byla zařazena do věznice s ostrahou.**

Proti usnesení VS v Olomouci podali **dovolání všichni čtyři obvinění**. Ve vyjádření NSZ bylo navrženo, aby NS dovolání obviněných odmítl. O **podaných dovoláních rozhodl NS dne 19. 7. 2017 sp. zn. 7 Tdo 598/2017 tak, že dovolání obviněných V. M. P., F. Š. a J. M. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu a dovolání obviněné O. P. podle § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu.**

### **3. sp. zn. 4 Tdo 1031/2017**

Rozsudkem **Krajského soudu v Hradci Králové** ze dne 16. 12. 2016 sp. zn. 6 T 14/2016 byl obviněný J. K. uznán vinným ze spáchání **zločinu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. d) trestního zákoníku ve formě spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku**. Za uvedené jednání byl odsouzen k trestu **odnětí svobody v trvání šesti let**, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podali **odvolání státní zástupce a obviněný J. K.** O těchto odvoláních rozhodl **VS v Praze** rozsudkem ze dne 6. 4. 2017 sp. zn. 5 To 20/2017 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), e) trestního řádu napadený rozsudek z podnětu obou podaných odvolání **zrušil v celém rozsahu a za podmínek § 259 odst. 3 trestního řádu znovu rozhodl tak, že obviněný J. K. byl uznán vinným ze spáchání zločinu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. d) trestního zákoníku**, kterého se podle skutkové věty výroku o vině dopustil tím, že:

*dne 5. 5. 2016 pod legendou velmi dobrého výdělku výkonem domácích prací v Rakousku, ač věděl, že ve skutečnosti bude v Rakousku provozovat ve prospěch jeho známých trestně stíhaných prostitucí, přesvědčil poškozenou S. B., k odjezdu do Rakouska z Ústí nad Orlicí, odkud dne 5. 5. 2016 v podvečer odjeli jeho vozidlem na Brno, kde po příjezdu u Letovic zaparkovali na parkovišti a zde si dle předchozí domluvy od něho poškozenou za slíbenou odměnu 2.000 eur M. H. a J. D. převzali a následně odvezli do Vídně a s jeho vědomím ji donutili k opakovanému provozování prostituce, kterou musela poškozená provozovat až do 7. 5. 2016, kdy se jí podařilo utéct a zkontaktovat místní policii, za jejíž pomoci se dne 9. 5. 2016 vrátila do České republiky.*

Za uvedené jednání byl J. K. odsouzen k **trestu odnětí svobody v trvání 5 let**, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou.

Proti rozsudku VS v Praze podal obviněný **dovolání**. Dovolání bylo **usnesením NS ze dne 30. 8. 2018 sp. zn. 4 Tdo 1031/2017 odmítnuto**.

### **4. sp. zn. 1 NZO 1040/2017**

Rozsudkem **Krajského soudu v Hradci Králové** ze dne 6. 10. 2016 sp. zn. 4 T 2/2012 byl obviněný Ing. J. B. uznán **vinným zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. e) trestního zákoníku**, kterého se dopustil tím, že (zkráceně):

*v období nejméně od počátku roku 2014 do března 2015 v sídle společného podnikání v Pardubicích, poškozeného Z. P., vědom si jeho submisivnosti, v úmyslu se na jeho úkor obohatit prostřednictvím na něm vynucených prací a jiných forem vykořisťování, zneužívaje jeho tísně a závislosti, do kterých jej uvedl, jednak pod opakovaně učiněnou pohrůžkou soudního uplatnění směnek v částce převyšující 20.000.000 Kč, které by nebyl schopen zaplatit a reálně by mu hrozila exekuce jeho majetku, jejichž vystavení si na něm účelově vymohl pod různými absurdními sázkami či ze sankčních důvodů v rámci jím vymyšleného zavrženíhodného systému postihování poškozeného za neplnění si jemu stanovených povinností nebo obžalovaným zjištěných údajných pochybení poškozeného v rámci jejich společného podnikání, a jednak pod pohrůžkou, že se postará o to, že jeho rodiče kvůli z uvedených směnek vyplývajícím dluhům poškozeného přijdou o majetek, budou z nich bezdomovci a spáchají sebevraždu, donutil, aby pro něho dlouhodobě ve formě vynucených prací a jiných forem vykořisťování vykonával vše, co po něm, dílem rovněž pro vlastní zavrženíhodné pobavení a z rozmaru, v podstatě jako po otrokovi, kdy jej tak i nazýval, bez nároku na jakoukoliv odměnu či mzdu požadoval, např. aby mu obstarával slečny, pizzu, pití a jiné pohoštění, pracoval na jeho zahradě, staral se o jeho psy, sám si navrhoval sankce, platil finanční pokuty v celkové výši až 500 Kč denně, na které si musel nakonec pro bezvýchodnost situace půjčovat, nenavštěvoval jako věřící pravidelné bohoslužby, vzal si půjčku od Komerční banky, a. s., ze které mu musel předat 100.000 Kč na splacení údajných dluhů a jím způsobených ztrát v rámci společného podnikání, kdy zavedenými pokutami a na jejich základě vyvolaným zadlužením poškozeného sledoval zejména to, aby*

*poškozený zvýšil pracovní nasazení v rámci jejich společných podnikatelských aktivit, kdy poškozený musel bez nároku na odpovídající odměnu či mzdu pod počítačovým monitoringem pracovat v podstatě denně do pozdních nočních hodin a plnit všechny i absurdní pokyny obžalovaného a veškerou svoji práci vykazovat, kdy vše vyvrcholilo tím, že se jím vyvolané tísně poškozeného snažil využít k dosažení toho, aby na něho poškozený převedl jeho majetkovou účast ve společnosti P. t., k. s., na což nakonec poškozený ve snaze dosáhnout vymanění se z pro něho neúnosného nátlaku od obžalovaného podpisem smlouvy o převodu obchodního podílu v uvedené obchodní korporaci ze dne 16. 3. 2015 za cenu 1 Kč přistoupil, čímž vším se na úkor poškozeného obžalovaný neoprávněně obohacoval a poškozenému způsobil posttraumatickou stresovou poruchu v mírné formě.*

Za to mu byl uložen **trest odnětí svobody v trvání dvou let a podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let**. Současně mu bylo uloženo, aby během zkušební doby podle svých sil nahradil poškozenému způsobenou nemajetkovou újmu. Podle § 228 odst. 1 trestního řádu byla obviněnému uložena také povinnost nahradit poškozenému na náhradě nemajetkové újmy částku ve výši 125.500 Kč.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podali **odvolání státní zástupce a obviněný**, o obou odvoláních rozhodl **VS v Praze** rozsudkem ze dne 18. 5. 2017 sp. zn. 2 To 25/2017 tak, že **podle § 258 odst. 1 písm. d), f), odst. 2 trestního řádu napadený rozsudek z podnětu odvolání obviněného zrušil ve výroku o uložení trestu odnětí svobody a výroku o náhradě nemajetkové újmy poškozenému a podle § 259 odst. 3 trestního řádu obviněného odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, výkon uloženého trestu mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let**. Podle § 229 odst. 1 trestního řádu byl poškozený odkázán s nárokem na náhradu škody nebo nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních. Odvolání státního zástupce bylo zamítnuto.

Obviněný podal proti rozsudku VS v Praze **dovolání**. NS usnesením ze dne 19. 10. 2017 sp. zn. 4 Tdo 1232/2017 rozhodl tak, že **dovolání obviněného odmítl**.

## **5. sp. zn. 1 NZO 1062/2017**

Jde o věc obviněného P. K., v níž bylo v **roce 2016 podáno ze strany nejvyššího státního zástupce dovolání v neprospěch obviněného**. O tomto dovolání **rozhodl NS usnesením ze dne 16. 11. 2016 sp. zn. 8 Tdo 439/2016** tak, že mu v zásadě vyhověl. Předmětem dovolání v posuzované trestní věci bylo řešení **konkurence právního posouzení mezi trestnými činy obchodování s lidmi podle § 168 trestního zákoníku a kuplířství podle § 189 trestního zákoníku, zvláště v situaci, pokud je poškozeným dítě podle § 126 trestního zákoníku**. NS ve svém rozhodnutí zejména upozornil na konstantní judikaturu, která se s uvedeným problémem jednoznačně vypořádala, neboť **zastává názor, že jednání pachatele, které je osobou mladší 18 let, přiměl, zjednal, najal, zlákal nebo svedl k provozování prostituce nebo z takového jednání kořistil, nelze kvalifikovat jako trestný čin kuplířství, nýbrž jako trestný čin obchodování s lidmi, který je s ohledem na osobu poškozeného trestným činem speciálním (R č. 24/2012 Sb. rozh. tr.)**.

Na základě kasačního rozhodnutí NS **ve věci znovu jednal soud odvolací, a to VS v Praze, který rozsudkem ze dne 28. 3. 2017 sp. zn. 10 To 90/2015 v zásadě vyšel z právního názoru NS**.

Obviněný podal i proti tomuto rozsudku soudu II. stupně **dovolání**. NS ve věci **rozhodl usnesením ze dne 6. 12. 2017 sp. zn. 8 Tdo 1317/2017 tak, že dovolání obviněného odmítl**.

## II. Nelegální migrace (Jana Zezulová)

### Obecně

*Nelegální migraci a obchodování s lidmi* je třeba rozlišovat, avšak prakticky je třeba brát v potaz možné propojení těchto forem trestné činnosti a možný nárůst případů obchodování s lidmi právě z řad migrantů.

Pokud jde o trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku, v období posledních let nedošlo k žádnému dramatickému vzestupu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto protiprávního jednání a hrozeb s ním spojeným. Fenomén ilegální migrace se zatím na území České republiky nijak zásadně neprojevil, což však nelze do budoucna vyloučit.

V souvislosti s nelegální migrací spojenou s „převaděčstvím“ (tj. umožněním nelegálního překročení hranice) se jedná především o *tranzitní nelegální migraci*. Tedy osoby, které nelegálně vstoupí na naše území, mají v úmyslu dále pokračovat do jiných schengenských zemí. Neregulární migranti jsou převáženi v osobních, dodávkových vozidlech nebo vozidlech taxislužby za pomoci osob stejné národnosti, které mají již v zemích západní Evropy legální pobytový status. Převažuje směr do Německa. K náboru migrantů se využívá i inzerátů na webu ve stylu „hledám spolucestujícího“. Česká republika zatím není pro migranty „atraktivní“ zemí, není tak ani součástí hlavních migračních tras.

Tento druh trestné činnosti je zpravidla *organizovaný*, má *přeshraniční charakter*, vyžaduje *intenzivní mezinárodní spolupráci*. „Převaděčství“ se téměř ve všech případech *odehrává cestou pozemní hranice (vnitřní)*.

### **Analytická činnost národní korespondentky – výběr**

V kontextu problematiky vnitřní bezpečnosti na území České republiky lze zejména poukázat na *výkladové stanovisko č. 3/2015 Sb. v. s. NSZ ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k výkladu trestného činu organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku*.

Předmětným výkladovým stanoviskem bylo konstatováno, že *ustanovení § 340 trestního zákoníku se vztahuje na všechny případy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice České republiky v jakémkoli jejím místě a případnou následnou přepravu přes státní území. Nedovolenost vstupu na území České republiky nelze omezovat pouze na ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic, ale je třeba vzít v úvahu i ustanovení zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Nedovolenost překročení státní hranice tedy nelze zúžit jen na nerespektování kontroly na (vzdušné) státní hranice, ale je ji třeba vykládat širěji ve smyslu respektování všech dalších požadavků, které si Česká republika stanovila jako podmínky vstupu na své území (cestovní doklad, bezpečnostní, zdravotní, veterinární omezení atd.)*.

V rámci výkladového stanoviska byly přijaty následující dílčí závěry:

- Koncept „schengenského prostoru“ rozlišuje vnitřní a vnější hranice členských států Evropské unie a jejich ochranu; státní hranice mezi Českou republikou

a ostatními státy Evropské unie však konceptem „schengenského prostoru“ zrušeny nebyly.

- Právní předpisy Evropské unie stanoví členským státům povinnost postihovat organizování a umožnění nedovoleného překročení jejich státních hranic (vstup, pobyt a tranzit), přičemž nerozlišují v tomto ohledu mezi vnitřní a vnější hranicí členských států.
- V otázce překročení státních hranic členských států Evropské unie právní předpisy Evropské unie výslovně počítají s vnitrostátními právními předpisy jednotlivých členských států o vstupu a pobytu cizinců na jejich území.
- Rozlišování tzv. „vnitřní a vnější hranice“ pro účely schengenského prostoru se nijak nedotýká pojmu „státní hranice“ v § 340 trestního zákoníku, a tudíž neomezuje jeho aplikaci jen na tzv. „vnější“ schengenskou hranici.
- Nedovolenost překročení státní hranice nelze zúžit jen na nerespektování kontroly na (vzdušné) státní hranici, ale je ji třeba vykládat šířeji ve smyslu respektování všech dalších požadavků, které si Česká republika stanovila jako podmínky vstupu na své území (cestovní doklady, bezpečnostní, zdravotní, veterinární omezení atd.).
- S ohledem na účel ochrany hranic způsobem vyjádřeným i v Schengenském hraničním kodexu, by bylo nesmyslné, kdyby si stát nemohl zajistit ochranu tzv. vnitřních hranic jen proto, že sousedí jen se signatáři tzv. schengenského prostoru.

V roce 2017 byla pozornost zaměřena na otázku, zda k „neoprávněnému pobytu na území republiky“ při užití právní kvalifikace podle § 341 trestního zákoníku dochází i v případě, kdy cizinec (občan země, která není členem Evropské unie) po uzavření účelového sňatku se státním příslušníkem České republiky (který proběhne mimo území Evropské unie) následně na území Spolkové republiky Německo (která je jeho skutečným zamýšleným cílem) žádá o „pobytovou kartu Evropské unie“, čímž legalizuje svůj pobyt na území Spolkové republiky Německo. Díky tomu může následně pobývat na území Evropské unie, tedy i případně na území České republiky, kdy o povolení k pobytu na území České republiky fakticky nežádá.

K této problematice bylo zpracováno stanovisko analytického a legislativního odboru NSZ sp. zn. 1 SL 707/2017, které dospělo k závěru, že tak, jak je případ popsán [„...po uzavření účelového sňatku se státním příslušníkem České republiky, (který proběhne mimo území EU), následně na území Spolkové republiky Německo (která je jeho skutečným zamýšleným cílem) žádá o „pobytovou kartu Evropské unie“, čímž legalizuje svůj pobyt na území Spolkové republiky Německo], je patrné, že cílovou destinací, resp. místem pobytu, ke kterému pachatelé cizinci neoprávněně napomáhají, není Česká republika, nýbrž jiný členský stát Evropské unie, konkrétně Spolková republika Německo. Nedochozí tak k naplnění zákonného znaku „neoprávněný pobyt jiného na území republiky“ ve smyslu § 341 trestního zákoníku, stejně tak nelze konstatovat narušení objektu chráněného tímto trestným činem. Nicméně lze zvážit předání poznatků Spolkové republiky Německo o podezření z trestné činnosti spojené s nelegální migrací na jejím území (srov. článek 27 odst. 2, 3 Schengenské prováděcí úmluvy a dále článek 7 Rámcového rozhodnutí

Rady 2002/946/SVV). V úvahu také přichází možnost trestního postihu pachatelů podle § 361 trestního zákoníku o účasti na organizované zločinecké skupině.

### **Rozhodovací činnost obecných soudů – výběr**

Usnesení NS ze dne 19. 5. 2015 sp. zn. 6 Tdo 151/2015 (č. 8/2016 Sb. rozh. tr.)

*K trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin, jehož skutková podstata je vymezena tzv. normativním znakem, z hlediska subjektivní stránky dostačuje, věděl-li o rozhodných skutkových okolnostech naplňujících tento znak. Závěr o jeho vině není podmíněn zjištěním, že v době činu znal přesný právní význam tohoto normativního znaku (např. u trestného činu organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 tr. zákoníku znaku „státní hranice“).*

Usnesení NS ze dne 26. 4. 2016 sp. zn. 7 Tdo 503/2016

*Přečinu organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice se dopustí ten, kdo jinému umožní nedovoleně překročit státní hranici nebo jinému po nedovoleném překročení státní hranice umožní přepravit se přes území České republiky, spáchá-li uvedený čin jako člen organizované skupiny a vystaví-li takovým činem jiného nelidskému nebo ponižujícímu zacházení.*

Citovaným usnesením NS vyložil znak kvalifikované skutkové podstaty v § 340 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku tzn. vystavení nelidskému nebo ponižujícímu zacházení, jako objektivní stav, kdy není rozhodující vnitřní vztah přepravovaných osob k podmínkám přepravy, ale to, jak se tyto podmínky jeví navenek.

Usnesení NS ze dne 2. 2. 2017 sp. zn. 11 Tdo 1213/2016

*Trestného činu organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku, se lze dopustit nejen na tzv. vnějších hranicích schengenského prostoru, ale též na jeho vnitřních hranicích mezi jednotlivými členskými státy. Vstupem České republiky do schengenského prostoru nedošlo ke zrušení hranic, pouze hraničních kontrol, což ovšem neznamená, že se překročení státní hranice stalo dovoleným pro kohokoli a jakýmkoli způsobem.*

*Jednáním popsaným v § 340 odst. 1 trestního zákoníku může skutkovou podstatu tohoto trestného činu naplnit i osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka ve smyslu např. Úmluvy o právním postavení uprchlíků (sdělení pod č. 208/1993 Sb.).*

Rozhodnutí bylo navrženo k publikaci do Sbírek soudních rozhodnutí a stanovisek, trestní kolegium NS však rozhodlo, že rozhodnutí nebude ve Sbírce publikováno.

### **Rozhodovací činnost Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora EU**

Podle možností je sledována judikatura Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie v oblasti nelegální migrace.



### III. Domácí násilí (Martina Klvačová)

I v roce 2017 byla věnována zvýšená pozornost problematice spojené s objasňováním trestné činnosti spadající pod zastřešující pojem tzv. domácího násilí. Podrobně se tématu věnuje samostatná Zpráva o stavu kriminality a přístup státního zastupitelství v oblasti domácího násilí (viz příloha č. 11).

#### ***Zneužívání žen a dětí, ochrana práv obětí trestných činů (Jana Zezulová)***

Dne 1. 9. 2016 vstoupila pro Českou republiku v platnost Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání (tzv. Lanzarotská úmluva). NSZ se podílelo na přípravě podkladů k implementačnímu dotazníku Rady Evropy k této úmluvě.

V současné době probíhá ratifikační proces k *Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí*.

Dále je pozornost (mimo jiné) věnována **výslechu osoby mladší 18 let**. K této otázce bylo vypracováno stanovisko analytického a legislativního odboru NSZ sp. zn. 1 SL 746/2017. Podle tohoto stanoviska *policejní orgán by při rozhodování, zda přistoupí k výslechu osoby mladší osmnácti let jako svědka před zahájením trestního stíhání, nebo zda její výslech odloží do fáze po zahájení trestního stíhání, kdy mohou být zachována obhajovací práva obviněného, měl vzít v úvahu zejména charakter trestné činnosti, procesní postavení vyslychané osoby (svědek, poškozený, resp. oběť podle zákona o obětech), neodkladnost či neopakovatelnost úkonu, přičemž důsledně posuzuje naplnění předpokladů uvedených v § 102 odst. 1 trestního zákoníku, fázi trestního řízení a popřípadě existenci dalších důkazů ve věci*.

Dne 31. 1. 2018

JUDr. Jana Zezulová, Ph.D.

JUDr. Ingrid Záhorová Nedbálková

Mgr. Martina Klvačová

## **Příloha 9: Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti kybernetické kriminalitě, pro ochranu práv k nemotným statkům a kybernetickou bezpečnost za rok 2017**

### **Úvod**

Kybernetická kriminalita (dále také „kyberkriminalita“) je nadále dynamicky se rozvíjejícím a neustále se proměňujícím druhem kriminality. Jelikož v roce 2017 začala již naplno pracovat nová oddělení informační kriminality Policie ČR, která byla zřízena k 1. lednu 2016 v rámci již do té doby fungujících odborů analytiky při všech 14 krajských ředitelstvích Policie ČR, a navíc byla tato oddělení dále personálně posílena, byl zaznamenán jak nárůst řešených případů, tak jejich hlubší rozpracování. Lze odhadnout, že růst případů kybernetické kriminality, a to jak díky aktivnější činnosti nových odborů Policie ČR, tak díky stále novým možnostem páchaní zločinu, bude kulminovat teprve v dalších letech.

Díky uvedenému nárůstu agendy opětovně vyvstává otázka samotného pojmu kybernetické kriminality, který není ustálen, a to ani pro účely rozlišení mezi trestními věcmi, které mají pod tento pojem spadat. Případy s výskytem elektronických důkazů, nebo případy, v nichž je pachatelem ke spáchání využít například internet, jsou často řešeny specialisty na kybernetickou kriminalitu, ačkoliv právní kvalifikace tomu neodpovídá. Typicky jde například o případy nenávistných projevů na internetu kvalifikované jako trestné činy podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku, nebo pomluvy podle § 184 trestního zákoníku. Z pohledu národního korespondenta k vyjasnění uvedeného pojmu nepřispěla ani novela pokynu policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, která kybernetickou kriminalitu definuje, avšak jde o definici velice obecnou. Případy kyberkriminality jsou proto mezi státní zástupce rozdělovány *ad hoc* na základě uvážení vedoucích státních zástupců.

### **Charakteristika kyberkriminality v roce 2017**

V první řadě je nutno poukázat na překotný **nárůst zájmu o kryptoměny** spojený s vzestupem jejich hodnoty, zejména směnného kurzu bitcoinu (kurz 1 BTC byl na počátku ledna asi 220.000 Kč, ke dni zpracování zprávy národního korespondenta je to asi 112.000 Kč). Kromě přetrvávajícího zneužívání kryptoměn k páchaní trestné činnosti a k ukrývání výnosů byla v uplynulém roce v síti státních zástupců řešena otázka, zda přijímáním (pouze) bitcoinu na různých veřejných místech může být naplněna formální stránka trestného činu ohrožování oběhu tuzemských peněz podle § 239 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku.

Dalším hlavním rysem roku byla diskuze nad **rozsahem ochrany osobnosti**, veřejného pořádku a společenských vztahů, a to jak v souvislosti s již zmiňovanými nenávistnými projevy směřujícími na sociálních sítích a internetu obecně vůči různým skupinám obyvatel, tak především v případě osobních útoků. Podstatou veřejné i odborné diskuze bylo to, zda např. vulgární projev vůči konkrétní osobě zveřejněný na serveru *YouTube* může naplnit skutkovou podstatu trestného činu výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku s přihlédnutím k § 117 trestního zákoníku. V jednom

případě již rozhodoval NS (viz níže), nicméně další judikurní rozhodnutí soudů vyšších instancí chybí.

Konečně, podle očekávání mělo rozhodnutí Soudního dvora EU (dále také „SDEU“) ve věcech *Tele 2 Sverige and Watson* ze dne 21. 12. 2016, č. j. C-203/15 a C-698/15 (týkajících se problematiky tzv. uchování dat) vliv na **právní úpravu uchování dat** v členských zemích EU (především například ve Švédsku a Velké Británii). Uvedené rozhodnutí navazuje na rozhodnutí SDEU ze dne 8. 4. 2014 ve spojených věcech *Digital Rights Ireland Ltd (C-293/12), Kärntner Landesregierung; Michael Seitzinger; Christof Tschohl* a další (C-594/12), které mělo svoje důsledky na právní úpravu Německa, Rakouska, Slovenska, Slovinska a Rumunska, kde rozhodovaly ústavní soudy těchto zemí. V dalších zemích (Belgie, Švýcarsko, Estonsko, Řecko, Dánsko, Maďarsko, Irsko, Litva, Malta) jsou v návaznosti na uvedená rozhodnutí SDEU v procesu legislativní změny.

### **Problematika uchování dat**

Dne 15. 12. 2017 skupina nejméně 41 poslanců dle čl. 88 odst. 1 Ústavy ve spojení s § 64 odst. 1 písm. b) zákona o Ústavním soudu podala návrhy na zrušení § 97 odst. 3 a 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále na zrušení § 68 odst. 2 a § 71 písm. a) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, na zrušení § 88a zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, a návrh na zrušení vyhlášky č. 357/2012 Sb., o uchovávání, předávání a likvidaci provozních a lokalizačních údajů. Podstata plošného uchování provozních a lokalizačních údajů a přístupu k nim bude tedy řešena také v České republice na úrovni Ústavního soudu, jehož rozhodnutí lze očekávat v první polovině roku 2018.

Související otázkou, na kterou je nutno poukázat, je **odlišná kategorizace dat** týkajících se elektronických komunikací podle české národní právní úpravy a podle Úmluvy o počítačové kriminalitě Rady Evropy (dále jen „Úmluva“), která dělí předmětná data na: a) informace o odběrateli (definice viz Čl. 18 odst. 3 Úmluvy), b) provozní data (definice viz Čl. 1 písm. d) Úmluvy) a c) obsahová data (Úmluva definici neuvádí). Česká právní úprava (zákon č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích, dále jen „ZEK“) však uvedené dělení nerespektuje, když v ustanoveních § 90 odst. 1 ZEK a § 91 odst. 1 ZEK dohromady směřuje provozní data s informacemi o odběratelích (ve smyslu Úmluvy), z čehož vyplývá nekonzistentnost s Úmluvou a předpisy EU, které tyto pojmy také (byť nepřesně a ne vždy) používají.

Uvedená nedůsledná kategorizace dat v zákonu č. 127/2005 Sb. má význam především pro možnost plnění povinnosti České republiky vyplývající z čl. 18 Úmluvy spočívající v možnosti nařídit poskytovateli služby nabízejícímu své služby na území ČR, aby předložil ty informace o odběrateli vztahující se k těmto službám, které jsou v jeho držení nebo pod jeho kontrolou. Reálná možnost plnění této povinnosti v sobě logicky implikuje nutnost uchování takových dat (informací o odběrateli), ale také potřebu legislativní kategorizace dat podle vzoru Úmluvy. Důsledné dělení jednotlivých kategorií dat přitom např. v Portugalsku napomohlo zachování stávající úpravy uchování dat (rozhodnutí Ústavního soudu Portugalska citované níže).

## **Síť specializovaných státních zástupců**

Národní korespondent pro kybernetickou kriminalitu a práva k nehmotným statkům mimo jiné koordinuje činnost sítě specializovaných státních zástupců. Tato síť se sešla v listopadu 2017 v zařízení Ministerstva vnitra společně s vedoucími všech oddělení informační kriminality Policie ČR a s vedoucími pracovníky sekce kybernetické kriminality Národní centrály proti organizovanému zločinu (NCOZ). Šlo historicky o první setkání svého druhu a v tomto složení a vzhledem k dobrému hodnocení ze strany všech zúčastněných se tato forma setkání bude opakovat.

Zkušenosti členů sítě specialistů potvrzují přetrvávající roztržitost praxe v jednotlivých krajích či dokonce okresech v rámci stejného kraje, a to především v závislosti na praxi konkrétních soudů. Jde například o možnost použití § 8 odst. 1 trestního řádu na zjišťování uživatele IP adresy v daném čase, registračních údajů e-mailu, posledního připojení nebo logů od společností, které se neřídí zákonem č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. Stejně tak se praxe různí v použití stejného ustanovení trestního řádu ke „zmrazení dat“, například obsahu e-mailové schránky do doby vydání a doručení příkazu podle § 158d odst. 3 trestního řádu. Lze pouze konstatovat, že do doby novelizace těchto zmíněných ustanovení a vyjasnění jejich použití a vztahu k § 88a trestního řádu, bude roztržitost praxe nadále přetrvávat.

Síť státních zástupců pokračovala ve sběru poznatků o praxi jednotlivých státních zastupitelství, ve vytvoření sbírky relevantní judikatury a vzorů relevantních rozhodnutí a návrhů. Svou činnost bude nadále koordinovat s metodickou činností NCOZ a na základě dohody dojde v roce 2018 i k elektronickému informačnímu propojení obou sítí.

Z iniciativy KSZ v Plzni došlo také ke spolupráci kontaktních bodů sítě na vzdělávání státních zástupců v podobě pracovního semináře, kterého se účastnili zástupci všech okresů Plzeňského kraje, Krajského ředitelství Policie ČR v Plzni a státní zástupci KSZ v Plzni. Tento projekt bude sloužit jako modelová vzdělávací akce dalším krajům.

Konečně, existence a činnost sítě měla i mediální ohlas, a to ve veřejnoprávní televizi, v tištěných i internetových denících.

## **Evropská justiční síť pro boj proti kyberkriminalitě (EJCN)**

Síť pro boj proti kyberkriminalitě se sešla v dubnu a v říjnu roku 2017, jejího jednání se za ČR účastnil národní korespondent. Došlo k vyjasnění vztahů sítě a Eurojustu, který EJCN poskytuje administrativní zázemí a sekretariát. Byly vytvořeny pracovní skupiny v rámci EJCN, které se věnovaly aktuálním tématům – virtuálním měnám, šifrování dat, dokazování elektronickými důkazy. Členové EJCN se také aktivně podílejí na přípravě novelizace evropského vyšetřovacího příkazu (dále také „EIO“) ve smyslu jeho použitelnosti k vyžádání dat od poskytovatelů služeb a elektronických důkazů obecně. Síť EJCN také řešila, jak bude v praxi fungovat spojení článku 29 Budapeštské úmluvy a evropského vyšetřovacího příkazu. Implementace EIO se v členských zemích EU zjevně liší, jakož i názory na možnosti další aplikace konkrétních článků Budapeštské úmluvy. Dalším řešeným problémem byla skutečnost, že kontaktní body 24/7 pro účely Budapeštské úmluvy na úrovni policie nebudou moci EIO přijímat.

## **Evropská justiční síť státních zástupců pro ochranu práv k duševnímu vlastnictví (EIPPN)**

Tato síť se sešla v říjnu 2017, jednání se za ČR účastnil národní korespondent. Jedním z hlavních řešených témat (které je společné všem mezinárodním sítím) byla spolupráce s poskytovateli z USA, případně s Ministerstvem spravedlnosti USA, které má v EIPPN svého zástupce. Šlo především o zákonnost přímé spolupráce s poskytovateli v USA na základě zákona *Electronic Communications Privacy Act* a o propojení EIPPN se sítěmi spravovanými orgány USA – sítí *G7 24/7 Network* a sítí *Computer Hacking and Intellectual Property Network*.

Zástupci Spojených států amerických opakovaně upozorňují, že v USA lze tzv. data o odběratelích získat přímo od poskytovatelů služeb přes článek ECPA (*Electronic Communications Privacy Act*) 18 USC §2702, který slouží k dobrovolnému vydání dat. Kontaktním bodům EIPPN bylo doporučeno s tímto článkem srovnat článek 18 USC §2711, který hovoří o “jiných než vládních institucích”, který je, podle zástupců ministerstva spravedlnosti USA, možné vykládat tak, že jde také o jiné než vládní instituce USA (např. Policii ČR). Přímá spolupráce se zahraničními poskytovateli služeb však zůstává právně neošetřena a čeká především na odpovídající mezinárodní právní úpravu.

V rámci řešení konkrétních případů v síti EIPPN je možno poukázat na úspěšnou česko-norskou spolupráci kontaktních bodů. Na základě rozboru judikatury Ústavního soudu ČR a NS týkající se odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným postupem v trestním řízení a dalších informací plynoucích od kontaktního bodu v ČR ke kontaktnímu bodu sítě – státnímu zastupitelství v Norsku – se podařilo norské veřejné žalobě úspěšně dokončit případ u Nejvyššího soudu Norska.

## **Spolupráce s Masarykovou univerzitou**

NSZ nadále spolupracuje na projektu C4e jehož hlavním realizátorem je Ústav výpočetní techniky Masarykovy univerzity. Náplní projektu je výzkum zaměřený na nakládání s elektronickými důkazy, klasifikaci a kvalifikaci počítačové trestné činnosti a mezinárodní spolupráci při vyšetřování a stíhání kyberkriminality, jakož i sdílení znalostí a výsledků výzkumu například také s NSZ.

Stejně jako v předcházejících letech navštívila v srpnu 2017 NSZ skupina zahraničních studentů, kteří se pod záštitou Masarykovy univerzity a organizace ELSA účastnili letní školy IT práva na Masarykově univerzitě. Studenti vyslechli přednášku národního korespondenta a debatovali na dané téma.

## **Spolupráce s Ministerstvem spravedlnosti na přípravě legislativy**

Specializovaní státní zástupci se účastní jednání pracovní skupiny k elektronickým důkazům, která se konají na půdě Ministerstva spravedlnosti. V průběhu roku 2017 skupina připravila další návrhy změn trestního řádu týkající se zmrazování a vyžadování dat.

Další činnost skupiny se koncentruje na komplexní přístup k elektronickým důkazům v trestním řízení, z čehož i nadále vyplývá její budoucí dlouhodobější činnost.

### **Spolupráce s Justiční akademií, s Evropskou justiční vzdělávací sítí (EJTN) a s Akademií evropského práva (ERA)**

Státní zástupci vystupovali jako přednášející na seminářích pořádaných Justiční akademií pro soudce a státní zástupce; národní korespondent se podílel také na organizaci a odborné náplni mezinárodního semináře pro účastníky ze tří zemí EU, který se konal v Paříži v únoru 2017. Nově byla navázána spolupráce s Akademií evropského práva, kde do cyklu přednášek na téma elektronických důkazů přispěl národní korespondent přednáškou na téma vyšetřování finančních toků a moderních platebních metod na internetu. Tento cyklus bude v dalším roce pokračovat na různých místech EU včetně ČR.

### **Sledování judikatury**

Pro stručnost lze říci, že za nejdůležitější rozhodnutí soudu lze v dané oblasti považovat již výše uvedené rozhodnutí Soudního dvora EU ve věcech *Tele 2 Sverige and Watson* ze dne 21. 12. 2016, č. j. C-203/15 a C-698/15 týkajících se problematiky tzv. uchování dat. Toto rozhodnutí je v současné chvíli podrobováno analýze všemi dotčenými orgány v EU, kde je připravována nová právní úprava. V současné chvíli lze však přepokládat spíše řešení problému na národních úrovních, kde může dojít k dalšímu přezkoumávání národních právních úprav tzv. uchování dat národními ústavními soudy a ke změnám legislativy (změny legislativy prozatím nejsou řešeny ve Španělsku, Finsku, Francii, Itálii, Polsku a v Portugalsku; Ústavní soud Portugalska již však rozhodoval ve věci uchování tzv. zdrojových dat<sup>2</sup>).

V oblasti práv k duševnímu vlastnictví lze poukázat například na rozhodnutí navazující na judikaturu SDEU z minulého roku (případ *Ranks a Vasilevičs*, č.j. C-166/15) a let předchozích (především případ *UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp.*, č.j. C-128/11). Jde například o usnesení NS ze dne 19. 10. 2016 (zveřejněno až v roce 2017), č. j. **5 Tdo 1271/2016-31**, ve kterém se soud zamýšlel nad nutnou vyšší intenzitou neoprávněného zásahu do chráněných autorských či souvisejících práv pro naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1 trestního zákoníku.

Pro určení hranic svobody slova na internetu a míry narušení veřejného pořádku je bezpochyby důležité usnesení NS ze dne 11. 10. 2017 sp. zn. **7 Tdo 1235/2017**, ve kterém soud vyslovil názor na určení míry narušení veřejného pořádku pro naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku, jakož i na roli trestního práva jako nástroje *ultima ratio*.

V usneseních **5 Tdo 781/2017** ze dne 23. 8. 2017 a č.j. **4 Tdo 258/2017** ze dne 5. 4. 2017 NS blíže definoval pojem „neoprávněnosti“ ve vztahu k trestnému činu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 trestního zákoníku. Ve vztahu k § 230 trestního zákoníku NS v návaznosti na svoji předchozí judikaturu potvrdil, že existence legálního přístupu k databázi (například

<sup>2</sup> Rozhodnutí 1. komory Ústavního soudu Portugalska ze dne 13. 7. 2017 sp. zn. 420/2017

z důvodu plnění pracovních povinností) nebrání možnosti naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu uvedených v § 230 trestního zákoníku, pokud jsou bez souvislosti s plněním pracovních povinností data zkopírována a následně užitá pro soukromé účely. Neoprávněným užitím dat je jakákoli nedovolená manipulace s daty uloženými v počítačovém systému nebo na nosiči informací. Neoprávněné bude takové užití, které je v rozporu s právní normou nebo je činěno v rozporu se stanoveným účelem, popř. bez vědomí či souhlasu oprávněné osoby (viz usnesení sp. zn. 5 Tdo 781/2017).

Jiná rozhodnutí NS se týkala **dokazování**. Usnesení ze dne 2. 11. 2016 sp. zn. 7 Tdo 718/2016 například dokazování v případě neoprávněného zásahu do e-mailových účtů, usnesení ze dne 31. 1. 2017 sp. zn. 4 Tdo 1675/2016 potom pravidla volného hodnocení elektronických důkazů a skutkových okolností.

Závěrem je třeba i v této zprávě zmínit tzv. **případ „Skype“**, který měl další vývoj u belgických soudů, a navazuje na předchozí rozsudky, především Kasačního soudu Belgie, ze dne 1. 12. 2015 (sp. zn. P.13.2082.N) v tzv. případě „Yahoo“. Odvolací soud v Antverpách v listopadu 2017 rozhodl, že společnost Skype je „nade vší pochybnost telekomunikačním operátorem“ a dopadají na ni povinnosti vyplývající z belgického národního práva, včetně zavedení technických možností pro odposlech a uchování dat. Soud odmítl argumenty společnosti Skype, že Lucembursko, kde se nachází servery společnosti, by mohlo jakoukoliv technickou možnost zablokovat s tím, že zájmová data měla svůj původ na území Belgie. Odvolací soud dále potvrdil uložení pokuty 30.000 eur za nerespektování příkazu soudu nižšího stupně.

Tato problematika přímo navazuje na výklad článku 18 odst. 1 písm. b) Úmluvy o počítačové kriminalitě, respektive výkladu pojmu „poskytovatel nabízející služby na území členského státu“ a navazující možnosti s takovým poskytovatelem přímo spolupracovat, přestože se jeho sídlo fyzicky nachází v zahraničí.

Dne 30. 1. 2018

Mgr. Petr Klement

## Příloha 10: Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti drogové a farmaceutické kriminalitě a pro trestnou činnost ve zdravotnictví za rok 2017

V oblasti boje proti **drogové trestné činnosti**<sup>3</sup> v roce 2017 nedošlo z hlediska činnosti státního zastupitelství oproti předchozímu období k podstatným změnám. Stejně tak nebyly zaznamenány nové významnější trendy v tomto druhu trestné činnosti.

Z hlediska efektivity boje proti drogové trestné činnosti lze považovat za významný prvek stabilitu právní úpravy. V tomto ohledu však došlo v roce 2017 k určitým posunům, přestože samotná právní úprava trestní odpovědnosti pro drogové trestné činy v rovině trestního zákoníku změn nedoznala.

Za relativně bezproblémovou lze označit úpravu seznamu návykových látek, jak vyplývá z nového nařízení vlády č. 46/2017 Sb. Toto nařízení vlády reaguje na aktuální právní úpravu, kdy již seznam omamných a psychotropních látek není stanoven přímo zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ale jejich konkrétní výčet je svěřen právě nařízení vlády. Cílem této úpravy je umožnit flexibilnější reakci na výskyt nových doposud neznámých látek, jejichž účinky jsou totožné nebo ještě negativnější než v případě stávajících „tradičních drog“, avšak jejich chemické složení je odlišné a neumožňuje tak efektivní postih nedovoleného nakládání s nimi. Ústavnost takové konstrukce pak byla potvrzena i Ústavním soudem, který např. ve svém usnesení sp. zn. IV. ÚS 613/17 výslovně konstatoval, že „v případě stanovení seznamu omamných a psychotropních látek je tak vláda ve vztahu k trestnímu právu omezena tím, že se musí jednat o látku se zákonem předvídanými účinky, není zde ústavně pochybná možnost pro libovolné či svévolné dotvoření trestní normy normativním aktem moci výkonné. Obsahově se zde tedy nejedná o ústavně nepřípustné dotváření trestněprávních norem mocí výkonnou. Nařízení vlády č. 463/2013 Sb. se přitom drží v mezích zákona, které jsou buď vymezeny výslovně, anebo vyplývají ze smyslu a účelu zákona.“

Citovaným nařízením vlády č. 46/2017 Sb., bylo nově v seznamu 4 podle nařízení vlády č. 463/2013 Sb., zařazeno celkem 55 nových psychoaktivních substancí. Jedná se zejména o syntetické opioidy a látky ze skupiny katinonů. Rozšíření tohoto seznamu však v praxi s největší pravděpodobností nezpůsobí výraznější výkladové obtíže, neboť vlastní konstrukce právní úpravy se tímto nařízením nijak nemění. Jediným úskalím rozšíření seznamu návykových látek tak je, že vzhledem k obecnému principu zákazu retroaktivity v neprospěch pachatele bude možný postih pro nedovolené nakládání s takovými nově zařazenými látkami až od účinnosti této novely nařízení vlády, tj. od 1. 3., resp. od 1. 5. 2017.

Mnohem podstatnější změnou v právní regulaci nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy však v roce 2017 přinesla judikatura Soudního dvora Evropské unie. Jedná se o podstatnou změnu právního posouzení nakládání s léčivými, které obsahují látky, které jsou jinak prekursorem ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog. Tento přímo

---

<sup>3</sup> Jde zejména o trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku a další trestné činy až po ustanovení § 287 trestního zákoníku.



použitelný předpis Evropské unie totiž pro oblast českého trestního práva definuje<sup>4</sup>, jaké látky a za jakých podmínek lze považovat za prekursor. V podmínkách české trestněprávní aplikační praxe jde o problém klíčový, neboť zejména léčiva s obsahem efedrinu a pseudoefedrinu jsou dominantním zdrojem nelegální produkce metamfetaminu (pervitinu). Dosavadní právní praxe přitom vycházela z judikatorního rozhodnutí NS ze dne 9. 11. 2011 sp. zn. 8 Tdo 1363/2011, podle kterého též léčivé prostředky obsahující látku jinak považovanou za prekursor, lze podřadit pod pojem prekursor, pokud z těchto léčivých prostředků lze takovou látku extrahovat „snadno dostupnými a hospodárnými prostředky“. Výklad této problematiky se však v kontextu s přímo použitelnými normami evropského práva ukázal jako sporný. Na tuto právně nejednoznačnou situaci zareagoval NS a danou problematiku předložil formou tzv. předběžné otázky podle čl. 267 Smlouvy o Evropské unii Soudnímu dvoru Evropské unie. Na podkladě této předběžné otázky Soudní dvůr Evropské unie svým usnesením ze dne 2. 3. 2017 sp. zn. C-497/16 rozhodl tak, že léčivé přípravky obsahující látku, která je jinak prekursorem podle příslušného nařízení č. 273/2004 o prekursorech drog, nelze samy o sobě považovat za prekursor, ale jsou podřazeny právnímu režimu léčivých přípravků. V případě nejpálčivější problematiky produkce metamfetaminu je však tento závěr možno vztáhnout pouze na případy nakládání s léčivými přípravky v rámci prostoru Evropské unie. Oproti tomu v případech nakládání s takovými léčivými přípravky přes vnější hranici Evropské unie se přitom uplatní zvláštní úprava obsažená v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi. Tato speciální právní úprava přitom výslovně léčivé přípravky s obsahem efedrinu a pseudoefedrinu za prekursor považuje.

Uvedené právní závěry Soudního dvora Evropské unie budou mít zřejmě dalekosáhlé důsledky pro trestněprávní aplikační praxi v České republice. Do současnosti je totiž nedovolené nakládání s léčivými přípravky obsahujícími efedrin nebo pseudoefedrin právně posuzováno jako nakládání s prekursory, tj. zpravidla jako trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Toto ustanovení přitom obsahuje širší škálu okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Na podkladě citovaného rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie však takové jednání bude nutno v řadě případů právně posoudit mírněji jako trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy podle § 286 trestního zákoníku, neboť nebude-li možno takové léčivé přípravky považovat za prekursor, bude třeba je kvalifikovat pouze jako tzv. „jiné prostředky určené k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky“. Aplikační problémy pak lze očekávat rovněž v takových případech, kdy bude docházet ke kolizi jednání s vnitroustojným a mimoustojným prvkem, neboť právní režim obou takových situací je dle závěrů vyplývajících z citovaného usnesení Soudního dvora Evropské unie odlišný. Tato nastalá právní situace si vyžádá další judikatorní rozpracování, a proto bude NSZ vývoj aplikační praxe velmi pozorně sledovat a v rámci svých zákonných možností na něj bude reagovat.

Ani v roce 2017 nebyly zjištěny nedostatky v konkrétní aplikaci znaků kvalifikovaných skutkových podstat drogových trestných činů, pokud jde o tzv. rozsah trestné činnosti. Dosavadní judikatorní vymezení rozsahů nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, konkrétně většího, značného a velkého rozsahu, se v praxi ukazuje jako zcela funkční a vyhovující. Spíše

---

<sup>4</sup> Srov. ustanovení § 283 trestního zákoníku a § 286 trestního zákoníku.

ojedinělé nedostatky státní zastupitelství zaznamenává v oblasti správného chápání pojmu „skutek“ v případech drogové trestné činnosti. Zde je třeba vycházet z již ustálené judikatury, která distribuční činnost po určité delší období zpravidla vnímá jako jediné celistvé jednání, které se nerozpadá na jednotlivé dílčí útoky např. vymezené osobou konkrétního odběratele a ohledně takových dílčích částí jednání nelze samostatně procesně rozhodovat. Zjištěné nedostatky se však již neobjevují v rozhodovací praxi státních zástupců a v roce 2017 tak nebylo nutno na takovou nesprávnost reagovat mimořádným kasačním oprávněním nejvyššího státního zástupce ve smyslu § 174a trestního řádu. Nesprávné chápání pojmu „skutek“ se však i nadále ojediněle objevuje v soudní praxi, na což je třeba zpravidla reagovat podáním dovolání nejvyššího státního zástupce zaměřeného v neprospěch, ale zároveň i ve prospěch obviněného.

V oblasti koncepce a realizace trestní politiky na úseku boje proti drogové trestné činnosti byly i v roce 2017 analyzovány aktuální trendy a vývoj této trestné činnosti. Stejně jako v předchozím období je přitom nejpalčivější oblastí přeshraniční organizovaná drogová trestná činnost, přičemž stěžejním problémem i nadále zůstává produkce metamfetaminu a jeho následný vývoz zejména do Německa a stále častěji i do Rakouska.

Z tohoto důvodu rovněž v roce 2017 pokračovala intenzivní mezinárodní spolupráce s okolními státy na poli boje proti přeshraničnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami.

V rámci spolupráce s německými orgány se 23. 2. 2017 v Plzni konalo pracovní jednání na téma přeshraniční drogové spolupráce, a to za účasti zástupců generálních prokuratur a ministerstev spravedlnosti Saska a Bavorska. Na jednání si zúčastněné strany vyměnily konkrétní poznatky o vývoji této trestné činnosti. Z těchto poznatků pak vyplynulo, že ve Spolkové republice Německo byl sice zaznamenán určitý pokles prvouživatelů pervitinu, zároveň však pervitin z české produkce proniká hlouběji do německého vnitrozemí. Současně však všichni zúčastnění ocenili vysokou úroveň a efektivitu vzájemné spolupráce v této oblasti.

Dne 7. 3. 2017 se v polském Skóczowě uskutečnilo pracovní setkání expertů české a polské policie za účasti představitelů státních zastupitelství obou zemí, jehož tématem byla příprava společného česko-polského cvičení přeshraničního sledování. Samotné cvičení pak proběhlo ve dnech 26. – 31. 3. 2017. Třebaže problematika přeshraničního sledování se netýká pouze drogové trestné činnosti, nelze přehlédnout, že právě přeshraniční nelegální obchod zejména s prekursory pro výrobu metamfetaminu představuje podstatnou oblast kriminality, ohledně kterého jsou podobné procesní instituty často využívány. Zlepšování praktické spolupráce v této oblasti proto představuje rovněž prvek boje proti drogové trestné činnosti.

V rámci širší spolupráce států ležících na tzv. balkánské cestě sdružených do Operační skupiny Jihovýchod, se ve dnech 26. – 28. dubna 2017 uskutečnila v bavorském Fürthu konference této mezinárodní pracovní skupiny. Konference se za aktivní účasti zástupců Policie ČR, Celní správy a státního zastupitelství zaměřila zejména na sdílení zkušeností s vyšetřováním přeshraniční drogové kriminality, a to i kriminality globálního rozsahu, včetně přesahů do dalších oblastí, jako je kybernetická kriminalita a terorismus.

Problematika mezinárodní drogové trestné činnosti se mj. stala jedním z témat jednání generálních prokurátorů zemí Visegrádské skupiny. Zúčastnění vrcholní představitelé orgánů veřejné žaloby všech čtyř členských států pak v Kroměřížské deklaraci generálních prokurátorů Visegrádské skupiny ze dne 26. 5. 2017 vyjádřili společnou vůli mj. v boji proti organizované přeshraniční drogové kriminalitě. Zároveň se i zavázali dále prohloubit komunikaci mezi jednotlivými národními experty a podpořit i neformální výměnu informací a konkrétních zkušeností a poznatků.

Ve dnech 1. – 2. 11. 2017 se uskutečnilo pravidelné setkání představitelů česko-saské přeshraniční pracovní skupiny pro boj proti nelegálnímu obchodu s pervitinem, a to jak ze státního

zastupitelství, tak i policie. V rámci pracovního setkání zástupci zúčastněných zemí podrobně informovali o aktuální situaci při potírání nelegálního vývozu pervitinu z České republiky a sdíleli konkrétní poznatky v této oblasti.

Dne 30. 1. 2018

JUDr. Michal Basík

## Příloha 11: Zpráva o stavu kriminality a přístup státního zastupitelství v oblasti domácího násilí

### I. Úvod – vymezení pojmu

Násilí, k němuž dochází ve společnosti mezi blízkými osobami, je jednou z nejrozšířenějších forem násilí. Z hlediska následků i z pohledu četnosti výskytu patří rovněž v České republice k alarmujícím celospolečenským problémům. Z trestněprávního hlediska je „domácí násilí“ v České republice upraveno v § 199 trestního zákoníku a ten jím rozumí týrání osoby blízké nebo jiné žijící s pachatelem ve společném obydlí. Souvisejícím trestným činem je i trestný čin týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku. Nelze rovněž opomenout, že v souvislosti s domácím násilím přichází v úvahu i jiné trestné činy (např. trestný čin znásilnění či trestné činy proti zdraví). Trestní zákoník v zásadě převzal skutkové podstaty trestných činů obsažené v předchozí úpravě, nově však byla zavedena skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování podle § 354 trestního zákoníku, jež pamatuje na postih tzv. stalkingu, který bývá nezdědkou pokračováním domácího násilí po odchodu osoby postižené domácím násilím od násilného partnera. Zavedena byla též speciální skutková podstata trestného činu zabití podle § 141 trestního zákoníku, umožňující zohlednit zvláštní okolnosti případu spočívající v tom, že pachatel se činu dopustí buď v silném rozrušení, které má původ v omluvitelném hnutí jeho mysli nebo pod vlivem předchozího zavrženého jednání poškozeného.

Domácí násilí představuje negativní společenský jev, který zahrnuje „celou škálu společensky nežádoucího jednání odehrávajícího se v soukromí ‚společného obydlí‘, tedy privátního prostoru ‚za zavřenými dveřmi‘. Většinou se jedná o dlouhodobý systematický fyzický, psychický či ekonomický nátlak, jehož intenzita v konkrétním okamžiku není vždy tak vysoká, aby odůvodňovala zahájení trestního stíhání například pro trestný čin ublížení na zdraví. Na rozdíl od násilí na cizích lidech nebývá jednorázové. Oběť domácího násilí má na pachatele, který je jejím manželem, druhem atd., hlubokou psychickou vazbu, proto v některých případech domácí násilí z různých důvodů snáší. Společným rysem domácího násilí je, že pachatel zneužívá postavení, které má ve vztahu k osobám, jež jsou s ním spojeny materiální nebo citovou závislostí. Obecně je možno k domácímu násilí z psychologického hlediska uvést, že jde o komplexní jev, který může nabývat různých podob a je sycen různými příčinami. Teorii je v současné době rozlišováno několik základních forem domácího násilí, které se ovšem mohou v konkrétních případech měnit, vyvíjet a navzájem prostupovat; náleží k nim (z psychologického hlediska) fyzické násilí, psychické nebo emocionální násilí, sexuální násilí, sociální násilí a ekonomické násilí“<sup>5</sup>.

<sup>5</sup> Usnesení nejvyššího státního zástupce ze dne 18. 6. 2015 sp. zn. 1 NZA 1049/2015.

## **II. Přístup Nejvyššího státního zastupitelství v oblasti domácího násilí**

Problematické domácí násilí je věnována pozornost ze strany státního zastupitelství, a to jak v konkrétních postupech státního zastupitelství, tak i v nejrůznějších analytických materiálech, zprávách o činnosti státního zastupitelství a metodické činnosti odboru trestního řízení NSZ. Tradičně je této problematice věnována pozornost i na pracovních poradách nejvyššího státního zástupce s nižšími stupni státního zastupitelství.

NSZ od roku 2011 zintenzivnilo činnost v předmětné oblasti. Poznatky o domácím násilí a jeho vývoji jsou postupně získávány z realizace mimořádného fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a trestního řádu a kontroly skončených věcí podle § 12 odst. 3 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů. Významné jsou též poznatky získané z dovolací činnosti nejvyššího státního zástupce. V oblasti mimotrestní jsou poznatky získávány na základě návrhového a vstupového oprávnění státního zastupitelství ve věci ochrany proti domácímu násilí.

Pozornost ve věcech domácího násilí je tedy konkrétně věnována dokazování, procesní problematice, metodice, analytice a legislativě.

Konkrétní poznatky o této formě trestné činnosti jsou již tradičně rozebírány i na vzdělávacích akcích pro soudce a státní zástupce. Předmětné problematice jsou pravidelně každoročně věnovány semináře, uspořádané Justiční akademií ve spolupráci s NSZ. Na všech těchto, popř. i jiných seminářích, jsou podrobně vysvětlovány všechny klíčové pojmy platné právní úpravy, jakož i aplikační problémy či nejasnosti.

### ***II. 1. Poznatky z přezkumné činnosti k postupu podle § 174a odst. 1 trestního řádu***

Jak již bylo výše uvedeno, odbor trestního řízení NSZ od roku 2011 zintenzivnil činnost v oblasti domácího násilí. Na základě analýzy provedené z přezkumné činnosti k postupu podle § 174a odst. 1 trestního řádu bylo dlouhodobě a opakovaně zjišťováno, že policejní orgány a státní zástupci nepostupují při objasňování tohoto typu kriminality dostatečně profesionálně, tj. kvalifikovaně a bez průtahů, což se negativně odráželo ve výsledcích přípravného řízení. Po vyhodnocení výsledků vlastní přezkumné činnosti v uplynulých pěti letech se jevílo jako nezbytné, aby jak policejní orgány, tak i státní zástupci specializující se na postih trestné činnosti spojené s tzv. domácím násilím disponovali nejen bezpečnou znalostí hmotněprávní úpravy (včetně související judikatury) a dokázali adekvátně využít příslušných procesních institutů, ale rovněž byli v základních obrysech seznámeni s náhledy současné forenzní psychologie na tento sociálně patologický jev.

V období let 2015 až 2017 bylo proto přistoupeno k organizaci seminářů pro státní zástupce a příslušníky Policie ČR, kteří se specializují na trestnou činnost související s fenoménem tzv. domácího násilí. Zvláště významné byly odborné semináře konané v průběhu roku 2017 pro specialisty činné v obvodech působnosti KSZ v Hradci Králové, KSZ v Ostravě, KSZ v Českých Budějovicích, KSZ v Plzni, MSZ v Praze, KSZ v Praze a KSZ v Brně. Materie přednášek byla zacílena (shodně jako v letech 2015 a 2016) na problematiku dokazování domácího násilí v přípravném řízení s akcentem na použitelnost důkazu, spočívajícího ve výsledku

svědka – poškozeného (provedeného jako neodkladný úkon ve smyslu § 158a trestního řádu), v řízení před soudem a zařazen byl i blok zaměřený na psychologické aspekty domácího násilí i jeho typologii a taktéž na úskalí tzv. psychologického znaleckého zkoumání.

Z konkrétních výstupů přezkumné činnosti k postupu podle § 174a odst. 1 trestního řádu **za rok 2017** vyplývá, že si již mnozí státní zástupci skutečně kvalitně osvojili specifika trestné činnosti spojené s tzv. domácím násilím, dokázali přesně detekovat trestně postižitelnou formu tzv. domácího násilí a v zájmu zjištění skutkového stavu věci v souladu s § 2 odst. 5 trestního řádu také přizpůsobit svůj procesní postup a užít i vhodný způsob dokazování. Přestože finálně muselo být v přezkoumaných případech zpravidla (objektivně) přistoupeno k postoupení věci jinému orgánu podle § 171 odst. 1 trestního řádu, lze kladně hodnotit, pokud bezodkladné opatření zásadních důkazních prostředků umožnilo státním zástupcům náležitě vyhodnotit důkazy ve smyslu § 2 odst. 6 trestního řádu.

Nelze však pominout, že nadále byly zjišťovány v dozorové a rozhodovací činnosti státních zástupců i nedostatky zásadního charakteru, které nutně vedly k závěru o nezákonnosti vydaných usnesení o zastavení trestního stíhání, případně usnesení o postoupení věci jinému orgánu. Z hlediska procesního se nejčastěji jednalo o opožděné zahájení trestního stíhání, pozdní procesní fixaci výpovědi poškozené osoby i dalších podstatných svědků (někdy došlo k těmto úkonům až po několika týdnech či dokonce měsících od podání trestního oznámení, resp. po tzv. nápadu věci) a nepřijatelné (nedůvodné) opakované vyslýchání (vytěžování) osob poškozených domácím násilím, jakožto zvlášť zranitelných obětí, splňujících kritéria § 2 odst. 4 písm. d) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů.

V rámci dokazování pak byla nejčastěji odhalována pochybení policejních orgánů, která zůstala bez povšimnutí a jakékoliv reakce ze strany dozorových státních zástupců. Jednalo se např. o nedbalé zadokumentování místa trestného činu a nedostatečný popis i zajištění stop a věcí z místa činu (typicky zbraní užitých pachatelem při činu), ryze formální prohlídku těla oběti s nejasnou fotodokumentací stop a následků trestného činu na těle oběti, chyby při zadávání znaleckých posudků spočívající především v nesprávné formulaci otázek položených znalci a někdy i v přibrání znalce nepřiléhavé odbornosti a zaměření. V ojedinělých případech dokonce zásadní důkazy, které se nabízely, vůbec provedeny a shromážděny nebyly.

Z hlediska hmotněprávního pak v praxi činilo největší aplikační problémy posuzování tzv. souběhu (konkurence) trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku a trestného činu týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku. Zkušenosti z vlastní přezkumné činnosti, shodně jako aktuální poznatky forenzní psychologie k fenoménu tzv. domácího násilí, promítnuté do samotné preambule i vlastního obsahu Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (tzv. Istanbulská úmluva) ze dne 11. 5. 2011, která je počínaje dnem 1. 8. 2014 pevnou součástí evropského práva, jen utvrzují v námi přijatém právním závěru, že tyranská jednání nejrůznějších typů a forem, jichž se pachatel dopouští ve společném obydlí vůči své manželce (družce) i vůči jejímu nezletilému dítěti (dětem), jsou vždy velmi úzce propojena. Zpravidla totiž dochází k týrání ve stejném období, na shodném místě, dílem odlišným jednáním, dílem jednáním, které míří na všechny poškozené. Někdy zasahuje fyzickou integritu obětí, naprosto vždy však působí destruktivně na

psychiku obětí. Uvedený algoritmus platí i v situaci, pokud pachatel fyzicky či verbálně zaútočí pouze na některou ze spolužijících obětí (např. svého životního partnera), přičemž další oběti ve společném obydlí (nejčastěji děti) jsou takovému jednání přítomny (jsou jeho svědky). Všechny tyto vědomosti nás vedou k závěru, že v drtivé většině případů, v nichž bylo státními zástupci rozhodováno, nemůže být pochyb o tom, že se jedná o trestné činy, které jsou páčány v jednočinném souběhu. Společnou skutkovou oblastí, která je zahrnuta sbíhajícími se ustanoveními zvláštní části trestního zákoníku, bývá v těchto posuzovaných případech nejčastěji právě dlouhodobé násilnické (ve smyslu fyzickém i psychickém) jednání obviněného vůči několika předmětům útoku – nejčastěji proti ženě a nezletilým dětem.

V tomto směru zůstávají právní názory na uvedenou problematiku konstantní (v roce 2016 vyjádřilo NSZ podstatné výhrady k odlišnému právnímu názoru formulovanému v usnesení NS ze dne 17. 9. 2015 sp. zn. 8 Tdo 921/2015, které bylo původně navrženo k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a publikováno nakonec nebylo).

Jako méně problematické a v praxi státních zástupců již dobře ukotvené (až na výjimečné excesy) se jeví posuzování jednočinného souběhu trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku s dalšími trestnými činy, např. těžkého ublížení na zdraví podle § 145 trestního zákoníku, ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku, nebezpečného vyhrožování podle § 353 trestního zákoníku a znásilnění podle § 185 trestního zákoníku. V této souvislosti nelze pominout časté pochybení, jež bylo v rámci přezkumu meritorních rozhodnutí zjišťováno, a sice absenci příslušné právní kvalifikace skutku „zastřešujícím“ trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku a „zástupné“ posouzení jednání pachatele „pouze“ některým z trestných činů taxativně vyjmenovaných v § 163 odst. 1 trestního řádu, což ve svém důsledku vedlo v námi přezkoumaných věcech k nezákonnému zastavení trestního stíhání obviněného pro jeho nepřijatelnost podle § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu z důvodů uvedených v § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu.

S ohledem na pochybení zásadního charakteru, která byla v rámci přezkumné činnosti k postupu podle § 174a odst. 1 trestního řádu zjišťována v dozorové činnosti státních zástupců v uplynulých letech, lze s mírným optimismem konstatovat, že v roce 2017 došlo k určitému zlepšení profesní erudice státních zástupců, což se projevilo především v jejich kvalitnější znalosti specifik trestné činnosti spojené s domácím násilím a v rozhodovací praxi státních zástupců se pak odrazilo ve skutkových a právních rozborech věcí, které prezentovali v obsahu odůvodnění svých meritorních rozhodnutí, jež byla v roce 2017 Nejvyššímu státnímu zastupitelství k přezkoumání předložena podle § 173a trestního řádu a čl. 86 odst. 1 pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 8/2009, o trestním řízení, ve znění pozdějších pokynů obecné povahy.

Pokud se týká problematiky spojené s objasňováním trestné činnosti spadající pod zastřešující pojem tzv. domácího násilí v roce 2018, je ve věcech předmětného charakteru nezbytné pokračovat v nastoleném trendu důsledné přezkumné činnosti k postupu podle § 174a odst. 1 trestního řádu.

## **II. 2. Poznátky z dovolací činnosti nejvyššího státního zástupce**

V roce 2017 bylo podáno 12 návrhů k podání dovolání v souvislosti s trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku, přičemž tyto směřovaly proti zprošťujícím rozsudkům, proti usnesením soudů o postoupení věci a proti soudy zvolené právní kvalifikaci. Návrhy se dotýkaly ale i procesních otázek, např. zda je možné v určitých výjimečných situacích výslech poškozené provedený před zahájením trestního stíhání považovat za neodkladný úkon, nebo zda je možné brát za relevantní zpětvzetí souhlasu poškozené, která trpěla stockholmým syndromem, s trestním stíháním obviněného v situaci, kdy byla obětí domácího násilí, jehož součástí bylo i vyhrožování, nebo že soudy ignorovaly § 12 odst. 11 trestního řádu a jednání obviněného posoudily jako skutek jeden, ačkoli se jednalo o skutky dva. Oběťmi domácího násilí byly vždy manželky, družky nebo partnerky obviněných, pouze v jednom případě šlo o matku obviněného.

Na základě uvedených návrhů bylo podáno 8 dovolání a odloženy byly 4 návrhy. Ve všech případech byla dovolání podána v neprospěch obviněných, pouze v jednom případě bylo dovolání současně podáno i ve prospěch obviněného, avšak v té části dovolání, která směřovala ve prospěch obviněného, se právní argumentace nevázala k trestnému činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku.

O všech podaných dovoláních NS rozhodl, přičemž **dovolací argumentaci vyhověl** pouze ve **dvou svých rozhodnutích**. V ostatních případech dovolání nejvyššího státního zástupce odmítl podle § 265b odst. 1 písm. b) nebo e) trestního řádu, v jednom případě dovolání zamítl podle § 265j trestního řádu.

Relativní neúspěšnost podaných dovolání je třeba přičítat tomu, že dovolací argumentace byla z podstaty vždy spojena s posuzováním samotných skutkových zjištění.

### **Sp. zn. 1 NZO 5066/2015**

#### **Podnět OSZ v Jablonci nad Nisou k podání dovolání v neprospěch obviněného K. S.**

Dovolání bylo podáno proti usnesení KS v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 22. 4. 2015 sp. zn. 31 To 97/2015, jímž byla podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítnuta stížnost státního zástupce proti usnesení OS v Jablonci nad Nisou ze dne 19. 12. 2014 sp. zn. 3 T 152/2014, kterou byla trestní věc obviněného K. S., stíhaného pro skutek právně kvalifikovaný jako zločin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku, podle § 222 odst. 2 trestního řádu postoupena k projednání Magistrátu města Jablonec nad Nisou. V posuzované trestní věci dovolání připouští správnost závěru o tom, že obviněný svým jednáním nenaplnil zákonné znaky skutkové podstaty zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku, neboť nešlo o domácí násilí v jeho trestněprávním pojetí, ale o jinou formu partnerského násilí. Rezignoval však na skutečnost, že zjištěný skutek je možné právně kvalifikovat jako jiné trestné činy, s nimiž, nebýt zdánlivého souběhu, mohl být současně právně kvalifikován. V úvahu totiž přichází právní kvalifikace trestným činem nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku a dva trestné činy proti životu a zdraví s upřesněním právní kvalifikace na základě případného doplnění dokazování. Státní zástupce ve své stížnosti proti usnesení o postoupení věci nabídl stížnostnímu soudu i zmíněnou alternativu právního posouzení, jeho právní názor však byl krajským soudem odmítnut s poukazem na to, že v případě odlišné právní kvalifikace by se nejednalo o tentýž skutek, přičemž tento názor nebyl správný. **Usnesením NS ze dne 14. 10. 2015 sp. zn. 4 Tdo 1130/2015 bylo dovolání nejvyššího státního zástupce vyhověno,**



neboť bylo zrušeno napadené usnesení KS v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, stejně tak jako předcházející usnesení OS v Jablonci nad Nisou, kdy OS v Jablonci nad Nisou bylo přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

## Sp. zn. 1 NZO 5043/2015

### Podnět OSZ v Kladně k podání dovolání v neprospěch obviněného J. W.

OSZ se neztotožnilo zejména s právním posouzením jednání obviněného jako přečinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1 trestního zákoníku, neboť v uvedené právní kvalifikaci se nepromítl znak dlouhodobosti ve smyslu odstavce 2 písm. d) trestního zákoníku. Dovolání bylo podáno proti usnesení KS v Praze ze dne 18. 2. 2015 sp. zn. 9 To 50/2015, jímž bylo podle § 256 trestního řádu zamítnuto odvolání státního zástupce a obviněného proti rozsudku OS v Kladně ze dne 16. 10. 2014 sp. zn. 26 T 58/2014, jímž byl obviněný uznán vinným pod bodem 1) přečinem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1 trestního zákoníku a pod bodem 2) přečinem nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku. **Usnesením NS ze dne 25. 11. 2015 sp. zn. 7 Tdo 1294/2015 bylo uvedenému dovolání vyhověno, neboť jím bylo zrušeno jak usnesení KS v Praze, tak rozsudek OS v Kladně a OS v Kladně bylo přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.**

## II. 3 Analytická a legislativní činnost

Problematice domácího násilí je věnována pozornost též z pohledu analytického a legislativního. Analytické poznatky z předmětné činnosti jsou zapracovávány do nejrůznějších analytických materiálů a zpráv o činnosti státního zastupitelství.

Z vnitřní legislativy je třeba především zmínit zavedení *specializace státních zástupců na domácí násilí*.

Specializace státních zástupců na domácí násilí byla zavedena *pokynem obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 4/2009, Vzorový organizační řád, ve znění pozdějších změn (s účinností od 1. 2. 2016)*.

Tato specializace je obligatorní na okresních, krajských, vrchních a i na Nejvyšším státním zastupitelství. O obsazení specializací jednotlivými státními zástupci rozhoduje vedoucí státní zástupce. Seznam s obsazením specializací a jeho změny se zasílají NSZ, které vede seznam stanovených specializací s jejich obsazením státními zástupci, a tento seznam pro informaci čtvrtletně aktualizovaný je zveřejňován na Extranetu státního zastupitelství, a je tak dostupný všem státním zástupcům i ostatním odborným zaměstnancům státního zastupitelství. Platí, že státní zástupce vyřizuje věci zpravidla podle své specializace (na tomto nic nemění ani fakt, že především na menších okresních státních zastupitelstvích má jeden státní zástupce více specializací). Jednotlivé věci jsou standardně přidělovány státním zástupcům vedoucími státními zástupci (někdy jejich náměstky), přičemž se respektují určené specializace (samozřejmě z organizačních důvodů tomuto může být výjimečně jinak). Otázka zastupování veřejné žaloby v řízení před soudem je otázkou nastavení mechanismu na daném státním zastupitelství, přičemž NSZ dlouhodobě podporuje, aby ve věci v řízení před soudem (zejména v případech skutkově nebo právně složitějších, což bývají i případy domácího násilí) vystupoval dozorový státní zástupce.

Zavedení specializace státních zástupců na domácí násilí přispělo také přijetí *směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. 10. 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu,*

a kterou se nahrazuje Rámcové rozhodnutí 2001/220/SVV o postavení obětí v trestním řízení (dále jen „směrnice o právech obětí“). Recitál 57 směrnice o právech obětí uvádí, že oběti obchodování s lidmi, terorismu, organizované trestné činnosti, násilí v rámci úzkého svazku, sexuálního násilí nebo vykořisťování, násilí na základě pohlaví, trestných činů z nenávisti a oběti se zdravotním postižením a dětské oběti jsou často vystaveny vysoké míře sekundární a opakované viktimizace, zastrašování a odvety. Zvláštní obezřetnosti je třeba dbát při posuzování toho, zda jsou tyto oběti vystaveny riziku takové viktimizace, zastrašování a odvety, a je třeba systematicky předpokládat, že tyto oběti využijí zvláštních ochranných opatření. Opomenout v této souvislosti však nelze ani Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí z roku 2011 (Istanbulská úmluva)<sup>6</sup>, jejíž ratifikace Českou republikou se předpokládá do června roku 2018.

Z pohledu analytického je pozornost věnována *judikatuře Evropského soudu pro lidská práva ve věcech domácího násilí*. V současné době se finalizuje rozbor nejdůležitějších rozhodnutí ESLP, přičemž se předpokládá jejich publikace na Extranetu státního zastupitelství.

Samozřejmostí je sledování judikatury obecných soudů a Ústavního soudu v této oblasti.

Na NSZ působí *národní korespondent* pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání, genderové, *domácí a sexuálně motivované násilí* a pro ochranu práv obětí trestných činů.

Národní korespondenti a jejich expertní týmy jsou na svých úsecích činnosti garanty meziresortní spolupráce, spolupráce se zahraničím, analyzují judikaturu a odborné články, podílejí se na zpracování dotazníků, vzdělávacích aktivitách, zejména zajišťovaných Justiční akademií, dále se podílejí na vnitroresortní spolupráci a poradách specialistů a účastní se nebo navrhují účast na konferencích (viz opatření nejvyššího státního zástupce o národních korespondentech a jejich expertních týmech č. 2/2013, ve znění opatření č. 1/2014 a opatření č. 8/2016).

### III. Vzdělávací a metodická činnost

Jak již bylo výše uvedeno, NSZ pořádá odborné semináře pro státní zástupce – specialisty na domácí násilí. V rámci seminářů je poukazováno, že *opakovaně prováděné výslechy osob poškozených domácím násilím je třeba považovat za typický příklad tzv. sekundární viktimizace*, a takovýto postup orgánů činných v trestním řízení je třeba hodnotit jako nezákonný (s ohledem na § 17 až 22, zejména však § 18 odst. 1 a § 20 odst. 3 zákona o obětech trestných činů). Dále je věnována pozornost problematice *použitelnosti důkazu provedeného jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon ve smyslu § 158a trestního řádu v řízení před soudem v kontextu práva obviněného na kontradiktorní výslech svědka a související judikatuře Evropského soudu pro lidská práva (zejm. aplikace textu Al-Khawaja)*.

---

<sup>6</sup> Istanbulská úmluva je prvním mezinárodním právním instrumentem zabývajícím se specificky domácím násilím a genderově podmíněným násilím. Násilí na ženách je považováno za závažné porušení lidských práv a formu diskriminace. Domácí násilí a násilí na ženách již nelze považovat za soukromou záležitost. Smluvní státy mají povinnost předcházet těmto formám diskriminace a porušování lidských práv, chránit oběti a vést účinné vyšetřování a trestat pachatele. Přistoupením k Istanbulské úmluvě se Česká republika dostane pod kontrolní mechanismus – GREVIO, který dohlíží na provádění této úmluvy smluvními stranami.

K problematice *domácího násilí* byla v předchozích letech NSZ vytvořena odborem trestního řízení NSZ *metodika*, podle níž postupují státní zástupci specializující se na odhalování a potírání tohoto druhu trestné činnosti. Metodika je vyvěšena na Extranetu státního zastupitelství, a je tudíž přístupná státním zástupcům na všech stupních státního zastupitelství.

#### IV. Závěr

Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí *Opus proti Turecku*, č. stížnosti 33401/02, uvedl, že domácí násilí je velmi rozšířený fenomén, a že problém nelze brát na lehkou váhu. Evropský soud pro lidská práva jasně odmítl možnou argumentaci, že domácí násilí je soukromý konflikt uvnitř rodiny, do kterého stát nemůže zasahovat. Na stíhání domácího násilí je silný veřejný zájem a nelze jej podmiňovat souhlasem oběti. Taková ochrana by byla převážně virtuální, jak je potvrzeno i tímto případem, kdy oběť pod pohrůzkami svá obvinění opakovaně stahovala. Zákony musí umožňovat trestní stíhání domácího násilí i bez ohledu na vyjádření oběti. Jednohlasně a nekompromisně domácí násilí odsoudil nejen pro rozpor s článkem 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (zákaz mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení), článkem 2 (právo na život), ale i jako problematické je označil z pohledu článku 14 zákazu diskriminace, kdy neefektivní ochrana před domácím násilím představuje diskriminaci žen.

Jak již bylo výše uvedeno, NSZ od roku 2011 zintenzivnilo činnost v oblasti spojené s objasňováním trestné činnosti spadající pod zastřešující pojem domácího násilí. I přes zlepšení rozhodovací činnosti státních zástupců ve vztahu k tomuto poměrně zvláštnímu a samostatnému fenoménu, je nezbytné pokračovat v nastoleném trendu důsledné přezkumné činnosti k postupu podle § 174a odst. 1 trestního řádu. Do budoucna se navrhuje zaměřit pozornost na trestně postižitelné formy tzv. domácího násilí majícího nejčastěji podobu *latentní* kriminality, tedy především na tzv. *transgenerační domácí násilí* páchané na *obětech v seniorském a předseniorském věku*. Ve věcech tzv. partnerského domácího násilí je nadále třeba zohledňovat zvýšenou měrou přímou i nepřímou viktimizaci *nezletilých dětí*, zejména dětí útlého věku z rodin postižených domácím násilím, které jsou zpravidla silně psychicky traumatizovány a nezřídka se dostávají do pozice tzv. *opomenutých obětí domácího násilí*. V této souvislosti je třeba znovu poukázat na Istanbulskou úmluvu, jejíž preambule uvádí, že *oběťmi domácího násilí jsou i děti, a to i jako svědkové násilí v rodině*.

Z vnitrostátních aktivit na tomto poli je třeba poukázat na *Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí 2015–2018*.<sup>7</sup> Jde o strategický dokument vlády pro oblast prevence a potírání domácího a genderově podmíněného násilí. Realizací opatření uvedených v Akčním plánu by mělo dojít zejména ke zlepšení současné úrovně ochrany osob ohrožených domácím a genderově podmíněným násilím k zefektivnění prevence tohoto násilí, k rozvoji vzdělávání příslušných profesí v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí a k podpoře systémové práce s osobami násilnými. Pokud jde o genderově podmíněné násilí, je možné poukázat např. na aktivity zaznamenané v zápisech *Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách*,<sup>8</sup> který je poradním orgánem Rady vlády pro rovnost žen a mužů.

<sup>7</sup> <https://www.vlada.cz/cz/-130347/>

<sup>8</sup> <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/prevence-domaciho-nasilii/vybor-pro-prevenci-domaciho-nasilii-121940/>